

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3121605	peper, marianne	BV-FCFI	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
3121605 - Beleidsbegroting 2021-2024			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELLO BESLUIT:

1. De Beleidsbegroting 2021-2024 vast te stellen.
2. Het programmaplan, bestaande uit de programma's, als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3. Het college van burgemeester en wethouders voor het jaar 2021 te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan.
4. Voor het jaar 2021 de lasten en baten per programma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen; het autorisatieniveau van programma 6 Sociaal domein uit te splitsen in de deelprogramma's:
 - a) Taakvelden 6.1 en 6.2;
 - b) Taakvelden 6.3, 6.4 en 6.5;
 - c) Taakvelden 6.6, 6.71, 6.72, 6.81 en 6.82.
5. De subsidieplafonds voor het jaar 2021 vast te stellen;
6. De lobby naar de VNG en het rijk voortzetten om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor zowel de bestaande dan wel nieuwe taken die we als gemeente moeten uitvoeren;
7. De lobby naar het rijk voortzetten om een realistische vergoeding voor alle uitgaven en gederfde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis gecompenseerd te krijgen;
8. De lobby naar het rijk en de provincie voortzetten om de gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen om zowel de structurele dan wel incidentele effecten als gevolg van de Coronacrisis voorlopig incidenteel op te kunnen vangen;
9. De extra structurele (financiële) gevolgen van de Coronapandemie in de begroting 2021 en verder te verwerken in de 1e Beleidsrapportage 2021 en de Kadernota 2022-2025.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college van burgemeester en wethouders heeft de Beleidsbegroting 2021-2024 vastgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad bespreekt dit volgens verwachting op 19 oktober tijdens een politieke markt en neemt op 4 november a.s. een besluit.

De Beleidsbegroting is een uitwerking van de Kadernota 2021-2024 en geeft een overzicht van de plannen voor de komende jaren en de financiële stand van zaken.

De gemeente slaagt erin om de komende jaren de begroting structureel op orde te hebben, met een algemene reserve boven het gewenste niveau. Daarmee kunnen eventuele tegenvallers als gevolg van (de nasleep van) de Coronacrisis tijdelijk mee worden opgevangen.

Met een begrotingsomzet in 2021 van bijna € 315 miljoen is de gemeente in staat om veel ambities en activiteiten uit te voeren. De basis daarvoor is vastgelegd in de Kadernota 2021-2024 door de visie op lange termijn: 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken. De gemeente Hengelo blijft investeren in een aangenaam, duurzaam en sociaal Hengelo. In de Beleidsbegroting is dit verder uitgewerkt en geconcretiseerd.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing voor 2021 worden op een later tijdstip vastgesteld, zodat in de begroting geen inzicht kan worden gegeven van de totale woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) in 2021.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELLO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3121605	Peper, Marianne	BV-FCFI	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
3121605 - Beleidsbegroting 2021-2024			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op grond van de artikelen 190 en 191 van de Gemeentewet biedt het college van burgemeester en wethouders jaarlijks, voor aanvang van het nieuwe begrotingsjaar, een ontwerp-(meerjaren)begroting aan ter vaststelling door de gemeenteraad.

Voorafgaand aan de Beleidsbegroting is de Kadernota 2021-2024 vastgesteld in de gemeenteraad van 1 juli jl. De beleidsmatige en financiële effecten van deze nota zijn opgenomen in de voorliggende begroting. Daarna is de begroting op detailniveau uitgewerkt.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Inhoudelijk afwegingskader Kadernota 2021-2024: 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken

In het 'Inhoudelijk afwegingskader' van de Kadernota 2021-2024 hebben we geschetst dat Hengelo van oudsher bij uitstek een veilige woon- en techniek stad is, waar het in de wijken prettig leven en verblijven is. Dat moet ook zo blijven en daar blijven we op inzetten. We zijn trots op Hengelo en dragen dat uit!

In de context van de maatschappelijke trends en de opgaven, zoals genoemd in de Kadernota, waar gemeenten voor staan liggen onze ambities goed op koers. Uitgangspunt in de Kadernota was en blijft dat we inhoudelijk geen fundamentele koerswijziging voorstellen en onze beleidsambities om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau op onder meer sport/beweging, cultuur en sociale voorzieningen. Wij hebben blijvend aandacht voor het behoud van het goede dat we hebben gerealiseerd en we kleuren de eerder geformuleerde centrale thema's in onze begrotingen: Open stad, Sociale stad, Aantrekkelijke (binnen)stad en Duurzame stad verder in. Wij blijven vol doorwerken aan de ambities zoals opgenomen in eerdere Kadernota's en Beleidsbegrotingen. Daarbij is binnen deze kaders scherpere aangebracht door in te zetten op versterking van de sociaal economische ontwikkeling en structuur en het creëren van aantrekkelijke (hoog-)stedelijk woonmilieus in het gebied rondom de stationsomgeving (met binnenstad en Hart van Zuid). De belangrijkste reden daarvoor is, dat we hiermee onze beroepsbevolking versterken (leeftijdscategorie 18-67 jaar) en daardoor een vitalere stad worden met een evenwichtiger bevolkingsopbouw.

Het koesteren, versterken en behouden van deze sterke punten van onze stad verbinden we met enkele ambities voor de lange termijn in de visie 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken (zie paragraaf 1.1 van de Kadernota). Om ons te blijven ontwikkelen als stad willen we onderscheidend zijn op de thema's die in deze paragraaf van de Kadernota beknopt zijn weergegeven. Deze koers was niet nieuw, maar sluit juist nauw aan bij de al veel eerder ingezette koers in deze stad, waarbij er focus is gelegd op de twee prioritaire gebieden: binnenstad en Hart van Zuid.

De Coronapandemie heeft veel impact op onze stad Hengelo. Desondanks houden we vast aan onze ambities en koers. We willen inzetten om het huidige niveau te behouden.

Het huidige niveau behouden betekent dat we uiteraard blijven doorgaan met het investeren in de stad. De afgelopen jaren hebben we vele investeringsimpulsen in de stad afgerond of in gang gezet, zoals de bouw van nieuwe scholen, diverse projecten in de binnenstad, de ontwikkeling van Hart van Zuid, het Twentebad, de aanpak van wegen, etc.. De komende jaren blijven we met het investeren in de stad onverminderd doorgaan. Hiervoor zijn al de benodigde middelen gereserveerd in de eerdere Kadernota's en Beleidsbegrotingen voor de komende periode (bijvoorbeeld binnenstad, duurzaamheid, grondexploitaties). Daarnaast is de vervanging van de kapitaalgoederen (wegen, verlichting, openbaar groen, etc.) voor de komende jaren middels vaststelling van de Kadernota 2021-2024 afgehecht.

Ondanks de bijzondere tijd waarin we op dit moment verkeren, blijven onze beleidsambities om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Daar mogen we best trots op zijn!

Impact Corona

We zijn sinds maart 2020 beland in bijzondere maatschappelijke en financieel onzekere tijden. Tegelijkertijd is er veel behoefte aan financiële duidelijkheid bij onszelf, uw gemeenteraad, provincie, rijk etc. We houden de koers vast in ons (financieel) beleid. Daarbij is ons uitgangspunt om een financieel gezonde gemeente te blijven.

In de Kadernota 2021-2024 hadden we al een aantal structurele financiële effecten meegenomen, zoals de bijstand. De maatschappelijke en financiële effecten als gevolg van de Coronacrisis zijn voor 2020 uitgebreid beschreven in de separaat aangeboden Coronarapportage. Echter bij de afronding van deze Beleidsbegroting zijn de exacte financiële gevolgen van de Coronacrisis voor 2021 en verder nog niet goed te overzien. Het blijft de vraag of er wel of niet een tweede golf komt, hoelang de herstelfase duurt, welke compensatie er van het rijk komt, etc.

Om te bewerkstelligen dat we financieel gezond blijven hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd voor de begroting:

1. Grote financiële *onzekerheden* hebben we nog niet verwerkt in de begroting 2021, maar hebben we meegenomen in de risico's en vertaald in het benodigde weerstandsvermogen (zie paragraaf 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing). Dus de begrotingsschijven voor 2021 en verder zijn in financiële zin door deze *onzekerheden* nog niet gewijzigd. Ondanks deze financiële *onzekerheden* zien we voldoende mogelijkheden voor nu om ons huidige voorzieningenniveau in tact te houden, voor zover dit mogelijk is door de Coronamaatregelen/-richtlijnen. Tevens willen we de (algemene) reserve op peil houden, zodat de gemeente Hengelo genoeg vet op de botten heeft om juist in tijden van crisis noodzakelijke impulsen te geven aan de doelstellingen van onze stad.
2. Voor 2021 hebben we een extra risico-inventarisatie uitgevoerd op basis van de belangrijkste (Corona-)risico's, zoals de bijstand, jeugdhulp, Wmo, sport- en cultuursector, parkeeropbrengsten en rijksinkomsten, etc.. Deze risico's zijn meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen voor 2021. Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op bijna € 27,5 miljoen. Dit is vergeleken met de € 26,6 miljoen opgenomen in de Kadernota 2021-2024 een verslechtering van € 0,9 miljoen. Dit is het gevolg van een nieuwe risico-inventarisatie, waarin nu naast de actualisatie van de huidige (bestaande) risico's ook de grootste risico's (onzekerheden) als gevolg van de Coronapandemie zijn meegenomen. De conclusie is dat de verwachte stand van de algemene reserve eind 2024 (€ 33,6 miljoen) nog ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve (50% van het risicoprofiel) van ruim € 13,7 miljoen blijft. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar paragraaf 4.5.
3. De Kadernota 2022-2025 en de 1e Beleidsrapportage 2021 (voorjaar 2021) is vooralsnog het eerste moment dat we de extra (structurele) financiële gevolgen van de Corona pandemie gaan verwerken in de begroting voor 2021 en verder. Dan hopen we meer financieel inzicht te hebben in zowel de extra incidentele dan wel structurele effecten en de compensatie van het rijk. De komende tijd zullen we uiteraard de (financiële) voortgang blijven monitoren. Bij significante afwijkingen zullen we uw gemeenteraad tussentijds informeren naast de reguliere planning- en control producten.

Het Rijk heeft een eerste (juni) en tweede (augustus) steunpakket opgericht voor gemeentelijke taken. Dit is een stap in de goede richting, maar vinden wij om verschillende redenen nog onvoldoende. Daarom blijven wij ons reeds ingezette lobbytrajecten voortzetten:

- naar de VNG en het rijk om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor de bestaande (bijv. jeugdzorg, Wmo abonnementstarief) en nieuwe taken die we als gemeente uitvoeren;
- naar het rijk om een realistische vergoeding voor alle uitgaven en gedeelde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis gecompenseerd te krijgen, ook voor de komende jaren;
- naar het rijk en de provincie om gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen om zowel structurele dan wel incidentele effecten als gevolg van de Coronacrisis voorlopig incidenteel op te vangen.

Op grond van het vorenstaande stellen wij daarom in paragraaf 4.2 van de Beleidsbegroting 2021-2024 een aantal mutaties in de algemene reserve voor om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer beschikbaar weerstandsvermogen, in deze onzekere Coronatijd.

Geen uitvoerig traject nieuw beleid

In onze ogen is het belangrijk dat we als gemeente eerst de impact van de hier boven geschetste ontwikkelingen kunnen overzien om ons bestaande beleid ook tijdens en na de Coronacrisis te kunnen handhaven. In de Kadernota concludeerden wij al dat we ten aanzien van de ambities goed op koers liggen en die koers willen blijven vasthouden. Wij stelden dan ook voor prioriteit te geven aan het op orde houden van deze basis, dat wil zeggen ook door te gaan met de eerder besloten investeringsimpulsen in de stad en het hoogwaardig voorzieningenniveau in tact te laten, in plaats van daar boven op nog extra nieuw beleid te initiëren. Wel doen wij u, in de lijn van de Kadernota, een voorstel om een deel van de (nog maximaal beschikbare) begrotingsruimte structureel te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie. Zie hiervoor paragraaf 4.2.

Onze burgers, ondernemers en instellingen worden op dit moment al getroffen door de effecten van de Coronacrisis. Waar mogelijk en noodzakelijk zetten wij ons juist in om de impact van de crisis te verzachten, door te koersen op het 'behoud van het goede' door behoud van hetgeen we hebben gerealiseerd en nog gaan realiseren in onze stad en hetgeen bijdraagt aan ons woon- en werkklimaat.

Ook heeft het rijk een aanvullend sociaal pakket (als onderdeel van het steun- en herstelpakket) aangekondigd. Op de begroting van het Ministerie van SZW zijn diverse reserveringen getroffen om het flankerend beleid zoals aangekondigd in Kamerbrief Steun- en herstelpakket te starten dan wel in gang te kunnen zetten. Het betreft maatregelen op het gebied van begeleiding van werk(loosheid) naar werk, aanpak van jeugdwerkloosheid, (om)scholing en ontwikkeling en het tegengaan van armoede en problematische schulden. Een deel van dit flankerend beleid zal direct worden uitgevoerd door gemeenten. Een ander deel zal o.a. via de arbeidsmarktregio's worden aangejaagd. De verdere uitwerking van dit pakket van maatregelen moet door het rijk nog plaatsvinden, maar zal ook van invloed zijn op de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden, participatie-, armoede- en schuldenbeleid in onze gemeente.

Daarnaast worden de financiële kaders van de gemeente met name bepaald door het gemeentefonds. De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling voor het gemeentefonds zijn inmiddels afgerond. Op basis van de onderzoeksuitkomsten en het bestuurlijk gesprek zullen de fondsbeheerders naar verwachting in het najaar een voorstel voor de nieuwe verdeling ter consultatie voorleggen aan de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dat moment zullen ook de onderzoeksrapporten worden gepubliceerd. Na weging van de adviezen van de VNG en ROB zullen de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief informeren over het definitieve verdeelvoorstel. Dat zal naar verwachting in december plaatsvinden. Dit gaat gepaard met herverdeel-effecten met ingang van 2022. Hiermee lopen we financiële risico's.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van de financiële effecten van de Coronacrisis (bijv. bijstandsontwikkeling), de herverdeling en de heroriëntatie van de normeringssystematiek (ontwikkeling accres) van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein (oplopend tot € 1,6 miljoen in 2024).

Gelet op deze onzekere uitkomsten hebben we in samenspraak met uw gemeenteraad in de zomer van 2020 geen uitvoerig traject voor nieuw beleid opgestart. Ook op dit moment, gelet op de onzekerheden, weten we nog niet of er komende jaren geld beschikbaar is voor nieuwe initiatieven. Die duidelijkheid is er nu niet en we willen geen valse verwachtingen wekken naar onze inwoners, organisaties, etc. Ook zullen we de komende tijd geregeld monitoren welke gevolgen de crisis heeft op de partners in de stad voor wat zij bijdragen met hun activiteiten aan de stad. In de tussentijd blijven wij koers houden en onze eerdere ambities tot uitvoering brengen.

Vorbereiding kunst- en cultuurvisie 2021-2024

Actualisatie kunst- en cultuurnota 2021-2024/Beeldende kunst

Zoals afgesproken met uw raad wordt in 2020 de cultuurvisie geactualiseerd. Op 25 augustus is deze beeldvormend in de politieke markt door uw gemeenteraad en het culturele veld besproken. In 2020 worden de drie programmalijnen met speerpunten verder uitgewerkt met beoogde maatschappelijke effecten, verwachte financiële consequenties en meerjarenplanning.

In eerste concept is het speerpunt beeldende kunst al wel uitgewerkt en beeldvormend besproken. Van de drietal voorgestelde varianten zal de voorkeursvariant opgenomen worden in de kunst- en cultuurnota 2021-2024 en ter besluitvorming worden voorgelegd aan uw gemeenteraad. Ook in dit speerpunt worden de maatschappelijke effecten, financiële consequenties en meerjarenplanning uitgewerkt.

Vooruitlopend op de uitwerking stellen we voor een structureel bedrag van € 75.000 van de nog maximaal beschikbare begrotingsruimte op een stelpost te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie.

Autonome ontwikkelingen Kadernota 2021-2024

De in de Kadernota 2021-2024 opgenomen autonome ontwikkelingen zijn in de begroting verwerkt. We zijn in het financieel perspectief van de Kadernota geconfronteerd met diverse financiële mee- en tegenvallers. De effecten van de gemeentefondscirculaires tot en met de meicirculaire 2020 zijn meegenomen.

Daarnaast hebben andere grote autonome ontwikkelingen o.a. betrekking op de bijstand, Wmo, Jeugd, de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte, bewindvoering, leges omgevingsvergunningen, hogere prijs- en loonindexaties dan de vergoeding in het gemeentefonds.

Financieel perspectief Beleidsbegroting 2021-2024

De begroting is na de Kadernota 2021-2024 op detailniveau geactualiseerd. We hebben hierbij getracht zo realistische mogelijke inschattingen van de ramingen te maken op basis van de inzichten medio september 2020.

Het lichte negatieve financieel perspectief in de Kadernota is na de actualisatie verschoven naar een licht positief beeld in deze begroting. Dit is uiteindelijk 'in normale tijden' een degelijk meerjarenperspectief. Toch blijft dit perspectief erg onzeker gelet op de financiële effecten die nog voortvloeien uit de Coronacrisis, de herverdeling van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van alle financiële effecten.

Laten we hierbij niet vergeten dat we het afgelopen decennium voor tientallen miljoenen hebben bezuinigd om een structureel sluitende begroting te kunnen blijven aanbieden. Hierbij hebben we het voorzieningenniveau (grotendeels) kunnen handhaven. Tevens hebben we nieuw beleid geïnitieerd binnen de financiële structurele kaders en daar willen we ons op dit moment aan vasthouden.

De uitwerking van de begroting op detailniveau leidt tot het volgend financieel perspectief voor de komende jaren (* € 1.000; - = nadeel):

	2021	2022	2023	2024
Kadernota 2021-2024 saldo:	-1.265	519	-642	-1.931
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
Bestuur (voormalig personeel)	195	210	210	210
Riolering/afval	278	278	274	274
Kapitaallasten, rente, e.d.	1.229	1.828	1.328	1.442
Nog niet in te schatten mutaties als gevolg van de Coronacrisis	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mutaties in de algemene reserve:				
Oyfo/Wilhelminaschool - structurele toevoegingen aan algemene reserve	88	87	86	84
Oyfo/Wilhelminaschool - incidentele toevoeging aan algemene reserve	-	-1.227	-	-
Incidentele onttrekkingen algemene reserve (Kadernota 2020-2023: aanvullend op tekort rijksmiddelen)	-430	-430	-430	-
Stelpost kunst- en cultuurvisie:	-75	-75	-75	-75
Begrotingssaldo 2021-2024 na collegevoorstel	20	1.190	751	4

Vertrekpunt voor het bovenstaand financieel perspectief is de aangenomen Kadernota 2021-2024 door uw gemeenteraad op 1 juli jl. Tijdens deze vergadering zijn 3 moties aangenomen door uw gemeenteraad, maar deze leiden (nog) niet tot financiële consequenties in de periode 2021-2024.

Na de vaststelling van de Kadernota hebben zich nog een aantal nieuwe of beter in te schatten ontwikkelingen, op basis van de detailuitwerking van de begroting, zich voorgedaan. Dit is in de sfeer van de rente/kapitaallasten, wachtgeldverplichtingen/aanvullende uitkeringen voormalige bestuurders en tarievenberekening afval/riolering. Dit leidt uiteindelijk tot een bijgesteld financieel perspectief in de voorliggende begroting ten opzichte van de Kadernota.

Bij de afronding van de Beleidsbegroting zijn de exacte gevolgen van de Coronacrisis nog niet te overzien. Het blijft de vraag of er wel of niet een 2e golf komt, hoelang de herstelfase duurt, etc. Daarom stellen wij een aantal mutaties in de algemene reserve voor om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer weerstandsvermogen, in deze onzekere Coronatijd. Dit betekent dat de komende begrotingsperiode 2021-2024 er bijna € 2,2 miljoen meer in de algemene reserve zit.

De actualisatie van de kunst- en cultuurvisie is nog in de voorbereidingsfase en wordt de komende tijd nog verder uitgewerkt in de kunst- en cultuurnota 2021-2024. Hiervoor hebben we een structurele stelpost van € 75.000 opgenomen in het financieel perspectief.

De onderdelen van het financieel perspectief worden uitgebreid toegelicht in paragraaf 4.2 'Van Kadernota 2021-2024 naar Beleidsbegroting 2021-2024'.

Begrotingssaldo 2021-2024

Het lichte negatieve financieel perspectief in de Kadernota is na de actualisatie verschoven naar een licht positief beeld in deze begroting: bijna € 20.000 in 2021, € 1.190.000 in 2022, € 751.000 in 2023 en € 4.000 in 2024. Dit is uiteindelijk 'in normale tijden' een degelijk meerjarenperspectief. Toch blijft dit perspectief onzeker gelet op de Coronacrisis en de (financiële) effecten die hieruit nog zullen voortvloeien. Deze onzekerheid hebben we vertaald in de risico's en maken onderdeel uit van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Structureel begrotingssaldo

In de periode 2021-2024 is het positief structureel begrotingssaldo ruim € 2 miljoen of hoger. Dit is ruim voldoende voor het provinciaal toezichtkader.

Ontwikkeling algemene reserve/algemene reserve grondexploitatie

Ten aanzien van de Jaarstukken 2019 en Kadernota 2021-2024 zijn er enkele verschuivingen in het risicoprofiel. Na de Kadernota heeft er een nog een actualisatie plaatsgevonden van de (reeds bestaande) risico's. Tevens zijn de grootste risico's als gevolg van de Coronacrisis toegevoegd aan het risicoprofiel. Er is een inschatting gemaakt van de risico's die zich kunnen voordoen bij het scenario 'gematigd' herstel. Deze grootste (Corona)risico's zijn dan ook meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen 2021.

De verwachte stand van de algemene reserve eind 2024 (€ 33,6 miljoen) is ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve van ruim € 13,7 miljoen (is 50% van het risicoprofiel). Exclusief de bekleemde middelen voor het sociaal domein komt de algemene reserve uit op € 24,2 miljoen ultimo 2024.

Uit de financiële scan van de provincie vorig jaar kwam naar voren, dat de financiële positie van de gemeente Hengelo kwetsbaar is. De gemeente is, als het gaat om de weerbaarheid, vooral kwetsbaar door de lagere solvabiliteit (reserves) als deze wordt afgezet tegen de signaalwaarde (eigen vermogen <20%), die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hanteert. De verwachte solvabiliteitsratio in Hengelo is 8% in 2021 (was 6% in 2020). Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten is de verwachte ratio 14% in 2021 (was 9% in 2020). Ten opzichte van de solvabiliteitsnorm van de VNG is de ratio nog steeds aan de lage kant.

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van ruim € 8 miljoen op 1 januari 2021 tot ruim € 10 miljoen per 31 december 2024. In paragraaf 6.4 Grondbeleid treft u een uitgebreid overzicht aan van de belangrijkste ontwikkelingen in de diverse grondexploitaties.

Begrotingsomzet

De begrotingsomzet bedraagt in 2021 bijna € 315 miljoen. Met deze begroting blijven we inzetten op de uitvoering van onze ambities en activiteiten. Rekening houdend met de Coronamaatregelen, laten we samen met de gemeenteraad, met partners in de stad en uiteraard de inwoners en ondernemers de komende periode met name inzetten op de centrale thema's: Open stad, Sociale stad, Aantrekkelijke (binnen)stad en Duurzame stad. Daarbij wordt binnen de kaders scherpte aangebracht door in te zetten op versterking van de sociaal economische ontwikkeling en structuur en het creëren van aantrekkelijke (hoog-)stedelijk woonmilieus in het gebied rondom de stationsomgeving (met binnenstad en Hart van Zuid).

Woonlasten

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2021' (zaaknummer: 3123320) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen toegelicht met uitzondering van de afvalstoffenheffing. Door het later vaststellen van de afvalstoffenheffing kunnen we nog geen inzicht geven in de ontwikkeling van de totale woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2021 in deze begroting.

Autorisatieniveau

Op verzoek van de gemeenteraad hebben we in het begin van de raadsperiode 2018-2022 het autorisatieniveau van programma 6 Sociaal domein uitgesplitst in de deelprogramma's:

- a) Taakvelden 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 6.2 Wijkteams;
- b) Taakvelden 6.3 Inkomensregelingen, 6.4 Begeleidende participatie en 6.5 Arbeidsparticipatie;
- c) Taakvelden 6.6 Maatwerkvoorzieningen Wmo, 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+, 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-, 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ en 6.82 Geëscaleerde zorg 18-.

Wij stellen u voor dit autorisatieniveau te handhaven voor de Beleidsbegroting 2021-2024.

Subsidie(plafonds)

Op grond van de Algemene Subsidieverordening 2011 (op basis van artikel 4 lid 1) kan de gemeenteraad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting besluiten tot het instellen van subsidieplafonds. Wij stellen voor om voor het jaar 2021 de subsidieplafonds vast te stellen conform het overzicht in paragraaf 6.8 Subsidies. In deze paragraaf worden de subsidies op basis van de diverse uitvoerings- en subsidieregelingen benoemd. Ook worden hierbij in een afzonderlijke kolom de subsidieplafonds van de betreffende regelingen aangegeven.

Vervolgtraject

Een persbericht volgt bij het definitieve raadsbesluit.

De Beleidsbegroting is ook digitaal beschikbaar op het financieel portaal: <https://financien.hengelo.nl/>

Na de vaststelling van de begroting door uw gemeenteraad zal deze worden aangevuld met aangenomen amendementen en moties.

Vervolgens wordt de begroting voor 15 november a.s. (wettelijke termijn) aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel in het kader van het provinciaal financieel toezicht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN	
1.	De Beleidsbegroting 2021-2024 vast te stellen.
2.	Het programmaplan, bestaande uit de programma's, als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3.	Het college van burgemeester en wethouders voor het jaar 2021 te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan.
4.	Voor het jaar 2021 de lasten en baten per programma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen; het autorisatieniveau van programma 6 Sociaal domein uit te splitsen in de deelprogramma's: a) Taakvelden 6.1 en 6.2; b) Taakvelden 6.3, 6.4 en 6.5; c) Taakvelden 6.6, 6.71, 6.72, 6.81 en 6.82.
5.	De subsidieplafonds voor het jaar 2021 vast te stellen;
6.	De lobby naar de VNG en het rijk voortzetten om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor zowel de bestaande dan wel nieuwe taken die we als gemeente moeten uitvoeren;
7.	De lobby naar het rijk voortzetten om een realistische vergoeding voor alle uitgaven en gederfde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis gecompenseerd te krijgen;
8.	De lobby naar het rijk en de provincie voortzetten om de gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen om zowel de structurele dan wel incidentele effecten als gevolg van de Coronacrisis voorlopig incidenteel op te kunnen vangen;
9.	De extra structurele (financiële) gevolgen van de Coronapandemie in de begroting 2021 en verder te verwerken in de 1e Beleidsrapportage 2021 en de Kadernota 2022-2025.

FINANCIËLE ASPECTEN
De samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties treft u aan in hoofdstuk 4 van de Beleidsbegroting 2021-2024.

BIJLAGE(N)
Beleidsbegroting 2021-2024

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Beleidsbegroting

2021-2024

Versie: 29 september 2020
Vastgesteld door het college van B en W
ten behoeve van besluitvorming in de
gemeenteraad van 4 november 2020

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Colofon

Dit is een publicatie van de Gemeente Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo
www.hengelo.nl

Bezoekadres: Burg. van der Dussenplein 1
E-mail: gemeente@hengelo.nl
Telefoon: 14074

Fotografie: Christian van der Meij, Eric Brinkhorst & Hart van Zuid

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	4
Raadsadvies en raadsbesluit	6
3.1 Raadsadvies	6
3.2 Raadsbesluit	14
De financiën van de gemeente Hengelo	17
4.1 Koers en ontwikkelingen	18
4.2 Van Kadernota naar Beleidsbegroting	23
4.3 Impact Corona op begroting	27
4.4 Belasting- en tariefmaatregelen	29
4.5 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	30
4.6 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	33
Programma's	35
5.1 Centrale thema's	36
5.1.1 Open stad	36
5.1.2 Aantrekkelijke (binnen)stad	37
5.1.3 Sociale stad	39
5.1.4 Duurzame stad	41
5.2 Beleidsprogramma's	42
5.2.1 Veiligheid	42
5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	46
5.2.3 Economie	52
5.2.4 Onderwijs	58
5.2.5 Sport, cultuur & recreatie	63
5.2.6 Sociaal domein	75
5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	95
5.2.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	104
5.2.9 Bestuur en ondersteuning	111
Paragrafen	125
6.1 Lokale heffingen	126
6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	138
6.3 Onderhoud kapitaalgoederen	147
6.4 Grondbeleid	154
6.5 Financiering	159
6.6 Verbonden partijen	163
6.7 Bedrijfsvoering	175
6.8 Subsidies	183
Financiële overzichten	185
7.1 Lasten en baten	186
7.1.1 Totaal overzicht lasten en baten	186
7.1.2 Baten en lasten per programma	186
7.2 Algemene dekkingsmiddelen	187

Bijlage	189
8.1 Reserves en voorzieningen	190
8.1.1 Mutaties in de reserves	191
8.1.2 Aard en reden reserves	192
8.1.3 Mutaties in de voorzieningen	194
8.1.4 Aard en reden voorzieningen	195
8.1.5 Structurele toevoegingen en ontrekkingen aan reserves 2021 - 2024	196
8.2 Lasten en baten per taakveld	197
8.3 EMU-saldo	199
8.4 Incidentele baten en lasten 2021 - 2024	200
8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging	202
8.6 Meerjarig investeringsoverzicht	207
8.7 Geen traject nieuw beleid	208
8.8 Tarieven sportaccommodaties	209
8.9 Afkortingenlijst & begrippenlijst	213
8.10 Amendementen en moties	224

Inleiding

Het financieel portaal

De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (link: <https://financien.hengelo.nl>).

Raadsbehandeling

De behandeling van de Beleidsbegroting vindt plaats in de oordeelsvormende politieke markt van 19 oktober a.s.. De raadsvergadering over de Beleidsbegroting vindt plaats op 4 november a.s..

Hengelo, 29 september 2020

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hengelo

Leeswijzer

In hoofdstuk 3 treft u het raadsadvies en het bijbehorende ontwerpraadsbesluit aan. De Beleidsbegroting bestaat daarna uit de volgende hoofdstukken.

In hoofdstuk 4 worden de aangescherpte koers en diverse ontwikkelingen geschetst. Daarnaast wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Hengelo en het financieel meerjarenperspectief. Tevens wordt de impact van Corona op de begroting in een afzonderlijke paragraaf op hoofdlijnen in dit hoofdstuk beschreven.

In hoofdstuk 5 worden de centrale thema's en de begrotingsprogramma's beschreven. Deze vormen de kern van de begroting. De centrale thema's zijn: Open stad, Aantrekkelijke (binnen)stad, Sociale stad en Duurzame Stad. De Beleidsbegroting kent de volgende programma's: 1. Veiligheid, 2. Verkeer, vervoer en waterstaat, 3 Economie, 4. Onderwijs, 5. Sport, cultuur en recreatie, 6. Sociaal domein, 7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid, 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing en 9. Bestuur en ondersteuning.

Per programma worden de volgende gegevens vermeld: de hoofddoelstelling, het financieel overzicht met de taakvelden, de opsomming van de relevante beleidsnota's en beleidsindicatoren, de bijdrage van de diverse verbonden partijen aan de doelstelling van het programma/taakveld en de impact van Corona op het betreffende programma. Elk programma kent vervolgens een (op basis van de begrotingsvoorschriften) onderverdeling naar taakvelden. Per taakveld zijn zo veel mogelijk (beleidsinhoudelijke en financiële) gegevens geclusterd. Concreet komt dit erop neer, dat per taakveld een nadere analyse plaats vindt aan de hand van de volgende vragen: wat willen we bereiken?, wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?, wat blijven we doen?, wat mag het kosten? een financiële toelichting betreffende de verschillen > € 50.000 of > 10% van het budget.

De financiële toelichtingen kunnen op de taakvelden niet zonder meer één op één vergeleken worden met de mutaties die zijn genoemd in de laatst vastgestelde Kadernota 2021-2024. In de Kadernota wordt uitgegaan van een vergelijking van de afzonderlijke jaarschijven 2021-2024 ten opzichte van de meerjarenschijven 2021-2023 bij de (gewijzigde) Beleidsbegroting 2020-2023 (tot en met de 1e Beleidsrapportage 2020). Sommige afwijkingen zijn namelijk al eerder ontstaan in voorgaande jaren, bijvoorbeeld oplopende bijdrage aan de Veiligheidsregio Twente op basis van de Kaderbrief 2019-2022. Deze mutatie vindt u niet direct terug in de vergelijking van dezelfde begrotingsjaren (paragraaf 4.2 van deze begroting), maar maakt wel onderdeel uit van de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5) tussen de jaarschijf 2021 ten opzichte van de jaarschijf 2020. Tevens kunnen budgetten structureel zijn aangepast met ingang van 2020, in zowel de 1e Beleidsrapportage 2020 dan wel de Kadernota 2021-2024. Dit leidt dan ook niet tot een verschil in de financiële toelichting in programmaplan (hoofdstuk 5). Ook ziet u in hoofdstuk 5 terug of budgetten zijn geïndexeerd in de financiële toelichting, terwijl dat in de Kadernota in één onderdeel 21-FP-9.2 'Prijs- en loonindexaties versus compensatie gemeentefonds' is gepresenteerd.

De verplichte kengetallen worden van de landelijke website 'waarstaatjegemeente' gehaald. In een aantal gevallen zijn de gegevens voor een bepaald jaar ververst met actuelere cijfers (bijv. in de kolom begroting 2020 staan andere uitkomsten dan in de kolom werkelijk 2019, terwijl beide uitkomsten gestoeld zijn op bijv. het jaar 2018). Dit kunnen we niet meer aanpassen, omdat we verplicht zijn aansluiting te houden met deze landelijke cijfers.

In hoofdstuk 6 staan de door het rijk voorgeschreven verplichte paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting op specifieke onderwerpen, zoals het weerstandsvermogen en risicobeheersing, het grondbeleid, het onderhoud van kapitaalgoederen en de lokale heffingen. Hieraan hebben we de niet verplichte paragraaf voor subsidies toegevoegd.

Hoofdstuk 7 geeft een totaaloverzicht van lasten en baten, een overzicht van lasten en baten per programma en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

In hoofdstuk 8 worden alle bijlagen weergegeven, waaronder de baten en lasten per taakveld, de overzichten van de reserves en voorzieningen, de verbonden partijen, het meerjarig investeringsoverzicht en de tarieven voor de huur van sportaccommodaties opgenomen. Daarnaast is er dit jaar voor het eerst sprake van een begrippen- en afkortingenlijst. Hierbij komen we tegemoet aan een wens van uw gemeenteraad in het kader van de verbetering van de leesbaarheid van de planning en control-documenten.

Raadsadvies en raadsbesluit

3.1 Raadsadvies

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3121605	Peper, Marianne	BV-FCFI	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
3121605 - Beleidsbegroting 2021-2024			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op grond van de artikelen 190 en 191 van de Gemeentewet biedt het college van burgemeester en wethouders jaarlijks, voor aanvang van het nieuwe begrotingsjaar, een ontwerp-(meerjaren)begroting aan ter vaststelling door de gemeenteraad.

Voorafgaand aan de Beleidsbegroting is de Kadernota 2021-2024 vastgesteld in de gemeenteraad van 1 juli jl. De beleidsmatige en financiële effecten van deze nota zijn opgenomen in de voorliggende begroting. Daarna is de begroting op detailniveau uitgewerkt.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Inhoudelijk afwegingskader Kadernota 2021-2024: 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken

In het 'Inhoudelijk afwegingskader' van de Kadernota 2021-2024 hebben we geschetst dat Hengelo van oudsher bij uitstek een veilige woon- en techniek stad is, waar het in de wijken prettig leven en verblijven is. Dat moet ook zo blijven en daar blijven we op inzetten. We zijn trots op Hengelo en dragen dat uit!

In de context van de maatschappelijke trends en de opgaven, zoals genoemd in de Kadernota, waar gemeenten voor staan liggen onze ambities goed op koers. Uitgangspunt in de Kadernota was en blijft dat we inhoudelijk geen fundamentele koerswijziging voorstellen en onze beleidsambities om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau op onder meer sport/beweging, cultuur en sociale voorzieningen. Wij hebben blijvend aandacht voor het behoud van het goede dat we hebben gerealiseerd en we kleuren de eerder geformuleerde centrale thema's in onze begrotingen: Open stad, Sociale stad, Aantrekkelijke (binnen)stad en Duurzame stad verder in. Wij blijven vol doorwerken aan de ambities zoals opgenomen in eerdere Kadernota's en Beleidsbegrotingen. Daarbij is binnen deze kaders scherpere aangebracht door in te zetten op versterking van de sociaal economische ontwikkeling en structuur en het creëren van aantrekkelijke (hoog-)stedelijk woonmilieus in het gebied rondom de stationsomgeving (met binnenstad en Hart van Zuid). De belangrijkste reden daarvoor is, dat we hiermee onze beroepsbevolking versterken (leeftijdscategorie 18-67 jaar) en daardoor een vitalere stad worden met een evenwichtiger bevolkingsopbouw.

Het koesteren, versterken en behouden van deze sterke punten van onze stad verbinden we met enkele ambities voor de lange termijn in de visie 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken (zie paragraaf 1.1 van de Kadernota). Om ons te blijven ontwikkelen als stad willen we onderscheidend zijn op de thema's die in deze paragraaf van de Kadernota beknopt zijn weergegeven. Deze koers was niet nieuw, maar sluit juist nauw aan bij de al veel eerder ingezette koers in deze stad, waarbij er focus is gelegd op de twee prioritaire gebieden: binnenstad en Hart van Zuid.

De Coronapandemie heeft veel impact op onze stad Hengelo. Desondanks houden we vast aan onze ambities en koers. We willen inzetten om het huidige niveau te behouden.

Het huidige niveau behouden betekent dat we uiteraard blijven doorgaan met het investeren in de stad. De afgelopen jaren hebben we vele investeringsimpulsen in de stad afgerond of in gang gezet, zoals de bouw van nieuwe scholen, diverse projecten in de binnenstad, de ontwikkeling van Hart van Zuid, het Twentebad, de aanpak van wegen, etc.. De komende jaren blijven we met het investeren in de stad onverminderd doorgaan. Hiervoor zijn al de benodigde middelen gereserveerd in de eerdere Kadernota's en Beleidsbegrotingen voor de komende periode (bijvoorbeeld binnenstad, duurzaamheid, grondexploitaties). Daarnaast is de vervanging van de kapitaalgoederen (wegen, verlichting, openbaar groen, etc.) voor de komende jaren middels vaststelling van de Kadernota 2021-2024 afgehecht.

Ondanks de bijzondere tijd waarin we op dit moment verkeren, blijven onze beleidsambities om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Daar mogen we best trots op zijn!

Impact Corona

We zijn sinds maart 2020 beland in bijzondere maatschappelijke en financieel onzekere tijden. Tegelijkertijd is er veel behoefte aan financiële duidelijkheid bij onszelf, uw gemeenteraad, provincie, rijk etc. We houden de koers vast in ons (financieel) beleid. Daarbij is ons uitgangspunt om een financieel gezonde gemeente te blijven.

In de Kadernota 2021-2024 hadden we al een aantal structurele financiële effecten meegenomen, zoals de bijstand. De maatschappelijke en financiële effecten als gevolg van de Coronacrisis zijn voor 2020 uitgebreid beschreven in de separaat aangeboden Coronarapportage. Echter bij de afronding van deze Beleidsbegroting zijn de exacte financiële gevolgen van de Coronacrisis voor 2021 en verder nog niet goed te overzien. Het blijft de vraag of er wel of niet een tweede golf komt, hoelang de herstelfase duurt, welke compensatie er van het rijk komt, etc.

Om te bewerkstelligen dat we financieel gezond blijven hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd voor de begroting:

1. Grote financiële *onzekerheden* hebben we nog niet verwerkt in de begroting 2021, maar hebben we meegenomen in de risico's en vertaald in het benodigde weerstandsvermogen (zie paragraaf 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing). Dus de begrotingsschijven voor 2021 en verder zijn in financiële zin door deze *onzekerheden* nog niet gewijzigd. Ondanks deze financiële *onzekerheden* zien we voldoende mogelijkheden voor nu om ons huidige voorzieningenniveau in tact te houden, voor zover dit mogelijk is door de Coronamaatregelen/-richtlijnen. Tevens willen we de (algemene) reserve op peil houden, zodat de gemeente Hengelo genoeg vet op de botten heeft om juist in tijden van crisis noodzakelijke impulsen te geven aan de doelstellingen van onze stad.
2. Voor 2021 hebben we een extra risico-inventarisatie uitgevoerd op basis van de belangrijkste (Corona-)risico's, zoals de bijstand, jeugdhulp, Wmo, sport- en cultuursector, parkeeropbrengsten en rijksinkomsten, etc.. Deze risico's zijn meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen voor 2021. Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op bijna € 27,5 miljoen. Dit is vergeleken met de € 26,6 miljoen opgenomen in de Kadernota 2021-2024 een verslechtering van € 0,9 miljoen. Dit is het gevolg van een nieuwe risico-inventarisatie, waarin nu naast de actualisatie van de huidige (bestaande) risico's ook de grootste risico's (onzekerheden) als gevolg van de Coronapandemie zijn meegenomen. De conclusie is dat de verwachte stand van de algemene reserve eind 2024 (€ 33,6 miljoen) nog ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve (50% van het risicoprofiel) van ruim € 13,7 miljoen blijft. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar paragraaf 4.5.
3. De Kadernota 2022-2025 en de 1e Beleidsrapportage 2021 (voorjaar 2021) is vooralsnog het eerste moment dat we de extra (structurele) financiële gevolgen van de Corona pandemie gaan verwerken in de begroting voor 2021 en verder. Dan hopen we meer financieel inzicht te hebben in zowel de extra incidentele dan wel structurele effecten en de compensatie van het rijk. De komende tijd zullen we uiteraard de (financiële) voortgang blijven monitoren. Bij significante afwijkingen zullen we uw gemeenteraad tussentijds informeren naast de reguliere planning- en control producten.

Het Rijk heeft een eerste (juni) en tweede (augustus) steunpakket opgericht voor gemeentelijke taken. Dit is een stap in de goede richting, maar vinden wij om verschillende redenen nog onvoldoende. Daarom blijven wij ons reeds ingezette lobbytrajecten voortzetten:

- naar de VNG en het rijk om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor de bestaande (bijv. jeugdzorg, Wmo abonnementstarief) en nieuwe taken die we als gemeente uitvoeren;
- naar het rijk om een realistische vergoeding voor alle uitgaven en gedeelde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis gecompenseerd te krijgen, ook voor de komende jaren;
- naar het rijk en de provincie om gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen om zowel structurele dan wel incidentele effecten als gevolg van de Coronacrisis voorlopig incidenteel op te vangen.

Op grond van het vorenstaande stellen wij daarom in paragraaf 4.2 van de Beleidsbegroting 2021-2024 een aantal mutaties in de algemene reserve voor om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer beschikbaar weerstandsvermogen, in deze onzekere Coronatijd.

Geen uitvoerig traject nieuw beleid

In onze ogen is het belangrijk dat we als gemeente eerst de impact van de hier boven geschetste ontwikkelingen kunnen overzien om ons bestaande beleid ook tijdens en na de Coronacrisis te kunnen handhaven. In de Kadernota concludeerden wij al dat we ten aanzien van de ambities goed op koers liggen en die koers willen blijven vasthouden. Wij stelden dan ook voor prioriteit te geven aan het op orde houden van deze basis, dat wil zeggen ook door te gaan met de eerder besloten investeringsimpulsen in de stad en het hoogwaardig voorzieningenniveau in tact te laten, in plaats van daar boven op nog extra nieuw beleid te initiëren. Wel doen wij u, in de lijn van de Kadernota, een voorstel om een deel van de (nog maximaal beschikbare) begrotingsruimte structureel te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie. Zie hiervoor paragraaf 4.2.

Onze burgers, ondernemers en instellingen worden op dit moment al getroffen door de effecten van de Coronacrisis. Waar mogelijk en noodzakelijk zetten wij ons juist in om de impact van de crisis te verzachten, door te koersen op het 'behoud van het goede' door behoud van hetgeen we hebben gerealiseerd en nog gaan realiseren in onze stad en hetgeen bijdraagt aan ons woon- en werkklimaat.

Ook heeft het rijk een aanvullend sociaal pakket (als onderdeel van het steun- en herstelpakket) aangekondigd. Op de begroting van het Ministerie van SZW zijn diverse reserveringen getroffen om het flankerend beleid zoals aangekondigd in Kamerbrief Steun- en herstelpakket te starten dan wel in gang te kunnen zetten. Het betreft maatregelen op het gebied van begeleiding van werk(loosheid) naar werk, aanpak van jeugdwerkloosheid, (om)scholing en ontwikkeling en het tegengaan van armoede en problematische schulden. Een deel van dit flankerend beleid zal direct worden uitgevoerd door gemeenten. Een ander deel zal o.a. via de arbeidsmarktregio's worden aangejaagd. De verdere uitwerking van dit pakket van maatregelen moet door het rijk nog plaatsvinden, maar zal ook van invloed zijn op de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden, participatie-, armoede- en schuldenbeleid in onze gemeente.

Daarnaast worden de financiële kaders van de gemeente met name bepaald door het gemeentefonds. De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling voor het gemeentefonds zijn inmiddels afgerond. Op basis van de onderzoeksuitkomsten en het bestuurlijk gesprek zullen de fondsbeheerders naar verwachting in het najaar een voorstel voor de nieuwe verdeling ter consultatie voorleggen aan de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dat moment zullen ook de onderzoeksrapporten worden gepubliceerd. Na weging van de adviezen van de VNG en ROB zullen de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief informeren over het definitieve verdeelvoorstel. Dat zal naar verwachting in december plaatsvinden. Dit gaat gepaard met herverdeel-effecten met ingang van 2022. Hiermee lopen we financiële risico's.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van de financiële effecten van de Coronacrisis (bijv. bijstandsontwikkeling), de herverdeling en de heroriëntatie van de normeringssystematiek (ontwikkeling accres) van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein (oplopend tot € 1,6 miljoen in 2024).

Gelet op deze onzekere uitkomsten hebben we in samenspraak met uw gemeenteraad in de zomer van 2020 geen uitvoerig traject voor nieuw beleid opgestart. Ook op dit moment, gelet op de onzekerheden, weten we nog niet of er komende jaren geld beschikbaar is voor nieuwe initiatieven. Die duidelijkheid is er nu niet en we willen geen valse verwachtingen wekken naar onze inwoners, organisaties, etc. Ook zullen we de komende tijd geregeld monitoren welke gevolgen de crisis heeft op de partners in de stad voor wat zij bijdragen met hun activiteiten aan de stad. In de tussentijd blijven wij koers houden en onze eerdere ambities tot uitvoering brengen.

Vorbereiding kunst- en cultuurvisie 2021-2024

Actualisatie kunst- en cultuurnota 2021-2024/Beeldende kunst

Zoals afgesproken met uw raad wordt in 2020 de cultuurvisie geactualiseerd. Op 25 augustus is deze beeldvormend in de politieke markt door uw gemeenteraad en het culturele veld besproken. In 2020 worden de drie programmalijnen met speerpunten verder uitgewerkt met beoogde maatschappelijke effecten, verwachte financiële consequenties en meerjarenplanning.

In eerste concept is het speerpunt beeldende kunst al wel uitgewerkt en beeldvormend besproken. Van de drietal voorgestelde varianten zal de voorkeursvariant opgenomen worden in de kunst- en cultuurnota 2021-2024 en ter besluitvorming worden voorgelegd aan uw gemeenteraad. Ook in dit speerpunt worden de maatschappelijke effecten, financiële consequenties en meerjarenplanning uitgewerkt.

Vooruitlopend op de uitwerking stellen we voor een structureel bedrag van € 75.000 van de nog maximaal beschikbare begrotingsruimte op een stelpost te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie.

Autonome ontwikkelingen Kadernota 2021-2024

De in de Kadernota 2021-2024 opgenomen autonome ontwikkelingen zijn in de begroting verwerkt. We zijn in het financieel perspectief van de Kadernota geconfronteerd met diverse financiële mee- en tegenvallers. De effecten van de gemeentefondscirculaires tot en met de meicirculaire 2020 zijn meegenomen. Daarnaast hebben andere grote autonome ontwikkelingen o.a. betrekking op de bijstand, Wmo, Jeugd, de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte, bewindvoering, leges omgevingsvergunningen, hogere prijs- en loonindexaties dan de vergoeding in het gemeentefonds.

Financieel perspectief Beleidsbegroting 2021-2024

De begroting is na de Kadernota 2021-2024 op detailniveau geactualiseerd. We hebben hierbij getracht zo realistische mogelijke inschattingen van de ramingen te maken op basis van de inzichten medio september 2020.

Het lichte negatieve financieel perspectief in de Kadernota is na de actualisatie verschoven naar een licht positief beeld in deze begroting. Dit is uiteindelijk 'in normale tijden' een degelijk meerjarenperspectief. Toch blijft dit perspectief erg onzeker gelet op de financiële effecten die nog voortvloeien uit de Coronacrisis, de herverdeling van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van alle financiële effecten.

Laten we hierbij niet vergeten dat we het afgelopen decennium voor tientallen miljoenen hebben bezuinigd om een structureel sluitende begroting te kunnen blijven aanbieden. Hierbij hebben we het voorzieningenniveau (grotendeels) kunnen handhaven. Tevens hebben we nieuw beleid geïnitieerd binnen de financiële structurele kaders en daar willen we ons op dit moment aan vasthouden.

De uitwerking van de begroting op detailniveau leidt tot het volgend financieel perspectief voor de komende jaren (* € 1.000; - = nadeel):

	2021	2022	2023	2024
Kadernota 2021-2024 saldo:	-1.265	519	-642	-1.931
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
Bestuur (voormalig personeel)	195	210	210	210
Riolering/afval	278	278	274	274
Kapitaallasten, rente, e.d.	1.229	1.828	1.328	1.442
Nog niet in te schatten mutaties als gevolg van de Coronacrisis	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mutaties in de algemene reserve:				
Oyfo/Wilhelminaschool - structurele toevoegingen aan algemene reserve	88	87	86	84
Oyfo/Wilhelminaschool - incidentele toevoeging aan algemene reserve	-	-1.227	-	-
Incidentele onttrekkingen algemene reserve (Kadernota 2020-2023: aanvullend op tekort rijksmiddelen)	-430	-430	-430	-
Stelpost kunst- en cultuurvisie:	-75	-75	-75	-75
Begrotingssaldo 2021-2024 na collegevoorstel	20	1.190	751	4

Vertrekpunt voor het bovenstaand financieel perspectief is de aangenomen Kadernota 2021-2024 door uw gemeenteraad op 1 juli jl. Tijdens deze vergadering zijn 3 moties aangenomen door uw gemeenteraad, maar deze leiden (nog) niet tot financiële consequenties in de periode 2021-2024.

Na de vaststelling van de Kadernota hebben zich nog een aantal nieuwe of beter in te schatten ontwikkelingen, op basis van de detailuitwerking van de begroting, zich voorgedaan. Dit is in de sfeer van de rente/kapitaallasten, wachtgeldverplichtingen/aanvullende uitkeringen voormalige bestuurders en tarievenberekening afval/riolering. Dit leidt uiteindelijk tot een bijgesteld financieel perspectief in de voorliggende begroting ten opzichte van de Kadernota.

Bij de afronding van de Beleidsbegroting zijn de exacte gevolgen van de Coronacrisis nog niet te overzien. Het blijft de vraag of er wel of niet een 2e golf komt, hoelang de herstelfase duurt, etc. Daarom stellen wij een aantal mutaties in de algemene reserve voor om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer weerstandsvermogen, in deze onzekere Coronatijd. Dit betekent dat de komende begrotingsperiode 2021-2024 er bijna € 2,2 miljoen meer in de algemene reserve zit.

De actualisatie van de kunst- en cultuurvisie is nog in de voorbereidingsfase en wordt de komende tijd nog verder uitgewerkt in de kunst- en cultuurnota 2021-2024. Hiervoor hebben we een structurele stelpost van € 75.000 opgenomen in het financieel perspectief.

De onderdelen van het financieel perspectief worden uitgebreid toegelicht in paragraaf 4.2 'Van Kadernota 2021-2024 naar Beleidsbegroting 2021-2024'.

Begrotingssaldo 2021-2024

Het lichte negatieve financieel perspectief in de Kadernota is na de actualisatie verschoven naar een licht positief beeld in deze begroting: bijna € 20.000 in 2021, € 1.190.000 in 2022, € 751.000 in 2023 en € 4.000 in 2024. Dit is uiteindelijk 'in normale tijden' een degelijk meerjarenperspectief. Toch blijft dit perspectief onzeker gelet op de Coronacrisis en de (financiële) effecten die hieruit nog zullen voortvloeien. Deze onzekerheid hebben we vertaald in de risico's en maken onderdeel uit van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Structureel begrotingssaldo

In de periode 2021-2024 is het positief structureel begrotingssaldo ruim € 2 miljoen of hoger. Dit is ruim voldoende voor het provinciaal toezichtkader.

Ontwikkeling algemene reserve/algemene reserve grondexploitatie

Ten aanzien van de Jaarstukken 2019 en Kadernota 2021-2024 zijn er enkele verschuivingen in het risicoprofiel. Na de Kadernota heeft er een nog een actualisatie plaatsgevonden van de (reeds bestaande) risico's. Tevens zijn de grootste risico's als gevolg van de Coronacrisis toegevoegd aan het risicoprofiel. Er is een inschatting gemaakt van de risico's die zich kunnen voordoen bij het scenario 'gematigd' herstel. Deze grootste (Corona)risico's zijn dan ook meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen 2021.

De verwachte stand van de algemene reserve eind 2024 (€ 33,6 miljoen) is ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve van ruim € 13,7 miljoen (is 50% van het risicoprofiel). Exclusief de beklemden middelen voor het sociaal domein komt de algemene reserve uit op € 24,2 miljoen ultimo 2024.

Uit de financiële scan van de provincie vorig jaar kwam naar voren, dat de financiële positie van de gemeente Hengelo kwetsbaar is. De gemeente is, als het gaat om de weerbaarheid, vooral kwetsbaar door de lagere solvabiliteit (reserves) als deze wordt afgezet tegen de signaalwaarde (eigen vermogen <20%), die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hanteert. De verwachte solvabiliteitsratio in Hengelo is 8% in 2021 (was 6% in 2020). Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten is de verwachte ratio 14% in 2021 (was 9% in 2020). Ten opzichte van de solvabiliteitsnorm van de VNG is de ratio nog steeds aan de lage kant.

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van ruim € 8 miljoen op 1 januari 2021 tot ruim € 10 miljoen per 31 december 2024. In paragraaf 6.4 Grondbeleid treft u een uitgebreid overzicht aan van de belangrijkste ontwikkelingen in de diverse grondexploitaties.

Begrotingsomzet

De begrotingsomzet bedraagt in 2021 bijna € 315 miljoen. Met deze begroting blijven we inzetten op de uitvoering van onze ambities en activiteiten. Rekening houdend met de Coronamaatregelen, laten we samen met de gemeenteraad, met partners in de stad en uiteraard de inwoners en ondernemers de komende periode met name inzetten op de centrale thema's: Open stad, Sociale stad, Aantrekkelijke (binnen)stad en Duurzame stad. Daarbij wordt binnen de kaders scherpte aangebracht door in te zetten op versterking van de sociaal economische ontwikkeling en structuur en het creëren van aantrekkelijke (hoog-)stedelijk woonmilieus in het gebied rondom de stationsomgeving (met binnenstad en Hart van Zuid).

Woonlasten

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2021' (zaaknummer: 3123320) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen toegelicht met uitzondering van de afvalstoffenheffing. Door het later vaststellen van de afvalstoffenheffing kunnen we nog geen inzicht geven in de ontwikkeling van de totale woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2021 in deze begroting.

Autorisatieniveau

Op verzoek van de gemeenteraad hebben we in het begin van de raadsperiode 2018-2022 het autorisatieniveau van programma 6 Sociaal domein uitgesplitst in de deelprogramma's:

- a) Taakvelden 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie en 6.2 Wijkteams;
- b) Taakvelden 6.3 Inkomensregelingen, 6.4 Begeleidende participatie en 6.5 Arbeidsparticipatie;
- c) Taakvelden 6.6 Maatwerkvoorzieningen Wmo, 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+, 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-, 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ en 6.82 Geëscaleerde zorg 18-.

Wij stellen u voor dit autorisatieniveau te handhaven voor de Beleidsbegroting 2021-2024.

Subsidie(plafonds)

Op grond van de Algemene Subsidieverordening 2011 (op basis van artikel 4 lid 1) kan de gemeenteraad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting besluiten tot het instellen van subsidieplafonds. Wij stellen voor om voor het jaar 2021 de subsidieplafonds vast te stellen conform het overzicht in paragraaf 6.8 Subsidies. In deze paragraaf worden de subsidies op basis van de diverse uitvoerings- en subsidieregelingen benoemd. Ook worden hierbij in een afzonderlijke kolom de subsidieplafonds van de betreffende regelingen aangegeven.

Vervolgtraject

Een persbericht volgt bij het definitieve raadsbesluit.

De Beleidsbegroting is ook digitaal beschikbaar op het financieel portaal: <https://financien.hengelo.nl/>

Na de vaststelling van de begroting door uw gemeenteraad zal deze worden aangevuld met aangenomen amendementen en moties.

Vervolgens wordt de begroting voor 15 november a.s. (wettelijke termijn) aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel in het kader van het provinciaal financieel toezicht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN	
1.	De Beleidsbegroting 2021-2024 vast te stellen.
2.	Het programmaplan, bestaande uit de programma's, als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3.	Het college van burgemeester en wethouders voor het jaar 2021 te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan.
4.	Voor het jaar 2021 de lasten en baten per programma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen; het autorisatieniveau van programma 6 Sociaal domein uit te splitsen in de deelprogramma's: a) Taakvelden 6.1 en 6.2; b) Taakvelden 6.3, 6.4 en 6.5; c) Taakvelden 6.6, 6.71, 6.72, 6.81 en 6.82.
5.	De subsidieplafonds voor het jaar 2021 vast te stellen;
6.	De lobby naar de VNG en het rijk voortzetten om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor zowel de bestaande dan wel nieuwe taken die we als gemeente moeten uitvoeren;
7.	De lobby naar het rijk voortzetten om een realistische vergoeding voor alle uitgaven en gederfde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis gecompenseerd te krijgen;
8.	De lobby naar het rijk en de provincie voortzetten om de gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen om zowel de structurele dan wel incidentele effecten als gevolg van de Coronacrisis voorlopig incidenteel op te kunnen vangen;
9.	De extra structurele (financiële) gevolgen van de Coronapandemie in de begroting 2021 en verder te verwerken in de 1e Beleidsrapportage 2021 en de Kadernota 2022-2025.

FINANCIËLE ASPECTEN
De samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties treft u aan in hoofdstuk 4 van de Beleidsbegroting 2021-2024.

BIJLAGE(N)
Beleidsbegroting 2021-2024

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

3.2 Raadsbesluit

Ruimte voor Raadsbesluit

Ruimte voor Raadsbesluit

Ruimte voor Raadsbesluit

4

De financiën van de gemeente Hengelo

4.1	Koers en ontwikkelingen	18
4.2	Van Kadernota naar Beleidsbegroting	23
4.3	Impact Corona op begroting	27
4.4	Belasting- en tariefmaatregelen	29
4.5	Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	30
4.6	Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	33

4.1 Koers en ontwikkelingen

Inhoudelijk afwegingskader Kadernota 2021-2024: 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken

In het 'Inhoudelijk afwegingskader' van de Kadernota 2021-2024 hebben we geschetst dat Hengelo van oudsher bij uitstek een veilige woon- en techniek stad is, waar het in de wijken prettig leven en verblijven is. Dat moet ook zo blijven en daar blijven we op inzetten. We zijn trots op Hengelo en dragen dat uit!

In de context van de maatschappelijke trends en de opgaven, zoals genoemd in de Kadernota, waar gemeenten voor staan liggen onze ambities goed op koers. Uitgangspunt in de Kadernota was en blijft dat we inhoudelijk geen fundamentele koerswijziging voorstellen en onze beleidsambities om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau op onder meer sport/beweging, cultuur en sociale voorzieningen. Wij hebben blijvend aandacht voor het behoud van het goede dat we hebben gerealiseerd en we kleuren de eerder geformuleerde centrale thema's in onze begrotingen: Open stad, Sociale stad, Aantrekkelijke (binnen)stad en Duurzame stad verder in. Wij blijven vol doorwerken aan de ambities zoals opgenomen in eerdere Kadernota's en Beleidsbegrotingen. Daarbij is binnen deze kaders scherpte aangebracht door in te zetten op versterking van de sociaal economische ontwikkeling en structuur en het creëren van aantrekkelijke (hoog-)stedelijk woonmilieus in het gebied rondom de stationsomgeving (met binnenstad en Hart van Zuid). De belangrijkste reden daarvoor is, dat we hiermee onze beroepsbevolking versterken (leeftijdscategorie 18-67 jaar) en daardoor een vitalere stad worden met een evenwichtiger bevolkingsopbouw.

Het koesteren, versterken en behouden van deze sterke punten van onze stad verbinden we met enkele ambities voor de lange termijn in de visie 'Hengelo, stad van verbinding': samen leven, samen werken (zie paragraaf 1.1 van de Kadernota). Om ons te blijven ontwikkelen als stad willen we onderscheidend zijn op de thema's die in deze paragraaf van de Kadernota beknopt zijn weergegeven. Deze koers was niet nieuw, maar sluit juist nauw aan bij de al veel eerder ingezette koers in deze stad, waarbij er focus is gelegd op de twee prioritaire gebieden: binnenstad en Hart van Zuid.

De Coronapandemie heeft veel impact op onze stad Hengelo. Desondanks houden we vast aan onze ambities en koers. We willen inzetten om het huidige niveau te behouden.

Het huidige niveau behouden betekent dat we uiteraard blijven doorgaan met het investeren in de stad. De afgelopen jaren hebben we vele investeringsimpulsen in de stad afgerond of in gang gezet, zoals de bouw van nieuwe scholen, diverse projecten in de binnenstad, de ontwikkeling van Hart van Zuid, het Twentebad, de aanpak van wegen, etc.. De komende jaren blijven we met het investeren in de stad onverminderd doorgaan. Hiervoor zijn al de benodigde middelen gereserveerd in de eerdere Kadernota's en Beleidsbegrotingen voor de komende periode (bijvoorbeeld binnenstad, duurzaamheid, grondexploitaties). Daarnaast is de vervanging van de kapitaalgoederen (wegen, verlichting, openbaar groen, etc.) voor de komende jaren middels vaststelling van de Kadernota 2021-2024 afgehecht.

Ondanks de bijzondere tijd waarin we op dit moment verkeren, blijven onze beleidsambities om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Daar mogen we best trots op zijn!

Impact Corona

We zijn sinds maart 2020 beland in bijzondere maatschappelijke en financieel onzekere tijden. Tegelijkertijd is er veel behoefte aan financiële duidelijkheid bij onszelf, uw gemeenteraad, provincie, rijk etc. We houden de koers vast in ons (financieel) beleid. Daarbij is ons uitgangspunt om een financieel gezonde gemeente te blijven.

In de Kadernota 2021-2024 hadden we al een aantal structurele financiële effecten meegenomen, zoals de bijstand. De maatschappelijke en financiële effecten als gevolg van de Coronacrisis zijn voor 2020 uitgebreid beschreven in de separaat aangeboden Coronarapportage. Echter bij de afronding van deze Beleidsbegroting zijn de exacte financiële gevolgen van de Coronacrisis voor 2021 en verder nog niet goed te overzien. Het blijft de vraag of er wel of niet een tweede golf komt, hoelang de herstelfase duurt, welke compensatie er van het rijk komt, etc.

Om te bewerkstelligen dat we financieel gezond blijven hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd voor de begroting:

1. Grote financiële *onzekerheden* hebben we nog niet verwerkt in de begroting 2021, maar hebben we meegenomen in de risico's en vertaald in het benodigde weerstandsvermogen (zie paragraaf 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing). Dus de begrotingsschijven voor 2021 en verder zijn in financiële zin door deze *onzekerheden* nog niet gewijzigd. Ondanks deze financiële *onzekerheden* zien we voldoende mogelijkheden voor nu om ons huidig voorzieningeniveau in tact te houden, voor zover dit mogelijk is door de Coronamaatregelen/-richtlijnen. Tevens willen we de (algemene) reserve op peil houden, zodat de gemeente Hengelo genoeg vet op de botten heeft om juist in tijden van crisis noodzakelijke impulsen te geven aan de doelstellingen van onze stad.
2. Voor 2021 hebben we een extra risico-inventarisatie uitgevoerd op basis van de belangrijkste (Corona-)risico's, zoals de bijstand, jeugdhulp, Wmo, sport- en cultuursector, parkeeropbrengsten en rijksinkomsten, etc.. Deze risico's zijn meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen voor 2021. Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op bijna € 27,5 miljoen. Dit is vergeleken met de € 26,6 miljoen opgenomen in de Kadernota 2021-2024 een verslechtering van € 0,9 miljoen. Dit is het gevolg van een nieuwe risico-inventarisatie, waarin nu naast de actualisatie van de huidige (bestaande) risico's ook de grootste risico's (onzekerheden) als gevolg van de Coronapandemie zijn meegenomen. De conclusie is dat de verwachte stand van de algemene reserve eind 2024 (€ 33,6 miljoen) nog ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve (50% van het risicoprofiel) van ruim € 13,7 miljoen blijft. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar paragraaf 4.5.
3. De Kadernota 2022-2025 en de 1e Beleidsrapportage 2021 (voorjaar 2021) is vooralsnog het eerste moment dat we de extra (structurele) financiële gevolgen van de Corona pandemie gaan verwerken in de begroting voor 2021 en verder. Dan hopen we meer financieel inzicht te hebben in zowel de extra incidentele dan wel structurele effecten en de compensatie van het rijk. De komende tijd zullen we uiteraard de (financiële) voortgang blijven monitoren. Bij significante afwijkingen zullen we uw gemeenteraad tussentijds informeren naast de reguliere planning- en controlproducten.

Het Rijk heeft een eerste (juni) en tweede (augustus) steunpakket opgericht voor gemeentelijke taken. Dit is een stap in de goede richting, maar vinden wij om verschillende redenen nog onvoldoende. Daarom blijven wij ons reeds ingezette lobbytrajecten voortzetten:

- naar de VNG en het rijk om voldoende financiële rijksmiddelen te ontvangen voor de bestaande (bijv. jeugdzorg, Wmo abonnementstarief) en nieuwe taken die we als gemeente uitvoeren;
- naar het rijk om een realistische vergoeding voor alle uitgaven en gederfde inkomsten als gevolg van de Coronacrisis gecompenseerd te krijgen, ook voor de komende jaren;
- naar het rijk en de provincie om gemeenten in deze tijden tegemoet te komen om het stringente financieel toezichtkader te versoepelen om zowel structurele dan wel incidentele effecten als gevolg van de Coronacrisis voorlopig incidenteel op te vangen.

Op grond van het vorenstaande stellen wij daarom in paragraaf 4.2 een aantal mutaties in de algemene reserve voor om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer beschikbaar weerstandsvermogen, in deze onzekere Coronatijd.

Geen uitvoerig traject nieuw beleid

In onze ogen is het belangrijk dat we als gemeente eerst de impact van de hier boven geschetste ontwikkelingen kunnen overzien om ons bestaande beleid ook tijdens en na de Coronacrisis te kunnen handhaven. In de Kadernota concludeerden wij al dat we ten aanzien van de ambities goed op koers liggen en die koers willen blijven vasthouden. Wij stelden dan ook voor prioriteit te geven aan het op orde houden van deze basis, dat wil zeggen ook door te gaan met de eerder besloten investeringsimpulsen in de stad en het hoogwaardig voorzieningenniveau in tact te laten, in plaats van daar boven op nog extra nieuw beleid te initiëren. Wel doen wij u, in de lijn van de Kadernota, een voorstel om een deel van de (nog maximaal beschikbare) begrotingsruimte structureel te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie. Zie hiervoor paragraaf 4.2.

Onze burgers, ondernemers en instellingen worden op dit moment al getroffen door de effecten van de Coronacrisis. Waar mogelijk en noodzakelijk zetten wij ons juist in om de impact van de crisis te verzachten, door te koersen op het 'behoud van het goede' door behoud van hetgeen we hebben gerealiseerd en nog gaan realiseren in onze stad en hetgeen bijdraagt aan ons woon- en werkklimaat.

Ook heeft het rijk een aanvullend sociaal pakket (als onderdeel van het steun- en herstellepakket) aangekondigd. Op de begroting van het Ministerie van SZW zijn diverse reserveringen getroffen om het flankerend beleid zoals aangekondigd in Kamerbrief Steun- en herstellepakket te starten dan wel in gang te kunnen zetten. Het betreft maatregelen op het gebied van begeleiding van werk(loosheid) naar werk, aanpak van jeugdwerkloosheid, (om)scholing en ontwikkeling en het tegengaan van armoede en problematische schulden. Een deel van dit flankerend beleid zal direct worden uitgevoerd door gemeenten. Een ander deel zal o.a. via de arbeidsmarktregio's worden aangejaagd. De verdere uitwerking van dit pakket van maatregelen moet door het rijk nog plaatsvinden, maar zal ook van invloed zijn op de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden, participatie-, armoede- en schuldenbeleid in onze gemeente.

Daarnaast worden de financiële kaders van de gemeente met name bepaald door het gemeentefonds. De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling voor het gemeentefonds zijn inmiddels afgerond. Op basis van de onderzoeksuitkomsten en het bestuurlijk gesprek zullen de fondsbeheerders naar verwachting in het najaar een voorstel voor de nieuwe verdeling ter consultatie voorleggen aan de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dat moment zullen ook de onderzoeksrapporten worden gepubliceerd. Na weging van de adviezen van de VNG en ROB zullen de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief informeren over het definitieve verdeelvoorstel. Dat zal naar verwachting in december plaatsvinden. Dit gaat gepaard met herverdeeleeffecten met ingang van 2022. Hiermee lopen we financiële risico's.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van de financiële effecten van de Coronacrisis (bijv. bijstandsontwikkeling), de herverdeling en de heroriëntatie van de normeringssystematiek (ontwikkeling accres) van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein (oplopend tot € 1,6 miljoen in 2024).

Gelet op deze onzekere uitkomsten hebben we in samenspraak met uw gemeenteraad in de zomer van 2020 geen uitvoerig traject voor nieuw beleid opgestart. Ook op dit moment, gelet op de onzekerheden, weten we nog niet of er komende jaren geld beschikbaar is voor nieuwe initiatieven. Die duidelijkheid is er nu niet en we willen geen valse verwachtingen wekken naar onze inwoners, organisaties, etc. Ook zullen we de komende tijd geregeld monitoren welke gevolgen de crisis heeft op de partners in de stad voor wat zij bijdragen met hun activiteiten aan de stad. In de tussentijd blijven wij koers houden en onze eerdere ambities tot uitvoering brengen.

Voorbereiding kunst- en cultuurvisie 2021-2024

Actualisatie kunst- en cultuurnota 2021-2024

Zoals afgesproken met uw raad wordt in 2020 de cultuurvisie geactualiseerd. Op 25 augustus is deze beeldvormend in de politieke markt door uw gemeenteraad en het culturele veld besproken. In 2020 worden de drie programmalijnen met speerpunten verder uitgewerkt met beoogde maatschappelijke effecten, verwachte financiële consequenties en meerjarenplanning.

Beeldende kunst

In eerste concept is het speerpunt beeldende kunst al wel uitgewerkt en beeldvormend besproken. Van de drietal voorgestelde varianten zal de voorkeursvariant opgenomen worden in de kunst- en cultuurnota 2021-2024 en ter besluitvorming worden voorgelegd aan uw gemeenteraad. Ook in dit speerpunt worden de maatschappelijke effecten, financiële consequenties en meerjarenplanning uitgewerkt.

Vooruitlopend op de uitwerking stellen we voor een structureel bedrag van € 75.000 van de nog maximaal beschikbare begrotingsruimte op een stelpost te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie.

Autonome ontwikkelingen bestaand beleid

De in de Kadernota 2021-2024 opgenomen autonome ontwikkelingen zijn in de nu voorliggende begroting verwerkt.

We zijn in het financieel perspectief van de Kadernota geconfronteerd met diverse financiële mee- en tegenvallers. De effecten van de gemeentefondscirculaires tot en met de meicirculaire 2020 zijn meegenomen. Daarnaast hebben andere grote autonome ontwikkelingen o.a. betrekking op de bijstand, Wmo, Jeugd, de vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte, bewindvoering, leges omgevingsvergunningen, hogere prijs- en loonindexaties dan de vergoeding in het gemeentefonds.

Na de vaststelling van de Kadernota hebben zich nog een aantal nieuwe of beter in te schatten ontwikkelingen, op basis van de detailuitwerking van de begroting, zich voorgedaan. Dit is in de sfeer van de rente/kapitaallasten, wachtgeldverplichtingen/aanvullende uitkeringen voormalige bestuurders en tarievenberekening afval/riolering. Dit leidt uiteindelijk tot een bijgesteld financieel perspectief in de voorliggende begroting ten opzichte van de Kadernota. Zie hiervoor de uitgebreide toelichting in paragraaf 4.2 'Van Kadernota 2021-2024 naar Beleidsbegroting 2021-2024'.

Ontwikkeling algemene reserve

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2024 € 33,6 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve van ruim € 13,7 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel). Zie paragraaf 4.5 voor een uitgebreide toelichting.

Exclusief de bekleemde middelen voor het sociaal domein komt de algemene reserve uit op € 24,2 miljoen ultimo 2024.

Begrotingsomzet

De begrotingsomzet bedraagt in 2021 bijna € 315 miljoen. Met deze begroting blijven we inzetten op de uitvoering van onze ambities en activiteiten. Rekening houdend met de Corona-maatregelen, laten we samen met de gemeenteraad, met partners in de stad en uiteraard de inwoners en ondernemers de komende periode met name inzetten op de centrale thema's: Open stad, Sociale stad, Aantrekkelijke (binnen)stad en Duurzame stad. Daarbij wordt binnen de kaders scherpte aangebracht door in te zetten op versterking van de sociaal economische ontwikkeling en structuur en het creëren van aantrekkelijke (hoog-)stedelijk woonmilieus in het gebied rondom de stationsomgeving (met binnenstad en Hart van Zuid).

Woonlasten

Door het later vaststellen van de afvalstoffenheffing kunnen we nog geen inzicht geven in de ontwikkeling van de totale woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2021 in deze begroting.

Volgende paragrafen

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2021-2024, de impact van Corona, de overige ontwikkelingen en risico's, de financiële positie, de belasting- en tariefsmaatregelen en de gehanteerde begrotingsuitgangspunten.

4.2 Van Kadernota naar Beleidsbegroting

Financieel perspectief

De begroting is na de Kadernota 2021-2024 op detailniveau geactualiseerd. We hebben hierbij getracht zo realistische mogelijke inschattingen van de ramingen te maken op basis van de inzichten medio september 2020.

Het lichte negatieve financieel perspectief in de Kadernota is na de actualisatie verschoven naar een licht positief beeld in deze begroting. Dit is uiteindelijk 'in normale tijden' een degelijk meerjarenperspectief. Toch blijft dit perspectief erg onzeker gelet op de financiële effecten die nog voortvloeien uit de Coronacrisis, de herverdeling van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van alle financiële effecten.

Laten we hierbij niet vergeten dat we het afgelopen decennium voor tientallen miljoenen hebben bezuinigd om een structureel sluitende begroting te kunnen blijven aanbieden. Hierbij hebben we het voorzieningenniveau (grotendeels) kunnen handhaven. Tevens hebben we nieuw beleid geïnitieerd binnen de financiële structurele kaders en daar willen we ons op dit moment aan vasthouden.

De definitieve uitwerking leidt tot het volgend financieel perspectief in deze begroting voor de komende jaren (- = nadeel; bedragen * € 1.000):

	2021	2022	2023	2024
Kadernota 2021-2024 saldo:	-1.265	519	-642	-1.931
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
Bestuur (voormalig personeel)	195	210	210	210
Riolering/afval	278	278	274	274
Kapitaallasten, rente, e.d.	1.229	1.828	1.328	1.442
Nog niet in te schatten mutaties als gevolg van de Coronacrisis	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mutaties in de algemene reserve:				
Oyfo/Wilhelminaschool - structurele toevoegingen aan algemene reserve	88	87	86	84
Oyfo/Wilhelminaschool - incidentele toevoeging aan algemene reserve	-	-1.227	-	-
Incidentele onttrekkingen algemene reserve (Kadernota 2020-2023: aanvullend op tekort rijksmiddelen)	-430	-430	-430	-
Stelpost kunst- en cultuurvisie:	-75	-75	-75	-75
Begrotingssaldo 2021-2024 na collegevoorstel	20	1.190	751	4

Vertrekpunt voor het bovenstaand financieel perspectief is de aangenomen Kadernota 2021-2024 door uw gemeenteraad op 1 juli jl. Tijdens deze vergadering zijn 3 moties aangenomen door uw gemeenteraad, maar deze leiden (nog) niet tot financiële consequenties in de periode 2021-2024.

Na de vaststelling van de Kadernota zijn er nog diverse ontwikkelingen geweest die leiden tot een bijgesteld financieel perspectief in de uiteindelijke begroting:

Bestuur (voormalig personeel)

De verlaging van de uitgaven op dit taakveld kent een aantal oorzaken. De wachtgeldverplichting voor voormalige bestuurders is aanzienlijk afgenomen en zal zoals nu is voorzien in 2021 volledig stoppen. Daarnaast zullen ook de aanvullende uitkeringen aan voormalige wethouders aanzienlijk dalen.

Riolering/afval

De detailuitwerking van de (nieuwe) begroting leidt tot mutaties in de riolerings- en afvalbegroting. Conform bestaand beleid worden de BTW-component, kwijschelding en overhead verwerkt in de kostprijsberekening per tariefsoort. Per saldo leidt dit tot een positief effect ten opzichte van de Kadernota.

Kapitaallasten, rente, e.d.

De uitwerking van de begroting op detailniveau leidt tot mutaties in de sfeer van de kapitaallasten en rente-ontwikkeling.

Door de actualisering van de kapitaallasten vindt er een verschuiving plaats over de begrotingsjaren. Bij de actualisatie van de (vervangings-)investeringen is opnieuw gekeken naar het verwachte jaar van realisatie en in gebruik name. Dit geldt zowel voor de rente dan wel de afschrijving op de diverse taakvelden.

In de Beleidsbegroting 2020-2023 hebben we een veel hogere financieringsbehoefte ingeschat dan we op dit moment nodig denken te hebben. In de jaren 2021 en 2022 van de voorliggende Beleidsbegroting 2021-2024 is rekening gehouden met een lagere financieringsbehoefte. Hierbij is rekening gehouden met de aangetrokken leningen in verband met de bouw van het stadhuis. Daarentegen dachten we in 2023 en 2024 een negatieve financieringsbehoefte te krijgen, maar dit blijkt te opportuun. Deze laatste is ook nog eens tegen een hoge rente ingecalculeerd, waardoor we nu een iets hogere last voor die twee jaren moeten ramen.

Het voordeel op het taakveld treasury wordt veroorzaakt door de aanhoudende lage rente stand. In het 2^e kwartaal van dit jaar leek de rente te gaan stijgen, o.a. als gevolg van de onzekerheid rondom corona. Gezien deze onzekerheid konden we dit voordeel nog niet melden bij de Kadernota en is dit op p.m. geraamd. Op dit moment zien we dat deze trend niet doorzet en is de rente weer onverminderd laag. Eerder afgesloten leningen tegen een relatief hogere rente worden voor zover mogelijk vervangen door leningen tegen een zo gunstig mogelijke rente. Recent zijn opnieuw een aantal leningen afgesloten tegen een zeer lage rente. Ook de financieringsbehoefte (nog aan te trekken leningen) zijn tegen een lagere rente in de berekening opgenomen.

We hebben in 2020 € 41 miljoen geleend tegen gemiddeld 0,2%. Deze nieuwe leningen waren in de begroting 2020-2023 nog tegen een hoger rentepercentage berekend. Het rentevoordeel hiervan is structureel en loopt alle jaren mee. In 2023 en 2024 is dit gecompenseerd doordat de we in de begroting 2020 ingeschatte voordelen moeten inleveren.

Nog niet in te schatten mutaties als gevolg van de Coronacrisis

Bij afronding van deze Beleidsbegroting zijn de exacte gevolgen van de Coronacrisis voor 2021 en verder nog niet te overzien. Het blijft de vraag of er wel of niet een 2^e golf komt, hoelang de herstelfase duurt, etc. In de sepeeraat ontvangen Coronarapportage hebben we de maatschappelijke en financiële gevolgen voor het jaar 2020 vertaald. We monitoren de (structurele) gevolgen hiervan en laten deze indien ze zich voordoen terugkomen in de Kadernota 2022-2025.

Daarom stellen wij een aantal mutaties in de algemene reserve voor om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer weerstandsvermogen, in deze onzekere Coronatijd:

Oyfo/Wilhelminaschool - incidentele toevoeging aan algemene reserve i.p.v. structurele toevoegingen aan algemene reserve

In de raadsbrief 'Locatie onderzoek Oyfo' (zaaknummer 2255793) bent u geïnformeerd over het feit dat de gemeente Hengelo in het verleden een investeringsbijdrage heeft gedaan ten behoeve van de aanschaf van de Wilhelminaschool. Per 1 juli 2019 is de werkelijke boekwaarde op de gemeentelijke balans € 1.361.335, bij de verkoop van de Wilhelminaschool, in één keer afgewaardeerd. Dit was een incidentele last in 2019 die in één keer ten laste van de algemene reserve is gebracht. Hiertegenover stond dat de structurele kapitaallasten (afschrijving en rente) jaarlijks tot 1 april 2041 vrijvallen en in de vorm van een structurele dotatie per jaar aan de algemene reserve wordt toegevoegd tot 1 april 2041. Per saldo was dit voorstel meerjarig budgettair neutraal.

Om de begroting toch ook in 2024 sluitend te maken doen wij u een voorstel om de (resterende) jaarlijkse toevoegingen aan de algemene reserve tot 1 april 2041 om te zetten incidentele toevoeging van ruim € 1,2 miljoen in 2022. Hierdoor ontstaat een structureel voordeel van circa € 84.000 op dit onderdeel.

Incidentele onttrekkingen algemene reserve laten vervallen (Kadernota 2020-2023: aanvullend op tekort rijksmiddelen)

In de Kadernota 2020-2023 is het oorspronkelijke tekort rijksmiddelen op de Jeugdzorg (oorspronkelijk € 2 miljoen) gesplitst in een werkelijke jaarlijks rijksbijdrage van € 1,57 miljoen in de jaren 2020 en 2021 en met ingang van het jaar 2022 is in de begroting de jaarlijkse stelpost 'Uitkomst onderzoek Jeugdzorg' opgenomen voor ook een structureel bedrag van € 1,57 miljoen. In de Beleidsbegroting 2020-2023 was voor de periode 2020-2023 een jaarlijkse onttrekking uit de algemene reserve geraamd van € 430.000. Voorgesteld wordt deze onttrekkingen nu te laten vervallen, zodat er totaal € 1,29 miljoen meer in de algemene reserve blijft.

Kunst- en cultuurvisie:

De actualisatie van de kunst- en cultuurvisie is nog in voorbereidingsfase en wordt de komende tijd nog verder uitgewerkt in de kunst- en cultuurnota 2021-2024, zoals in de vorige paragraaf is aangegeven. Vooruitlopend op de uitwerking stellen we voor een structureel bedrag van € 75.000, binnen de maximaal beschikbare begrotingsruimte, op een stelpost te reserveren.

Resumé

De voorgestelde keuzes van bovenstaande mutaties moeten worden gezien in het groter financieel geheel. Dat is namelijk zorgen voor een goed weerstandsvermogen, omdat de onzekerheden door Corona zijn toegenomen, en tevens het presenteren van een sluitende meerjarenbegroting.

Begrotingssaldo 2021-2024

Het begrotingssaldo 2021-2024 is voor alle jaren licht positief: bijna € 20.000 in 2021, € 1.190.000 in 2022, € 751.000 in 2023 en € 4.000 in 2024. Toch blijft dit perspectief onzeker gelet op de Coronacrisis e.d. en de (financiële) effecten die hieruit nog zullen voortvloeien. Deze onzekerheid hebben we vertaald in de risico's en maken onderdeel uit van de paragraaf 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Structureel begrotingssaldo

Voor het provinciaal toezichtkader is het van belang dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De gemeenteraad is uiteindelijk verantwoordelijk voor een structureel sluitende gemeentebegroting.

Op basis van het (provinciaal) toezichtskader wordt geadviseerd het structureel begrotingssaldo te presenteren conform onderstaand overzicht. Op de eerste regel wordt het resultaat (saldo baten en lasten) voor bestemming gepresenteerd, dat wil zeggen het resultaat zonder mutaties in de reserves. De totale mutaties van de reserves worden op de tweede regel getoond. Deze 2 onderdelen leiden samen tot het begrotingssaldo 2021-2024 als zijnde het resultaat na bestemming. Voor deze 3 onderdelen verwijzen wij voor de cijfermatige onderbouwing naar bijlage 7.1.2. Baten en lasten per programma.

Dit is dan het begrotingssaldo als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten vermindert met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bijlage 8.4 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2021-2024 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-1.245	1.834	1.639	1.905
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	1.265	-644	-888	-1.901
Begrotingssaldo 2021-2024/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 4.2)	20	1.190	751	4
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 8.4)	2.211	3.015	1.679	2.019
Structureel begrotingssaldo 2021-2024	2.231	4.205	2.430	2.023

In de periode 2021-2024 is het positief structureel begrotingssaldo ruim € 2,0 miljoen of hoger. Dit is ruim voldoende voor het provinciaal toezichtkader. Het structureel begrotingssaldo wordt ook in paragraaf 6.2.5 'Kengetallen' toegelicht.

4.3 Impact Corona op begroting

Ten tijde van het opstellen van deze begroting is er nog veel onzeker over het effect van de Coronacrisis op 2021 en verder. Duidelijk is dat ook in Hengelo de maatschappelijke en financiële impact groot is geweest in 2020. En ook voor 2021 zal dit nog effect hebben. Een eventuele tweede golf zal op sommige taakvelden meer impact hebben dan op anderen. In elk begrotingsprogramma (hoofdstuk 5) gaan we dieper in op mogelijke maatschappelijke effecten, de gevolgen voor organisaties, bedrijven en inwoners. Hieronder staan de hoofdlijnen beschreven.

Bij een continuering van de Coronacrisis zal de inzet op het gebied van handhaving in hoge mate bepalend zijn van de bereidheid van inwoners en ondernemers om zich te houden aan de (dan) geldende regels. Maatregelen kunnen van invloed zijn op de criminaliteit (scijfers), kunnen leiden tot meer overlast, etc. Verwachting is dat een mogelijke tweede Coronagolf negatieve invloed heeft op het herstel van het aantal bezoeken aan de binnenstad. Dit kan tevens leiden tot minder inkomsten in de brede zin, voor zowel bedrijven dan wel de gemeente.

Voor de komende jaren verwachten wij, variërend per sector van onze economie, nog effecten op de economische groei van Hengelo en Twente als gevolg van deze Coronacrisis. Dit kan ook gaan doorwerken op de verkoop van bedrijfs- en kantorenlocaties. Ook de druk op de woningmarkt blijft ondanks de Coronacrisis onverminderd hoog en lijkt tot op heden weinig te lijden hebben gehad van de crisis.

Een deel van de door Corona werkloos geworden Hengelose bevolking zal, al dan niet na een periode WW, instromen in de bijstand. Omdat we verwachten dat de werkgelegenheid zich slechts langzaam zal herstellen zal er in 2021 een verhoogde instroom zijn. De instroom is tot nog toe beperkt toegenomen, het is daarom lastig te voorspellen hoe deze zich ontwikkelt, ook omdat het rijk diverse (financiële) steunmaatregelen beschikbaar stelt om de arbeidsmarkt te steunen. Op het moment dat er weer nieuwe lockdownmaatregelen van kracht worden verwachten we in ieder geval een sterkere toename. Als het aantal inwoners dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering in de komende jaren daadwerkelijk toeneemt zal ook een groter beroep op het minimabeleid, de bijzondere bijstand en de schuldhulpverlening worden gedaan. Ondernemers die door de crisis in de problemen zijn gekomen kunnen nu nog een beroep doen op de TOZO- en NOW-regelingen. Wanneer deze regeling vervalt en de economie zich nog niet heeft herstelt dan is de verwachting dat een deel van de bedrijven niet levensvatbaar zal zijn.

Ook op het onderwijs heeft de Coronacrisis invloed. Voor sommige kinderen en leerlingen wordt er rekening mee gehouden dat zij ontwikkelings- en of onderwijsachterstand kunnen hebben opgelopen.

De impact van de Coronacrisis is groot in het sport- en cultuurveld. Zo heeft Corona op vrijwel iedere sportaanbieder, culturele instelling of vereniging impact gehad. De sport heeft in eerste instantie als gevolg van de lockdown tijdelijk helemaal stilgelegen, veel sportverenigingen kampen met minder inkomsten. De Corona impact op zwembaden is fors en vooralsnog blijvend van duur. Ook alle culturele activiteiten in Hengelo werden in het voorjaar diep getroffen door de intelligente lockdown. De culturele sector heeft nog veel last van de 1,5 meter regelgeving. Dat betekent dat de culturele bedrijvigheid eigenlijk nog voor een belangrijk deel stil ligt.

Zolang de RIVM maatregelen in 2021 nog gehandhaafd worden, zal met name de collectieve zorg en ondersteuning ook dan minder of anders worden verleend (doordat het gebruiksnut van ruimtes sterk is gereduceerd). En doordat een deel van onze inwoners nu afziet van zorg en ondersteuning (vanwege het risico ziek te worden van het Coronavirus), verwachten we ook in 2021 veel 'uitgestelde' aanvragen. Aanvragen die mogelijk intensievere en langdurigere inzet van zorg en ondersteuning vragen. We zien ook dat het vrijwilligerswerk, dat zo belangrijk is in onze samenleving, een grote terugslag heeft gehad en dat zal ook in 2021 nog verder doorwerken. We moeten (opnieuw) investeren in het betrekken van vrijwilligers. Dit geldt ook voor de activiteiten en inloop bij de wijkwelzijnsorganisaties. Een overgroot deel van de vaste bezoekers blijft weg en we zullen extra communicatie moeten inzetten om de loop naar de wijkwelzijnsvoorzieningen weer op gang te brengen.

Zolang het virus voortduurt is extra inzet vanuit de GGD vereist. Zowel voor bron- en contactonderzoek, als voor registratie en monitoring.

Voor 2021 en verder zijn de duurzame voorwaarden aan de economische herstelmaatregelen van het rijk van invloed. Hiermee kan een impuls worden gegeven aan de verduurzaming van onder meer bedrijven. In Hengelo komen we in de uitvoeringsfase van veel duurzaamheidsprojecten. Mocht de crisis voortduren dan zal dat invloed hebben op de voorbereiding en uitvoering, met mogelijk vertragingen als gevolg.

De verwachting is dat we ondanks de Coronacrisis onze dienstverlening op peil kunnen houden. De (digitale) faciliteiten zijn zodanig ingericht dat we de inwoners van Hengelo kunnen blijven bedienen. Ook intern zijn de nodige aanpassingen gedaan om het thuiswerken te faciliteren. Kortom, de doorontwikkeling van onze interne en externe digitale dienstverlening zal steeds belangrijker worden.

4.4 Belasting- en tariefmaatregelen

Woonlasten 2021

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2021' (zaaknummer: 3123320) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen toegelicht met uitzondering van de afvalstoffenheffing. Door het later vaststellen van de afvalstoffenheffing kunnen we nog geen inzicht geven in de ontwikkeling van de totale woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2021 in deze begroting.

In paragraaf 6.1 'Lokale heffingen' wordt ook uitgebreid ingegaan op o.a. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen voor de berekening van de diverse tarieven/heffingen en welke beleidsuitgangspunten ten grondslag liggen aan deze berekeningen.

OZB

Op basis van de begrotingsuitgangspunten, die zijn vastgesteld in de Kadernota 2021-2024, wordt voor de OZB, de 'reguliere' inflatiecorrectie (inclusief correcties van voorgaande jaren) toegepast, namelijk 2,3%.

WOZ-waardering naar vierkante meter gebruiksoppervlakte met ingang van 2021

GBTwente is wettelijk verplicht om de WOZ-waardeberekening te wijzigen van berekening per inhoud naar gebruiksoppervlakte. Dit jaar is Hengelo aan de beurt voor de voorbereiding van deze omslag. Dat betekent dat er met ingang van 2021 voor de eigenaar een wijziging kan ontstaan in de WOZ-waarde. De andere berekening zal in het algemeen tot een WOZ-waarde leiden die niet veel afwijkt van 2020. Maar er zijn ook uitzonderingen. Woningen met veel inhoud door hoge plafonds of meer ruimte onder een schuine kap zullen een effect kunnen verwachten. Een herberekening leidt ook altijd tot een versnelde actualisatie van bijgebouwde delen en gesloopte panden, waardoor ook verschillen met het verleden kunnen ontstaan. GBTwente zal op voorhand alle problemen en onzuiverheden in de herberekening proberen af te vangen. Toch zal elke eigenaar in 2021 extra aandacht hebben voor de nieuw vastgestelde waarde.

Het proces van opstellen en besluiten van de Verordening onroerende zaakbelastingen is een hele uitdaging om tijdig een geheel van goed gewaardeerde objecten in Hengelo te verkrijgen. Ervaring in Borne, dat in 2020 over ging, leert dat tijd nodig is om tot een goede waardebeoordeling te komen. GBTwente wil zo zuiver mogelijk de nieuwe waarden berekenen en deze ook toetsen en zo de kans op bezwaren en herberekeningen in 2021 zoveel mogelijk voorkomen. Ons voorstel is om de omzetting van kubieke meter inhoud naar vierkante meter gebruiksoppervlakte als zwaarwegend genoeg te zien om pas uiterlijk 16 oktober 2020 deze Verordening bij de stukken voor de raad te plaatsen. Ze kunnen dan nog meegenomen worden in de politieke markt van 19 oktober 2020. Het gaat bij de tariefbepaling immers niet meer om het omzettotaal, maar om de technische exercitie om dit totaal te bereiken.

Afvalstoffenheffing

De tarieven voor de afvalstoffenheffing 2021 worden op een later tijdstip vastgesteld.

Rioolheffing

Zoals het tarievenbeleid is vastgesteld in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 stijgt de rioolheffing jaarlijks met 3,5% tot en met het jaar 2022. In de jaarschijven 2023 en 2024 is jaarlijks rekening gehouden met de groei van de lasten met 2% conform het huidige GRP en niet meer met de inflatiecorrectie (conform Kadernota 2021-2024).

4.5 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie

In deze paragraaf wordt naast de overige ontwikkelingen en risico's aandacht geschonken aan de financiële positie van de gemeente.

Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg

Momenteel vindt landelijk onderzoek plaats naar de (extra) middelen voor Jeugdhulp. De uitkomst wordt in het najaar van 2020 verwacht en zal dienen als input voor de komende kabinetsformatie. Vorig jaar mochten gemeenten vanaf het begrotingsjaar 2022 een structurele stelpost ramen op basis van macrobudget van € 300 miljoen. Deze richtlijn is onverminderd van kracht, ook nu de meerjarenraming van gemeenten zich met ingang van de begroting 2021 uitstrekt tot en met het jaar 2024. De samenvatting van de richtlijn is als volgt:

1. De extra middelen jeugdzorg voor de jaren 2019 tot en met 2021, die onderdeel uitmaken van de algemene uitkering, worden als structureel dekkingsmiddel aangemerkt;
2. Voor de jaren na 2021 kan door de gemeente een stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' geraamd worden: per gemeente naar rato van de € 300 miljoen in 2021;
3. Deze stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' kan als structureel opgenomen worden;
4. Voorwaarde is dat daarnaast de gemeente tevens zelf maatregelen neemt in het kader van de transformatie rondom jeugdzorg en GGZ mede gericht op beheersing van de kosten. Gemeenten spelen immers zelf ook een actieve rol in de transformatie en daarmee ook in het kunnen beperken van de uitgaven.

Vorig jaar hebben we hiervoor in de Beleidsbegroting 2020-2023 een stelpost 'Uitkomst onderzoek Jeugdzorg' opgenomen ter grootte van € 1,57 miljoen voor Hengelo. Deze stelpost trekken we nu met 1 jaar door tot en met 2024 (conform Kadernota 2021-2024).

Stelpost BTW-compensatiefonds (BCF)

Op basis van de meicirculaire 2020 van het gemeentefonds is naast het accres ook het plafond van het BCF voor de jaren 2020 en 2021 bevroren. Door deze bevroering stelden wij in de Kadernota 2021-2024 voor om met ingang van het begrotingsjaar 2021 (afrekening 2020 wat door de bevroering 'niet wordt afgerekend') structureel rekening te houden met de ruimte onder dit plafond conform de realisatie 2019. Voor Hengelo gaat het hierbij om een hogere verwachte structurele gemeentefondsuitkering van € 530.000. Dit is ook het maximale bedrag wat conform het provinciaal toezicht mag worden opgenomen voor onze gemeente.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2022 moet het College van B en W een rechtmatigheidsverantwoording opnemen over het verslagjaar 2021 in de Jaarstukken. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Kortom, of het geld rechtmatig is uitgegeven. Over de naleving van de voorwaarden voor subsidies en Europese bestedingen bijvoorbeeld. Maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik en lasten, waarvoor geen voorafgaande dekking opgenomen was in de begroting.

In de huidige situatie geeft de Accountant deze verklaring af. Deze verklaring wordt afgegeven in de Jaarstukken. In de nieuwe situatie moet het College dit dus zelf doen. De gemeenteraad geeft kaders waarbinnen het college kan opereren met betrekking tot de rechtmatigheid. Wat is goed en fout. Dit wordt de verantwoordinggrens genoemd.

Om inzicht te krijgen in de rechtmatigheid zullen diverse interne controles worden versterkt. Binnen de gemeente ligt er een degelijke basis voor de interne beheersing.

Vernieuwing en verbetering Planning- en Controlcyclus (P- en C-cylus)

Via de P- en C-cyclus wil de gemeente Hengelo sturen op haar inhoudelijke ambities in relatie tot haar financiën. Dit sturingsinstrumentarium kan nog veel beter dan het nu functioneert worden uitgenut. We willen:

1. meer focus op maatschappelijke opgaven;
2. kort-cyclischer sturen op het realiseren van doelen en resultaten;
3. transparante, relevante en effectieve verantwoording.

Daarom gaan we de komende jaren (verder) inzetten op vernieuwing en verbetering van de P- en C-cyclus en producten. Dit doen we samen en in overleg met alle betrokken partijen, waaronder uw gemeenteraad. We zijn bezig met het verbeteren van de inhoud van de P- en C-producten. Hierbij gaat het om het herijken van het niveau van kaderstelling, het concretiseren van doelstellingen en het koppelen aan beleidsindicatoren. Daarnaast zal de leesbaarheid van de verschillende producten worden vernieuwd/verbeterd. Ook een belangrijke prioriteit is het verbeteren van de verbinding tussen de P- en C-producten en de interne sturing in de organisatie.

Herijking verdeling gemeentefonds

Zoals de planning van het rijk er op dit moment uit ziet zal de herverdeling van het gemeentefonds met ingang van 2022 plaatsvinden. Het gaat om een totale herverdeling voor zowel het sociale domein dan wel het klassieke domein (de overige delen van het gemeentefonds). Het doel van de herziening van het gemeentefonds is te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Alle uitgavenclusters worden bij de herziening betrokken, evenals de manier waarop de inkomsten van gemeenten verevend worden. Op dit moment vinden nog allerlei (verdiepings)onderzoeken plaats op diverse onderdelen. Het ministerie wil de definitieve uitkomsten in de decembercirculaire 2020 van het gemeentefonds publiceren.

Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)

De verhuur van sportaccommodaties is per 2019 vrijgesteld van BTW. Hierdoor kan de BTW op sportaccommodaties niet meer worden verrekend en stijgen de (investerings)lasten. Om deze stijging te compenseren heeft het Rijk de SPUK ingesteld. In 2020 is duidelijk geworden dat de gemeente Hengelo niet volledig, maar voor 88% in 2019 en voorlopig 80% in 2020 wordt gecompenseerd. Daarom zijn de huurtarieven voor sportaccommodaties in 2019 niet verlaagd terwijl er wel BTW afdrachten wegvielen. Bij volledige compensatie zouden huurtarieven verlaagd kunnen worden. Dat is niet het geval. De huurtarieven sportaccommodaties 2021 zijn bijgevoegd bij deze begroting (zie bijlage 8.8).

Overige risico's

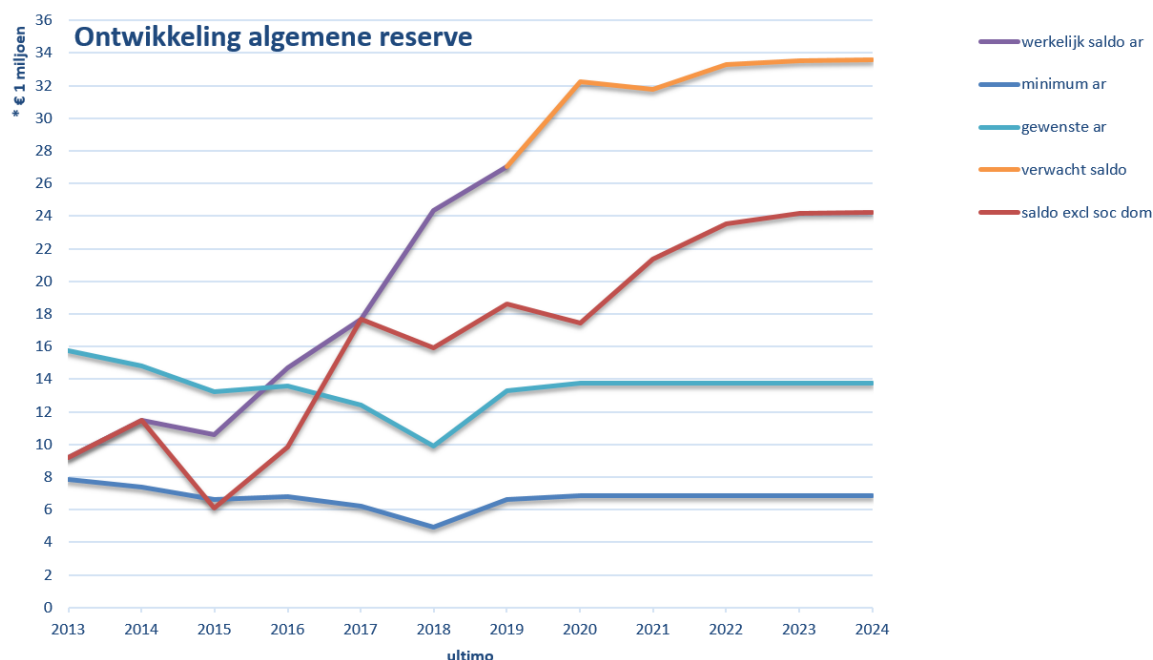
Ten aanzien van de Jaarstukken 2019 en Kadernota 2021-2024 zijn er enkele verschuivingen in het risicoprofiel. Na de Kadernota heeft er een nog een actualisatie plaatsgevonden van de (reeds bestaande) risico's. Tevens zijn de grootste risico's als gevolg van de Coronacrisis toegevoegd aan het risicoprofiel. Er is een inschatting gemaakt van de risico's die zich kunnen voordoen bij het scenario 'gematigd' herstel. Deze grootste (Corona)risico's zijn dan ook meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen 2021.

Dit houdt in dat deze risico's niet financieel zijn verwerkt in het begrotingssaldo 2021-2024. De begroting van 2021 (en verder) gaan we vooralsnog niet wijzigen. Bezuinigingen liggen dan op de loer, terwijl we nog niet weten hoeveel. Met als risico dat we activiteiten stopzetten in de stad, die meer schade berokkenen dan goed is. We proberen onze (algemene) reserve op peil te houden, zodat we genoeg vet op de botten hebben. Voor een uitgebreide toelichting hierop verwijzen wij naar paragraaf 4.1 Koers en ontwikkelingen.

Financiële positie

Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op bijna € 27,5 miljoen. Dit is vergeleken met de € 26,6 miljoen opgenomen in de Kadernota 2021-2024 een verslechtering van € 0,9 miljoen. Dit is het gevolg van een nieuwe risico-inventarisatie, waarin ook de grootste risico's (onzekerheden) als gevolg van de Coronapandemie zijn meegenomen.

Conform de vastgelegde beleidsregels is het gewenste niveau van de algemene reserve 50% van het risicoprofiel, dat wil zeggen ruim € 13,7 miljoen (de helft van bijna € 27,5 miljoen). Op basis van de voorliggende begroting ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

In deze grafiek zijn alle mutaties in de algemene reserve verwerkt, zowel op basis van de Kadernota 2021-2024 dan wel op de nu voorliggende begroting. Op basis van de grafiek kan worden geconcludeerd dat de verwachte stand van de algemene reserve eind 2024 (€ 33,6 miljoen) nog ruimschoots boven het gewenste niveau van de algemene reserve (50% van het risicoprofiel) van ruim € 13,7 miljoen blijft. Exclusief de bekleemde middelen voor het sociaal domein (= saldo excl soc dom) komt de algemene reserve uit op € 24,2 miljoen ultimo 2024.

Uit de financiële scan van de provincie vorig jaar kwam naar voren, dat de financiële positie van de gemeente Hengelo kwetsbaar is. De gemeente is, als het gaat om de weerbaarheid, vooral kwetsbaar door de lagere solvabiliteit (reserves) als deze wordt afgezet tegen de signaalwaarde (eigen vermogen <20%), die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hanteert. De verwachte solvabiliteitsratio in Hengelo is 8% in 2021 (6% in 2020). Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten is de verwachte ratio 14% in 2021 (9% in 2020). Ten opzichte van de solvabiliteitsnorm van de VNG is de ratio nog steeds aan de lage kant.

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van ruim € 8 miljoen op 1 januari 2021 tot ruim € 10 miljoen per 31 december 2024. In paragraaf 6.4 Grondbeleid treft u een uitgebreid overzicht aan van de belangrijkste ontwikkelingen in de diverse grondexploitaties.

4.6 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid

De grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, voor het opstellen van de Beleidsbegroting 2021-2024, zijn in bijlage 1 'Begrotingsuitgangspunten 2021-2024' van de Kadernota 2021-2024 uitvoerig beschreven. De grondslagen zijn hieronder beknopt weergegeven:

Onderdeel	Uitgangspunt
Prijscompensatie 2021 (inclusief correcties voorgaande jaren)	2,3%
Looncompensatie 2021 (inclusief correcties voorgaande jaren)	5,0%
Subsidies prijs-/looncompensatie 2021 (inclusief correcties voorgaande jaren)	4,1%
Looncompensatie 2021 (stelpost verwachte loonstijging gemeentelijke organisatie o.b.v. CEP 2020)	2,8%
Huren- inflatiecorrectie 2021 (inclusief correcties voorgaande jaren en/of indien geen andere afspraken gelden)	2,3%
Belastingen, heffingen en tarieven - inflatiecorrectie 2021 (inclusief correcties voorgaande jaren en indien niet kostendekkend)	2,3%
Meerjarenramingen 2022-2024 voorgaande onderdelen	constante lonen en prijzen
Rente eigen gemeentelijke grondexploitaties	2,0%
Omslagrente overige investeringen	1,5%
Gemeentefondsuitkering	meicirculaire 2020
Onvoorzien	166.000

5

Programma's

5.1	Centrale thema's	36
5.2	Beleidsprogramma's	42

5.1 Centrale thema's

5.1.1 Open stad

Wij willen een moderne overheid zijn met een open stijl van besturen. Een bestuursstijl waarbij we proactief de samenwerking opzoeken. Met inwoners, organisaties, ondernemers, en met andere overheden. Ook willen we tot een nieuwe samenwerking en verhouding met de raad komen. Daarom leggen we vaker voorstellen open voor aan de raad. We willen elkaar en de Hengelose samenleving versterken en de ruimte geven, elkaar scherp houden en daadwerkelijk luisteren naar wat alle betrokken partijen zeggen. Zo zijn door de raad middelen beschikbaar gesteld voor de omvorming van grijs naar groen. De wijken worden daarmee de komende jaren een stuk groener. We pakken twee wijken per jaar aan. Bewoners kennen hun wijk zelf het beste en hebben vaak goede ideeën om hun wijk of buurt te verbeteren. Daarom vragen we de bewoners met plannen te komen die we kunnen uitvoeren. Verder werken we hard aan ons 'stadspark'. Onder regie van de 'Vrienden van het Weusthag' transformeren we Het Weusthag de komende jaren tot een echt Burgerpark. Ook willen we proactief de samenwerking met de jeugd opzoeken. Aan de hand van actuele vraagstukken gaan we met kinderen in gesprek om zo tot nieuwe inzichten te komen. In vakjargon noemen we dit kind-inclusie. Hiervoor zetten we in Coronatijd ook creatieve communicatiemiddelen in, zoals de baas-boven-baas app voor jongeren om hun mening te geven over diverse onderwerpen, zoals inmiddels is gebeurd ten aanzien van de Corona-maatregelen en het marktplein.

Wij zijn dagelijks bezig om onze dienstverlening te verbeteren. De buitenwereld verandert, dus wij veranderen mee. Binnen de gemeente werken we met 5 serviceformules: de flits-, wegwijz-, handhaaf-, co-creatie- en beheerformule. Deze formules helpen ons om de dienstverlening te verbeteren. De formules ondersteunen de open bestuursstijl die we graag aan willen nemen. Ze worden gebruikt als middel om de logica van de Hengeloër centraal te stellen. Ook het nieuwe open en transparante stadhuis helpt ons in de gewenste veranderbeweging.

De open bestuursstijl vinden we ook terug bij de omgevingsvisie. We gaan bezig met de omgevingsvisie Binnenstad en Hart van Zuid. Net als bij de omgevingsvisie buitengebied, waar sprake was van weinig actueel beleid of ontwikkelingen, willen we kijken naar de actuele opgaven naast de ingezette ontwikkelingen die al wel vast liggen. Wat misschien wel goed is om hier te vermelden: participatie in visievorming kost geld. Dit zien we als een investering aan de voorkant die zich later terugverdient doordat de visie beter is. We gaan er van uit dat de omgevingsvisie een lange levensduur heeft en daarmee maken we de komende jaren minder kosten voor actualisaties/aanpassingen en het oplossen van tegenstrijdigheden in beleid.

Onze bestuursstijl (open en doelgericht) is ook regionaal georiënteerd, primair gericht op de inhoud van de samenwerking. Daarbij zoeken we vervolgens de beste vorm. Dat betekent dat het principe van 'coalitions of the willing' voorop blijft staan, waarbij wij groot belang hechten aan het tempo en de slagvaardigheid van de samenwerking. Zo gaan we met Enschede, Regio Twente en provincie Overijssel aan de slag met de regionale agenda van de Nationale Omgevingsvisie: de ontwikkeling van de zone tussen en van de stationsgebieden van Hengelo, Kennispark en Enschede. Een ander voorbeeld van de regionale oriëntatie van de open stad is het nieuwe bestuursmodel voor de regionale sociaaleconomische structuurversterking. Door de regionale economische agenda in het vervolg op te pakken in een gelijkwaardige samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden bundelen we onze krachten en komen de impulsen vanuit de diverse delen van onze samenleving.

5.1.2 Aantrekkelijke (binnen)stad

In het coalitieprogramma 2018-2022 is de binnenstad een belangrijk speerpunt. De inspanningen zijn gericht op het tot uitvoer brengen van het Integraal Actieplan voor een Vitale Hengelse Binnenstad dat in november 2017 is vastgesteld. Kern van de opgave is het terug brengen van de leegstand en het aantrekkelijker maken van de binnenstad waardoor deze meer bezoekers trekt die langer verblijven.

In 2018 hebben wij de eerste acties daadwerkelijk in uitvoering gebracht. Er is een start gemaakt met de herinrichting van de Enschedesestraat waarvan de aanleg in 2019 is afgerond. Een andere belangrijke gebeurtenis was de oplevering en in gebruik name van het Stadhuis en de aanleg van de openbare ruimte rondom het Stadhuis inclusief parkeerterrein en evenementenplein. Dit is in 2020 gerealiseerd. De reacties uit de binnenstad van zowel bezoekers als ondernemers zijn overwegend zeer positief. Daarnaast werken we in 2020 verder aan de versterking van het wonen in en nabij de binnenstad. De bouw van Badhuis en Ariensschool is gestart, Welbions is begonnen met de realisatie van woon/werk eenheden in de Nieuwstraat, boven Etos en het C&A pand zijn woningen gerealiseerd en diverse plannen zijn in voorbereiding of in procedure. Daarnaast hebben we parkeermaatregelen genomen om het parkeren in de binnenstad aantrekkelijker en klantvriendelijker te maken en wordt er in samenhang met de partners in de stad veel energie gestoken in het versterken van het ondernemersklimaat en het programmeren van evenementen en sfeeracties. Door de coronacrisis is het nog duidelijker geworden dat een aantrekkelijke en vitale binnenstad van levensbelang is voor heel Hengelo en dat we daar samen met vele partners met vereende krachten aan moeten blijven werken.

In de komende jaren blijven we hard werken aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de binnenstad in alle opzichten. Dit doen we volgens de vier pijlers van het programma binnenstad die hieronder worden uitgewerkt.

Aantrekkelijke binnenstad

Het vergroten van de aantrekkelijkheid van met name de openbare ruimte is ingezet en wordt goed gewaardeerd door de bezoekers, inwoners en ondernemers. Ook zien we dat dit inmiddels op diverse plekken leidt tot private investeringen. In de komende jaren gaan we door met de aanpak van het resterende deel van de compacte binnenstad. Bij deze maatregelen is ook ruimte voor maatregelen in het kader van klimaatadaptatie en tegengaan van wateroverlast en hittestress. Een belangrijke actie voor 2021 en verder is bovendien het realiseren van het compacte winkelhart door gebieden te transformeren waar de behoefte aan winkelruimte afneemt en de aanloopstraten te versterken voor een goede doorbloeding van het totale winkelgebied. In 2021 is voorzien om het plan dat via participatie tot stand komt voor het Marktplaats te realiseren. Er wordt een handboek gemaakt waarin alle opgaven integraal met elkaar verbonden worden en dat als basis kan dienen voor de op te stellen omgevingsvisie.

Bruisende binnenstad

In de afgelopen jaren is samen met de SCH en Hengelo Promotie geïnvesteerd in het versterken en vergroten van het aantal evenementen. Door het opzetten van Zomers Hengelo en het Winterfestival is ook in de rustiger tijden het aantal evenementen vergroot. Helaas heeft de coronacrisis op dit vlak een enorme impact gehad. Samen met de genoemde partijen en de afvaardiging van de KHN benutten we deze periode om de goede basis voor Hengelo als evenementenstad nog verder te verbeteren. Tevens is in de afgelopen periode gewerkt aan de transformatie van Hengelo Promotie en staat daar nu een uitvoeringsorganisatie met een duidelijke opdracht die de toekomst aan kan.

Bereikbare binnenstad

Een goed functionerende binnenstad moet goed bereikbaar zijn met alle vervoersmodaliteiten en in omvang en kwaliteit voldoende parkeermogelijkheden bieden voor auto en fiets. In dit kader hebben we verschillende maatregelen gerealiseerd. We hebben een tijdelijke goed ontsloten parkeeroplossing

gerealiseerd naast het nieuwe stadhuis en er zijn maatregelen genomen om het parkeren aantrekkelijker en klantvriendelijker te maken door de betaaltijden te verkorten en klantvriendelijk te gaan handhaven. Het systeem van shop & go wordt in 2020 operationeel. Voor de komende jaren zetten we vooral in op het aantrekkelijker maken van de binnenstad voor fietsers, blijvend bieden van goede voorzieningen voor de auto, het weren van ongewenst gemotoriseerd verkeer uit het winkelgebied en een heldere bewegwijzering gecombineerd met toegankelijke (bezoekers) informatie punten.

Ondernemende binnenstad

Met ondersteuning van bureau Vierders zetten we in op acquisitie van bedrijven die naar de Hengelose binnenstad willen komen, het vasthouden van bestaande bedrijven die overwegen om te vertrekken en het verplaatsen van bedrijven vanuit gebieden buiten het (kern)winkelgebied naar het (kern)winkelgebied. Hiertoe hebben we gebiedsprofielen opgesteld op basis waarvan gericht kan worden gezocht naar passende bedrijven. Voor de Hengelose binnenstad zetten we vooral in op het binden van de Hengelose bevolking en de direct om Hengelo liggende gemeenten. De doelgroep daarbij is jonge gezinnen en alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens in de leeftijd van 25-65. Ter ondersteuning van bovenstaande acties zijn we gestart met wifi-tellingen van het aantal bezoekers. Ook halen we de relatie met binnenstadspartners en bedrijfsmakelaars en andere aan om zo Hengelo beter te kunnen "verkopen". Ook hiervoor geldt echter dat de coronacrisis de investeringsbereidheid van bedrijven heeft getemperd.

5.1.3 Sociale stad

Een groot aantal taken binnen het sociaal domein is per 1 januari 2015 van het Rijk overgedragen aan de lokale overheid. Dit zijn de decentralisaties en worden ook wel transities genoemd. De taken die overgedragen zijn, betreffen de Jeugdwet, de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en de Participatiewet. Voor de Wmo en de Participatiewet gaat het om een uitbreiding van taken die al gedeeltelijk bij de gemeente waren belegd, de jeugdhulptaken waren nieuw voor ons. Daarnaast is het Passend Onderwijs ingevoerd. Het Rijk wilde daarmee de hulpverlening goedkoper en dichterbij de inwoner brengen met minder en eenvoudiger regels.

Beleidskader en integrale aanpak

De decentralisaties geven ons de kans te voorzien in een samenhangend geheel van maatschappelijke ondersteuning, afgestemd op de behoeften van inwoners. Ze zijn van invloed op het hele sociale domein. De dynamiek van het sociaal domein is groot. De behoeften van inwoners is voortdurend aan verandering onderhevig en afhankelijk van veel factoren waar wij als gemeente maar beperkte invloed op hebben. Naast de gemeente zijn veel partners en partijen werkzaam in het sociaal domein, waarmee wij uiteenlopende relaties hebben. Zij kijken vanuit hun eigen perspectief naar de opgaven in het sociaal domein.

Leidend voor ons eigen perspectief is het beleidsplan *Met Respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning*, de transformatieagenda *Hengelo sociaal met lef!* en de nota *Werk maken van werk*.

Heroriëntatie

Wij zijn op het moment van vaststelling van deze Beleidsbegroting bezig met de heroriëntatie op het sociaal domein, waarbij expliciet gekeken wordt naar integraliteit binnen en betaalbaarheid van het sociale domein. Met de heroriëntatie willen wij de doelen en resultaten aanscherpen om met meer focus en gerichte keuzes prioriteiten te stellen (wat doen wij wel, wat doen wij niet, wat doen wij nieuw, wat blijven wij doen). Wij formuleren voor de komende jaren een aantal concrete ontwikkelopgaven en bepalen wat dit betekent voor de organisatie van ons 'stelsel' (de gemeentelijke organisatie in relatie tot onze partners). De ontwikkelopgaven vertalen wij in een uitvoeringsplan om overeenstemming te creëren over de inzet van de financiële middelen hierop. Voor de ontwikkelopgaven en het uitvoeringsplan maken we gebruik van de ervaring die we inmiddels hebben opgedaan vanuit de maatregelen uit het *Interventieprogramma Sociaal domein* en de voorstellen voor *Innovatie, preventie en versnelling*.

Wij hebben in het lopende traject van de heroriëntatie geconstateerd dat de visie en uitgangspunten zoals wij die in de nota *Met respect...* en later in de transformatieagenda hebben verwoord, nog steeds actueel zijn. Wij willen dat onze inwoners zo snel mogelijk, zo licht mogelijk en zo dichtbij mogelijk een antwoord kunnen vinden op hun (hulp)vraag. Met als uitgangspunten:

- Versterken eigen kracht
- Zorg en ondersteuning op maat (Jeugd, Wmo en Participatiewet)
- Eén huishouden (één gezin), één plan, één regisseur
- Inzet op welzijn, mantelzorg en vrijwilligers
- Ontschotten en verbinden (integrale benadering)
- Ontwikkelen en verbeteren van de werkwijze
- Verhogen doelmatigheid en minder bureaucratie
- Behoud het goede
- Ruimte voor professionaliteit

In (de loop van) 2021 zullen wij hierin dus scherpere keuzes maken en prioriteren. Deze zullen wij vertalen naar programma 6 van de Beleidsbegroting en rapporteren via de P en C-cyclus.

Twents zorglandschap 2030

Tegelijk met de heroriëntatie van het Hengelose sociaal domein, wordt in regionaal verband gewerkt aan het formuleren van uitgangspunten voor het Twentse Zorglandschap 2030. Om meer grip te

krijgen op de ontwikkelingen in het zorglandschap (zoals aanbieders die om dreigen te vallen) en de jeugdhulp en Wmo-ondersteuning in de toekomst veilig te stellen. Gemeenten bepalen opnieuw wat zij lokaal dan wel regionaal gaan organiseren (voor zover zij daarin een keuze hebben, want delen van de jeugdhulp moeten verplicht regionaal georganiseerd worden). Lokale besluitvorming daarover volgt dus nog.

Met de geformuleerde uitgangspunten zetten wij in Twente een eerste stap naar het opstellen van een Regiovisie, zoals wij verplicht zijn volgens de nieuwe Norm Voor Opdrachtgeverschap van de VNG en de aanpassingen in de Jeugdwet.

Gevolgen Coronacrisis

Bepaalde onderdelen van het sociaal domein zijn ook in een ander perspectief komen te staan als gevolg van de Coronacrisis. We stonden plotseling voor een enorme opgave met de uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en na jaren van hoogconjunctuur ontstond er een economische crisis. Dit heeft ook zijn uitwerking op de begeleiding van mensen uit de bijstand naar werk, inkomensvoorzieningen, schuldhelpverlening en ondersteuning aan zelfstandigen. Dit vraagt van ons ook goed te kijken op welke manier wij onze voorzieningen en dienstverlening moeten aanbieden. Een laagconjunctuur vraagt andere prioritering. De kwetsbare groep groeit en we moeten (nog) meer aandacht hebben voor de stapeling van problematiek.

Financiële tekorten

Financieel zijn wij in het verleden geconfronteerd met toenemende kosten en krimpende budgetten op het gebied van de Wmo en de Jeugdhulp. Inmiddels zijn de meeste budgetten opgegaan in de algemene uitkering van het gemeentefonds, met uitzondering van Voogdij/18+. Bij een ongewijzigd beleid en een ongewijzigd financieel kader had dit geleid tot tekorten in de begroting, oplopend tot € 8,9 miljoen structureel. Daarom heeft de raad in 2018 Het *Interventieprogramma Sociaal domein* vastgesteld. Wij geven nog steeds uitvoering aan het interventieprogramma en liggen daarmee goed op schema. Maar er zijn omstandigheden die het resultaat (los van interventies) onder druk zetten, zoals het abonnementstarief, de landelijke eisen met betrekking tot indexeringen, AMvB en richtlijnen met betrekking tot reële tarieven in de Jeugdhulp en de Wmo en nu, heel recent, de Coronacrisis. Deze zullen in 2021 effect hebben op de uitgaven in het sociaal domein.

Het kabinet heeft in 2018 besloten extra middelen toe te voegen aan het jeugdhulpbudget. Voor Hengelo gaat het om € 2.071.000 in 2019 en € 1.570.000 in 2020 en 2021. Ondanks deze middelen resteert een tekort op deze zorgdomeinen. Hiervoor zullen wij aandacht blijven vragen/lobbyen bij het rijk.

Omdat de integratie-uikeringen Wmo en Jeugd grotendeels zijn overgeheveld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds benaderen wij het sociaal domein (i.c. de taken die in 2015 naar de gemeente zijn overgegaan; onder andere Jeugd en Wmo) niet meer afzonderlijk.

Hengelo houdt de afgelopen jaren over op het budget om bijstand te verstrekken (budget BUIG). De Coronacrisis zet de uitgaven binnen de bijstand wel in een ander daglicht. De crisis leidt tot meerkosten. Tegelijkertijd geeft het Rijk aan gemeenten hiervoor te vergoeden. Op moment van schrijven is nog niet exact duidelijk hoe dit voor Hengelo als individuele gemeente uitpakt. De impact van de coronacrisis kan er dus toe leiden dat Hengelo op het budget BUIG minder gaat overhouden, waardoor er een tekort op de begroting (als gevolg van de lagere bijdrage algemene dienst) kan ontstaan.

5.1.4 Duurzame stad

Duurzaamheid is één van de hoofdthema's voor deze collegeperiode, maar ook voor de vele generaties Hengeloërs na ons. Daarom willen we voor Hengelo in 2050 een klimaatneutrale energiebalans. Dit houdt in, dat alle energie, die we dan in Hengelo gebruiken, duurzaam wordt opgewekt (energieneutraal) én dat al het verkeer en alle bedrijven geen CO₂ meer uitstoten (CO₂/Klimaatneutraal). Verder willen we dat Hengelo een gezonde stad is, met schone lucht, ruimte, groen en water. Een stad die is aangepast aan de veranderende klimaatomstandigheden en mogelijkheden biedt voor duurzame opwek van energie (elektriciteit en warmte). Een stad waar kringlopen gesloten worden en duurzame mobiliteit vorm krijgt. Waar duurzame initiatieven vanuit de samenleving kansen krijgen om een bijdrage te leveren aan het leef- en werkklimaat van Hengelo. Kortom, een stad die leeft, veerkrachtig is en klaar voor de toekomst.

We werken we niet alleen aan de energie gerelateerde opgaven voortkomend uit het Programma Nieuwe Energie Hengelo, maar ook aan de verbreding van duurzaamheid. Dat doen we aan de hand van de volgende punten:

1. Invulling geven aan de Hengelose bijdrage aan de Regionale Energiestrategie d.m.v grootschalige opwek door wind en zon
2. Opstellen Transitievisie Warmte
3. Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij
4. Opstellen plan van aanpak communicatie en participatie in combinatie met opvolging campagne *Hengelo Aardgasvrij, wij zijn er bij*
5. Doorontwikkeling Energieloket naar versie 3.0
6. Ontwikkelen financieringsinstrumentarium voor verduurzamen woningen
7. Ontwikkelingsperspectief energiebesparing voor iedere huiseigenaar
8. Verduurzaming Bedrijventerreinen: Kanaalzone en Westermaat Campus
9. Verduurzaming maatschappelijk vastgoed (zelf het goede voorbeeld geven) en bedrijven
10. Strategische activiteiten (Europese Greendeal, Global Goals, opstellen integrale duurzaamheidsnota)
11. Integratie duurzaamheid met overig beleid zoals groen en water, binnenstad, circulaire economie, duurzaam inkopen
12. Duurzame mobiliteit inclusief laadinfrastructuur
13. Faciliteren initiatieven uit de samenleving
14. Ontwikkelen dashboard data en monitoring

Om een en ander te realiseren zijn lobbytrajecten om meer (rijks)middelen te genereren noodzakelijk.

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk	Burgemeester Schelberg
Betrokken sector (en)	Fysiek
Aanspreekpunt Ambtelijk	Henk-Jan Tromp

Hoofddoelstelling

Hengelo is een veilige en prettige stad om in te wonen, te werken en te recreëren. Wij zetten ons in om het aantal misdrijven verder terug te dringen en het gevoel van veiligheid te verhogen. Zowel bij de totstandkoming van het beleid als bij de uitvoering zoeken wij de samenwerking met maatschappelijke en justitiële partners. Daarbij dragen we zorg voor een sluitende ketenaanpak. Speerpunten van het beleid zijn onder meer de aanpak van ondermijning, het behouden of creëren van veilige wijken door onder meer de bestrijding van diverse vormen van overlast en de aanpak van high impact crimes.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	6.412	-	-6.412	-6.455	-6.455	-6.455
1.2 Openbare orde en Veiligheid	2.814	81	-2.733	-2.733	-2.733	-2.733
Totaal 1 Veiligheid	9.226	81	-9.145	-9.188	-9.188	-9.188

Relevante beleidsnota's

- Integraal veiligheidsbeleid 2021-2024
- Algemene plaatselijke verordening (2019)
- Plan van aanpak Ondermijning
- Integraal handhavingsbeleid

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Percentage voelt zich wel eens onveilig in eigen buurt	18%	17%	16%	15%	14%	13%
Aantal opgerolde hennepkwekerijen	31	31	31	31	31	31

Verplichte kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Verwijzingen naar Halt (per 10.000 inwoners in de leeftijd 12-17 jaar)	127 (2018)	127 (2018)	113 (2019)
Winkeldiefstallen (aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners)	1,9 (2018)	1,9 (2018)	1,9 (2018)
Geweldsmisdrijven (aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners)	4,8 (2018)	4,8 (2018)	5,1 (2018)
Diefstallen uit woning (aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners)	2,4 (2018)	2,4 (2018)	2,4 (2018)
Verielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners)	6 (2018)	6 (2018)	6 (2018)

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente draagt bij aan het behalen van de hoofddoelstelling van het programma door in regionaal verband de crisisorganisatie in Twente op te leiden, te trainen en te beoefenen. Hierdoor zijn en blijven we ook als Hengelo in staat om een (dreigende) crisis of incident zo snel en effectief mogelijk aan te pakken en zo snel mogelijk terug te keren naar routine. De Veiligheidsregio Twente stelt o.a. de volgende plannen vast: Regionaal risicoprofiel, regionaal beleidsplan en regionaal crisisplan. Deze gelden onverkort ook voor de gemeente Hengelo.

Impact Corona op programma

Bij een continuering van de Coronacrisis zal onze inzet (onder meer op het gebied van handhaving) in hoge mate bepalend zijn van de bereidheid van inwoners en ondernemers om zich te houden aan de (dan) geldende regels. Een dalende acceptatie zal naar verwachting leiden tot meer vormen van onrust zoals maatschappelijk verzet. Daarnaast zijn de maatregelen in het kader van Corona van directe invloed op de criminaliteitscijfers waarbij een daling van de vermogensdelicten en een stijging van digitale criminaliteit aannemelijk zijn. Verder sluiten wij verschuivingseffecten niet geheel uit bijvoorbeeld de (gedeeltelijke) sluiting horeca zal leiden tot meer jeugdoverlast. Extra inhuur op het gebied van handhaving is aannemelijk, net als de teruggang aan inkomsten leges (evenementen). Minder gericht regulier toezicht (niet Corona gerelateerd) kan tenslotte basis zijn voor een toename van aan ondermijning gerelateerde criminaliteit.

Taakveld 1.1. Crisisbeheer en brandweer

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie
------------------------	---------------

Wat willen we bereiken?

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is voor Hengelo en Twente de organisatie voor de brandweer en de voorbereiding op en bestrijding van rampen en crises. We willen een flexibele, slagvaardige en outputgerichte crisisorganisatie zijn, waarbij de burger centraal wordt gesteld, die met passende inzet branden, rampen en crises zo goed mogelijk bestrijdt. Een goede voorbereiding met oefening en training hierbij is van groot belang.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

In 2021 zetten we ons in om de crisisorganisatie verder te beoefenen. Daarbij oefenen en trainen we ook meer 'nieuwe' crisisvormen dan alleen de klassieke vormen zoals branden etc. Zo wordt ingezet op cybersecurity en terroristische dreigingen, maar bijvoorbeeld ook calamiteiten in het sociaal domein, maatschappelijke onrust en crisistypen door klimaatverandering. Daarmee werken we verder aan de professionalisering van de kolom bevolkingszorg. Hierbij wordt steeds meer gestuurd op de zelfredzaamheid van onze inwoners. Ook zal in 2021 de evaluatie van de coronacrisis worden gebruikt als input voor te beoefenen doelen en eventueel voor het bijstellen van werkafspraken of procedures. De verhuizing van de Meldkamerlocatie van Twente naar Apeldoorn zal ook in oefeningen moeten worden meegenomen.

Wat blijven we doen

- Financieren van de Veiligheidsregio Twente voor brandweertaken en voorbereiding op en bestrijding van rampen en crises.
- Het opleiden, trainen en oefenen van functionarissen binnen de crisisorganisatie. Dit op zowel regionaal als lokaal niveau.
- Waarborgen van de continuïteit en stabiliteit; het goed blijven doen, zoals we dat nu doen, met voldoende mensen en middelen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-5.945	-6.240	-6.412	-6.455	-6.455	-6.455

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 172.000 nadeel)

Door indexering en de bijgestelde raming van het budget in de Kadernota 2021-2024 (21-FP-1.1 Bijdrage VRT) ontstaat dit nadelig verschil. Zie hiervoor tevens de informatie over het meerjarenbeeld bij verbonden partijen. Zoals ook in de Kaderbrief 2019-2022 vermeld, wordt in het meerjarenperspectief rekening gehouden met een hogere bijdrage aan de VRT.

Taakveld 1.2. Openbare orde en veiligheid

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie/Regulering en Toezicht/Burgerzaken
------------------------	--

Wat willen we bereiken?

2021 is het eerste jaar waarin uitvoering gegeven wordt aan het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid 2021-2024. De komende jaren zullen twee uitgangspunten in hoge mate bepalend zijn voor het veiligheidsbeleid.

Op de eerste plaats willen wij een impuls geven aan de betrokkenheid van onze maatschappelijke partners bij de totstandkoming van het veiligheidsbeleid en bij de uitvoering daarvan. Wij investeren in samenwerkingsconstructies met een heldere rol- en taakverdeling. Wij bevorderen initiatieven en faciliteren daarbij. De waardering van onze partners vormt een belangrijke indicator van ons beleid, zowel op inhoud als ten aanzien van de wijze van uitvoering.

Op de tweede plaats borgen wij de samenhang en een sluitende ketenaanpak met andere sectoren in de samenleving. Wij staan in en zorgen voor verbinding met aanpalende beleidsvelden als zorg, jeugd en economie. Daarbij streven wij naar enerzijds het zoveel mogelijk reduceren van objectieve criminaliteit en anderzijds naar het vergroten van het veiligheidsgevoel. Afhankelijk van de problematiek kiezen wij voor een persoonsgerichte-, thematische- of gebiedsaanpak. Speerpunten van het beleid zijn onder meer de aanpak van ondermijning, het behoud en of creëren van veilige wijken, het bestrijden van diverse vormen van overlast en het tegen gaan van high impact crimes. Een transparant vergunningen- en handhavingsbeleid zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden. In toenemende mate zien wij spanning tussen bepaalde bevolkingsgroepen/lagen. Het veiligheidsbeleid wil een bijdrage leveren de sociale cohesie te vergroten. In 2021 willen we hiertoe nieuwe initiatieven nemen. Wij kiezen voor een kwaliteitsimpuls van het gemeentelijk toezicht, waarbij wij een vraaggerichte aanpak zullen bevorderen. Dat past bij het voornemen om, in het kader van de actualisatie van het veiligheidsbeleid, burgers en maatschappelijke partners meer te betrekken bij de inzet van toezicht en een betere aansluiting bij de maatschappelijke behoeften te bereiken. Een andere belangrijke pijler is het bestrijden van maatschappelijke onrust en het voorkomen en bestrijden van grootschalige incidenten. Deze laatste taken worden regionaal vorm en inhoud gegeven, waar wij een actieve rol in alle facetten willen vervullen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- We investeren in de relatie met onze partners.
- We betrekken onze partners bij de totstandkoming van beleid en bij de uitvoering. We werken "van buiten naar binnen".
- We maken concrete afspraken over rol en taakverdeling waarbij we creatief zijn in samenwerkingsverbanden.

- We zijn flexibel en innovatief in onze aanpak. We schakelen tussen gebied, persoon of thematische aanpak.
- We voeren het plan van aanpak ondermijning uit waarbij de focus ligt op de gestelde prioriteiten. Daarbij zetten wij vernieuwende instrumenten in en werken zeer intensief samen met onze partners.
- In dat kader stellen we gerichte deelplannen per prioriteit op en voeren die samen met partners uit.
- We voeren een screening in ten aanzien van ambtenaren met een hoog risicoprofiel.
- We maken een omslag van aanbod naar meer vraaggericht toezicht.
- We borgen een toezicht- en handavingsparagraaf in beleidsdocumenten.
- We versterken de inhoudelijke samenhang en samenwerking met beleidsvelden als zorg en economie.
- We voeren in afstemming met andere beleidsvelden procesregie in ten aanzien van complexe casuïstiek.
- We leggen een koppeling tussen de uitkomsten van de veiligheidsmonitor en de uitvoering van ons beleid.
- We actualiseren continue het beleid zoals ten aanzien van drugs en prostitutie en veilig ondernemen.
- We investeren in de bestrijding van diverse vormen van overlast en high impact crimes.
- Nieuwe instrumentele mogelijkheden borgen we in lokale (uitvoering)regels.
- We voeren een gerichte communicatiestrategie.

Wat blijven we doen?

- Terugdringen van het aantal woning-/bedrijfsinbraken, vernielingen en (brom)fietsen/auto-diefstallen.
- Het adviseren van de burgemeester rond alle wettelijke taken op het gebied van openbare orde.
- Het zorg dragen voor veilige evenementen.
- Gerichte toezicht- en handavingscontroles.
- Parkeercontroles.
- Vergunningverlening inclusief BIBOB.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-2.183	-2.615	-2.733	-2.733	-2.733	-2.733

Financiële toelichting

1.2 Openbare orde en Veiligheid (€ 118.000 nadeel)

In 2021 zijn er hogere ambtelijke lasten op het gebied van de handhaving van de openbare ruimte. Meer ambtelijke aandacht voor dit taakveld is nodig door enerzijds het oplopende aantal meldingen in de openbare ruimte en de focus op evenementen en anderzijds ook door nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving (o.a. Drank- en horecawet en regelgeving, ondermijning, Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen (BGBOP). Daarnaast was er in 2020 incidenteel een budget beschikbaar voor het onderzoeken van toezicht op drank/horeca en ondermijning in de operationele uitvoering (20-NB-1.3).

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder Gerrits
Betrokken sector (en)	Fysiek
Aanspreekpunt Ambtelijk	Henk-Jan Tromp

Hoofddoelstelling

Wij dragen er zorg voor dat Hengelo goed bereikbaar is over de weg, het spoor en het water. Daarbij horen goede parkeervoorzieningen voor fiets en auto, met name in de binnenstad en is de openbare ruimte goed onderhouden, schoon en veilig.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.1 Verkeer, wegen en water	8.304	438	-7.866	-8.092	-8.229	-8.450
2.2 Parkeren	1.208	34	-1.174	-1.174	-1.171	-1.167
2.4 Economische Havens en waterwegen	537	475	-61	-60	-58	-56
2.5 Openbaar vervoer	405	-	-405	-403	-401	-399
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	10.453	947	-9.506	-9.728	-9.859	-10.072

Relevante beleidsnota's

- Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2012-2020 (2013)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (2003)
- Nota Autoparkeren (2008)
- Evaluatie parkeerbeleid (2010)
- Uitvoeringsnota Fietsen (2003)
- Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030 (2017)
- Parkeerplan binnenstad (2019)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2019	Streefwaarden:				
		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Percentage van de armaturen dat is voorzien van LED verlichting	23%	13%	24%	26%	28%	30%

Kengetallen

Er zijn geen verplichte kengetallen die onder dit programma vallen.

Verbonden partijen

Regio Twente

De Regio Twente werkt vóór en samen mét de veertien Twentse gemeenten en maatschappelijke partners aan een vitaal Twente waarin inwoners gezond en kansrijk zijn. Verkeer en vervoer is bij de Provincie. Gezamenlijk wordt gekeken wat mogelijkheden zijn om mobiliteitsvraagstukken grensoverschrijdend aan te pakken.

Gildebor/SWB

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Impact Corona op programma

De Coronacrisis heeft grote gevolgen gehad voor het aantal bezoeken aan de binnenstad en daarmee de parkeeropbrengsten. Verwachting is dat een tweede Coronagolf negatieve invloed heeft op het herstel van het aantal bezoeken aan de binnenstad en daarmee op de parkeeropbrengsten.

Taakveld 2.1. Verkeer, wegen en water

Betrokken afdeling(en)	Wegen, Groen en Water
------------------------	-----------------------

Wat willen we bereiken?

We vinden het belangrijk dat de stad goed, veilig en duurzaam bereikbaar is voor bewoners, forenzen en bezoekers over de weg, het spoor en het water.

De openbare ruimte is goed onderhouden, schoon en veilig.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

We maken een nieuwe mobiliteitsvisie voor de stad. We geven prioriteit aan de binnenstad aan de hand van het Notitie Bereikbare Binnenstad. Hiermee willen wij bijdragen aan een vitale binnenstad en bewerkstelligen dat bezoekers langer in de binnenstad verblijven. Hiertoe zijn initiatieven en maatregelen voorgesteld die de bereikbaarheid van de binnenstad bevorderen en stimuleren. De maatregelen met prioriteit worden – na besluitvorming door de raad – de komende 2 jaar uitgewerkt en zo mogelijk uitgevoerd. Vooruitlopend op het Bereikbaarheidsplan zijn drie maatregelen uitgevoerd om het autoparkeren in de binnenstad makkelijker en klantvriendelijker te maken:

- het aanpassen van de parkeertijden aan de winkeltijden (structureel);
- de proef 'shop & go';
- de proef klantvriendelijk handhaven.

Beide proeven worden geëvalueerd en – bij positief resultaat – wordt voorgesteld deze maatregelen structureel te maken. In en om de Enschedesestraat en bij het stadhuis zijn nieuwe vakken en voorzieningen (fietsbeugels) voor fietsparkeren aangebracht. Gelijke voorzieningen worden aangebracht als onderdeel van de uitvoering van projecten voor herinrichting van de openbare ruimte in de binnenstad.

Verder is het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV2030) gereed en zullen verkeersonveilige punten aangepakt worden of minimaal een voorstel voor een verkeersveilige aanpak worden gedaan.

Voor grote ontsluitingswegen en verkeersknelpunten streven we ernaar de doorstroming te vergroten door coördinatie tussen verkeersregelinstanties (netwerkregelingen) en de verdere implementatie van intelligente verkeersregelinstanties (iVRI's).

De Woolderesweg, voor het deel vanaf de Geerdinksweg tot aan de ingang plan Seahorse, wordt verkeersveiliger gemaakt door de aanleg van fietsvoorzieningen. Deze herinrichting komt voort uit een door de raad aangenomen motie tot het verbeteren van de verkeersveiligheid hier.

Wat blijven we doen?

- Wegen, straten en pleinen onderhouden.
- Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte (inclusief straatmeubilair) en bestrijden van gladheid.
- Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.
- Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.
- Beheren en onderhouden verkeersregelininstallaties en veiligheidssystemen om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen.
- Beleid maken over verkeer en vervoer, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadviezen geven.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.1 Verkeer, wegen en water	-7.411	-7.718	-7.866	-8.092	-8.229	-8.450

Financiële toelichting*2.1 Verkeer, wegen en water (€ 148.000 nadeel)*

Er is voor 2021 en verder een inventarisatie gemaakt ten behoeve van de vervanging van kapitaalgoederen. De maatregelen die hieruit voortvloeien leiden tot extra lasten. Ter dekking wordt hiervoor een deel van het onderhoudsbudget verlaagd. Per saldo levert dit in 2021 nog een voordeel op (zie voor een uitgebreide toelichting Kadernota 2021-2024 bijlage 7.5). Daarnaast is de ambtelijke inzet op dit taakveld lager ten opzichte van 2020. Tegenover deze voordelen staan de volgende nadelige effecten: hogere kapitaallasten ten gevolge van investeringen m.b.t. de vervanging van lichtmasten (20-FP-2.2), het stoppen van de subsidie voor de verkeerscentrale (21-FP-2.1), de verhoging van het exploitatiebudget Wegen (18-NB-6.2), de areaaluitbreiding en de indexatie van de budgetten 2021.

Meerjarig gezien lopen de lasten op dit taakveld op. Dit wordt veroorzaakt door een verhoging van de kapitaallasten die samenhangen met de in die jaren geplande vervangingsinvesteringen op het gebied van straatverlichting, wegen en verkeer.

Taakveld 2.2. Parkeren

Betrokken afdeling(en)	Regulering en Toezicht
------------------------	------------------------

Wat willen we bereiken?

Voor de binnenstad als visitekaartje van Hengelo is parkeren van groot belang. Door het voeren van een juist parkeerbeleid willen we een bijdrage leveren aan een gastvrije en gezonde binnenstad. We streven daarbij naar het verbeteren van de bezettingsgraad in parkeergarages en het beperken van parkeeroverlast.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Uitvoering en monitoring nog vast te stellen notitie bereikbare binnenstad.
- Digitalisering interne controle parkeergelden.
- Experimenteren met parkeermaatregelen.

Wat blijven we doen?

- Beheren en exploiteren van blauwe zones, het betaald parkeergebied en parkeergarage De Beurs.
- Waar gevraagd uitbreiding van de blauwe zone faciliteren.
- Waar mogelijk verbeteren exploitatieresultaat parkeren.
- Monitoring van de opgestelde parkeerbalans.
- Eventueel parkeerplaatsen opheffen om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken of ontwikkelingen mogelijk te maken.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.2 Parkeren	-918	-1.011	-1.174	-1.174	-1.171	-1.167

Financiële toelichting

2.2 Parkeren (€ 163.000 nadeel)

Het nadeel t.o.v. 2020 wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere afschrijvingslasten van het parkeerterrein Kloosterhof. Daarnaast is er in 2021 een verlaagde bijdrage uit het budget Binnenstad (20-NB-2.6).

Taakveld 2.3. Recreatieve havens

Dit taakveld is voor de gemeente Hengelo niet van toepassing.

Taakveld 2.4. Economische havens en waterwegen

Betrokken afdeling(en)	Regulering en Toezicht/Wegen, Groen en Water
------------------------	--

Wat willen we bereiken?

De binnenhavens aan de Twentekanalen van de gemeenten Hengelo, Almelo, Enschede, Hof van Twente en Lochem vormen samen één van de grootste binnenhavens van Nederland. De binnenhavens worden gekenmerkt door hun strategische ligging op de belangrijke Europese Northsea Baltic verkeerscorridor tussen de zeehavens en het Europese achterland in Duitsland, Polen en de Baltische staten. De haveninfrastructuur gaan wij verbeteren om de gebruikers (vervoerders) en het (watergebonden) bedrijfsleven te faciliteren. Wij scheppen voorwaarden voor innovatie.

Wij gaan werken aan het realiseren van meer deskundigheid en slagkracht op het gebied van havenbeheer, efficiënter maken en uniformering van haven gerelateerde taken, logistiek en bevordering van vervoer over water in de regio.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Als partner levert het Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente voor de logistieke sector een substantiële bijdrage aan de economische structuurversterking en werkgelegenheid in de Regio en directe omgeving met als resultaat:

- Toename van goederenvervoer over water uitgedrukt in tonnages en containereenheden.
- Toename van (haven gerelateerde) bedrijven uitgedrukt in aantallen.
- Toename van de werkgelegenheid uitgedrukt in arbeidsplaatsen.
- Positief effect op milieu, leefbaarheid en veiligheid uitgedrukt in vermindering aantallen vrachtwagens en daaraan gerelateerde uitstoot.

- Stijging van het Bruto Regionaal Product.

Wij gaan verder met de fysieke aanpassingen in de haven ten behoeve van grotere schepen, klasse Va. Dit doen wij om grotere schepen toegang te bieden tot onze haven en hier te kunnen laden en lossen. De planning is dat dit in 2021 gereed is.

We hebben de havenmeestersfunctie verder geprofessionaliseerd en deze werkt in het gezamenlijke havengebied van de 5 samenwerkende gemeenten. Administratief zijn de havengebieden samengevoegd hiervoor is de bestaande havenbeheer- en inningsverordening aangepast.

Wat blijven we doen?

Wij blijven investeren om het vaarwegproduct "Twentekanalen" aantrekkelijker te maken voor het bedrijfsleven en daarmee de regionale economie te versterken en werkgelegenheid in de Regio te bevorderen.

Het Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente blijft werken aan de naamsbekendheid. In de richting van de gebruikers is de regelgeving geüniformeerd (havenverordening en verordening op de inning van haven-, kade- en opslaggeld). Ook is een systeem geïntroduceerd op basis waarvan schippers korting kunnen krijgen op de havengelden indien zij beschikken over bepaalde duurzaamheidscertificaten (Greenaward methodiek) en is voor de registratie van havenbezoeken een digitaal portal operationeel.

Wij blijven investeren in de fysieke haveninfrastructuur om daar waar nodig deze infrastructuur aan te passen aan de grotere vaarwegklasse (klasse Va). Het Rijk en de havengemeenten investeren de komende jaren fors in het opwaarderen van de Twentekanalen. Voor de verschillende investeringen is door de EU een subsidie verstrekt.

Sleutelwoorden die bepalend zijn in relatie tot de uitvoering van het bedrijfsplan zijn "Slim, duurzaam en veilig". Wij werken aan de uitwerking/realisatie van het concept "Smart Port Twente". Een digitaal platform waarin allerlei informatie beschikbaar komt voor gebruikers, ondernemers, overheden en geïnteresseerden op het gebied van de dienstverlening, verkeersmanagement, milieu en monitoring, assetmanagement en controlesysteem op de scheepsregistratie.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.4 Economische Havens en waterwegen	152	-106	-61	-60	-58	-56

Financiële toelichting

2.4 Economische havens en waterwegen (€ 45.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld wordt grotendeels veroorzaakt door lagere rentelasten door de gewijzigde renteopslag van 2% naar 1,5% m.i.v. 2021. Daarnaast zijn de inkomsten hoger door toegepaste indexatie.

Taakveld 2.5. Openbaar vervoer

Betrokken afdeling(en)	Wegen, Groen en Water
------------------------	-----------------------

Wat willen we bereiken?

Wij streven er naar een zo passend mogelijke mobiliteitsoplossing te bieden waarbij het openbaar vervoer een belangrijke plaats inneemt. Inwoners en bezoekers van de stad kunnen zich goed met het openbaar vervoer verplaatsen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Met Keolis is overeenstemming de OV voorziening van bedrijventerrein Twentekanaal te verbeteren door aanpassing van de lijnvoering en het aanleggen van nieuwe haltes.
- Met Keolis wordt onderzocht of Twentsflex ingezet kan worden de minder goed ontsloten wijken of voorzieningen (bijvoorbeeld zwembad) in Hengelo beter te ontsluiten met het openbaar vervoer.
- Samen met de Provincie voeren we in 2021 een verdiepende verkenning uit naar mogelijke elektrificatie van de treinverbindingen Almelo - Mariënberg en Zutphen – Hengelo.
- Ook moet de oplaadinfrastructuur voor de nieuwe bussen voorbereid worden en is er de mogelijkheid om knooppunten aan te leggen en/of te verbeteren.
- In 2021 worden de eerste 7 van in totaal 50 busdisplays vervangen.

Wat blijven we doen?

- Beleid maken over openbaar vervoer (OV) en onderhouden van OV-systemen.
- Het huidige niveau van openbaarvervoervoorzieningen in Hengelo willen we minimaal behouden.
- We ondersteunen ontwikkelingen die Hengelo als Centraal Station Twente sterker profileren.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.5 Openbaar vervoer	-277	-383	-405	-403	-401	-399

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder Gerrits
Betrokken sector (en)	Fysiek
Aanspreekpunt Ambtelijk	Henk-Jan Tromp

Hoofddoelstelling

Hengelo heeft een sterk economisch profiel met onze maakindustrie, vakmanschap en techniek. Vanuit de gemeente blijven we dat de komende jaren verder faciliteren. We koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Daarnaast blijven we Hengelo als aantrekkelijke vestigingsplaats stevig in de markt zetten. Deze acquisitie is gericht op aantrekken en behouden van bedrijven en ondernemers die een bijdrage leveren aan onze werkgelegenheid en die ons economisch profiel helpen versterken. En omdat de economie zich niets aantrekt van de gemeentegrenzen, werken wij bij deze opgave samen met onze regionale partners.

De ontwikkeling en transformatie van de binnenstad en Hart van Zuid als grootste binnenstedelijke herontwikkelingslocatie is van belang voor een vitale en aantrekkelijke stad met een goed vestigingsklimaat. De binnenstad is een belangrijke werkgever. Samen met onze partners werken we aan de uitvoering van het Integraal Actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad en dragen we bij aan meer reuring in de stad en minder leegstand.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.1 Economische ontwikkeling	364	-	-364	-364	-364	-364
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.757	3.640	-117	-117	-117	-116
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	563	414	-148	-157	-157	-157
3.4 Economische promotie	785	355	-430	-430	-430	-430
Totaal 3 Economie	5.469	4.409	-1.060	-1.068	-1.068	-1.068

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2019-2022
- Horecavisie (2017)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Kantorenvise (2012)
- Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente (2013)
- Nota Vrijetijdseconomie Hengelo (2011-2021)
- Twente Werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Nota grondbeleid (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Regiodeal (2019)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal bedrijfsbezoeken	700	700	700	700	700	700

Kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Het aantal vestigingen van bedrijven (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)	137,9 (2018)	137,9 (2018)	141,4 (2019)
Functiemenging (de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken))	56,4 (2018)	56,4 (2018)	56,8 (2019)

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling bruto groot ongeveer 180 hectare.

Regio Twente

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. Regio Twente levert een belangrijke bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande technologische topregio, zowel landelijk als in Europa. Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio, niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Impact Corona op programma

De crisis laat zijn sporen achter. Voor de komende jaren verwachten wij, variërend per sector van onze economie, nog effecten op de economische groei van Hengelo en Twente als gevolg van deze Coronacrisis. Dit kan ook gaan doorwerken op de verkoop van bedrijfs- en kantorenlocaties.

Taakveld 3.1. Economische ontwikkeling

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie
------------------------	---------------

Wat willen we bereiken?

- Met binnenstadpartners en ondernemers werken we aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten.
- We dragen bij aan een vitale winkel- en horecastructuur op regionaal, stedelijk en wijk/ buurtniveau door tijdig in te spelen op trends en ontwikkelingen in de detailhandel/retail/ horeca sector.
- We versterken de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector.
- We willen Hart van Zuid ontwikkelen naar een vitaal stadsdeel waar je kunt wonen, werken, leren en recreëren.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

De ontwikkelingen in de binnenstad en Hart van Zuid hebben invloed op elkaar. Deze ontwikkelingen brengen wij waar mogelijk zoveel mogelijk met elkaar in verband.

Voor de diverse binnenstadfuncties (winkelen, horeca/ terras, evenementen, cultuur, wonen, werken) gaan we met behulp van gebiedsprofielen samen met de binnenstadpartners gebiedsgerichte keuzes vormgeven. Deze dienen als input voor de omgevingsvisie binnenstad. Waar mogelijk en passend gaan we wonen in de binnenstad faciliteren om zo bij te dragen aan een compactere en sterkere binnenstad. Zowel op strategisch, tactisch als operationeel niveau verbeteren we de onderlinge

samenwerking en uitwisseling met SCH, vastgoed, Hengelo Promotie, KHN en gemeente. Van groot belang voor de verdere ontwikkeling van de binnenstad is dat de huidige ondernemers BIZ na de draagvlakmeting in het najaar van 2020 voor 5 jaar kan worden verlengd. We onderzoeken de meerwaarde en toepassing van een vastgoedfonds voor de transformatie naar een compacte, aantrekkelijke binnenstad. We gaan met een kritische blik kijken naar onze retailstructuur (detailhandel, horeca en leisure) en het aanpalende beleid/regelgeving. We kijken hierbij naar het functioneren van de verschillende retailgebieden en themagericht naar structurele veranderingen in het retaillandschap. We gebruiken als onderlegger hierbij onder meer het koopstromenonderzoek waarvan de resultaten in 2020 bekend zijn geworden en de uitkomsten van de retailanalyse waarvan de resultaten na de zomer van 2020 worden verwacht. Enkele winkelstrips in de gemeente die het ruimtelijk-economisch moeilijk hebben bieden wellicht kansen tot transformatie. We gaan in samenspraak met stakeholders bezien in hoeverre er reële transformatiemogelijkheden zijn.

Wat blijven we doen?

- Uitvoering geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad.
- Beleid maken over de economische structuur in Hengelo en Twente.
- Binnenstadsmonitor periodiek actualiseren
- We blijven met onder meer de binnenstadspartners specifiek onderzoek en analyse verrichten naar gedrag en herkomst van de bezoekers van de binnenstad via nieuwe meetmethoden met behulp van sensordata (wifi) en andere databronnen, voor zover dit past binnen de geldende privacywetgeving.
- We blijven inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekking van ondernemers/investeerders passend bij gebiedsprofielen.
- Uitvoering geven aan de programmalijnen uit de Agenda voor Twente.
- We hanteren de gemeentelijke kaders en uitgangspunten zoals beschreven in het uitwerkingsplan evenementen voor de subsidiebeschikking aan Hengelo Promotie.
- We bevorderen ondernemerschap door regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk te verlagen.
- We blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente) High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid). Waar mogelijk blijven we focus houden op maatregelen die het effect van de coronacrisis zoveel mogelijk dempen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.1 Economische ontwikkeling	-304	-374	-364	-364	-364	-364

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie/Grondzaken
------------------------	--------------------------

Wat willen we bereiken?

Binnen de regio Twente zijn afspraken gemaakt over programmering van de bedrijventerreinen. Op basis van die afspraken hebben gemeenten een plan van aanpak moeten maken voor de her- of in sommige gevallen zelfs deprogrammering van hun geplande hoeveelheid hectares bedrijventerrein. Borne en Hengelo worden in dit kader gezien als één bedrijvenmarkt. Deprogrammeren is niet nodig. Hengelo en Borne mogen vanaf 2016 in 10 jaar 50 hectare bedrijventerrein uitgeven op de locaties: Westermaat De Veldkamp, Westermaat Campus, Oosterveld en de Kanaalzone in Hart van Zuid.

Er zijn inmiddels nieuwe afspraken gemaakt in Twents verband voor de periode 2019-2022. Hengelo en Borne blijven qua vraag en aanbod in evenwicht. We moeten er daarnaast voor zorgen dat de bestaande werklocaties toekomstbestendig zijn, d.w.z. duurzaam ingericht, interessant voor vestiging door nieuwe bedrijven en uitbreiding van bestaande bedrijven. Dit vraagt van ons ook aandacht voor vernieuwing van verouderde (deel)locaties. Dit geldt in ieder geval voor de locatie Timmersveld.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- We willen (minimaal) 5 hectare bedrijventerrein per jaar verkopen. Vanuit economische duurzaamheid willen we het juiste bedrijf op de juiste locatie huisvesten. De uitkomsten van een brede bedrijventerreinenanalyse komen begin 2021 gereed. Deze uitkomsten gaan ons ondersteunen bij de actualisering van de bedrijventerreinenaanpak. Dit doen wij samen met de stakeholders op de bedrijventerreinen.
- Voor de bedrijventerreinenaanpak gaan we de profielen van en ambities voor de diverse bedrijventerreinen actualiseren en maken we uitvoeringsgerichte plannen voor onder meer promotie en relatiebeheer. Daarnaast stroomlijnen, optimaliseren en deels digitaliseren we de uitgiftevoorwaarden en het uitgifteproces en gaan we de monitoring verbeteren.
- Onder leiding van de provincie gaan we een kwalitatieve en kwantitatieve analyse uitvoeren naar de kantorenmarkt in Enschede, Hengelo en Almelo.
- We gaan de Hengelose bedrijventerreinen ruimtelijk-economisch nader analyseren op diverse zaken (onder meer bereikbaarheid, verhuisdynamiek, duurzaamheid, kwaliteit vastgoed, profilering & clustering, ontwikkeling banen etc.) teneinde samen met stakeholders onze bedrijventerreinen toekomstbestendig te houden. In het verlengde hiervan houden we nadrukkelijk aandacht voor mogelijke revitalisering daar waar vertrekkende bedrijven tot lege plekken leiden.

Wat blijven we doen?

- Sturen op kaders zoals vastgelegd in de grondexploitaties.
- Relaties onderhouden met bestaande en nieuwe bedrijven via accountmanagers.
- Bestaande bedrijfslocaties verder ontwikkelen en onderhouden en/of herstructureren en verduurzamen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-114	-119	-117	-117	-117	-116

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie
------------------------	---------------

Wat willen we bereiken?

We koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. We willen intensief samenwerken met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat we sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen. De dienstverlening aan ondernemers en stakeholders dient input op te leveren voor (strategische) beleidsvorming en programmering van binnenstad, Hart van Zuid en bedrijventerreinen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Het meerjarenaccountplan ondersteunt bij het leggen en onderhouden van relaties met ondernemers in de binnenstad, Hart van Zuid en op de bedrijfslocaties. De beschikbare capaciteit aan accountmanagement blijven we zo gericht mogelijk in zetten.

Wat blijven we doen?

- We zetten in op verplaatsing van ondernemers naar een compacte binnenstad en acquisitie (in samenwerking met Vierders).
- Het organiseren en aansturen van de (week)markt.
- Het bijdragen aan en faciliteren van diverse economische activiteiten.
- De regionale acquisitie voor economische activiteiten in Logistiek en High Tech Systems en Materials.
- Deelname aan het regionale acquisitie en accountmanagersoverleg.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-174	-140	-148	-157	-157	-157

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 3.4. Economische promotie

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie
------------------------	---------------

Wat willen we bereiken?

Om Hengelo te promoten willen wij het stadsverhaal van Hengelo met de bijbehorende kernwaarden (DNA), de positionering binnenstad/merkwwaarden en het (economisch) aanbod van Hengelo of het nu gaat om de binnenstad, Hart van Zuid, de winkelgebieden, de bedrijventerreinen en de evenementen bekend maken bij verschillende doelgroepen (investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers). We willen de herkenbaarheid, bekendheid en het uitdragen van het stadsverhaal met het bijbehorende aanbod verbeteren.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- We zetten in op het implementeren van de marketing en communicatie strategie voor Hengelo met als prioritaire gebieden de binnenstad en Hart van Zuid. Deze gebieden zijn in 2020 opnieuw gepositioneerd, in 2021 is het belangrijk dat er uitvoering wordt gegeven aan de gekozen positionering.
- Het Hengelose stadsmerk dat in 2020 is vastgesteld gaan we gebruiken als terugkerend beeld in de marketing en communicatie.
- De gekozen verhaallijnen gaan we actief laden met inhoud.
- Het evenementenaanbod laten we zoveel mogelijk aansluiten op onze kernwaarden.
- We gaan ondernemers actief betrekken in de uitvoering.
- We zetten in op het aantrekken van nieuwe ondernemers in de retail, horeca of leisure voor de binnenstad en om bestaande ondernemers trots te laten zijn op de binnenstad.

Wat blijven we doen?

- Belastingen (laten) innen, zoals toeristenbelasting.
- Het promoten van Hengelo als economische vestigingsplaats.
- Subsidiëren van Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening.
- Het organiseren en aansturen van de kermis.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.4 Economische promotie	-387	-424	-430	-430	-430	-430

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder Bruggink
Betrokken sector (en)	Sociaal
Aanspreekpunt Ambtelijk	Suzan Hagen

Hoofddoelstelling

- We hechten er aan dat alle kinderen en volwassenen in Hengelo de kans krijgen om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen; meer specifiek zetten we in op een zo groot mogelijk bereik van de Voorschool, een optimale aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt en een goede afstemming tussen onderwijs en zorg;
- We dragen zorg voor voldoende en adequate schoolgebouwen, evenwichtig gespreid over de stad, zodat alle kinderen in een goed gebouw onderwijs kunnen volgen.
- We zorgen er voor dat onze wettelijke taken rond het onderwijs goed worden uitgevoerd door voldoende onderwijs met een openbaar karakter aan te bieden.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.1 Openbaar basisonderwijs	37	37	-1	-1	-1	-1
4.2 Onderwijshuisvesting	7.538	853	-6.685	-6.388	-6.127	-6.090
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.849	2.475	-2.373	-2.373	-2.271	-2.271
Totaal 4 Onderwijs	12.424	3.365	-9.059	-8.762	-8.399	-8.362

Relevante beleidsnota's

- Integraal Onderwijshuisvestingsplan VO (2018)
- Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning (2014)
- Kwaliteitskader Hengelose Voorschool (2019)
- Scenario Voorschool (2017)
- Transformatieagenda (2017)
- Twentse Belofte (2020)
- Twentse Visie op Vervoer (2015)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal peuterplaatsen in voorschoolse voorziening	700	700	700	700	700	700
Aantal VVE kindplaatsen	200	200	200	200	200	200

Kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Omvang absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) (per 1.000 leerlingen)	1,0 (2017)	0,96 (2017)	1 (2017)
Omvang relatief verzuim (wel ingeschreven, maar ongeoorloofd aanwezig) (per 1.000 leerlingen)	12 (2018)	12,41 (2018)	12 (2018)
Aantal vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (percentage van het totaal aantal leerlingen 12-23 jaar)	2,1% (2018)	2,1% (2018)	2,1% (2018)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Impact Corona op programma

Ook op het onderwijs heeft de Coronacrisis invloed. Voor sommige kinderen en leerlingen wordt er rekening mee gehouden dat zij ontwikkelings- en of onderwijsachterstand kunnen hebben opgelopen. Landelijk wordt onderzoek gedaan in hoeverre onderwijsachterstanden zijn opgelopen. De verwachting is dat door de Coronacrisis de kansenongelijkheid in het onderwijs is toegenomen.

Taakveld 4.1. Openbaar onderwijs

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen we bereiken?

Wij zorgen voor aanbod van openbaar onderwijs; een taak waarvoor wij wettelijk verantwoordelijk zijn. We hebben daarbij gekozen voor twee verzelfstandigde stichtingen: Dr. Schaepmanstichting voor het openbaar primair onderwijs en de OSG voor het openbaar voortgezet onderwijs.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

In 2020 is het openbaar primair onderwijs ondergebracht bij de Dr. Schaepmanstichting. In 4 jaar tijd wordt toegewerkt naar 2 openbare scholen en 4 samenwerkingsscholen naast de katholieke scholen. Hierover zal de raad halfjaarlijks worden geïnformeerd.

Jaarlijks worden de jaarverslagen en jaarrekeningen ter kennisname aangeboden aan de gemeenteraad door de raden van toezicht van de Dr. Schaepmanstichting en de OSG. Het toetsen van deze jaarrekeningen ligt bij de accountant, raden van toezicht en de inspectie van het onderwijs. Daarnaast zal het accounthouderschap binnen de gemeente Hengelo worden ingevuld door deze verslagen inhoudelijk en financieel te toetsen. Daarna zullen de bevindingen besproken worden door de accounthouder en wethouder met het bestuur van de stichtingen.

Om in te spelen op de daling van het leerlingenaantal in het primair onderwijs gaan we op basis van een visie investeren in scholen en toewerken naar een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.

Wat blijven we doen?

Wij voeren de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs zowel bestuurlijk als financieel. Om dit te kunnen doen, sturen de stichtingen jaarlijks hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast wordt er twee jaarlijks een bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht van beide stichtingen met de gemeenteraad.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.1 Openbaar basisonderwijs	16	4	-1	-1	-1	-1

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 4.2. Onderwijshuisvesting

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen we bereiken?

Het is onze wettelijke taak om te voorzien in voldoende en adequate schoolgebouwen. Dat betekent dat alle leerlingen in Hengelo in een goed gebouw onderwijs kunnen volgen. We investeren in scholen en werken naar een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Wij schrijven een beleidskader waarin het ambitieniveau en de criteria van de gemeente met betrekking tot onderwijs(huisvesting) is opgenomen en wat vervolgens als leidraad dient bij het komen tot (een prioritering en scenariovorming van) een integraal huisvestingplan voor het primair onderwijs.
- Wij huisvesten de nieuwe basisschool van Stichting Expeditiewijz op grond van het in 2019 door de gemeenteraad vastgestelde plan van scholen.
- Het budget voor het vervangen van sportinventaris in gymnastieklokalen is geactualiseerd, zodat het mogelijk is om afgekeurde inventaris te vervangen en hierdoor het aanbod (en daardoor de kwaliteit) van het bewegingsonderwijs en de trainingsmogelijkheden van sportverenigingen op hetzelfde niveau te handhaven.
- Basisschool de Tulp heeft niet voldoende leerlingen om aan de stichtingsnorm te voldoen. De leerlingen verhuizen in 2021 naar de locatie van Stichting SIMON in Enschede of naar andere scholen in Hengelo.

Wat blijven we doen?

- Wij werken, in samenspraak met het onderwijsveld, aan een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.
- Wij faciliteren het (speciaal) voortgezet onderwijs conform het integraal huisvestingplan V(S)O en daaropvolgende besluitvorming.
- Wij stellen op basis van aanvragen van schoolbesturen een programma onderwijshuisvesting op, met daarin toegekende huisvestingvoorzieningen gericht op nieuwbouw, uitbreiding en aanpassing van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.
- Beschikbaar stellen van voldoende en functionele gymnastieklokalen ten behoeve van het onderwijs.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.2 Onderwijshuisvesting	-9.517	-6.836	-6.685	-6.388	-6.127	-6.090

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 151.000 voordeel)

Voor de verbouwing van het pand van Saxion ten behoeve van huisvesting OSG en de nieuwe school SVPO is in 2020 en 2021 aflopend budget beschikbaar waardoor in 2021 een voordeel is ontstaan. De aanpassing van de rente leidt tot lagere kapitaallasten. Tegenover deze voordelen staat ook een nadeel door de in 2021 te plegen inhaalslag op inventaris in de gymnastieklokalen (21-FP-4.5).

De voordelen in het meerjarenperspectief ontstaan door de inhaalslag inventaris gymnastieklokalen welke naar verwachting in 2021 wordt afgerond. In 2023 valt de bijdrage aan de gemeente Enschede weg in het kader van verrekening gemeentefonds voor speciaal onderwijs.

Taakveld 4.3. Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Betrokken afdeling(en)	Beleid/Ondersteuning en Zorg
------------------------	------------------------------

Wat willen we bereiken?

Wij willen alle kinderen en volwassenen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen op hun eigen niveau.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Om de aansluiting onderwijs - zorg te borgen zal er een uitbreiding plaatsvinden van het aantal schoollocaties met een schoolzorgondersteuner.
- De Gelijke Kansen Agenda zal verder worden ingevuld in samenwerking met het onderwijs, met aandacht voor preventie.
- We geven samen met het onderwijs, zorg en arbeid uitvoering aan de Nieuwe Twentse Belofte (regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar).
- We geven samen met het onderwijs uitvoering aan de pilot zorgintensieve scholen.
- We geven samen met de kinderopvang en in afstemming met het onderwijs uitvoering aan een pilot voor passende Buitenschoolse Opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar.

Wat blijven we doen?

- We blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs door in te zetten op voldoende plekken voor voor- en voerschoolse educatie (VVE) en zorgen voor een goed bereik van de voorschool.
- We bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd op maat (taal)ondersteuning.
- De Integratie Kindcentra zijn voor ons belangrijk om de doorgaande lijn van voorschool naar voerschool in samenwerking te stimuleren.
- Het Expertisecentrum Jonge kind zorgt voor de kwaliteit van de voor- en voerschool en de ondersteuning voor jongere kinderen.
- De zorgstructuur in het onderwijs ontwikkelen we door in samenwerking met het onderwijs (PO, VO en SO/VSO).
- We blijven ons inzetten op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren. De leerplichtambtenaren gaan in gesprek met jongeren die verzuimen en proberen hen terug te leiden naar school. En zij voeren preventief gesprekken ter voorkoming van verzuim. Er is een directe relatie tussen leerplicht en het team Jeugd en Gezin.
- Het ROC en de gemeente Hengelo geven samen verder uitvoering aan het profiel voor het ROC Hengelo.
- Het behalen van een startkwalificatie is van groot belang. Samen met het onderwijs zetten we in op het voorkomen dat jongeren de school verlaten en het begeleiden van jongeren terug naar school of naar werk.
- Jongeren zonder startkwalificatie die een kwetsbare overstap maken van school naar school of van school naar werk blijven we volgen tot hun 27e levensjaar om vroegtijdig een effectieve samenhangende aanpak in te kunnen zetten en daarmee dure zware zorg te voorkomen en/of vervangen.
- Via de 3-jarige pilot Perspectiefjaar begeleiden we jongeren in de leeftijdsgroep van 23 tot 27 jaar met een life-coach om perspectief te bieden op een duurzame plek op de arbeidsmarkt. Het betreft jongeren met problemen op meerdere leefgebieden die door een life-coach ondersteund worden.
- Integratie vervoersondersteuning staat voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer.
- We zetten ons in voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.
- We blijven inzetten op alfabetisering en het tegengaan van laaggeletterdheid onder verschillende doelgroepen. Wij benutten onze infrastructuur waarin we samenwerken met partners om laaggeletterdheid te traceren en vervolgens te verhelpen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.640	-2.066	-2.373	-2.373	-2.271	-2.271

Financiële toelichting

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 307.000 nadeel)

Het nadeel wordt veroorzaakt door prijsindexatie op het leerlingenvervoer, indexatie van de subsidie voorschool, een vooralsnog lagere bijdrage voor RMC vanuit Enschede en door de invulling van interventiemaatregel 5.1.2 op peuterspeelzalen.

In het meerjarenperspectief wordt het voordeel in 2023 en 2024 veroorzaakt doordat de bezuiniging op peuterspeelzalen in het kader van de interventiemaatregel 5.1.2 in die jaren lager ligt.

5.2.5 Sport, cultuur & recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder ten Heuw/Wethouder Bruggink/Wethouder van Wakeren
Betrokken sector (en)	Sociaal/Fysiek/Dienstverlening
Aanspreekpunt Ambtelijk	Suzan Hagen/Henk-Jan Tromp/Gijs Tiebot

Hoofddoelstelling

Sport

Wij vinden het belangrijk dat alle Hengeloërs, jong en oud, genoeg bewegen. Uiteraard maakt iedereen die keuze zelf, maar wij willen daar graag bij ondersteunen. Dat doen wij door overal in de stad goede en veilige onderkomens te bieden aan sportverenigingen. Ook steunen wij de vrijwilligers binnen de clubs en zorgen dat alle basisschoolleerlingen kennismaken met verschillende sporten.

Kunst en cultuur

Wij willen graag dat iedereen in Hengelo kan genieten van kunst en cultuur. Niemand is hetzelfde; ieder z'n eigen smaak. Daarom willen we graag een aanbod dat afwisselend is én van goede kwaliteit. Daarvoor hebben wij een nieuwe Kunst- en cultuurvisie 2021-2024. Mensen moeten uiteraard weten waar zij dat aanbod kunnen vinden, maar ook hoe zij zélf aan de slag kunnen gaan op het gebied van kunst en cultuur. Wij dragen daaraan bij door bijvoorbeeld culturele instellingen te subsidiëren of gebouwen te verhuren.

Openbaar groen

We willen voor onze bewoners en bezoekers een openbare ruimte die aantrekkelijk is en die klaar is voor de toekomst. Iedereen moet de buitenruimte kunnen gebruiken en iedereen moet er volop van kunnen genieten.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.1 Sportbeleid en activering	427	7	-420	-478	-420	-420
5.2 Sportaccommodaties	8.749	4.158	-4.590	-4.527	-4.463	-4.379
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	6.135	729	-5.406	-5.398	-5.389	-5.380
5.4 Musea	359	-	-359	-359	-359	-359
5.5 Cultureel erfgoed	304	-	-304	-304	-304	-304
5.6 Media	2.665	57	-2.608	-2.572	-2.571	-2.571
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.640	-	-6.640	-6.557	-6.596	-6.698
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	25.279	4.951	-20.329	-20.194	-20.103	-20.111

Relevante beleidsnota's

- Kadernota Sport en Bewegen (2017)
- Kunst- en cultuurvisie Hengelo 2021-2024
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed 2014-2022
- Nota Vrijetijdseconomie 2011-2021
- Horecavisie (2016)
- Vitale coalities (2008)
- Nota Snippergroen (2015)
- Groenplan Hengelo (2015)
- Bomenverordening (2018)

- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- Een nieuwe focus op preventie (2019)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Percentage kinderen basisonderwijs met overgewicht	20%	20%	20%	19%	19%	19%
Perken, plantsoenen en parken in de buurt zijn goed onderhouden (% (helemaal) mee eens)	60%	60%	60%	60%	60%	60%
In de buurt zijn weinig dingen kapot (% (helemaal) mee eens)	72%	72%	72%	72%	72%	72%
Mijn buurt is schoon (% (helemaal) mee eens)	60%	60%	60%	60%	60%	60%

Kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Percentage niet sporters (t.o.v. het totaal aantal inwoners)	48,4% (2016)	48,4% (2016)	48,4% (2016)

Verbonden partijen

Gildebor en SWB

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de sportaccommodaties.

Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Vrijtijdseconomie

De regio Twente (in de vorm van het Bestuurlijk Overleg Sport) draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming, kennisdeling en samenhang te bevorderen. Eind 2017 is er een regionale notitie 'Sport en Bewegen in Twente' gemaakt en onderschreven door alle 14 Twentse gemeenten.

Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Sport

Regio Twente draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken. Regio Twente draagt bij aan het programma door het bevorderen van recreatie en toerisme.

Regio Twente, cultuurregio Twente

Regio Twente draagt bij aan het programma Cultuurregio Twente door beschikbaar stellen van budget ter bevordering van samenwerking tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel Cultuurregio Twente en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten onderschreven.

Impact Corona op programma

De impact van de Coronacrisis is groot in het sport- en cultuurveld. Zo heeft Corona op vrijwel iedere sportaanbieder, culturele instelling of vereniging impact gehad.

De sport heeft in eerste instantie als gevolg van de lockdown tijdelijk helemaal stilgelegen, veel sportverenigingen kampen met minder inkomsten uit sponsoring, kantine en lidmaatschappen als gevolg van opzegging en stillegging van activiteiten. De Corona impact op zwembaden is fors en voorsnag blijvend van duur.

Ook alle culturele activiteiten in Hengelo werden in het voorjaar diep getroffen door de intelligente lockdown. De culturele sector heeft nog veel last van de 1,5 meter regelgeving. Dat betekent dat de culturele bedrijvigheid eigenlijk nog voor een belangrijk deel stil ligt.

Taakveld 5.1. Sportbeleid en activering

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen we bereiken?

De gemeente Hengelo wil dat zoveel mogelijk inwoners van Hengelo (blijven) sporten en bewegen en worden aangezet tot een actieve leefstijl. We zetten sport en bewegen in als middel in ons sociale domein. Het draagt bij aan het welzijn, de gezondheid, het meedoen en de integratie van Hengeloers.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- In het najaar van 2020 is het lokaal sportakkoord vastgesteld. Diverse lokale partijen vanuit sport, welzijn, onderwijs, zorg en gemeente hebben met elkaar samenwerkingsafspraken gemaakt. Vanaf 2021 gaan we samen uitvoering geven aan de afgesproken acties.
- In juni 2020 werd bekend dat Twente in 2022 de Special Olympics Nationale Spelen mag organiseren. In de aanloop daar naartoe worden er in de regio (en dus ook in Hengelo) in 2021 diverse side-events en activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd. Dit doen we samen met diverse betrokkenen.
- We gaan de preventieve inzet van sport en bewegen op het terrein van (jeugd)zorg, Wmo en Participatie doorontwikkelen en borgen. Zo gaan we in 2021 o.a. inzetten op de doelgroep statushouders (via Hengelo in Beweging), kwetsbare kinderen (via passend sporten), en volwassenen met overgewicht (via de Gecombineerde Leefstijl Interventie en Voel je Goed).
- In 2021 wordt het project Supporter van Elkaar - gericht op kwetsbare gezinnen - uitgevoerd door de stichting FC Twente Scoren in de wijk.

Wat blijven we doen?

- Stimuleren van sport op scholen, in wijken en bij sportclubs voor specifieke doelgroepen, zoals jeugd, mensen in een kwetsbare positie en mensen met een beperking.
- Ondersteunen van sportverenigingen door onder andere het voeren van verenigingsgesprekken, het organiseren van themabijeenkomsten sport en het subsidiëren van sportkennismakingsaanbod en het opleiden van verenigingskader.
- Wij blijven ons richten op het realiseren van duurzame verbindingen tussen sport-/beweegaanbieders en onderwijs-/zorg- en welzijnsaanbieders (bijvoorbeeld in het Twentebad). Hierbij dient sport als middel voor jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- De inzet van de combinatiefunctionarissen sport (waaronder o.a. Hengelo Sport) op de specifieke doelgroepen blijft ongewijzigd.
- Vanuit de regionale samenwerking zetten we in op de volgende thema's: 'meedoen door kwetsbare doelgroepen/inclusief sporten', 'sport en bewegen voor een vitale en gezonde samenleving' en 'talentherkenning, ontwikkeling en ondersteuning'.
- Inwoners sporten en bewegen steeds meer onafhankelijk van verenigingen. Daarom blijven we inzetten op het faciliteren van sporten en bewegen in de openbare ruimte door het creëren van een meer beweegvriendelijke omgeving.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.1 Sportbeleid en activering	-386	-479	-420	-478	-420	-420

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 59.000 voordeel)

Het voordeel in 2021 is ontstaan door een wijziging in de toerekening van uren van medewerkers aan de verschillende taakvelden.

In het meerjarenperspectief wordt het nadeel in 2022 veroorzaakt door de Special Olympics welke in 2022 in de regio Twente zullen plaatsvinden. Hier staat een onttrekking uit de algemene reserve tegenover (programma 9).

Taakveld 5.2. Sportaccommodaties

Betrokken afdeling(en)	Beleid/Twentebad
------------------------	------------------

Wat willen we bereiken?

Wij willen de inwoners van Hengelo stimuleren om te bewegen door een betaalbaar aanbod van sportaccommodaties te bieden dat aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van de inwoners. De sportaccommodaties moeten voldoen aan de eisen van NOC*NSF en de sportbonden.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- De coronacrisis heeft zijn weerslag gehad op het Hengeloos sportaanbod. Sportaanbieders zijn deels gecompenseerd voor de huurlasten in gemeentelijke sportaccommodaties. De verliezen van sportaanbieders zijn doorgaans groter. Wij monitoren de uitwerking van de coronacrisis voor sportaanbieders en streven ernaar om het sportaanbod in Hengelo in stand te houden.
- Wij zetten in op een betere bezetting van onze sportaccommodaties en een klantvriendelijker verhuursysteem. De eerste versie van dit digitale verhuursysteem is uitgerold. Dit systeem wordt in 2021 gemonitord en doorontwikkeld.
- In 2021 staan twee kunstgras voetbalveldrenovaties gepland en één renovatie van een handbalveld. Een keuring zal uitwijzen of renovaties daadwerkelijk noodzakelijk zijn.
- Er zijn diverse verenigingen die sportaccommodaties huren op basis van gedateerde huurovereenkomsten. In 2020 is er een actualiseringsslag gemaakt. Dit is nog niet afgerond. In 2021 gaan we verder om de huurovereenkomsten te actualiseren.
- De sportinventaris in gemeentelijke sportaccommodaties is doorgaans sterk verouderd. Deze inventaris worden jaarlijks gekeurd. We voorzien op korte termijn steeds meer afkeuringen. Met het aanvullende budget uit de Kadernota 2021-2024 kunnen we deze inventaris vervangen zodat het sportaanbod en het gymnastiekonderwijs op niveau kan blijven.
- We richten ons erop om de bezoekersaantallen in het Twentebad weer op het niveau van voor de coronacrisis te brengen.
- De verhuur van sportaccommodaties is per 2019 vrijgesteld van BTW. Hierdoor kan de BTW op investeringen in sportaccommodaties niet meer worden verrekend en stijgen de investeringslasten. Om deze stijging te compenseren heeft het Rijk de specifieke uitkering sportaccommodaties (SPUK) ingesteld. In 2020 is duidelijk geworden dat de gemeente Hengelo niet volledig, maar naar verwachting voor 88% wordt gecompenseerd. Daarom zijn de huurtarieven voor sportaccommodaties in 2019 niet verlaagd terwijl er wel BTW afdrachten wegvielen. Bij volledige compensatie zouden huurtarieven verlaagd kunnen worden. Dat is niet het geval. De huurtarieven sportaccommodaties 2021 zijn bijgevoegd bij deze begroting (zie bijlage 8.8)

Wat blijven we doen?

- De Hengelose sportaccommodaties bestaan onder meer uit het Twentebad, het FBK stadion, 5 sporthallen, 14 gymzalen en 8 sportparken. Deze gemeentelijke accommodaties blijven betaalbaar voor inwoners doordat we ze tegen maatschappelijke tarieven verhuren aan

Hengelose verenigingen en inwoners. Daarnaast verhuren we in de avonduren en weekenden ook een aantal sportaccommodaties die eigendom zijn van onderwijsinstellingen.

- Wij houden onze sportaccommodaties aantoonbaar veilig, schoon en in goede staat van onderhoud conform de eisen van NOC*NSF en de sportbonden. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- We streven ernaar om sportinitiatieven plaats te laten vinden in Hengelose sportaccommodaties zoals het Twentebad en het FBK-stadion; dit soort initiatieven zijn bijvoorbeeld De FBK-games, het Auni-toernooi en de dubbele mijl.
- Gildebor verzorgt het onderhoud van sportvelden.
- Wij onderhouden periodieke gesprekken met de sportverenigingen om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen en de verenigingen te betrekken bij het gemeentelijk beleid.
- Wij blijven ons inzetten voor een goed trainingscomplex voor FC Twente in Hengelo.
- Wij blijven ons inzetten voor het verduurzamen van de sportaccommodaties, waaronder het Twentebad.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.2 Sportaccommodaties	-4.224	-4.711	-4.590	-4.527	-4.463	-4.379

Financiële toelichting

5.2 Sportaccommodaties (€ 121.000 voordeel)

In 2021 zal een flinke inhaalslag worden gepleegd ten aanzien van de inventaris in sporthallen (21-FP-5.2). De afgelopen jaren is diverse inventaris afgekeurd en niet vervangen. Ook is vanaf 2021 onregelmatigheidstoeslag begroot voor het personeel van het Twentebad. Tegenover deze nadelen staan grotere voordelen. In 2020 zijn op basis van een rechterlijke uitspraak langs de kunstgrasvelden kantplanken en roosters geplaatst om de verspreiding van rubberkorrels tegen te gaan. Bij de Kadernota 2020-2023 (20-FP-5.4) is de begroting van het Twentebad geactualiseerd wat tot een voordeel leidt en is Hengelo Sport budgettair neutraal begroot.

In het meerjarenperspectief ontstaan de voordelen door de afloop huur sportzaal Groot Driene en aflopende kapitaallasten voor investeringen in kunstgrasvelden, buitenbassins en inrichting van het Twentebad. Daarnaast wordt het voordeel in 2022 veroorzaakt door het naar verwachting afronden van de te plegen inhaalslag op inventaris sporthallen in 2021. Op de sportparken Bijenkorf en Beckum zal de komende jaren in de velden worden geïnvesteerd. Per saldo resteren voordelen in het meerjarenperspectief.

Taakveld 5.3. Cultuurpresentatie, -productie en -participatie

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen wij bereiken?

Iedereen moet in Hengelo kunnen genieten van kunst en cultuur; welke smaak of interesse ook. Daarom willen we dat Hengelo een afwisselend kunst- en cultuuraanbod heeft van goede kwaliteit. En dan niet alleen om naar te kijken en te beleven, maar ook om zelf mee te doen en te leren. Daarnaast wil de gemeente Hengelo kansen geven aan kunstenaars om in Hengelo te werken en hun werk te presenteren.

Wat gaan wij daarvoor anders doen in 2021?

Aan de hand van de evaluatie (2019) van de Kunst en Cultuurvisie 2014-2020 wordt in 2020 de kunst- en cultuurnota geactualiseerd. In co-creatie met het veld zijn programmalijnen en speerpunten

geformuleerd welke in oktober 2020 worden uitgewerkt in uitvoeringsplannen. Hierbij staan versterking van alle lagen van de culturele infrastructuur, verbreding en verdieping van cultuureducatie en ruimte voor ontwikkeling en innovatie centraal. Het herijkte beleid wordt geformuleerd in samenhang met deze Beleidsbegroting 2021.

- De coronacrisis heeft zijn weerslag op de gehele culturele sector. Eind 2020 en verder in 2021 krijgen we zicht op de effecten op onder andere de Schouwburg, Metropool en Oyfo Kunst en Techniek. Met de culturele kernvoorzieningen en de aanvullende voorzieningen zullen wij intensief accountgesprekken houden om dit effect goed in kaart te kunnen brengen en volgen.
- In aansluiting op de goede ervaringen bij de kernvoorzieningen willen wij de subsidierelatie met de aanvullende voorzieningen optimaliseren door het herijken van hun profielen, het formuleren van prestatie-indicatoren en/of het stimuleren van de samenwerking met de kernvoorzieningen. Daarbij wordt op gelijkwaardige wijze gekeken naar de inhoudelijke én maatschappelijke kwaliteit van de organisatie en haar plek in het culturele veld.
- In de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 zijn drie scenario's geformuleerd voor de toekomst van de Beeldende Kunst in Hengelo. In afwachting van definitieve besluitvorming hierover wordt de huidige Stimuleringsregeling BKV voortgezet.
- Binnen het Integraal Actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad neemt de positionering van evenementen en – meer specifiek- het culturele aanbod een belangrijke plaats in. Wij betrekken de culturele organisaties/groepen en (amateur)verenigingen nauwer bij het realiseren van een bruisende binnenstad. Hiertoe willen wij samen met Hengelo Promotie een jaarlijkse netwerkbijeenkomst organiseren en ons samen met de instellingen en Hengelo Promotie inzetten om het cultureel aanbod in de stad actief te stimuleren en te promoten. Daarbij doen wij een beroep op onze culturele kernvoorzieningen (Bibliotheek, Oyfo Kunst & Techniek, Metropool en Schouwburg) om zich meer te verbinden met andere partijen in de binnenstad, om deze nog aantrekkelijker te maken voor onze inwoners en bezoekers. Wij zien het convenant dat de Hengelose horeca, de binnenstadondernemers en Metropool hebben afgesloten daarbij als voorbeeld.
- Wij zijn ervan overtuigd dat de brede, kwalitatief hoogstaande programmering en krachtige uitstraling van Oyfo Kunst & Techniek de culturele identiteit van Hengelo kan versterken en de stad aantrekkelijker kan maken. In 2021 wordt uitvoering gegeven aan het realiseren van gezamenlijke huisvesting op het Hazemeijercomplex; de verhuizing zal in fasen plaatsvinden.
- Samen met Schouwburg Hengelo en de stakeholders geven wij verder vorm en verdieping aan het concept van Theater van de stad. Een Theater van de stad dat laagdrempelig is, nieuwe doelgroepen in onze samenleving opzoekt en samen met inwoners ook nieuwe programmering tot stand brengt.
- Wij willen stimuleren dat jonge makers en kunstenaars ruimte krijgen in de stad om zich te ontwikkelen. Wij zetten een klankbordgroep op, waarin jonge makers, kunstenaars en creatieve ondernemers vanuit de praktijk en het perspectief van de nieuwe generatie makers mee kunnen denken over de ontwikkelingen en de uitdagingen in de culturele sector.
- Wij werken samen met Enschede, Almelo, andere Twentse gemeenten en culturele instellingen aan de uitvoering van het profiel van de stedelijke cultuurregio Twente. Dit biedt kansen als het gaat om het versterken van de culturele infrastructuur voor inwoners van Twente. De gezamenlijke subsidiëring van Poppodium Twente/Metropool door Enschede en Hengelo zien wij daarbij als voorbeeld. Ook de lancering van de regeling Creatieve Broedplaatsen Twente in 2020 past in dit kader.
- Verlenging Cultuurconvenant Oost-Nederland 2021-2024 - het cultuurconvenant dat het ministerie van OCW, de provincies Gelderland en Overijssel en de steden Arnhem, Apeldoorn, Nijmegen, Ede, Deventer, Zwolle, Hengelo en Enschede met elkaar hebben afgesproken.
- Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit wordt voortgezet in de periode 2021-2024. Hiertoe maken wij nieuwe afspraken met het Rijk, Provincie Overijssel, de schoolbesturen PO en (V)SO en de culturele instellingen in de stad. Nieuw in deze periode is dat ook verbreding naar het VMBO en naschoolse activiteiten mogelijk wordt.
- De Basissubsidie Amateurkunst wordt telkens voor 4 jaar vastgesteld, 2020 was het laatste jaar van de lopende vierjaarperiode. Wij herijken in november de verdeling en de opbouw van de subsidie, deze zal gaan gelden voor de periode 2021-2024.

- Wij gaan ons richten op het realiseren van duurzame verbindingen tussen cultuuraanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijnsaanbieders. Hierbij dient cultuur als middel voor o.a. jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- Wij streven naar een duurzame culturele infrastructuur. Dit gaat niet alleen over de culturele programmering, maar ook over de cultuurgebouwen.

Wat blijven wij doen?

- Subsidiëren van Oyfo Kunst & Techniek (samengaan van Muziekschool Hengelo, CREA centrum voor kunsteducatie en Techniekmuseum HEIM).
- Subsidiëren van Schouwburg Hengelo.
- Subsidiëren van Poppodium Twente/Metropool, samen met de gemeente Enschede.
- Wij beoordelen de kwaliteit van onze culturele kernvoorzieningen (Bibliotheek, Oyfo Kunst & Techniek, Metropool en Schouwburg) op basis van het Culturele Waardemodel. Daarbij wordt op gelijkwaardige wijze gekeken naar de inhoudelijke én maatschappelijke kwaliteit van de instelling. Het profiel van de instelling bepaalt de context van de beoordeling.
- Subsidiëren van amateurverenigingen.
- Beheren en onderhouden gemeentelijk kunstbezit.
- Subsidiëren van ateliers en beeldende kunst.
- Financiering kunst- en cultuureducatie op scholen.
- Subsidiëren van diverse culturele activiteiten zoals carillonbespelingen, 4 mei Herdenking en Koningsdag.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-4.756	-5.277	-5.406	-5.398	-5.389	-5.380

Financiële toelichting

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 129.000 nadeel)

Met 21-FP-5.3 is vanaf 2021 een structurele bijdrage toegekend aan Metropool voor onder andere de vervanging van podiumtechnische installaties. Daarnaast worden de subsidies aan de culturele kernvoorzieningen jaarlijks geïndexeerd. Tegenover deze nadelen staan enkele kleinere voordelen door lagere kapitaallasten (verlaging rente).

In het meerjarenperspectief is geen sprake van significante afwijkingen.

Taakveld 5.4. Musea

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen we bereiken?

Wij willen ervoor zorgen dat de Collectie Hengelo wordt onderhouden en zichtbaar gemaakt. De Collectie Hengelo omvat al het (cultureel en industrieel) erfgoed dat een rechtstreekse relatie heeft met de geschiedenis en identiteit van Hengelo.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Aan de hand van de evaluatie (2019) van de Kunst en Cultuurvisie 2014-2020 is in 2020 de kunst- en cultuurnota geactualiseerd. In co-creatie met het veld zijn programmalijnen en speerpunten geformuleerd welke in 2020 zijn uitgewerkt in uitvoeringsplannen. Hierbij staan versterking van alle lagen van de culturele infrastructuur, verbreding en verdieping van cultuureducatie en ruimte voor

ontwikkeling en innovatie centraal. Het herijkte beleid wordt geformuleerd in samenhang met deze Beleidsbegroting 2021.

- De coronacrisis heeft zijn weerslag op de gehele culturele sector. Eind 2020 en verder in 2021 krijgen we zicht op de effecten op onder andere de bibliotheek en de lokale omroep. Met de culturele kernvoorzieningen en de aanvullende voorzieningen zullen wij intensief accountgesprekken houden om dit effect goed in kaart te kunnen brengen en volgen.
- In aansluiting op de goede ervaringen bij de kernvoorzieningen willen wij de subsidierelatie met de aanvullende voorzieningen optimaliseren door het herijken van hun profielen, het formuleren van prestatieindicatoren en/of het stimuleren van de samenwerking met de kernvoorzieningen. Daarbij wordt op gelijkwaardige wijze gekeken naar de inhoudelijke én maatschappelijke kwaliteit van de organisatie en haar plek in het culturele veld.
- Wij zijn ervan overtuigd dat de brede, kwalitatief hoogstaande programmering en krachtige uitstraling van Oyfo Kunst & Techniek de culturele identiteit van Hengelo kan versterken en de stad aantrekkelijker kan maken. In 2021 wordt uitvoering gegeven aan het realiseren van gezamenlijke huisvesting op het Hazemeijercomplex; de verhuizing zal in fasen plaatsvinden.
- Wij gaan de collectie beeldende kunst van de gemeente Hengelo opnieuw categoriseren om te komen tot een compacte, voor de stad Hengelo relevante collectie.
- Als uitvoering van de nieuwe Kunst- en Cultuurnota zullen wij starten met het onderzoek naar de potentiële waarde van Museum Hengelo en het formuleren van haar profiel met taakstelling op bijvoorbeeld Immaterieel Erfgoed. Hierbij zien wij kansen in de verbinding met de Collectie Hengelo en de educatieprogramma's in de stad.

Wat blijven we doen?

- Subsidiëren van Oyfo Kunst & Techniek (samengaan van Muziekschool Hengelo, CREA centrum voor kunsteducatie en Techniekmuseum HEIM)
- Wij beoordelen de kwaliteit van onze culturele kernvoorzieningen (Bibliotheek, Oyfo Kunst & Techniek, Metropool en Schouwburg) op basis van het Culturele Waardemodel. Daarbij wordt op gelijkwaardige wijze gekeken naar de inhoudelijke én maatschappelijke kwaliteit van de instelling. Het profiel van de instelling bepaalt de context van de beoordeling.
- Subsidiëren van Museum Hengelo, Historisch Archief Beckum en Historie Brandweer Hengelo.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.4 Musea	-1.714	-351	-359	-359	-359	-359

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 5.5. Cultureel erfgoed

Betrokken afdeling(en)	Beleid/Stad en Regie
------------------------	----------------------

Wat willen we bereiken?

Cultureel erfgoed maakt een steeds essentiëler onderdeel uit van onze stad. Het gaat niet alleen fysiek om gebouwen, stedenbouwkundige opzet, landschap, maar ook om de verhalen, de historie en de beleving van erfgoed. Behoud door herontwikkeling is overgegaan in behoud door bewustwording. Trots op de wederopbouw, het industriële verleden, een prachtig Tuindorp en alle verhalen die daarbij verteld kunnen worden.

Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad; door aanpassingen van winkelpanden, waarbij de architectuur van het totale pand wordt gezien, ontstaat een evenwichtig beeld na de verbouwing.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- De inventarisatie van de 65 panden en objecten gaat van start.
- Er komt een vervolg op de aanwijzing van waardevolle panden en mogelijk ook gebieden.
- Er zal meer aandacht worden besteed aan het erfgoed in Hart van Zuid.
- De kerkervisie zal verder vorm krijgen.
- De voorbereiding voor de nieuwe beleidsnota Cultureel Erfgoed zal starten (periode 2022-2026).
- De benoeming en functioneren van de Erfgoedcommissie wordt afgestemd op de Omgevingswet
- We haken in een vroeg stadium aan bij ontwikkelingen om erfgoed een onderdeel te laten zijn van elke ontwikkeling.
- Waar nodig wordt de Cultuurhistorische Waardenkaart verder uitgebreid.
- Na de inventarisatie en deels restauratie van graven op de Oude begraafplaats aan de Bornsestraat en de Joodse begraafplaats aan de Dennenbosweg wordt de begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat geïnventariseerd.
- Vervolg en afronding van de begeleiding van de restauratie/reconstructie en uitbreiding van het Vereenigingsgebouw staat op de planning alsmede toezicht op de uitvoering van de herbestemming van het Badhuis en de Ariensschool.
- Naast de aanpak van winkelpanden in de binnenstad wordt extra ingezet op de aanpak van de 'achteraf straatjes': Veldbleekstraat, Kattenhoek en Molensteeg.

Wat blijven we doen?

- Subsidiëren van restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstallen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- Eigenaren adviseren op het gebied van restauratie, onderhoud, energiezuinigheid.
- Beleid maken en uitvoeren inzake erfgoed, archeologie en Cultuurhistorie.
- Projecten op het gebied van erfgoed initiëren en tot uitvoering brengen.
- Eigenaren van winkelpanden in de binnenstad begeleiden en adviseren in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond.
- Het subsidiëren van kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.
- Adviseren van eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering.
- Adviseren en (beperkt) subsidiëren van onderhoud of wijzigingen op de verdiepingen van winkelpanden in de binnenstad.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.5 Cultureel erfgoed	-300	-288	-304	-304	-304	-304

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 5.6. Media

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen wij bereiken?

In de huidige tijd van digitalisering en globalisering vinden wij het belangrijk dat iedere inwoner van Hengelo goed kan functioneren in onze complexe samenleving. Toegang hebben tot maatschappelijk relevante informatie is daarbij cruciaal. De bibliotheek en de lokale omroep vervullen daarin belangrijke functies.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- De coronacrisis heeft zijn weerslag op de gehele culturele sector. Eind 2020 en verder in 2021 krijgen we zicht op de effecten op onder andere de bibliotheek en de lokale omroep. Met de de culturele kernvoorzieningen en de aanvullende voorzieningen zullen wij intensief accountgesprekken houden om dit effect goed in kaart te kunnen brengen en volgen.
- In aansluiting op de goede ervaringen bij de kernvoorzieningen willen wij de subsidierelatie met de aanvullende voorzieningen optimaliseren door het herijken van hun profielen, het formuleren van prestatieindicatoren en/of het stimuleren van de samenwerking met de kernvoorzieningen. Daarbij wordt op gelijkwaardige wijze gekeken naar de inhoudelijke én maatschappelijke kwaliteit van de organisatie en haar plek in het culturele veld.

Wat blijven wij doen?

- Subsidiëren van Bibliotheek Hengelo als het lokale fysieke en digitale informatieknooppunt dat de persoonlijke ontwikkeling van mensen stimuleert en faciliteert.
- Wij beoordelen de kwaliteit van onze culturele kernvoorzieningen (Bibliotheek, Oyfo, Metropool en Schouwburg) op basis van het Culturele Waardemodel. Daarbij wordt op gelijkwaardige wijze gekeken naar de inhoudelijke én maatschappelijke kwaliteit van de instelling. Het profiel van de instelling bepaalt de context van de beoordeling.
- Subsidiëren van RadioHengeloTV als de lokale publieke omroep die voorziet in een lokaal toereikend media-aanbod en staat voor onafhankelijke journalistiek.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.6 Media	-2.490	-2.613	-2.608	-2.572	-2.571	-2.571

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Taakveld 5.7. Openbaar groen en openlucht recreatie

Betrokken afdeling(en)	Wegen, Groen en Water/Stad en Regie/Beleid
------------------------	--

Wat willen we bereiken?

We willen voor onze bewoners en bezoekers een openbare ruimte die aantrekkelijk is en die klaar is voor de toekomst. Iedereen moet de buitenruimte kunnen gebruiken en iedereen moet er volop van kunnen genieten.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- We gaan nog meer bermen en graslanden omvormen naar extensief (kruidenrijk) grasland ter bevordering van de biodiversiteit.
- We gaan het op 2 juli 2020 door de raad aangenomen initiatiefvoorstel 'Maai- en Zaaibeleid' ten uitvoer brengen.
- In 2020 is in co-creatie met de vereniging de Vrienden van het Weusthag, verenigingen, bewoners en andere belanghebbenden bij, of in het Weusthagpark een Visie/ ambitieplan voor het Weusthagpark ontwikkeld. De ingediende voorstellen voor nieuw beleid voor 2020 e.v. zijn in de visie opgenomen (20-NB-5.5, 20-NBe-5.5, 20-NBe-5.21, 20-NBe-5.22 en 20-NBe-5.23). In 2020 en 2021 zal het beschikbaar gestelde budget worden aangewend om concrete plannen in het Weusthagpark uit te voeren, conform de vastgestelde visie.

Wat blijven we doen?

- Gildebor zal de stad blijven onderhouden volgens de vastgestelde beeldkwaliteitsnormen.
- Wij maken van de stad een prettige woon- en leefomgeving. Wij zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met toekomstige klimaatontwikkelingen.
- De komende jaren wordt extra geld beschikbaar gesteld om te investeren in de vervanging van plantmaterialen, die het einde van hun levensduur hebben bereikt. Meer groen is een belangrijk thema voor de raad en het college. Behoud van bestaand groen is echter van minstens zo groot belang (20-NB-5.4).
- Van 2020 tot en met 2023 is een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken middels participatietrajecten met bewoners. Hiermee komt er in totaal € 600.000 in 2023 aan investeringsruimte beschikbaar. In 2020 is gestart met de wijken Woolde en Noord. In 2021 wordt het project "van grijs naar groen" in twee andere wijken uitgevoerd.
- Twee maal per jaar overleggen wij met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en werken aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleren wij bewoners om tuinen groen te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek.
- Wij zorgen voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten.
- Wij blijven zorgen voor voldoende voorzieningen voor vrije sport- en spelbeoefening in de openbare ruimte (de zgn. 12+ speelplekken), zoals trapvelden en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).
- De kinderboerderij geeft bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- We blijven regionaal en provinciaal afstemmen en samenwerken op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups. Wij maken gebruik van de kennis en expertise van het Kenniscentrum Eikenprocessierups in Wageningen. Ook zetten we ons samen met gemeente Enschede en Provincie Overijssel in voor de pilot Eikenprocessierups waarbij we monitoren op welke wijze het verhogen van de biodiversiteit leidt tot een vermindering van het aantal nesten van de eikenprocessierups.
- We subsidiëren recreatieparken in regionaal verband.
- We blijven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- We blijven werken aan meer biodiversiteit, o.a. door ecologisch beheer van bermen en graslanden en variatie in bomen en beplantingen.
- Wij blijven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, o.a. door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.
- We gaan uitvoering geven aan de klimaatdialogen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-5.957	-6.381	-6.640	-6.557	-6.596	-6.698

Financiële toelichting*5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 259.000 nadeel)*

Het nadeel op de onderdelen Spelen en Groen wordt overwegend veroorzaakt door de prijsindexatie. Daarnaast zijn er hogere kapitaallasten door vervanging van het openbaar groen (20-NB-5.4 en 20-NBc-xx) en de areaaluitbreiding. Als laatste wordt er iets meer ambtelijke inzet aan dit taakveld toegerekend ten gevolge van de verhoogde aandacht voor groen in de stad en de areaaluitbreiding. Ook de inkomsten op Groen zijn ten opzichte van 2020 lager, omdat de onttrekking uit de reserve compensatiefonds bomenverordening naar aanleiding van de bomencompensatie Schoolbeekweg in 2020 incidenteel van aard was.

Door een herschikking van de bijdrage aan de Regio Twente voor regionale samenwerking is op dit taakveld sprake van een structureel nadeel.

In meerjarig perspectief verwachten we hogere kapitaallasten door de hierboven genoemde investeringen op Groen, de vervangingsinvesteringen Spelen en de vervangingsinvesteringen Groen (21-FP-5.4). Met ingang van 2022 is het exploitatiebudget Groen deels verlaagd ter dekking van de hogere kapitaallasten (zie voor een uitgebreide toelichting Kadernota 2021-2024 bijlage 7.5).

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouders van Wakeren, ten Heuw en Bruggink
Betrokken sector (en)	Sociaal
Aanspreekpunt Ambtelijk	Suzan Hagen

Hoofddoelstelling

Iedereen in Hengelo moet kunnen mee doen. Inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zorgen er samen voor dat (kwetsbare) mensen die tijdelijk of voor een langere periode ondersteuning nodig hebben, deze zoveel mogelijk op maat krijgen, passend bij hun mogelijkheden en specifieke situatie. Dit geldt voor ondersteuning vanuit de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en/of de Participatiewet.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	13.773	771	-13.002	-12.928	-12.618	-12.241
6.2 Wijkteams	5.670	-	-5.670	-5.671	-5.671	-5.671
6.3 Inkomensregelingen	53.068	45.002	-8.066	-8.432	-8.824	-8.824
6.4 Begeleide participatie	12.047	-	-12.047	-11.675	-11.308	-10.946
6.5 Arbeidsparticipatie	5.483	21	-5.462	-5.580	-5.613	-5.615
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.573	-	-2.573	-2.562	-2.555	-2.550
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	21.317	1.233	-20.085	-20.132	-20.434	-20.427
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	21.177	-	-21.177	-20.403	-20.249	-19.963
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	514	-	-514	-514	-514	-514
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.958	-	-3.958	-3.958	-3.958	-3.958
Totaal 6 Sociaal domein	139.579	47.027	-92.553	-91.855	-91.743	-90.709

Relevante beleidsnota's

- Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning (2014)
- Nota Schuldhulpverlening 2016 – 2020
- Nota Armoedebelief Hengelo 2016 – 2020
- Actieplan mantelzorg (2015)
- Actieplan vrijwilligerswerk (2016)
- Koersdocument Integrale inkoop jeugd en Wmo (2016)
- Transformatie-agenda 'Hengelo sociaal met lef' (2016)
- Nota Werk maken van Werk 2016-2020
- Notitie 'Ondersteuning en zorg voor Jeugd en Wmo, maatregelen voor 2017 en verder' (2017)
- Nota Handhaving Sociaal Domein (2017)
- Twents model inkoop maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp (2017)
- Interventieprogramma Sociaal Domein (2018)
- Regionale visie Huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2022
- Meerjarenbeleidsplan LHBT 'Anders is ook gewoon' 2019-2022
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- Notitie 'Een nieuwe focus op preventie in het sociaal domein Hengelo' (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
% scholieren dat kiest voor een technisch profiel	37,4%	38,5%	38,7%	38,9%	39,2%	39,4%
Ingekochte re-integratietrajecten	505	510	515	515	520	525
Uitstroom naar werk (incl. zelfstandig ondernemerschap) aantal en %)	254 (11,6%)	11,0%	10,9%	11,0%	11,1%	11,2%
Uitstroom overig (aantal en %)	267 (12,2%)	11,6%	11,5%	11,6%	11,7%	11,8%
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum	14,5%	15,0%	15,0%	14,8%	14,7%	14,6%
% Hengelse personen dat een inkomen heeft dat landelijk gezien tot de laagste 20% behoort	10,9%	11,2%	11,2%	11,1%	11,0%	10,9%
aantal gestarte schuldhulpverleningstrajecten	608	615	620	625	630	635
aantal afgeronde schuldhulpverleningstrajecten	663	660	660	660	660	660
Aantal beschutte werkplekken	23,8 Fte	42 Fte	45 Fte	48 Fte	51 Fte	54 Fte
Percentage cliënten dat zich beter voelt door hulp	81%	80%	80%	80%	80%	80%
Percentage cliënten waarbij door hulp het beter gaat op school, werk, dagbesteding	72%	70%	72%	72%	72%	72%
Samengestelde indicator 'eigen kracht'. Door de Wmo-ondersteuning: - kan ik beter dingen doen die ik wil; - kan ik me beter redden; - heb ik een betere kwaliteit van leven	a:78%; b: 80%; c:77% (cijfers 2018)	a:75%; b: 80%; c:75	a:75%; b: 80%; c:75	a:75%; b: 80%; c:75	a:75%; b: 80%; c:75	a:75%; b: 80%; c:75
% ouderen dat aangeeft matig tot zeer eenzaam te zijn	47%(cijfer 2016)	45%	45%	45%	45%	45%
Aantal unieke cliënten die binnen een kalenderjaar een Wmo-voorziening hebben gehad	7.045 cliënten (15.884 indicaties) in 2019	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000

Kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Aantal banen (per 1000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	951 (2018)	951 (2018)	965,3 (2019)
Het percentage jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter (t.o.v. het totaal aantal jongeren tussen de 12-21 jaar)	1% (2018)	1,46% (2015)	1% (2018)
Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen (percentage kinderen tot 18 jaar)	6% (2018)	6,28% (2015)	6% (2018)
Netto arbeidsparticipatie (percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	67,7% (2018)	67,6% (2018)	68,4% (2019)
Aantal werkloze jongeren (percentage werkloze jongeren 16-22 jaar)	3% (2018)	1,86% (2015)	3% (2018)
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	473,8	482	470,8 (2019)
Personen met een lopend re-integratietraject (per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	352 (2018)	352 (2018)	352 (2018)
Aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp (percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	9% (2018)	9,1%	10,1% (2019)
Aantal jongeren met een beschermingsmaatregel (percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	1,8% (2019)	1,6%	1,8% (2019)
Aantal jongeren met een reclasseringsmaatregel (percentage jongeren 12-22 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren 12-22 jaar)	0,3%	0,3%	0,4% (2019)
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep)	790	770	820 (2019)

Verbonden partijen

Regio Twente, Bestuurscommissie Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT)

Samen met onze regiogemeenten zorgen wij voor inkoop van de juiste (geïndiceerde) maatwerkondersteuning zodat het beschikbaar is voor inwoners die het nodig hebben.

Regio Twente, Bestuurscommissie Publieke Gezondheid (PG)

Samen werken wij aan het bevorderen van de gezondheid van mensen door middel van preventie, gezondheidsbescherming en verminderen van gezondheidsverschillen (inzet GGD).

Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken.

Sociaal Werkvoorzieningsbedrijf Midden Twente(SWB)

Uitvoeringsorganisatie om namens de deelnemende gemeenten een 3 tal gemeentelijke kerntaken uit te voeren:

1. Wet sociale werkvoorziening en Nieuw Beschut.

Met ingang van 1-1 2015 vindt geen nieuwe instroom meer plaats in de WSW waardoor het aantal medewerkers jaarlijks daalt. Met ingang van 2017 is Nieuw Beschut een wettelijke taak en uitvoering hiervan vindt plaats door SWB.

2. Arbeidsontwikkeling.

De SWB voert in het kader van de Participatiewet arbeidsontwikkeltrajecten uit en ondersteunt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om aan de slag te komen. Hierbij moet regulier werk altijd het uitgangspunt zijn. Wanneer dat (nog) niet haalbaar is kunnen instrumenten als loonkostensubsidie en beschut werk worden ingezet.

3. Uitvoeringstaken ten behoeve van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (Gildebor).

Werkplein Twente

Vanuit de Participatiewet zijn wij verantwoordelijk voor de begeleiding naar zo regulier mogelijk werk. In het Werkplein werken wij samen met het UWV om werkzoekenden en werkgevers hierin te ondersteunen.

Stadsbank Oost Nederland

Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening zijn wij verantwoordelijk voor de schuldhelpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is mensen waar mogelijk schuldenvrij- of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank. Binnen de Stadsbank werken 22 gemeenten samen.

Uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken we samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Impact Corona op programma

Zolang de RIVM maatregelen in 2021 nog gehandhaafd worden, zal met name de collectieve zorg en ondersteuning ook dan minder of anders worden verleend (doordat het gebruiksnut van ruimtes sterk is gereduceerd). En doordat een deel van onze inwoners nu afziet van zorg en ondersteuning (vanwege het risico ziek te worden van het Coronavirus), verwachten we ook in 2021 veel 'uitgestelde' aanvragen. Aanvragen die mogelijk intensievere en langdurigere inzet van zorg en ondersteuning vragen. We zien ook dat het vrijwilligerswerk, dat zo belangrijk is in onze samenleving, een grote terugslag heeft gehad en dat zal ook in 2021 nog verder doorwerken. We moeten (opnieuw) investeren in het betrekken van vrijwilligers. Dit geldt ook voor de activiteiten en inloop bij de wijkwelzijnsorganisaties. Een overgroot deel van de vaste bezoekers blijft weg en we zullen extra communicatie moeten inzetten om de loop naar de wijkwelzijnsvoorzieningen weer op gang te brengen.

Een deel van de door Corona werkloos geworden Hengelse bevolking zal, al dan niet na een periode WW, instromen in de bijstand. Omdat we verwachten dat de werkgelegenheid zich slechts langzaam zal herstellen zal er in 2021 een verhoogde instroom zijn. De instroom is tot nog toe beperkt toegenomen, het is daarom lastig te voorspellen hoe deze zich ontwikkelt. Op het moment dat er weer nieuwe lockdownmaatregelen van kracht worden verwachten we in ieder geval een sterkere toename. Als het aantal inwoners dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering in de komende jaren daadwerkelijk toeneemt zal ook een groter beroep op het minimabeleid, de bijzondere bijstand en de schuldhulpverlening worden gedaan. Voor de schuldhulpverlening geldt in ieder geval dat we verwachten de instroom nog toeneemt omdat veel mensen op dit moment nog gebruik kunnen maken van betalingsregelingen als onderdeel van de steunpakketten. De SWB heeft te maken met een omzettering en kostentoeename als gevolg van de Coronacrisis. Hiervoor geldt dat de impact afhankelijk is eventuele nieuwe maatregelen die van Rijksweg worden opgelegd met wel of niet bijbehorende compensaties.

Ondernemers die door de crisis in de problemen zijn gekomen kunnen nu nog een beroep doen op de TOZO-regeling. Wanneer deze regeling vervalt en de economie zich nog niet heeft hersteld dan is de verwachting dat een deel van de bedrijven niet levensvatbaar zal zijn. Binnen de Tozo3 zal dan ook ingezet worden het omscholen en begeleiden ondernemers richting een andere branche of een baan indien nodig.

Taakveld 6.1. Samenkracht en burgerparticipatie

Betrokken afdeling(en)

Stad en Regie/Sector Sociaal

Wat willen we bereiken?

Wij geloven in de eigen kracht van onze inwoners. Hengelo heeft een betrokken samenleving. Wij willen ruimte geven aan het eigen initiatief en de verantwoordelijkheid van onze inwoners en instellingen.

Wel willen wij dat iedereen mee kan doen. Zoveel mogelijk op eigen kracht en met hulp van het eigen netwerk (familie, vrienden, bureaus). Wanneer dit niet kan of niet genoeg is, wordt gekeken welke algemene voorzieningen kunnen bijdragen in de ondersteuning. Waar nodig kan aanvullend ondersteuning vanuit de Jeugdwet of Wmo ingezet worden, maar door gerichte preventie willen wij dit zoveel mogelijk voorkomen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Preventie

In aanvulling op de maatregelen van het Interventieprogramma hebben wij een nieuwe visie op Preventie geformuleerd. Dit betekent:

- Investeren op preventie doen we doelgroepgericht
- Effectieve preventieve interventies krijgen ruimte, andere niet
- Professionaliteit in preventie door:
 1. direct te ondersteunen waar de vraag gesteld wordt;
 2. ondersteuning te verweven in het 'gewone leven' en niet andersom
- Preventie bespaart.

Voor jeugd richten wij ons op de doelgroepen: jonge kind, kinderen met een licht verstandelijk beperking of GGZ problematiek, opgroeien in complexe gezinssituatie en bij ouders met eigen problematiek.

Voor volwassenen/ouderen richten wij ons op dementerende ouderen, (allochtone) ouderen, inwoners met psychische of psychosociale problematiek en/of met een licht verstandelijke beperking, mantelzorgers en eenzame inwoners.

Vanuit werk en inkomen zijn de doelgroepen als volgt beschreven: inwoners die werk zoeken, kinderen die in armoede opgroeien, inwoners die langdurig onder de armoedegrens leven, inwoners

die schulden hebben (gehad), kwetsbare jongeren o.a. uit het VSO/Pro die moeite hebben met de overstap naar werk en inwoners die moeite hebben met de taal en laaggeletterden.

We verwachten dat ook onze partners in de stad in lijn met deze visie hun ondersteuning vorm geven.

Ondersteunen op vindplaatsen en jeugdtafels

De visie is voor jeugd vertaald in een Actieplan Preventie Jeugd voor 2020, 2021 en 2022. Samen met onze partners voor jeugd werken we in een leer- en verandertraject langs drie actielijnen:

1. Wij bouwen en versterken een lerend netwerk van jeugd en gezinsprofessionals (de jeugdtafels): Dit vraagt investering op professionaliteit, waarvoor wij via het 'Innovatie, preventie en versnelling' extra middelen beschikbaar hebben gesteld.
2. Wij zetten de ondersteuning in op plekken waar jeugdigen en ouders veel zijn of logisch komen (de vindplaatsen): Binnen het expertise centrum jonge kind werken we aan de uitvoering van de 1zorgroute voor jonge kinderen. Zij bieden de voorschoolse instellingen ondersteuning bij zorgen rond kinderen en gezinnen. Op basisscholen is de werkwijze met Schoolzorgondersteuners uitgebreid. In 2021 zal op alle scholen een Schoolzorgondersteuner actief zijn. Ook met het speciaal onderwijs zijn afspraken gemaakt om in pilotvorm in 2021 gezamenlijke onderwijszorgarrangementen uit te gaan voeren (zie ook taakveld 6.72). In 2021 zal het vindplaatsgericht werken op de scholen voor Voortgezet Onderwijs meer vorm gaan krijgen, evenals de aanpak bij de Jeugdgezondheidszorg als vindplaats. In 2020 is een start gemaakt met twee pilotlocaties voor BSO+. Buitenschoolse opvang voor kwetsbare kinderen in de wijk, waardoor zij geen verwijzing voor een zorgboerderij meer nodig hebben. Op basis van de eerste ervaringen gaan we hier in 2021 verder mee.
3. Wij ontwikkelen een dynamische Hengelose preventie-toolbox voor jeugd & gezin (met beschikbare activiteiten en ondersteuningsmogelijkheden).

Rol Wijkkracht

Wijkkracht vervult een belangrijke rol in het voorliggende veld bij de Wmo. Dat willen wij zo houden en verstevigen. Wijkkracht als professionele, preventieve organisatie aan de voorkant. Het primaire doel van de wijkteams van Wijkkracht is de snelle beantwoording van vragen en oplossingen van problemen in de eigen omgeving, maar het achterliggende doel is om inzet van maatwerkvoorzieningen te voorkomen dan wel uit te stellen, óf dit juist zo snel mogelijk in te zetten. Het gaat om praktische inzet en ondersteuning (het doen) en waar nodig signalering van zwaardere problematiek. Wij zien Wijkkracht dan ook als een belangrijke vindplaats voor de Wmo. De wijkteams in Hengelo geven niet de indicaties af voor de maatwerkvoorzieningen. Dat doen de eigen toegangsteams van de gemeente (zie taakveld 6.2).

Voor Wijkkracht zal 2021 in het teken staan van verdere invulling geven aan de opdrachten uit het interventieprogramma en de preventievisie:

- Het (collectieve) aanbod (activiteiten) richt zich specifiek op het versterken van het voorliggend aanbod voor doelgroepen zodat meer mogelijkheden ontstaan om mensen in het "voorveld" te ondersteunen in hun zelf- en samenredzaamheid en participatie. Een van de doelgroepen is eenzame inwoners, waarvoor wij extra geld beschikbaar hebben gesteld. Door Corona nog belangrijker geworden.
- Wijkkracht is wat ons betreft de partij die in 2021 ontmoeten en dagbesteding doorontwikkelt, vergelijkbaar met de AVEM groepen (Allochtone vrouwen en mannen). Waar nodig betreft Wijkkracht daarbij (de professionaliteit van) partners uit de maatwerkvoorzieningen. De Corona-maatregelen kunnen een negatief effect hebben op de omvang en snelheid van deze doorontwikkeling.
- Wijkkracht is één van de partijen die deelneemt aan het netwerk voor jeugd in Hengelo. Voor Jeugd vragen wij Wijkkracht informatie en advies te blijven bieden aan opvoeders (LOES), zich te richten op de directe ondersteuning van jongeren 12+ (via vindplaatsen school/straat) en gezinnen systeemgericht te ondersteunen. Het Jeugd- en jongerenwerk en het Schoolgericht maatschappelijk werk slaan hiervoor de handen ineen. Op het CT Storkcollege gaat het jongerenwerk ook op school geboden worden en neemt Wijkkracht deel aan de 'spreekuur'

werkwijze bij grensoverschrijdend gedrag dat door Halt opgestart wordt. Tevens gaat de samenwerking met de GGZ opgepakt worden.

Herinrichting wijkwelzijn

De SWB gaat uitvoering geven aan de aangepaste dienstverleningsovereenkomst aangaande het beheer van de wijkwelzijnsorganisaties. Dit in samenwerking met de besturen van deze wijkwelzijnsorganisaties.

Wonen en zorg

Door veranderingen in wet- en regelgeving wonen mensen met een zorgvraag langer thuis. Steeds minder zorg wordt geboden binnen de muren van zorginstellingen. Samen met verschillende stakeholders anticiperen wij aan op in de nota wonen en zorg omschreven opgaven.

Wat blijven we doen?

Veel (preventieve) reguliere activiteiten zullen ook gewoon doorlopen, zoals:

- Uitvoeren wettelijke toezichtstaken rond kinderopvang en peuterspeelzalen.
- Subsidiëren opgroei- en opvoedondersteuning.
- Subsidiëren van algemeen jeugd- en jongerenwerk, zoals jongerencentra (Innocent, Cerberus) en scouting. En specifiek jeugd- en jongerenwerk gericht op jongeren die buiten de boot dreigen te vallen (Skillz). Voor een groot deel is dit onderdeel van Wijkkracht.
- Subsidiëren van Stichting Welzijn Ouderen Hengelo (SWOH), onderdeel van Wijkkracht,.
- Subsidiëren van preventie vanuit de Geestelijke gezondheidszorg (GGZ), zoals de inloop/ inloophuis voor mensen met een psychiatrische aandoening.
- Subsidiëren van beheer, activiteiten en exploitatie van wijkwelzijnsvoorzieningen, zoals buurtcentra en speeltuinen.
- Inzetten stadsdeelregisseurs als vaste contactpersonen tussen gemeente en wijkbewoners en stimuleren bewonersparticipatie door o.a. subsidiëren van bewonersorganisaties en beschikbaar stellen van buurtbonnen.
- Subsidiëren van Stichting Vizier (tot 1-1-2020 bekend als antidiscriminatiebureau Artikel 1).
- Uitvoering van het meerjarenbeleidsplan 'Anders is ook gewoon', gericht op aandacht voor en versterken van de positie van LHBT+ personen (Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transgenderpersonen).
- Uitvoeren van de actieplannen mantelzorg en vrijwilligerswerk. Bij mantelzorg ligt het accent in 2021 op het vinden en ondersteunen van jonge mantelzorgers en op preventie en ondersteuning van overbelaste mantelzorgers.
- Subsidiëren van het Servicepunt Vrijwilligers, dat, als onderdeel van Wijkkracht, een cruciale rol vervult in het bij elkaar brengen van de vraag naar en het aanbod van vrijwilligers. In 2021 blijft het betrekken van jongeren bij vrijwilligerswerk een speerpunt.
- Subsidiëren van Wijkkracht voor brede inzet vanuit sociaal werk in de wijk (voorheen algemeen maatschappelijk werk en thuisbegeleiding) en voor mantelzorg- en cliëntondersteuning.
- Faciliteren van de Adviesraad Sociaal Domein en de Cliëntenraad Minima en Wmo.
- Sportstimulering. Zie hiervoor taakveld 5.1, sportbeleid en activering.
- Uitvoering geven aan het nieuwe convenant voor cultuureducatie. Zie hiervoor taakveld 5.3: cultuurpresentatie,-productie en -participatie.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-10.339	-12.847	-13.002	-12.928	-12.618	-12.241

Financiële toelichting

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 155.000 nadeel)

Het nadeel ad € 155.000 wordt veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- Indexering leidt tot een nadeel van € 337.000;
- Op 2 juli 2020 heeft de raad het plan 'Innovatie, preventie en versnelling' vastgesteld (zaak 3045071). Per jaarschijf zijn de verwachte kosten voor deze pilots in kaart gebracht. We verwachten in 2020 € 744.000 te besteden en in de jaren erop loopt dit af (van € 626.000 in 2021 tot € 374.000 in 2023). Dit leidt in feite dus tot € 118.000 minder uitgaven in 2021. Echter in deze meerjarenbegroting houden we in de vergelijkende cijfers 2020 nog rekening met € 896.000 aan projectkosten. Het raadsbesluit moet administratief nog verwerkt worden in de vergelijkende cijfers 2020 (er zal vanuit 2020 nog € 152.000 aan de reserve Sociaal Domein toegevoegd worden, om in 2022 extra ingezet te worden). Presentatietechnisch is dit dus nog een extra voordeel van € 152.000;
- Afgelopen jaar is de preventievisie vastgesteld. Inmiddels zijn we gestart met de implementatie. Dit leidt tot een toerekening van extra uren ad € 78.000;
- De middelen voor de ondersteuning van de Kinder- en jeugdraad zijn verplaatst naar taakveld 0.1 Bestuur. De Kinder- jeugdraad is namelijk breder dan alleen het sociaal domein (€ 22.000 voordeel);
- Het resterende verschil ad € 32.000 wordt veroorzaakt door extra rentelasten en toerekening van uren.

Taakveld 6.2. Wijkteams

Betrokken afdeling(en)	Ondersteuning en Zorg
------------------------	-----------------------

Opmerking vooraf: de titel van dit taakveld heeft binnen Hengelo een andere betekenis. In veel gemeenten indiceren de wijkteams. Dit is in Hengelo niet zo. Bij ons verlenen de wijkteams lichte ondersteuning in de wijk en zijn het dus de toegangsteams bij de gemeente die indiceren voor een maatwerkvoorziening. Hengelo kent naast het zorgloket een team Jeugd en Gezin (inclusief leerplicht), een team Wmo en vier teams Werk en inkomen. De personeelslasten van het zorgloket en de teams Jeugd en Gezin en Wmo worden verantwoord onder taakveld 6.2.. De personeelslasten van de teams Werk en Inkomen onder de taakvelden 6.3 tot en met 6.5..

Wat willen we bereiken?

Wij willen via goede vraagverheldering op meerdere leefgebieden (wonen, zorg, welzijn, opgroeien, opvoeden, inkomen, e.a.) de vraag/het probleem van inwoners helder in beeld brengen en samen met hen kijken wat zij zelf kunnen (met steun van de omgeving) en welke extra ondersteuning zij nodig hebben.

Waar nodig indiceren de toegangsteams voor een maatwerkvoorziening, wordt schuldhelpverlening ingezet en/of een uitkering verstrekt.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Een groot aantal maatregelen uit het Interventieprogramma Sociaal Domein moeten worden uitgevoerd door de teams Jeugd en Gezin en Wmo. Zij zitten met inwoners om tafel om te kijken waar minder zorg ingezet kan worden conform de uitgangspunten en richtlijnen notitie die het college heeft vastgesteld. Nog steeds gaan wij uit van maatwerk maar begrenzen wij de inzet (in uren of dagdelen ondersteuning), met als uitgangspunt dat wij zo licht mogelijk, zo kort mogelijk en zo goedkoop mogelijk de zorg en ondersteuning inzetten ('goedkoopst adequaat').

Verder blijft onze aandacht gericht op het vergaand verschuiven naar algemene en collectieve voorzieningen: wij gaan kijken welke individuele voorzieningen collectief (in groepen) geboden kunnen worden, zodat inwoners dicht bij huis lichte vormen van dag- en vrijetijdsbesteding en

ondersteuning kunnen krijgen.

Mogelijk hebben we in 2021 te maken met na-ijl effecten van Corona, inwoners die verlaat of misschien wel te laat om zorg en ondersteuning vragen.

2021 zal in het teken staan van het aanbrengen van meer eenheid in de (centrale) toegang tot Jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Werk en inkomen (in het kader van 'Innovatie, preventie en versnelling'). Zodat voor inwoners (en professionals) helder is wat zij kunnen verwachten van de gemeente en van de (zorg)partners in de stad die hierin een rol hebben. En de cliënt op maat vooruit geholpen wordt. Dit vraagt om:

- een integrale aanpak/dienstverlening, waarbij de cliënt en niet de wet centraal staat;
- voldoende inhoudelijke (specialistische) expertise aan de voorkant;
- vertrouwen in en ruimte voor professionals.

Dit doen wij door het benutten en vergroten van de kennis en kunde van onze medewerkers uit de toegang (van de afdelingen Ondersteuning en zorg en Werk en inkomen). Wij investeren daarnaast in de samenwerking in- en extern (Jeugdtafels en Expertise Centrum Jonge Kind) en initiëren wij overleggen die gericht zijn op specifieke doelgroepen (onderwijszorgklassen, nazorg detentie, Veilig Thuis Twente, Wet verplichte GGZ en de GHB- problematiek).

Wat blijven we doen?

- Veel (preventieve) reguliere activiteiten zullen ook gewoon doorlopen, zoals: Informeren, adviseren en ondersteunen van cliënten bij het zorgloket (in samenwerking met wijkteams).

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.2 Wijkteams	-5.633	-5.455	-5.670	-5.671	-5.671	-5.671

Financiële toelichting

6.2 Wijkteams (€ 215.000 nadeel)

Het nadeel in 2021 is grotendeels ontstaan door een uitbreiding in de formatie. Diverse capaciteitsuitbreidingen bij het OZJT en het inrichten van Jeugdbeschermingstafels leiden daarnaast tot een verhoging van onze bijdrage aan Regio Twente. Een nadere onderbouwing is te vinden in bijlage 7.4 van de Kadernota 2021-2024, onderdeel D: overige ontwikkelingen.

Taakveld 6.3. Inkomensregelingen

Betrokken afdeling(en)	Werk en Inkomen/ROZ/Kwaliteit en Control/Regulering en Toezicht
------------------------	---

Wat willen we bereiken?

Vanuit de Participatiewet zijn wij verantwoordelijk voor het verstrekken van bijstand aan inwoners van Hengelo die in zodanige omstandigheden verkeren dat ze niet over middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan kunnen voorzien. Wij verstrekken daarnaast vanuit het minimabeleid middelen en voorzieningen in natura zodat ook inwoners met een laag inkomen kunnen deelnemen aan sport en maatschappelijke activiteiten. Voor bijzondere noodzakelijke kosten van het bestaan verstrekken wij bijzondere bijstand.

Succesvol ondernemerschap wordt gestimuleerd. Ondernemers die tijdelijk in nood verkeren worden door ons financieel ondersteund en krijgen advies om de winstgevendheid van hun bedrijf weer op peil te krijgen. Veel ondernemers hebben last gehad van de lockdownmaatregelen. Ons doel is ook dat dat wij ondernemers helpen de opgelopen achterstand in te lopen.

We zetten handhaving en preventiemedewerkers in om misbruik en oneigenlijk gebruik van onze regelingen tegen te gaan. Dit geldt zowel voor de Participatiewet als de Wmo. Wat wij in het kader van de Wmo doen is uitgewerkt bij taakveld 6.71.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Het is van belang dat mensen de inkomensondersteuning ontvangen waar zij recht op hebben. Het belangrijkste is echter dat mensen participeren op het niveau dat bij hen past. In het proces van uitkeringsverstrekking gaan wij daarom nog meer dan voorheen de nadruk leggen op werk en participatie. Het proces van de uitkeringsintake wordt anders ingericht waarbij aan de start van het proces nog directer wordt gekeken naar de mogelijkheden om bijvoorbeeld aan het werk te gaan, juiste inzet van trajecten, beter maatwerk en hulpverlening. Daarnaast implementeren we de nieuwe nota Armoedebelief waarin we toewerken naar een meer preventief en integrale aanpak, waarbij we aandacht blijven houden voor het bestrijden van de gevolgen van armoede. Meer nog dan tot nu toe het geval was, zetten we in op het bereiken van volwassenen, werkende armen in loondienst en ondernemers. Via het contract voor de collectieve zorgverzekering voor minima werken we mee aan preventieve activiteiten zoals het ontwikkelen van gecombineerde leefstijlinterventies.

Wat blijven we doen?

- Verder verbeteren van de uitvoeringsorganisatie naar een excellente organisatie.
- Bijstand verstrekken aan inwoners van Hengelo die niet over voldoende middelen beschikken om in de noodzakelijke algemene kosten van het bestaan te kunnen voorzien. Voor de groep waaraan wij algemene bijstand verstrekken zijn wij ook verantwoordelijk voor activering en begeleiding naar werk. Wat wij in dit kader doen is uitgewerkt bij de taakvelden 6.4 en 6.5.
- Individuele inkomensvoorzieningen verstrekken aan huishoudens die langer dan drie jaar een laag inkomen hebben.
- Kindpakket verstrekken, nog beter afgestemd op de doelgroep en zoveel mogelijk in natura rechtstreeks ten goede laten komen aan kinderen die opgroeien in gezinnen met een minimum inkomen.
- Om dit te bereiken blijven we samenwerken met partners als het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Onderwijsbegeleiding, Voedselbank, KinderResto van Harte en de Weekendschool Toppers op zondag.
- Bevorderen van maatschappelijke participatie door het verstrekken van o.a. vergoedingen voor sportieve, culturele, maatschappelijke en educatieve activiteiten.
- Kwijtschelden van het vaste tarief voor afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor minima.
- Aanbieden van een collectieve zorgverzekering voor inwoners van Hengelo met een laag inkomen.
- Bijzondere bijstand verstrekken aan huishoudens met een laag inkomen voor bijzondere noodzakelijke uitgaven.
- Het ROZ, met Hengelo als centrumgemeente voor de meeste gemeenten in Twente en de Achterhoek, blijft startersadviesing, ondernemersadviesing en schuldhulpverlening voor ondernemers bieden. Onderdeel hiervan is het uitvoeren gemeentelijke uitkerings- en kredietfaciliteiten voor starters en ondernemers in het kader van het Bbz.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.3 Inkomensregelingen	-8.400	-8.761	-8.066	-8.432	-8.824	-8.824

Financiële toelichting

6.3 Inkomensregelingen (€ 695.000 voordeel)

Naast enkele kleine verschillen veroorzaakt door indexering en verschuiving van het toerekenen van lonen wordt bovenstaand saldo op het taakveld Inkomensregelingen voornamelijk veroorzaakt door het saldo van de inkomsten (BUIG Budget) en uitgaven oftewel bijstandsuitkeringen.

Eind 2019 werd het voorlopige BUIG budget voor 2020 gepubliceerd en voor Hengelo is deze bijdrage in de 1e Beleidsrapportage 2020 incidenteel naar beneden bijgesteld (nadeel € 983.000).

In de bijgestelde begroting 2020 hebben wij rekening gehouden met een stijging van de algemene bijstandsuitkeringen van 6,6%. Dit is gebaseerd op de stijging over de 1e 4 maanden in 2020 en de gebruikelijke jaarlijkse trend. Voor de jaren 2021-2024 is de raming van het ministerie en de Middellange termijn raming (MLT) van het CPB gevolgd (3,1%). Dit leidt tot aanpassingen in onze meerjarenramingen en resulteert in een verwacht nadeel op de uitgaven van € 1.250.000 waar tegenover wij voor het jaar 2021 een extra bijdrage Buig conform onze begroting 2019 hebben opgenomen (voordeel € 2.050.000). Dit sluit aan bij de werkwijze van het berekenen van de Buig bijdrage aangezien het ministerie de systematiek hanteert het budget het daaropvolgende jaar bij te stellen. Het BUIG budget 2021 wordt in het najaar van 2021 bijgesteld conform realisatie 2020. Wij gaan er voorsnog vanuit dat het Rijk voorziet in de meerkosten die de Coronacrisis met zich mee hebben gebracht.

Bij een aantal bijstandsgerechtigden blijkt na onderzoek dat zij als gevolg van in de persoon gelegen factoren niet in staat zijn het volledige minimumloon te verdienen. Om hen toch te kunnen plaatsen op een arbeidsplek bij een reguliere werkgever, wordt een loonkostensubsidie (LKS) ingezet. Door hen met behulp van LKS te plaatsen bij een werkgever hoeft er geen bijstandsuitkering verstrekt te worden. De inzet van LKS leidt dus ook tot lagere bijstandskosten. De groep klanten met LKS neemt toe als gevolg van de beperking van de Wajong en sluiting van de Wsw. De groep die kan werken wordt met LKS aan werk geholpen. Tevens hebben wij geconstateerd dat bij plaatsing nieuw beschut een verhoging van de loonkostensubsidie noodzakelijk was. Wij houden meerjarig jaarlijks rekening met een stijging van de LKS van € 100.000. De eventueel hogere kosten voor LKS wegen dan weer op tegen vermindering van kosten op het gebied van de Wmo, schulden en bijzondere bijstand.

De BBZ uitkeringen als gevolg van de Coronacrisis worden momenteel opgevangen door de door het Rijk gefinancierde TOZO 1, 2 en 3 regeling. De Coronacrisis zal echter een meerjarig negatief effect hebben op de economie en dus ook op ondernemers. Indien de steun van de overheid aan ondernemers wegvalt, dan is het aannemelijk dat het huidige meerjarige voordeel omslaat in een nadeel. Voor verdere bijstelling van de gemeentelijke begroting wachten wij nadere berichtgeving af.

Nota bene: Aangezien het Rijk zelf aangeeft dat er rekening zal worden gehouden met de actuele conjuncturele situatie als gevolg van de Coronacrisis gaan wij er voorsnog vanuit dat het Rijk in onze meerjarenbegroting 2021-2024 voorziet in onze meerkosten gerelateerd aan de Coronacrisis. Dit heeft er toe geleid dat wij tegenover de genoemde kostenstijgingen een extra rijksbijdrage Buig opgenomen hebben conform het niveau van 2019. Wij lopen hierin wel een risico. Het definitieve Buig Budget 2020 en tevens het voorlopige Buig budget 2021 wordt pas na Prinsjesdag, omstreeks 1 oktober 2020, bekend gemaakt. Dit kan slechter uitvallen dan wij op dit moment prognosticeren en kan daardoor ook zijn weerslag hebben op het meerjarenperspectief.

Dit risico is meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen. Zie paragraaf 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing in deze Beleidsbegroting.

Taakveld 6.4. Begeleide participatie

Betrokken afdeling(en)	Werk en Inkomen
------------------------	-----------------

Wat willen we bereiken?

Mensen met een indicatie in het kader van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) onder aangepaste omstandigheden zo regulier mogelijke arbeid te laten verrichten. SWB is uitvoeringsorganisatie voor de Wsw.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

De invoering van de Participatiewet in 2015 heeft tot gevolg gehad dat er geen instroom in de Wsw meer mogelijk is. Dat betekent dat het aantal Wsw medewerkers door natuurlijk verloop jaarlijks met 4-5% daalt. Voor de bestaande populatie blijft de Wsw bestaan.

Wat blijven we doen?

Wsw medewerkers behouden hun dienstverband. Ook de begeleiding blijft onveranderd.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.4 Begeleide participatie	-12.593	-12.339	-12.047	-11.675	-11.308	-10.946

Financiële toelichting

6.4 Begeleide participatie (€ 292.000 voordeel)

De rijksvergoeding (als onderdeel van de gemeentefondsuitkering: taakveld 0.7) welke wij ontvangen voor de uitvoering van de Wsw betalen we één op één door aan de SWB. Ondanks een positieve bijstelling bij de meicirculaire 2020 loopt de vergoeding de komende jaren af. Omdat we de afnemende rijksvergoeding één op één doorbetalen aan de SWB leidt het op dit taakveld tot minder Wsw uitgaven. Daarnaast wordt het voordeel nog veroorzaakt door een iets kleinere toerekening van loonkosten aan dit taakveld.

Taakveld 6.5. Arbeidsparticipatie

Betrokken afdeling(en)	Beleid/Kwaliteit en Control/ROZ
------------------------	---------------------------------

Wat willen we bereiken?

Vanuit de Participatiewet zijn wij zowel verantwoordelijk voor het verstrekken van bijstand als de begeleiding naar zo regulier mogelijk werk.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

De arbeidsmarkt is sterk in ontwikkeling. Na jaren van economische vooruitgang zorgt de Coronacrisis voor een ander beeld. Als gevolg hiervan is nog meer dan voorheen aandacht voor de extra kwetsbare groepen. Denk daarbij aan kwetsbare jongeren en mensen met een arbeidsbeperking. Indien mensen als gevolg van de Coronacrisis hun baan verliezen zetten wij ons samen met onze partners in hen zo snel mogelijk weer richting werk te begeleiden.

Naar verwachting wordt de nieuwe Wet inburgering op 1 juli 2021 van kracht. Met deze nieuwe wet krijgen gemeenten weer een grotere rol op het gebied van inburgering. De eerste helft 2021 staat derhalve in het teken van de voorbereiding.

In regionaal verband werken we nauw samen met andere gemeenten, werkgevers en onderwijsinstellingen om te kijken op welke manier we de gevolgen van de Coronacrisis zo goed mogelijk het hoofd kunnen bieden. Wij kijken daarbij ook naar de ontwikkeling van het bijstandsbestand. Met de invoering van de Participatiewet wordt het deel met een arbeidsbeperking binnen die onder gemeentelijke verantwoordelijkheid valt steeds groter. Hier richten wij onze aanpak en organisatie ook op in.

Ook (sociaal) ondernemerschap wordt ingezet als instrument om deel te nemen aan de arbeidsmarkt.

Wat blijven we doen?

- Samenwerken binnen het Werkplein Midden Twente als onderdeel van het Werkplein Twente, gericht op het (deels) aan het werk helpen van mensen uit de verschillende bestanden.
- We bevorderen, adviseren en faciliteren van starters en zzp-ers.
- Workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten voor bijstandsgerechtigden kopen we in en voeren we uit.
- Om de taal-, reken- en ICT-vaardigheden van alle burgers te vergroten coördineren en organiseren we activiteiten en nemen we de taalmeter af bij de aanvraag van een uitkering.
- Het vormgeven van re-integratie en participatie samen met diverse partijen, waaronder de SWB Midden Twente.
- Activiteiten ontwikkelen en uitvoeren gericht op de terugkeer van bijstandsgerechtigden naar zo regulier mogelijk werk.
- We blijven zorgdragen voor een sluitende aanpak van school naar zo regulier mogelijk werk voor (kwetsbare) jongeren. We blijven deze jongeren volgen tot hun 27e levensjaar.
- De pilot Perspectiefjaar loopt in 2021 door. Binnen deze pilot krijgen jongeren die het op meerdere terreinen moeilijk hebben extra begeleiding. Het doel is door middel van extra begeleiding (life coaching) deze jongeren te helpen een plek binnen de maatschappij te verwerven, bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding of het vinden van werk. De pilot is bekostigd met tijdelijke middelen. Op basis van evaluatie van de pilot wordt in 2021 gekeken naar de mogelijkheden voor structurele financiering en inbedding van de werkwijze.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.5 Arbeidsparticipatie	-5.195	-5.634	-5.462	-5.580	-5.613	-5.615

Financiële toelichting

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 172.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld wordt grotendeels veroorzaakt door het bestedingsplan Inburgering dat in 2020 tot incidentele baten en lasten leidde.

Per 1 juli 2021 treedt de nieuwe Wet Inburgering in werking en vanuit de meicirculaire 2020 van het gemeentefonds zijn de bijbehorende middelen gepubliceerd en verwerkt in deze begroting. Voor 2021 betreft dit € 126.000 en dit loopt meerjarig op naar € 309.000 in 2023. De structurele middelen in 2021 zijn aanzienlijk (€ 172.000) lager dan de incidentele middelen voor 2020.

Taakveld 6.6. Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Betrokken afdeling(en)

Ondersteuning en Zorg

Wat willen we bereiken?

Ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking, chronische of psychosociale problemen. Ook als ze (door ouderdom) geconfronteerd worden met beperkingen. De ondersteuning is gericht op het zo lang mogelijk in de eigen omgeving kunnen blijven wonen.

Vanuit de 'oude' Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2007) worden hiervoor al jaren hulpmiddelen verstrekt en aanpassingen aan woningen gefinancierd. Deze maatwerkvoorzieningen vallen onder dit taakveld. De nieuwe taken in de Wmo, zoals dagbesteding en individuele begeleiding vallen onder taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+. Daar is ook huishoudelijke ondersteuning en vervoer onder gebracht.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Ook voor 2021 is de uitdaging de ondersteuning te kunnen blijven bieden, met het toenemend aantal cliënten, dalende inkomsten vanuit het Rijk en de eventuele (na-ijl) effecten van Corona. Daarom zullen wij voor de verstrekkingen binnen dit taakveld kijken waar versobering en vermindering aan de orde kan zijn. Met als uitgangspunt dat wij zo licht mogelijk, zo kort mogelijk en zo goedkoop mogelijk de zorg en ondersteuning inzetten ('goedkoopst adequaat'). Het abonnementstarief (zie ook 6.71) is ook hier van toepassing.

Wat blijven we doen?

Binnen dit taakveld verstrekken wij de volgende voorzieningen:

- Wij zullen hulpmiddelen, zoals rolstoelen en scootmobiel, blijven verstrekken.
- Vervoer: bieden van een vervoersoplossing in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet meer kan; het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar de dagbesteding); wanneer nodig met in achtname van de Corona-maatregelen.
- Verstrekkingen wonen: in specifieke situaties zullen wij verhuiskosten toekennen of woningaanpassingen, voorzover het niet algemeen gebruikelijke voorzieningen betreft, financieren.
- Daarnaast zullen wij de stimuleringsregeling "Lang zult u wonen" voortzetten, waarbij woningeigenaren subsidie kunnen aanvragen om hun woning levensloopbestendig te maken.
- Verstrekkingen invalidenparkeerkaart: ook voor de uitgifte van invalidenparkeerkaart kunnen inwoners bij ons terecht.
- Medisch indiceren: om goed te kunnen beoordelen of inwoners voor een van bovengenoemde verstrekkingen in aanmerking komen is het soms nodig mensen eerst medisch te laten indiceren door een arts. Deze dienstverlening blijven wij inkopen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.064	-2.532	-2.573	-2.562	-2.555	-2.550

Financiële toelichting

Er zijn binnen dit taakveld geen noemenswaardige afwijkingen te melden.

Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Betrokken afdeling(en)

Beleid/ROZ/Ondersteuning en Zorg

Wat willen we bereiken?

We ondersteunen de zelfredzaamheid en participatie van volwassenen (18+) met een beperking, chronische of psychosociale problemen. Ook als ze (door ouderdom) geconfronteerd worden met beperkingen. De ondersteuning is gericht op het zo lang mogelijk in de eigen omgeving kunnen blijven wonen en functioneren.

De insteek is dat eerst de eigen kracht en het eigen netwerk (familie, vrienden, burens) worden ingezet. Wanneer dit niet kan of niet genoeg is, wordt gekeken welke algemene voorzieningen kunnen bijdragen in de ondersteuning en uiteindelijk kan aanvullend een Wmo-maatwerk-voorziening worden ingezet.

We zetten handhaving en preventiemedewerkers in om misbruik en oneigenlijk gebruik van onze regelingen tegen te gaan.

Aan inwoners met problematische schulden bieden wij schuldhulpbemiddeling gericht op het stabiliseren en zo mogelijk verkleinen van de schuld en het voorkomen van huisuitzettingen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

De uitdaging voor 2021 is de ondersteuning te kunnen blijven bieden, met het toenemend aantal cliënten, de dalende inkomsten vanuit het Rijk en de eventuele (na-ijl) effecten van Corona. De maatregelen uit het interventieprogramma zullen ook in 2021 leidend zijn. We zetten in op verminderen inzet Wmo ondersteuning conform de uitgangspunten en richtlijnen die het college heeft vastgesteld en op het vergaand verschuiven naar algemene en collectieve voorzieningen. Daarbij is Wijkkracht wat ons betreft de partij die in 2021 haar algemene voorzieningen voor ontmoeten en dagbesteding verder ontwikkelt, waar nog langer nodig in lijn met de Corona-maatregelen (breder aanbod, aangepast op de vraag van de inwoners en verspreid over de wijken van Hengelo).

Intensivering handhaving

Ook in 2021 willen wij blijven investeren in toezicht en handhaving. Door middel van uitvoering geven aan het barrièremodel in het kader van de nieuwe inkoop en onderzoek uitvoeren bij zorgaanbieders (naar aanleiding van signalen), samen met partners zoals de Belastingdienst, het Zorgkantoor en met andere Twentse gemeenten.

Maatwerk vervoer

De versobering gaat ook op voor het maatwerk vervoer. Deels is dit gekoppeld aan de versobering van de dagbesteding. Maar wij moeten ook op zoek naar een nieuwe balans tussen openbaar vervoer en het doelgroepenvervoer. Wij zullen via de MaaS pilot (Mobility as a Service) het totale vervoersaanbod aantrekkelijk en laagdrempelig aanbieden, zowel via een app als via een telefonisch loket. Wij zien dit als een kans om het gebruik van het maatwerkvervoer te verminderen en/of doelmatiger in te zetten en tegelijk kwetsbare groepen actief te laten participeren in onze maatschappij. De app zal in 2021 worden geïntroduceerd.

Geclusterd wonen

Uitgangspunt voor inwoners van 18+ met een vraag voor wonen en zorg blijft zelfstandig huren met individueel maatwerk aan zorg. In januari 2020 zijn we gestart met de pilot geclusterd wonen in samenwerking met Wopit. Deze voorziening biedt plek aan mensen met GGZ problematiek, die met hun hulpvraag tussen beschermd wonen en individuele begeleiding in zitten. Met een nieuwe financiering wordt beoogd een efficiënte en op maat gemaakt aanbod voor deze doelgroep in stand te houden. We willen dergelijke afspraken voor/in 2021 ook maken met een aantal andere aanbieders.

Schuldhulpverlening

Het aantal mensen met (problematische) schulden blijft hoog, met meer complexe schuldensituaties en multiproblematiek. Daarnaast verwachten we een grotere toeloop als gevolg van de Coronacrisis. Op dit moment is nog moeilijk aan te geven wat de gevolgen hiervan zijn voor de gemeente Hengelo. Zo is het mogelijk dat de toeloop pas ontstaat nadat mensen een bepaalde periode geen inkomen hebben gehad. Dit benadrukt wederom het belang van vroegsignalering waar wij als gemeenten op inzetten. Door middel van vroegsignalering trachten wij aan de voorkant ondersteuning te kunnen bieden waardoor grotere schulden worden voorkomen.

Wat blijven we doen?

Veel reguliere activiteiten zullen ook gewoon doorlopen, zoals:

- Wij zullen individuele begeleiding en dagbesteding blijven indiceren en financieren. De inzet in uren en dagdelen zal wel worden begrensd tot een bepaald maximum (uitzonderingen daar gelaten).
- Verdere doorontwikkeling van het Twentse Ondersteuningsmodel (vanuit bestaande contracten).
- Wij zullen de Huishoudelijke ondersteuning voor 2021 niet opnieuw inkopen, maar de huidige contracten continueren.
- Lokaal contractmanagement.
- In aansluiting daarop zullen wij ook het structurele vervoer van en naar de dagbesteding en het incidentele vervoer (voormalige Regiotaxi) blijven verstrekken, met in achtneming van eventuele Corona-maatregelen. Ook daarbij zullen wij kritischer kijken wanneer wel/niet.
- Schuldbemiddeling bieden aan inwoners met schulden.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-19.455	-20.050	-20.085	-20.132	-20.434	-20.427

Financiële toelichting

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (€ 35.000 nadeel)

Dit nadeel bestaat voor het onderdeel WMO (€ 64.000 nadeel) uit een tweetal componenten, welke wij hieronder nader zullen toelichten:

1. Interventieprogramma - onderdelen WMO (€ 150.000 meer taakstelling/ minder uitgaven te maken)

In begrotingsjaar 2020 hebben wij nog een taakstelling staan ad € 200.000. Voor begrotingsjaar 2021 resteert nog een taakstelling van per saldo € 350.000 (oplopend tot € 980.000 in 2024). Een nadelig verschil van € 150.000 in 2021 (het verschil tussen -/- € 200.000 en -/- € 350.000). Met name aan de interventiemaatregel 4.1.4 Beschermd en begeleid wonen moeten wij nog verdere invulling geven. Zoals hierboven beschreven hebben we met één aanbieder die begeleiding bij wonen biedt, (subsidie)afspraken gemaakt en daarmee (de kosten voor) het individuele maatwerk van hun cliënten kunnen inperken. Dit willen wij ook bij een aantal andere aanbieders doen, maar dit kost veel tijd (en medewerking van deze aanbieders). Administratief is deze taakstelling als negatieve post weggezet binnen dit taakveld. Presentatietechnisch lijkt dit dus een voordeel, we mogen (moeten) minder uitgaven maken.

2. Indexering van tarieven, trendaanpassing van het aantal ouderen in zorg en verdere effectuering van reeds geïmplementeerde interventiemaatregelen leiden per saldo tot een nadeel van € 214.000.

- Indexatie van de tarieven leidt tot een financieel effect van ongeveer € 891.000 extra zorgkosten.

- In verband met de 'vergrijzing' houden wij rekening met een toename in volume van ouderen welke gebruik zouden gaan maken van een WMO voorziening (stijging aantal cliënten) van 1,4% per jaar, hetgeen leidt tot € 336.000 extra kosten (zie Kadernota 2021-2024 21-FP-6.2 en bijlage 7.4).
- Ook verwachten wij dat de eerder geïmplementeerde interventie maatregelen 4.1.1 Bijsturing en 4.1.2 Verschuiving naar voorliggende voorzieningen een extra positief financieel effect laten zien ter waarde van € 680.000.
- De financiële impact van de Cao aanpassingen 2018/2019 op het benodigde budget huishoudelijke ondersteuning hebben wij moeten herzien (€ 333.000 voordeel oplopend tot € 675.000 voordeel, Kadernota 2021-2024 21-FP-6.2 en bijlage 7.4).

Tot slot is een voordeel van € 29.000 zichtbaar op het onderdeel Schuldhulpverlening, hetgeen veroorzaakt wordt door een herverdeling van de toerekening van lonen en het toepassen van indexatie.

Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Betrokken afdeling(en)	Beleid/Ondersteuning en Zorg
------------------------	------------------------------

Wat willen we bereiken?

Wij streven er naar de ontwikkeling van jeugdigen en volwassenen te bevorderen en de jeugd te laten opgroeien tot zelfredzame inwoners. Wij gaan daarbij uit van een positief opgroei- en opvoedklimaat met primaat bij ouders en opvoeders.

Wanneer extra ondersteuning nodig is, biedt de Jeugdwet hiervoor mogelijkheden. De insteek is dat eerst de eigen kracht en het eigen netwerk (familie, vrienden, burens) worden ingezet. Wanneer dit niet kan of niet genoeg is, wordt gekeken welke algemene voorzieningen kunnen bijdragen in de ondersteuning en zo nodig kan aanvullend jeugdhulp worden ingezet.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

De uitdaging voor 2021 blijft de ondersteuning te kunnen blijven bieden met een toenemend aantal klanten, onvoldoende rijksinkomsten en de eventuele (na-ijl) effecten van Corona. Er zijn incidenteel extra middelen toegekend door het Rijk, maar dit is niet toereikend om alle aan jeugdzorg gerelateerde uitgaven te financieren. Met de maatregelen (zoals benoemd in het Interventieprogramma) gaan we onverminderd door. We zetten in op vermindering ondersteuning jeugdhulp, vergaand verschuiven naar algemene en collectieve voorzieningen, GGZ en opvoedhulp (zie taakveld 6.1) en op zakelijk partnerschap.

In 2020 is gestart met een pilot om onderwijs en jeugdhulp beter te verbinden op de zorgintensieve scholen in Hengelo. We werken hierin samen met de gemeenten Borne en Hof van Twente, de scholen voor (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs en de betrokken jeugdhulporganisaties. De pilot loopt door in 2021 en op basis van een evaluatie eind van dat jaar wordt bezien of en hoe we verder willen met deze aanpak.

Transformatie Jeugd

In 2021 gaan wij de regionale Transformatie Jeugd verder vormgeven via drie Ontwikkeltafels. Dit wordt gefinancierd uit het landelijk Transformatiefonds. Hengelo participeert hier bestuurlijk en ambtelijk in. De tafels richten zich op ambulantisering, gedwongen kader en onderwijszorg. Aanbieders, andere relevante partners en gemeenten trekken samen op in deze Transformatie.

Verblijf Jeugd

Omdat dit een grote uitgavenpost is met relatief dure trajecten willen wij dat de betreffende aanbieders meer ambulant gaan behandelen. Daartoe hebben we regionaal in de inkoop Twents Model bij de vier grootste aanbieders WVHS (weinig voorkomend hoog specialistische) ondersteuning en

crisisbedden ingekocht. Er zijn afspraken gemaakt over integrale samenwerking en reductie van het aantal plekken door onder andere ambulantisering.

Wat blijven we doen?

Reguliere activiteiten zullen doorlopen, zoals:

- Wij zullen jeugdhulp blijven indiceren en financieren. De inzet in uren en dagdelen zal wel worden begrensd tot een bepaald maximum (uitzonderingen daar gelaten).
- Verdere doortontwikkeling van het Twentse Ondersteuningsmodel (vanuit bestaande contracten).
- Lokaal contractmanagement jeugd.
- In aansluiting op de jeugdtafels in het voorveld (zie taakveld 6.1 Samenkracht en Burgerparticipatie, preventie Jeugd) organiseren wij jeugdtafels met professionals van jeugdhulporganisaties. Door ontmoeting en kennisdeling, wordt samenwerking bevorderd en het (lerend) netwerk versterkt.
- Implementeren en uitbreiden van de werkwijze uit het Lef-project 'Volwassen worden... daar ontkom je niet aan'. Dit project zorgt ervoor dat voor alle 16,5 jarigen die jeugdhulp ontvangen een toekomstplan wordt gemaakt zodat zij op hun 18e zo zelfstandig mogelijk functioneren op de belangrijkste leefgebieden (wonen, dagbesteding, financiën, sociale contacten). Dit om ervoor te zorgen dat de overgang naar een andere wetgeving goed gemaakt kan worden en te voorkomen dat zij in de verlengde jeugdzorg terecht komen.
- Financiering GRIP, wrap-around care aanpak voor complexe gezinnen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-21.014	-21.502	-21.177	-20.403	-20.249	-19.963

Financiële toelichting

6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (€ 325.000 voordeel)

Dit voordeel bestaat uit een tweetal componenten, welke wij hieronder nader zullen toelichten:

1. Interventieprogramma - onderdelen Jeugd (€ 780.000 meer taakstelling/ minder uitgaven te maken)

In begrotingsjaar 2020 verwachten wij een positief financieel effect te realiseren ad € 303.000. Voor begrotingsjaar 2021 resteert nog een taakstelling van per saldo € 477.000 (oplopend tot € 647.000 in 2024). Een nadelig verschil van € 780.000 in 2021 (het verschil tussen + € 303.000 en -/€ 477.000). Met name aan de interventiemaatregelen 4.2.6 Zakelijk partnerschap en 5.1.6 Versoerd preventief Jeugdbeleid dient nog verdere invulling gegeven te worden. Om zakelijk partnerschap goed vorm te kunnen geven en meer financieel gestuurde (resultaat)afspraken te kunnen maken met onze zorgaanbieders, hebben wij meer informatie nodig (eigen data en risico-analyses). Wij zijn druk bezig dit te verzamelen. En wat betreft het preventief Jeugdbeleid hebben wij op verzoek van de gemeenteraad eerst een visie op preventie opgesteld alvorens de interventiemaatregel door te voeren. Wij hebben aangegeven eind 2020 een eerste balans te kunnen opmaken of het bedrag van € 350.000 bezuinigd kan worden binnen dit budget.

Administratief is deze taakstelling als negatieve post weggezet binnen dit taakveld. Presentatietechnisch lijkt dit dus een voordeel, we mogen (moeten) minder uitgaven maken.

2. Ondersteuningsbehoeften Jeugd (€ 455.000 nadeel)

Indexering van tarieven, trendmatige daling van het aantal jeugdigen in zorg en verdere effectuering van reeds geïmplementeerde interventiemaatregelen leiden per saldo tot een nadeel van € 455.000.

- Indexatie van de tarieven leidt tot ongeveer € 745.000 extra zorgkosten.
- In de Beleidsbegroting 2020-2023 gingen wij er vanuit dat het aantal jeugdigen in zorg stabiel zou blijven (0%). Middels de Kadernota 2021-2024 (21-FP-6.1 en voor nadere toelichting zie bijlage 7.4) hebben wij deze trend bijgesteld naar gemiddeld +/- 1,6% op basis van nieuwe data/inzichten. Wij verwachten dat het aantal jeugdigen in zorg de komende jaren zal dalen in verband met de zogenaamde 'ontgroening'. Dit zou leiden tot een voordeel van € 250.000 in 2021 oplopend tot ruim € 1 miljoen in 2024.
- Ook verwachten wij dat de eerder geïmplementeerde interventie maatregelen 4.2.1 Bijsturing, 4.2.4 GGZ en opvoedhulp en 5.1.2 Inzet middelen OAB ten opzichte van 2020 een extra positief financieel effect laten zien ter waarde van € 140.000. De komende jaren verwachten we dat het positieve financiële effect van reeds geïmplementeerde maatregelen met nog eens € 380.000 zal gaan toenemen.
- Diverse overige ontwikkelingen leiden naar verwachting nog tot een toename in jeugdzorgkosten van € 100.000.

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Betrokken afdeling(en)	Ondersteuning en Zorg
------------------------	-----------------------

Wat willen we bereiken?

We ondersteunen de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking, chronische of psychosociale problemen. Ook als ze (door ouderdom) geconfronteerd worden met beperkingen. De ondersteuning is gericht op het zo lang mogelijk in de eigen omgeving kunnen blijven wonen.

Het tegengaan en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het bieden van hulp aan slachtoffers en plegers.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Het Interventieprogramma is ook hier leidend. Waarbij we kijken naar de mogelijkheden de inzet Wmo ondersteuning te versoberen en te verminderen, naar het verschuiven van cliënten dagbesteding naar beschut werk en naar andere vormen van begeleid wonen.

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

De regie en de financiële middelen voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang liggen vooralsnog bij de centrumgemeente Enschede. Het ligt in de bedoeling na 2022 de verantwoordelijkheid te verleggen van centrumgemeente naar alle gemeenten. In 2021 (en verder) staan wij voor de opgave om Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang inhoudelijk door te ontwikkelen, te decentraliseren en toekomstbestendig te organiseren. Dit in lijn met de door de gemeenteraad vastgestelde visie.

Helaas hebben wij op dit moment nog geen beeld van de omvang van de kosten (en/of eventuele tekorten). Zodra wij dit duidelijk hebben, zullen wij u informeren over de financiële effecten en de inzet van middelen.

Wat blijven we doen?

De reguliere activiteiten zullen ook gewoon doorlopen, zoals:

- Wij geven verder vorm aan onze aanpak voor mensen met verward gedrag, samen met onze ketenpartners (zoals GGZ, Politie, OM, Veiligheidshuis, zorg- en hulpverleningsinstanties, GGD, ROAZ, de meldkamer en ervaringsdeskundigen), conform de lokale en regionale afspraken.
- Wij geven verder vorm aan de uitvoering van de Wet Verplichte GGZ (WvGGZ) die per 1 januari 2020 de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ) heeft vervangen.
- Subsidiëren van maatschappelijke opvang en begeleiding door Humanitas onder Dak.

- Subsidiëren van Tactus en Mediant voor bemoeizorg.
- Financiering Streettriage: een team van een sociaalpsychiatrische verpleegkundige en een politieagent reageert als eerste op meldingen van overlast door personen met verward gedrag.
- We werken regionaal samen aan de Regiovisie Huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2022. Speerpunten hierin zijn o.a. ouderenmishandeling en de doorontwikkeling Veilig Thuis Twente en Veiligheidshuis Twente.
- Wij werken regionaal samen rond de thema's tijdelijk huisverbod, code rood en preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Uitkomst hiervan is o.a. een regionaal werkproces Tijdelijk huisverbod (THV). De Wmo regisseurs van Hengelo voeren dit werkproces uit voor gemeenten Borne, Haaksbergen en Hof van Twente.
- Via de Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente (OZJT) subsidiëren wij Veilig Thuis Twente (VTT), waar slachtoffers, plegers, omstanders of professionals terecht kunnen met vragen over of meldingen van huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	1.256	-420	-514	-514	-514	-514

Financiële toelichting

6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (€ 93.000 nadeel)

Dit nadelig verschil wordt veroorzaakt door indexering en doordat wij vanaf 2021 bijdragen in de indexering van de subsidies welke door de centrumgemeente Enschede worden verstrekt in het kader van maatschappelijke opvang. De middelen voor maatschappelijke opvang worden door het rijk via de Decentralisatie Uitkering (DU) binnen het Gemeentefonds uitgekeerd aan centrumgemeente Enschede. Een belangrijk punt hierbij is dat de DU door het rijk niet geïndexeerd wordt, zoals tevens is opgenomen in de Kadernota 2021-2024 (21-FP-6.3).

Taakveld 6.82. Geëscaleerde zorg 18-

Betrokken afdeling(en)	Ondersteuning en Zorg
------------------------	-----------------------

Wat willen we bereiken?

Wij streven er naar de ontwikkeling van jeugdigen en volwassenen te bevorderen en de jeugd te laten opgroeien tot zelfredzame inwoners. Wij gaan daarbij uit van een positief en veilig opgroei- en opvoedklimaat met primaat bij ouders en opvoeders.

Wanneer extra ondersteuning nodig is, biedt de Jeugdwet hiervoor mogelijkheden. De insteek is dat eerst de eigen kracht en het eigen netwerk (familie, vrienden, burens) worden ingezet. Wanneer dit niet kan of niet genoeg is, wordt gekeken welke algemene voorzieningen kunnen bijdragen in de ondersteuning en uiteindelijk kan aanvullend jeugdhulp worden ingezet. Dit gebeurt doorgaans vrijwillig, maar kan ook op last van de kinderrechter gedwongen worden ingezet.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

We zijn bezig met de uitvoering van:

- Samenwerking met en sturing op Gecertificeerde instellingen (GI's): de GI's voeren de jeugdbescherming en jeugdreclassering uit welke door de rechter aan cliënten is opgelegd. Wij hebben afspraken gemaakt met JBOV en mogelijk ook de andere GI's over minder inzet van jeugdhulp. We werken toe naar een stevig clientproces, onder andere door de

jeugdbeschermingstafels waar gewerkt wordt aan een soepele overgang tussen het vrijwillig en gedwongen kader.

- Zakelijk partnerschap: samen met ons hebben jeugdhulpaanbieders en andere verwijzers (zoals huisartsen en GI's) een grote verantwoordelijkheid in het slagen van de stelselwijziging jeugd. Vanuit die gedeelde verantwoordelijkheid maken wij met de grootste jeugdhulpaanbieders en verwijzers in Hengelo afspraken om gericht te sturen op kwaliteit en uitgaven.
- Wat betreft wonen en zorg (zie ook taakveld 6.81) kijken wij ook naar de doelgroep 16-18 jarigen. Wij beogen indicaties verlengde jeugdhulp en inzet van duurdere zorg via de zogenaamde 'dakjes' binnen het Twentse ondersteuningsmodel te voorkomen. Zie ook taakveld 6.72 (toekomstplan).
- Veilig Thuis Twente (VTT) is voor alle Twentse gemeenten het centrale punt voor meldingen en adviezen rond situaties van huiselijk geweld. Vanwege een sterke toename van het aantal meldingen en adviezen heeft VTT in 2019 en 2020 te maken gehad met achterstanden. Na extern onderzoek heeft bij VTT een interne reorganisatie plaatsgevonden en hebben de gemeenten structureel extra financiële middelen verstrekt waarmee de personeelsformatie op sterkte is gebracht. Hierdoor kan VTT vanaf 2021 meldingen en adviezen binnen de gestelde wettelijke termijnen afhandelen en verwachten we dat wachtlijsten worden voorkomen.

Wat blijven we doen?

Reguliere activiteiten zullen doorlopen, zoals:

- Wij subsidiëren Veilig Thuis Twente (VTT). Zie taakveld 6.81, geëscaleerde zorg 18+.
- Wij subsidiëren de beschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en jeugdzorg plus (vanaf 2019 via aanbesteding ingekocht). Het nieuwe Twentse model is daarbij leidend geweest.
- Via OZJT financieren van het Coördinatiepunt Spoedhulp. Aandachtspunt blijft de invoeging van de GGZ expertise in dit coördinatiepunt.
- Uitvoering geven aan de afspraken met de raad voor de kinderscherming waardoor afweging wel/niet inzetten van gedwongen kader gemaakt kan worden.
- Waar nodig inzetten van jeugdzorg Plus op last van de rechter.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.846	-3.891	-3.958	-3.958	-3.958	-3.958

Financiële toelichting

6.82 Geëscaleerde zorg 18- (€ 67.000 nadeel)

Aanpassing van de hoogte van subsidiëring van maatregelhulp, capaciteitsuitbreidingen bij Veilig Thuis Twente en indexering leiden per saldo tot dit nadelig verschil. Zie Kadernota 2021-2024 (21-FP-6.1). Door de nieuwe 'Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling' is het aantal meldingen en verzoeken om advies bij Veilig Thuis Twente enorm toegenomen.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder van Wakeren/Wethouder Bruggink/Wethouder ten Heuw
Betrokken sector (en)	Sociaal/Fysiek
Aanspreekpunt Ambtelijk	Suzan Hagen/Henk-Jan Tromp

Hoofddoelstelling

We willen een gezonde levensstijl bij onze inwoners onder de aandacht brengen en daar waar mogelijk bevorderen, waarbij de focus ligt op zelfredzaamheid, eigen kracht en participatie. Het uiteindelijke doel is te komen tot meer gezonde levensjaren en een beperking van de zorgkosten. De uitgangspunten die we hierbij hanteren zijn positieve gezondheid, focus op preventie, specifieke aandacht voor gezondheidsverschillen en zinnige en zuinige zorg met ruimte voor innovatie.

We willen samen met de inwoners, instellingen en ondernemers de stad verduurzamen. Niet alleen omdat we nu prettig willen leven, maar ook omdat we Hengelo goed willen achterlaten voor een volgende generatie.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.1 Volksgezondheid	3.175	-	-3.175	-3.009	-3.011	-3.011
7.2 Riolering	7.690	9.993	2.303	2.326	2.326	2.326
7.3 Afval	8.728	10.889	2.161	2.163	2.164	2.164
7.4 Milieubeheer	2.422	26	-2.396	-2.407	-2.425	-2.437
7.5 Begraafplaatsen	716	523	-194	-192	-193	-192
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	22.731	21.430	-1.300	-1.120	-1.138	-1.148

Relevante beleidsnota's

- Meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo (2019)
- Een gezonde toekomst, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente (GGD, 2019)
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2022
- Programma Nieuwe Energie Hengelo 2017-2021
- Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid voor oale grond 2.0 (2018)
- Bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo (2011)
- Keuzescenario Afvalloos Hengelo (2015)
- Landelijk Afval Plan 3 2017-2029
- Slimmer omgaan met grondstoffen
- Nota geluid, herziening 2015
- VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente (2019)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					Begroting 2024
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	
Percentage hernieuwbare energie	a) ¹	b) ²	b)	b)	20%	b)
Energiebesparing (conform doelstelling NEH)	a)	8%	10%	12%	14%	16%

1 a) Resultaten over 2019 komen pas 2021 beschikbaar via landelijke Klimaatmonitor. Ook over 2018 zijn nog geen volledige gegevens beschikbaar.

2 b) In het programma Nieuwe Energie Hengelo is voor 2023 een ambitie van 20 % hernieuwbare energie opgenomen. Dit is niet nader gespecificeerd naar de voorliggende jaren. De volgende peildatum is 2030, waarvoor een ambitie van 40 % is opgenomen.

Kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	97 (2018)	120 (2017)	97 (2018)
Hernieuwbare elektriciteit (aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente)	85,2% (2017)	86,1% (2017)	72,4% (2018)

Verbonden partijen

Regio Twente, Bestuurscommissie Publieke Gezondheid (PG)

Samen werken wij aan bevorderen van de gezondheid van mensen d.m.v. preventie, gezondheidsbescherming en verminderen van gezondheidsverschillen (inzet GGD).

Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Regio Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is adviseur en afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is de afvalwerker voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en - meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Impact Corona op programma

Voor 2021 en verder zijn de duurzame voorwaarden aan de economische herstelmaatregelen van het rijk van invloed. Hiermee kan een impuls worden gegeven aan de verduurzaming van onder meer bedrijven. In Hengelo komen we in de uitvoeringsfase van veel duurzaamheidsprojecten. Mocht de crisis voortduren dan zal dat invloed hebben op de voorbereiding en uitvoering, met mogelijk vertragingen als gevolg.

Zolang het virus voortduurt is extra inzet vanuit de GGD vereist. Zowel voor bron- en contactonderzoek, als voor registratie en monitoring. Dit gaat mogelijk ten koste van andere taken, bijvoorbeeld op het gebied van jeugdgezondheid. Voor het overige zijn de effecten in dit programma beperkt.

Taakveld 7.1. Volksgezondheid

Betrokken afdeling(en)	Beleid
------------------------	--------

Wat willen we bereiken?

We willen de gezondheid van de mensen bevorderen en daarbij extra aandacht schenken aan, preventie, gezondheidsbescherming, het verminderen van gezondheidsverschillen en een integrale aanpak. We willen toewerken naar meer gezonde levensjaren en een beperking van de zorgkosten.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Vele partijen - waaronder de GGD Twente - hebben in 2020 enorme inspanningen verricht ten aanzien van (het bestrijden van) corona. We weten nog niet hoe dit verder zal verlopen en welke extra inspanningen in 2021 nodig zullen zijn. Dit zal vanuit de gemeente (ook) de nodige inzet vragen.
- Op basis van afspraken met Zorgverzekeraar Menzis gaan we actief aan de slag met de uitvoering van de Gecombineerde Leefstijlinterventies (GLI's) voor inwoners met een laag inkomen.
- We zijn gestart met het project Kansrijke Start. In dit project werken we samen met diverse partijen aan een verbeterde samenwerking in de geboortezorg. De partners hebben hiervoor in 2020 onder leiding van een projectleider concrete afspraken gemaakt. In 2021 vindt verdere uitvoering plaats.
- We werken verder aan het vormgeven van een sluitende (lokale en waar wenselijke regionale) aanpak en een passend ondersteuningsaanbod voor de doelgroep 'personen met verward gedrag'.

Wat blijven we doen?

- Financieren van de GGD voor publieke gezondheidszorg en uitvoering van het basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg.
- We blijven inzetten op het verminderen van gezondheidsachterstanden; o.a. door de inzet van tijdelijke GIDS-middelen.
- Waar nodig en mogelijk blijft het bevorderen van een gezonde leefstijl onderdeel van het bestaande takenpakket van professionals vanuit sport, welzijn en onderwijs.
- We benaderen gezondheid positief; we gaan uit van de eigen kracht van mensen en hebben daarbij aandacht voor de mentale weerbaarheid van onze inwoners (o.a. dementie en eenzaamheid).
- We stemmen regionaal af en werken samen op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.1 Volksgezondheid	-3.162	-3.014	-3.175	-3.009	-3.011	-3.011

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 161.000 nadeel)

Door indexering en een herschikking van de toerekening van de bijdragen aan de Regio Twente en toerekening van interne uren ontstaat dit nadelig verschil.

Taakveld 7.2. Riolering

Betrokken afdeling(en)	Wegen, Groen en Water
------------------------	-----------------------

Wat willen we bereiken?

Vanwege het belang van riolering voor het beschermen van de volksgezondheid, zorgen we ervoor dat de (ondergrondse) infrastructuur in goede staat is en blijft. We blijven zorgen voor een goede werking van de riolering, zoals is vastgelegd in het GRP.

Het in stand houden van de riolering moet tegen zo laag mogelijke kosten gebeuren. Concreet betekent dit dat riolen niet worden vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risico gestuurd beheer. Hierbij worden de onderhoudsinspanningen gestuurd op de gevolgen van schade. De keuze voor vervanging, re-lining of deelreparaties blijft maatwerk.

We gaan de openbare ruimte klimaatbestendig en waterrobuust inrichten zodat de gevolgen van hevige neerslag, hitte en droogte kunnen worden beperkt of voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021?

We optimaliseren het moment van rioolvervangings. Werkzaamheden aan de riolering worden zoveel mogelijk gecombineerd met onderhoud aan wegen en straten en (her)inrichting van de openbare ruimte. Dat bespaart kosten en beperkt overlast.

Door de klimaatverandering zullen hevige regenbuien vaker voorkomen. Ook wordt het droger en heter. Om in de toekomst het wateroverlastrisico beperkt te houden moeten we de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Zelfs nog grotere leidingen kunnen al dit water niet opvangen en afvoeren. Er zijn vooral bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. We kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden we de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden kunnen we een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. We gaan proberen om particulieren te bewegen om minder stenen in de tuinen te leggen en meer groen aan te leggen.

We willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om de wateroverlast en de hittestress terug te dringen. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt.

Wat blijven we doen?

- We zorgen voor afvoer van afvalwater, overtollig grondwater en (afgekoppeld) hemelwater.
- Rioolheffing ontvangen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.2 Riolering	1.896	1.900	2.303	2.326	2.326	2.326

Financiële toelichting

7.2 Riolering (€ 403.000 voordeel)

Op het taakveld Riolering zijn er hogere exploitatielasten, overwegend veroorzaakt door hogere kapitaallasten ten gevolge van geplande vervangingsinvesteringen in 2020 en 2021, de indexering

van budgetten en een actualisatie van de BTW component. Uit de actualisatie van zowel het volume als de indexerings van de rioolheffing blijkt dat er in 2021 hogere inkomsten te verwachten zijn. Per saldo wordt er voor 2021 een lagere dotatie in de voorziening Riolering voorzien dan waarvan in de begroting 2020 werd uitgegaan.

Taakveld 7.3. Afval

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie
------------------------	---------------

Wat willen we bereiken?

Wij willen onze wereld goed doorgeven aan volgende generaties. Echter grondstoffen raken op, de zeespiegel stijgt en het leefklimaat staat onder druk. We moeten samen met onze inwoners verantwoordelijkheid nemen.

Daarom zetten we in op het voorkomen van afval, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik van afvalstromen in plaats van het verbranden of storten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021?

- In het kader van het nieuwe afvalbeleid is omgekeerd inzamelen per 1 juli 2018 ingevoerd, een dekkend netwerk van ondergrondse verzamelcontainers. En voor wie dit wenst bij laagbouw is de grijze keuzecontainer beschikbaar gesteld. In 2020 is dit hybride systeem verder gemonitord en geëvalueerd. Hiermee gaan we in 2021 door. De doelstellingen voor wat betreft de hoeveelheden fijn en grof restafval zijn reeds in 2019 behaald. Aandacht is er voor het tegengaan van dumpingen en bijplaatsingen.
- We volgen de ontwikkelingen van de mogelijkheden en wenselijkheid van na-scheiding aanvullend op bronscheiding (te weten combinatie fijn restafval met verpakkingsafval).
- We onderzoeken hoe we de service op een betaalbare manier zo veel mogelijk kunnen verhogen rondom de afvalinzameling.
- We evalueren net als in 2020 de verruimde openingstijden van het Milieupark en onderzoeken of we een fietsroute kunnen maken over het Milieupark.
- Het Milieupark is bedoeld om grof huishoudelijk afval zoveel mogelijk in gescheiden stromen te accepteren. Zakken met fijn restafval horen hier niet thuis. Daarvoor zijn in 2020 ondergrondse afvalcontainers geplaatst op het Milieupark met toegangscontrole.
- We willen een recycle- en restorefunctie op het Milieupark aan de Wegtersweg. Dit is een doorontwikkeling van het Milieupark, in combinatie met de kringloopgoederen, met daarbij de inzet van medewerkers van de SWB/Gildebor.
- We onderzoeken hoe we zo veel mogelijk de etensresten bij de huishoudens gescheiden kunnen gaan inzamelen als een vervolg op de pilot met de voedsel-fiets;
- We gaan 'voorjaarsschoonmaak' houden in wijken en buurten. We komen langs met een mobiel milieupark om grof huishoudelijk afval op te halen. Hiermee zijn we gestart in het najaar 2020.
- We gaan in 2021 verder bekijken hoe we toezichthouders zo effectief mogelijk kunnen inzetten om afvaldump tegen te gaan. De bestuurlijke boete heeft reeds veel resultaat opgeleverd.
- We blijven oog houden voor de hulpbehoevenden en kwetsbaren in de samenleving, net als mensen met een smalle beurs, bijvoorbeeld door coulant om te gaan met aanvragen voor een zorgcontainer of tegemoetkoming in de kosten bij veel medisch afval.
- We hebben een extern onderzoek laten uitvoeren naar de afvalbegroting. De uitkomsten van dit onderzoek zullen worden meegenomen bij de (latere) vaststelling van de belastingtarieven 2021.

Wat blijven we doen?

- Ophalen van afval en grondstoffen.
- Verwerken van afval en grondstoffen.

- Exploiteren van het Milieupark.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders van afdeling Regulering en Toezicht.
- Afvalstoffenheffing ontvangen. Uitgangspunt is dat de totale afvalbegroting kostendekkend is. Dat betekent dat de gemeente Hengelo geen winst maakt op afval.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.3 Afval	1.975	1.912	2.161	2.163	2.164	2.164

Financiële toelichting

7.3 Afval (€ 249.000 voordeel)

Het verwerken van met name oud papier en verpakkingsmateriaal is duurder geworden. De toegenomen inzamel- transport- en verwerkingskosten van deze afvalstromen zorgen er tevens voor dat de kosten voor BTW hoger zijn. Via een juridische procedure is besloten om het budget plaagdierbestrijding niet meer op te nemen in de afvalbegroting. De post oninbare heffingen is apart inzichtelijk gemaakt. Daarnaast zorgt de extra capaciteit van Boa's op dumping en handhaving voor meer overheadkosten. De kosten voor BTW, overhead en kwijtschelding worden niet op dit taakveld verantwoord (maar op 0.4 en 6.3); maar nemen gezien bovenstaande verklaring wel toe. Om een kostendekkende afvalbegroting te hebben lijkt het resultaat op dit taakveld, waar eveneens de inkomsten worden verantwoord, dus positief. Een nadere toelichting over de lokale heffingen kan gevonden worden in paragraaf 6.1 Lokale heffingen van deze Beleidsbegroting.

Taakveld 7.4. Milieubeheer

Betrokken afdeling(en)	Stad en Regie/Wegen,Groen en Water/Ruimte en Bouwen/Regulering en Toezicht
---------------------------	---

Wat willen we bereiken?

Door het opstellen en uitvoeren van integraal milieubeleid willen we zorgen voor een veilig en duurzaam gebruik van het grondgebied van de gemeente.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Na het gereedkomen van de reconstructie van de Deldenerstraat worden aan de woningen waarin de wettelijke geluidgrenswaarden worden overschreden geluidsisolerende maatregelen getroffen (de geluidssanering). In 2021 wordt duidelijk of andere geluidssaneringsprojecten, waar subsidie voor is aangevraagd, daarvoor in aanmerking komen.
- In 2022 moet opnieuw een kaart worden vastgesteld waarop staat wat de geluidbelasting is van woningen door (spoor)verkeer en industrie (de zogenoemde basiskaart geluid). De voorbereidende werkzaamheden hiervoor starten in 2021.
- Ter voorbereiding van de Omgevingswet, de omgevingsvisie en het omgevingsplan van de gemeente gaan we inventariseren welke milieuregels en welk milieubeleid er is en gaan we onderzoeken hoe we dat, samen met andere aspecten, kunnen integreren in één omgevingsvisie en één omgevingsplan.
- De (diepe) ondergrond heeft blijvend onze aandacht. We zetten de samenwerking met de andere Twentse gemeenten en de provincie Overijssel voort, omdat we in de regio afwegingen willen maken over het duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond in de toekomst. Samen met Almelo en Enschede stellen we een 'visie op de ondergrond' op, waarmee we in beeld brengen hoe bodem en ondergrond kunnen bijdragen aan maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie/ landbouw.

- Het Rijk, de gemeenten, de provincies en de waterschappen maken in 2020 nieuwe afspraken over bodem en ondergrond. Deze afspraken geven een vervolg aan het convenant Bodem en ondergrond (2016-2020). Wat deze afspraken inhouden en hoe de rijksmiddelen tussen de decentrale overheden verdeeld worden, is naar verwachting in november 2020 bekend. Eind 2020/begin 2021 bepalen we welke gevolgen dit voor ons heeft.
- We geven invulling aan de bijdrage van Hengelo aan de (concept) Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T). Dat doen we door locaties te zoeken voor windmolens en zonnevelden. Daarvoor stellen we een omgevingsprogramma op, gebaseerd op de omgevingsvisie Hengeloos Buiten. We zetten ook maximaal in op zon-op-dakprojecten. Verder faciliteren wij initiatieven in de samenleving die willen bijdragen aan realisatie. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door eigen Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) en daken van ons eigen vastgoed te benutten.
- We stellen een transitievisie warmte (TVW) en wijkuitvoeringsplannen op. Hierin leggen we vast hoe en wanneer wijken van het gas afgaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen we in samenhang met RES-T en samen met Welbions, netbeheerders, maatschappelijke partners en afvaardigingen van bewonersorganisaties/bewonersinitiatieven. De TVW moet eind 2021 zijn vastgesteld.
- In het 1^e wijkuitvoeringsplan, Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij, werken we met een integrale gebiedsgerichte aanpak. In 2021 gaan we het alternatief voor aardgas in de Nijverheid technisch en financieel verder uitwerken. Ook ontwikkelen we hier instrumenten die later voor heel Hengelo bruikbaar zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om financieringsmogelijkheden voor het verduurzamen van woningen of het aanbieden van gerichte informatie over toe te passen maatregelen.
- We ontwikkelen het succesvolle Energieloket naar versie 3.0. Het bestaat uit een digitaal loket met klantcontactcentrum, communicatie en adviesdiensten. Het energieloket biedt informatie, inspiratie en advies, passend bij het beleid van de gemeente. Het ondersteunt inwoners, bedrijven en andere partijen in het verduurzamen van de gebouwde omgeving.
- We werken aan verbreding van duurzaamheid d.m.v. de integratie van beleidslijnen zoals de Europese Greendeal en de Global Goals met het lokale beleid zoals groen en water, binnenstad, circulaire economie en duurzaam inkopen. We stellen een integrale duurzaamheidsnota op.
- We ontwikkelen in regionaal verband een gemeentebreed dekkend netwerk voor laadinfrastructuur. Dit biedt inzicht in de locaties voor nog te ontwikkelen laadfaciliteiten in de openbare ruimte. Ook onderzoeken we de mogelijkheden van duurzame mobiliteit, zoals bijvoorbeeld duurzame (stads)logistiek.
- We ontwikkelen een dashboard data en monitoring om de voortgang van de transitie te kunnen volgen en waarderen.

Wat blijven we doen?

- Beleid maken en adviseren over milieu, bodem, geluid en duurzaamheid.
- Samen met het BIT (Kanaalzone) en parkmanagement Westermaat Campus werken we aan de verduurzaming van de bedrijfsterreinen. Dat doen we als opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak en het aardgasvrij maken.
- We voeren een actief communicatie- en participatiebeleid, gebaseerd op een overkoepelende strategie 'Hengelo kiest voor groen'. De strategie die voor het programma Nieuwe Energie Hengelo is opgesteld vormt hierbij het fundament. Hierin betrekken we ook campagnes zoals *Hengelo Aardgasvrij, wij zijn er bij*.
- Omdat de transitie naar een duurzame samenleving van ons allemaal is, faciliteren we initiatieven uit de samenleving.
- De stimuleringsregeling groene daken blijft van kracht.
- Aan de hand van een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) werken we systematisch aan de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed. Ook ondersteunen we bedrijven met de verduurzamingsopgave.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.4 Milieubeheer	-3.765	-2.626	-2.396	-2.407	-2.425	-2.437

Financiële toelichting

7.4 Milieubeheer (€ 230.000 voordeel)

In de Kadernota 2018-2021 (18-NB-6.1) is incidenteel geld beschikbaar gesteld voor de jaren 2018, 2019 en 2020 om naar aanleiding van de nieuwe klimaatdoelen de aansluiting op het provinciale programma 'Nieuwe Energie' van de grond te krijgen. Vanaf 2021 en verder is dit bedrag niet meer begroot.

Taakveld 7.5. Begraafplaatsen en crematoria

Betrokken afdeling(en)	Wegen, Groen en Water
------------------------	-----------------------

Wat willen we bereiken?

Gildebor onderhoudt de begraaf- en gedenkparken aan de Deurningerstraat en aan de Oldenzaalsestraat. De parken stralen rust en respect uit. De gemeente voert op beide parken begrafenissen uit en draagt zorg voor de as-bestemmingen. Beide begraafplaatsen zijn openbaar en vrij toegankelijk van zonsopkomst tot zonsondergang. In Hengelo gaat het jaarlijks gemiddeld om 125 begrafenissen en 60 tot 70 as-bestemmingen. Ook helpt de gemeente jaarlijks bij de organisatie van bijeenkomsten ter nagedachtenis aan de overledenen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

N.v.t.

Wat blijven we doen?

- Het begraven en begraven houden van stoffelijke resten op de begraaf- en gedenkparken aan de Deurningerstraat en de Oldenzaalsestraat.
- Het beheren en onderhouden van twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) en het op deze begraaf- en gedenkparken uitvoeren van de begrafenissen.
- Het zorg dragen voor de as-bestemmingen op de begraaf- en gedenkparken aan de Deurningerstraat en de Oldenzaalsestraat.
- Plaatsen urnenzuilen, kelders, aanbrengen grafnummering.
- Het onderhouden van de begraaf- en gedenkparken aan de Deurningerstraat en de Oldenzaalsestraat conform IBOR-niveau 'hoog'.
- Het bijhouden van de administratie (o.a. locatie graven en persoonsgegevens). Dit gebeurt naast de administratie van afdeling Burgerzaken.
- Het jaarlijks mede organiseren en begeleiden van een lichtjestocht op de Begraaf- en gedenkplaats Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen die begraven zijn in het begraaf- en gedenkpark.
- Het jaarlijks mede organiseren en begeleiden van een Allerzielenviering rond Allerzielen (2 november) op het begraaf- en gedenkpark Deurningerstraat.
- 2 x per jaar (voor- en najaar) onderhouden van de Joodse Begraafplaats aan de Dennenbosweg.
- Het begeleiden van excursies (o.a. scholen), gemiddeld 3 x per jaar.
- Gildebor organiseert en begeleidt jaarlijks activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).
- Grafstenen waar geen aanspraak op wordt gemaakt kunnen worden aangeboden voor hergebruik (Kadernota 2020-2023; 20-NBe-7.2).

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.5 Begraafplaatsen	-264	-204	-194	-192	-193	-192

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.2.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Aanspreekpunt bestuurlijk	Wethouder van Wakeren/Wethouder Gerrits
Betrokken sector (en)	Fysiek
Aanspreekpunt Ambtelijk	Henk-Jan Tromp

Hoofddoelstelling

We werken aan een goed en veilig woon- en leefklimaat (constructieve veiligheid) in Hengelo. Daarbij besteden we specifiek aandacht aan de projecten binnenstad en Hart van Zuid en het thema duurzaamheid.

De implementatie van de Omgevingswet is een grote opgave waar we de komende jaren aan werken. We bereiden ons voor op de wijzigingen in wet- en regelgeving, maar ook op 'anders werken'. De Omgevingswet beoogt een andere denk- en werkwijze en vraagt van ons meer opgavegerichte samenwerking met de samenleving. In april 2020 is door het rijk besloten de inwerkingtreding van de Omgevingswet met een jaar uit te stellen tot 1 januari 2022.

We gaan er samen voor zorgen dat we met de juiste dingen op de juiste plekken in de stad bezig zijn en ook focus hebben en houden met het lange termijn perspectief in beeld. Daarbij kijken we integraal en in samenhang met de sociale opgaven. We werken samen met relevante partners aan de versterking van onze stad en bepalen samen met inwoners en ondernemers onze visie op de toekomst van Hengelo. We spelen daarbij in op initiatieven vanuit de stad.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.1 Ruimtelijke Ordening	1.219	82	-1.137	-1.137	-1.137	-1.137
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	32.623	31.267	-1.355	-1.613	-1.131	-846
8.3 Wonen en bouwen	2.941	1.954	-988	-851	-810	-807
Totaal 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	36.783	33.303	-3.480	-3.600	-3.078	-2.789

Relevante beleidsnota's

- Omgevingsvisie Overijssel (2017)
- Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente
- Woonvisie Hengelo 2016 - 2026

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
CO ₂ -uitstoot verkeer en vervoer (o.b.v. emissieregistratie): geen doelstelling in NEH (a)	nog niet bekend	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld
Aandeel woningen met minimaal een B-label (b)	5958	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld	geen streefwaarde vastgesteld
Aantal mensen dat langer dan 10 jaar op hetzelfde adres woont	(bijgesteld werkelijk) 48%	52%	48%	48%	48%	48%

Kengetallen

Verplichte kengetallen	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Nieuw gebouwde woningen (<i>per 1.000 woningen</i>)	3,5 (2018)	5 (2016)	9,2 (2019)
Demografische druk (<i>de som van het aantal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar</i>)	71,8% (2019)	71,8% (2019)	70,9% (2020)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert, op basis van de woonvisie vastgelegd in de woningbouwafspraken met de gemeente Hengelo.

Impact Corona op programma

De druk op de woningmarkt blijft ondanks de Coronacrisis onverminderd hoog en lijkt tot op heden weinig te lijden hebben gehad van de crisis. De woningmarkt loopt doorgaans 9 tot 15 maanden achter een malaise aan. De signalen op dit moment zijn dat de verkoopsnelheid overeind blijft en het woningaanbod stabiel is. Er is vooralsnog geen direct negatief effect merkbaar van de Coronacrisis op de woningmarkt.

Taakveld 8.1. Ruimtelijke ordening

Betrokken afdeling(en)	Ruimte en Bouwen/Projecten, vastgoed en grondzaken/Stad en Regie
------------------------	--

Wat willen we bereiken?

We willen als gemeente goed voorbereid zijn op de komst van de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2022 in werking treedt. Met deze wet verandert de manier van ruimtelijk beleid maken. Er komt meer ruimte voor gebiedsspecifiek maatwerk en we gaan beter samenwerken met de samenleving. De Omgevingswet schrijft een integrale benadering van de fysieke leefomgeving voor met alle daarbij behorende aspecten, zoals bouwen, milieu, water, landschap en mobiliteit, maar ook met gezondheid en veiligheid. Hierdoor verandert ook de uitvoering van het ruimtelijk beleid. Dit vraagt om andere werkwijzen en een verandering van houding en gedrag. Over de manier waarop we dit willen doen, moeten we de komende tijd keuzes maken: hoe geven we de werkprocessen vorm, hoe bereiden we onze medewerkers goed voor en hoe willen we omgaan met digitalisering en dienstverlening.

De Omgevingswet kent nieuwe instrumenten, waaronder de omgevingsvisie en het omgevingsplan, waaraan we momenteel werken. De omgevingsvisie is een strategische langetermijnvisie die een ruimtelijk kader biedt, dat de basis zal vormen voor het omgevingsplan. Het omgevingsplan bevat

alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Vanaf 1 januari 2022, wanneer de Omgevingswet naar verwachting in werking treedt, vervangt het omgevingsplan van rechtswege alle bestemmingsplannen en gemeentelijke regels/verordeningen. Uiterlijk in 2029 moeten gemeenten een nieuw omgevingsplan gemaakt hebben.

Wat gaan we daarvoor anders doen in en vanaf 2021?

- Op 1 januari 2022, wanneer de Omgevingswet in werkt treedt, geldt een ander juridisch kader voor het ruimtelijk beleid met een nieuw instrumentarium. In 2021 zetten we de laatste stappen hiervoor, zodat onze werkwijzen en processen op tijd zijn aangepast en de benodigde nieuwe software geïmplementeerd is. Ook bereiden we een aantal noodzakelijke raadsbesluiten voor.
- Alle bestaande bestemmingsplannen en de gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving vormen vanaf het moment waarop de Omgevingswet in werking treedt samen het omgevingsplan. Dit van rechtswege verkregen omgevingsplan vormt dan de grondslag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. We stellen ons ten doel dat het omgevingsplan op een 'slimme manier' ontsloten wordt, wat wil zeggen dat gebruikers gericht antwoord krijgen op hun vragen wanneer zij willen weten welke regels er gelden, of zij ergens een vergunning voor nodig hebben en hoe zij een melding of vergunningaanvraag moeten indienen. Met het realiseren van deze ambitie zullen we de komende jaren bezig zijn, aansluitend bij de ontwikkeling van dienstverlening gemeentebreed.
- Naast het omgevingsplan is de omgevingsvisie een nieuw instrument uit de Omgevingswet. Iedere gemeente stelt voor haar grondgebied een omgevingsvisie op. In Hengelo zijn we in 2019 begonnen met de ontwikkeling van onze omgevingsvisie. We pakken dit gefaseerd aan. De omgevingsvisie voor het buitengebied vormt de eerste fase. Deze fase is in het najaar van 2020 afgerond. Hiermee sluiten we een bijzonder en leerzaam proces af. De omgevingsvisie Buitengebied is van begin tot eind in co-creatie met de samenleving opgesteld en de raad is er intensief bij betrokken geweest. Medio 2020 is de tweede fase van de omgevingsvisie voor de deelgebieden Binnenstad en Hart van Zuid gestart. We maken hierbij gebruik van wat we geleerd hebben bij de eerste fase van onze omgevingsvisie. Een groot verschil met de omgevingsvisie Buitengebied, betreft de complexiteit van het gebied. Anders dan in het (laag dynamische) buitengebied, moeten we bij de omgevingsvisie Binnenstad en Hart van Zuid zorgvuldig omgaan met al bestaand beleid en richtinggevende stukken, lopende projecten en processen, landelijke trends en opgaven. Eind 2021 starten we met de voorbereiding van de derde fase van de omgevingsvisie. Als deze 'deelvisie' voor het Stedelijk gebied gereed is, verbinden we de drie fasen aan elkaar tot één omgevingsvisie Hengelo. Onze omgevingsvisie moet in 2024 gereed zijn.
- We gaan "oefenen" met het opstellen van een omgevingsplan. Ook gaan we starten met het opstellen van het eerste gemeentelijke omgevingsplan voor het buitengebied, gebaseerd op de Omgevingsvisie Buitengebied.
- We gaan de projectrapportages beter koppelen aan en afstemmen met de rapportage over de beleidsdoelen. Daarnaast gaan we verder met het vraagstuk over projectcapaciteit op de middellange en lange termijn.

Wat blijven we doen?

- We voeren het programma Omgevingswet uit en werken al zoveel mogelijk volgens de bedoeling van de Omgevingswet.
- Het actief volgen van en input leveren aan het ruimtelijk beleid van andere overheden.
- We blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in bestemmingsplannen- en vergunningprocessen.
- Toezicht en handhaving blijven we uitvoeren op basis van het 'piep-systeem' en een risicoafweging.
- Nieuwe projecten/initiatieven voorbereiden zoals bijvoorbeeld de gebiedsontwikkeling Spoorzone Twente en het woningbouwinitiatief in Beckum.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.1 Ruimtelijke Ordening	-709	-1.220	-1.137	-1.137	-1.137	-1.137

Financiële toelichting

8.1 Ruimtelijke Ordening (€ 83.000 voordeel)

Er worden in totaliteit minder personele uitgaven verwacht op het taakveld Ruimtelijke Ordening. Een deel van de personele capaciteit wordt ingezet op de voorbereidingen voor de Omgevingswet en de totstandkoming van de Omgevingsvisie. De uitgaven die hiermee samenhangen worden echter op taakveld 8.3 begroot en verantwoord. Alleen de voorbereiding van plannen en projecten vergen binnen dit taakveld meer ambtelijke inzet ten opzichte van 2020.

Taakveld 8.2. Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Betrokken afdeling(en)	Projecten, vastgoed en grondzaken
------------------------	-----------------------------------

Wat willen we bereiken?

Wij willen sturing blijven geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en de kwaliteit daarvan. Hierbij past een actieve en regisserende rol, maar dit hoeft niet altijd te leiden tot een keuze voor een actief grondbeleid. Er zal telkens van geval tot geval (situationeel) worden gezien welke vorm van grondbeleid (actief of passief) het meest passend is. Een belangrijke grondexploitatie is die van de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid. Wij faciliteren dat Hart van Zuid verandert in een toegankelijk en vitaal stadsdeel waar je kunt wonen, werken, leren en recreëren. Dat doen wij samen met bewoners, bedrijven en instellingen, grondeigenaren en andere stakeholders in, en betrokken bij, het gebied.

Wij willen sturing blijven geven aan vastgoed door middel van een vastgoedbedrijf met als kerntaken:

- het afstoten, verwerven en of realiseren van nieuwbouw van vastgoed;
- het verhuren van gemeentelijk vastgoed;
- Het verzorgen van het technisch beheer voor gemeentelijke sectoren, doelgroepen van beleid en derden.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Naar aanleiding van de discussie met de provincie over vraag en aanbod naar woningbouw werken we mee aan het flexibiliseren van het aanbod. Waar nodig pakt het grondbedrijf een actieve rol op. Naar aanleiding van de aankoop van het Ebenaupand gaan we onderzoeken of er een strategisch aankoopbeleid ontwikkeld moet worden. We gaan bij de grondexploitaties de verschillenanalyses nog verder professionaliseren.

Wat blijven we doen?

- Financieel strategisch adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Sturen op kaders zoals vastgelegd in grondexploitaties en contracten.
- Jaarlijks de grondexploitaties herzien en aanbieden aan de Raad conform de wetgeving.
- We zullen ons weer volop inzetten om het mogelijk te maken te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw.
- Beheren, onderhouden, verduurzamen en verkopen van gemeentelijk vastgoed.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-2.220	-618	-1.355	-1.613	-1.131	-846

Financiële toelichting*8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 737.000 nadeel)*

Het taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) bestaat uit de subtaakvelden grondexploitatie voor met name woningbouw en het vastgoed.

Het resultaat op het onderdeel grondexploitatie kent 2 oorzaken. Door gewijzigde wetgeving mogen bijdragen vanuit de eigen middelen voor een grondexploitatie niet meer worden meegenomen in de grondexploitatie. In de grondexploitatie Lange Wemen zijn de bijdragen voor de openbare verlichting en aanrijbeveiliging verwijderd en deze bijdragen zijn verwerkt in de reserve grondexploitaties. Dit veroorzaakt een verbetering. De tussentijdse winstnemingen worden per jaar berekend en fluctueert jaarlijks als gevolg van steeds veranderende omstandigheden. Als gevolg van de actuele herziening is de winstneming in 2021 lager ten opzichte van de verwachte winstneming in 2020.

Voor wat betreft het gemeentelijk vastgoed bestaat de afname van het resultaat uit de in 2020 geraamde verkoop van het pand Paul Krugerstraat 49 en herontwikkelingskosten van het pand Beckumerstraat 3. Voor 2021 zijn verder nog geen concrete verkopen geraamd.

Voor het totale taakveld betekent dit een verslechtering van het saldo. Voor de algemene middelen is dit nagenoeg budgettair neutraal omdat tegenover het resultaat van dit taakveld verrekeningen met de reserve grondexploitatie c.q. vastgoedbedrijf staan.

Taakveld 8.3. Wonen en Bouwen

Betrokken afdeling(en)	Ruimte en Bouwen/Stad en Regie
------------------------	--------------------------------

Wat willen we bereiken?

- Wij zorgen voor een veilig en gezond woon- en werkklimaat.
- Wij willen voldoende en betaalbare woningen.
- Wij willen leefbare wijken waar het prettig wonen is.
- Wij stimuleren het wonen in de binnenstad als onderdeel van een aantrekkelijke binnenstad.
- Wij ontwikkelen in Hart van Zuid een onderscheidend woonmilieu aan de hand van de kernwaarden voor Hart van Zuid.
- Wij benutten de komst van de Omgevingswet om anders te werken volgens onze ambitie: de fysieke leefomgeving zien als totaal, samenwerken aan opgaven met partners en de stad en meer ruimte geven aan initiatieven.

Wat gaan we daarvoor anders doen in (en vanaf) 2021?

- We brengen focus aan in ons handelen en richten ons primair op vliegwielprojecten in de binnenstad en Hart van Zuid. We maken daarbij gebruik van de resultaten van de onderzoeken die recent zijn opgeleverd.
- We maken werk van de positionering van de binnenstad en Hart van Zuid (onder de noemer: stationsomgeving) om daarmee de meerwaarde van deze gebieden voor Hengelo en de regio uit te nutten.
- De ontwikkeling van de binnenstad en Hart van Zuid krijgt écht prioriteit, dat zal worden vertaald naar het woningbouwprogramma, dat betekent onder meer dat we accepteren dat projecten van een lagere orde mogelijk minder snel worden uitgevoerd.

- We houden de ontwikkelingen in de markt goed in de gaten door het doen van woningmarkt- en doelgroepenonderzoek. De effecten op de woningmarkt als gevolg van de maatregelen omtrent COVID-19 zijn op dit moment nog niet goed te voorspellen. We houden rekening met effecten op de doorlooptijd/haalbaarheid van projecten en die mogelijk leiden tot vertraging of zelfs uitval van projecten. We monitoren de markt en stellen indien nodig ons woningbouwprogramma bij.
- We werken met Welbions samen om de kwaliteit van de voorraad - juist in relatie tot de duurzaamheidsopgave - op peil te houden. Dit betekent dat we goed in beeld brengen welke delen van de voorraad op termijn niet passen bij de gewenste woonkwaliteit en waar ingrepen, waaronder sloop, noodzakelijk zijn.
- Ten zuiden van het station wordt de ruimte benut en worden de kansen benut voor de versterking van de economische structuur door de ontwikkeling van een internationaal bruisend zakenklimaat. De vitaliteit van het zuidelijk stadsdeel wordt verbeterd door de ontwikkeling van een gevarieerd programma (wonen, werken, leren en recreëren).
- We gaan de prioriteiten van ons toezicht herijken. Dit om ook met het toezicht aan te sluiten bij de opgaven in de stad (bijvoorbeeld duurzaamheid). Om dat te doen worden de toetscriteria als constructieve veiligheid, brandveiligheid en duurzaamheid jaarlijks herijkt.
- Het proces van vergunningverlening gaan we opnieuw inrichten volgens de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging. Dit gaan we efficiënter inrichten om handelingstermijnen te verkorten.
- Op 1 januari 2022, wanneer de Wet kwaliteitsborging in werking treedt, wordt de bouwtechnische/constructieve toetsing bij vergunningverlening, uitgevoerd door een private kwaliteitsborger. Om als gemeente voorbereid te zijn op de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging gaan we in 2021 meewerken aan proefprojecten (deelname eerste proefproject reeds gestart in 2020).
- We maken een geactualiseerde woonvisie.

Wat blijven we doen?

- Monitoren nieuwbouwprogramma.
- Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases beheren en onderhouden en vastgoed- en geo-informatie inwinnen, beheren, analyseren en presenteren.
- Omgevingsvergunningen verstrekken zoals rond bouw, verontreiniging, brandveiligheid en bomen kappen.
- Toezicht houden op naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats. We handhaven op basis van het zogenoemde piepsysteem, dus op basis van klachten.
- We blijven het programma Omgevingswet uitvoeren. Hoewel de inwerkingtreding van de Omgevingswet met een jaar is uitgesteld, houden we grotendeels hetzelfde tempo aan. We passen alleen de planning van het opleidingsplan aan, zodat het opleidingsplan en het werken volgens (de bedoeling van) de nieuwe wet goed op elkaar aansluiten.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
8.3 Wonen en bouwen	-1.502	-1.224	-988	-851	-810	-807

Financiële toelichting

8.3 Wonen en bouwen (€ 236.000 voordeel)

De ambtelijke inzet op dit taakveld is hoger door voorbereidingen op de Omgevingswet en de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Bij de budgetoverheveling 2019-2020 is er budget overgeheveld voor de invoering van de Omgevingswet, deze lasten staan nu begroot in 2020. Daarnaast is er in 2020 eenmalig een bedrag beschikbaar gesteld voor de leefbaarheid van Beckum (20-NB-8.3).

Vanuit het Integraal Actieplan Binnenstad is er in 2020 een bijdrage geweest aan Hengelo Promotie, die in 2021 niet staat begroot. Tevens zijn de afschrijvingslasten hoger als gevolg van de investeringen die zijn gedaan in de Binnenstad.

Meerjarig worden de lasten op dit taakveld lager doordat de budgetten voor de invoer van de Omgevingswet vervallen.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk	Burgemeester Schelberg/Wethouder Bruggink/Wethouder ten Heuw
Betrokken sector (en)	Directie/Bedrijfsvoering
Aanspreekpunt Ambtelijk	Jan Eshuis/Gijs Tiebot

Hoofddoelstelling

Open bestuursstijl

We willen een eigentijdse gemeente zijn; in onze dienstverlening en ook in onze bestuursstijl. De Hengelse inwoners, ondernemers en organisaties staan centraal. We focussen op zaken waar de stad aantoonbaar behoefte aan heeft. We gaan vaker samen optrekken met onze inwoners, instellingen en bedrijven om te werken aan de oplossingen voor Hengelo. Oplossingen die meer aansluiten op de logica van Hengeloers en daarom beter werken in de praktijk van alledag. Het proces rondom de nieuwe invulling van de markt is een voorbeeld. Maar ook de samenwerking tussen onderwijs en zorg krijgt op deze wijze een nieuwe impuls.

Bestuurlijke samenwerking

Onze bestuursstijl (open en doelgericht) is ook regionaal georiënteerd, primair gericht op de inhoud van de samenwerking. Daarbij zoeken we vervolgens de beste vorm. Dat betekent dat het principe van 'coalitions of the willing' voorop blijft staan, waarbij wij groot belang hechten aan het tempo en de slagvaardigheid van de samenwerking. Zo gaan we met Enschede, Regio Twente en provincie Overijssel aan de slag met de regionale agenda van de Nationale Omgevingsvisie: de ontwikkeling van de zone tussen en van de stationsgebieden van Hengelo en Enschede.

Beleid en Dienstverlening

Bij een moderne overheid hoort het beleid en de dienstverlening in een curatieve wisselwerking te staan. We gaan onze dienstverlening de komende periode nog meer vanuit de logica van de inwoners en partners vormgeven. We hebben daarvoor serviceformules ontwikkeld. Zo worden in de omgevingsvisies (bij de Omgevingswet) in co creatie gemaakt; samen met burgers, bedrijven en instellingen worden de actuele opgaven voor beleid bepaald. Door middel van 'action learning' ontwikkelen we de organisatie zodat deze meer in staat is om integraal en opgavegericht aan een maatschappelijk vraagstuk te werken.

Financieel

Wij streven naar een transparant en betrouwbaar financieel huishoudboekje. Uitgangspunt is een financieel gezonde gemeente met voldoende reserves om incidentele tegenvallers op te vangen. We blijven strak sturen op de financiële huishouding van de gemeente.

In het kader van het financieel toezicht is een sluitend meerjarenperspectief uitgangspunt, zoals is gesteld in de begrotingscirculaire 2021 van de provincie Overijssel. Echter gaat dit voorbij aan de impact van de Coronacrisis welke zal leiden tot incidentele dan wel structurele gevolgen, welke op dit moment nog moeilijk voorspelbaar zijn. We moeten eerst bezien wat de komende tijd nog op ons afkomt als gemeenten en of we als gemeenten nog überhaupt aan het toezichtkader kunnen voldoen. Hierin moeten we als gemeenten samen optrekken richting het rijk en de provincie. We gaan ons huidige beleid voortzetten. We blijven onze beleidsambities nastreven om een aantrekkelijke stad te zijn met een hoogwaardig voorzieningenniveau binnen de eerder gestelde financiële kaders.

Financieel overzicht

Taakveld	Lasten begroting 2021	Baten begroting 2021	Saldo begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.1 Bestuur	3.823	-	-3.823	-3.808	-3.818	-3.818
0.2 Burgerzaken	2.567	913	-1.654	-1.666	-1.667	-1.667
0.4 Ondersteuning organisatie	28.854	2.106	-26.749	-26.678	-26.835	-26.882
0.5 Treasury	8.893	13.210	4.316	4.791	4.075	3.471
0.61 OZB woningen	800	11.091	10.291	10.396	10.453	10.508
0.62 OZB niet-woningen	99	13.279	13.180	13.415	13.461	13.506
0.63 Parkeerbelasting	53	1.799	1.745	1.742	1.739	1.737
0.64 Belastingen Overig	31	837	806	806	806	806
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	150.075	150.075	151.291	150.996	150.769
0.8 Overige baten en lasten	3.464	462	-3.002	-2.940	-2.995	-3.076
0.10 Mutaties reserves	4.189	5.453	1.265	-644	-888	-1.901
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	52.775	199.225	146.451	146.705	145.327	143.452

Relevante beleidsnota's

- Financiële verordening 2018
- Nota investerings- en activeringsbeleid 2017
- Beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2018-2022
- Nota reserves en voorzieningen 2016
- Treasurybesluit 2014
- Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2014
- Nota verbonden partijen (2014)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Streefwaarden:					Begroting 2024
	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	
Percentage (zeer) tevreden vertrouwen in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd	35	36	36	37	37	38

Kengetallen

	Werkelijk 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Formatie (<i>fte per 1.000 inwoners</i>)	8,32	8,28	8,50
Bezetting (<i>fte per 1.000 inwoners</i>)	7,84	7,89	8,02
Apparaatskosten (<i>kosten per inwoner</i>)	671,39	728	721
Overhead (<i>percentage van de totale lasten</i>)	7,77%	9,17%	8,62%
Externe inhuur (<i>percentage van totale loonsom + kosten externen</i>)	12,70%	1,72%	1,86%
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 186.000	€ 175.000 (2018)	€ 186.000 (2019)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 728 (2019)	€ 728 (2019)	€ 705 (2020)
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 788 (2019)	€ 788 (2019)	€ 729 (2020)

Verbonden partijen

- Regio Twente
- Bestuurscommissie Agenda van Twente
- Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Financiën

- In dit programma is vooral de bestuurlijke dimensie van de samenwerking aan de orde, verwoord in de doelstellingen van taakveld 0.1 Bestuur. De inhoudelijke onderdelen van Regio Twente, zoals de GGD en de recreatieparken komen in de desbetreffende inhoudelijke programma's terug.
- Regio Twente, Kennispunt Twente

Deze bedrijfsvoeringsonderdelen zijn voorbeelden van regionale samenwerking op de bedrijfsvoering met als doelstellingen de 3K's, verhoging kwaliteit, vermindering kosten en kwetsbaarheid.

Impact Corona op programma

De verwachting is dat we ondanks de Coronacrisis onze dienstverlening op peil kunnen houden. De (digitale) faciliteiten zijn zodanig ingericht dat we de inwoners van Hengelo kunnen blijven bedienen.

Ook intern zijn de nodige aanpassingen gedaan om het thuiswerken te faciliteren. Kortom, de doorontwikkeling van onze interne en externe digitale dienstverlening zal steeds belangrijker worden.

Taakveld 0.1. Bestuur

Betrokken afdeling(en)	Griffie/Directie/Sector Bedrijfsvoering
------------------------	---

Wat willen we bereiken?

We willen een eigentijdse gemeente zijn; in onze dienstverlening en ook in onze bestuursstijl. De Hengelose inwoners, ondernemers en organisaties staan centraal. We focussen op zaken waar de stad aantoonbaar behoefte aan heeft. We gaan vaker samen optrekken met onze inwoners, instellingen en bedrijven om te werken aan de oplossingen voor Hengelo. Oplossingen die meer aansluiten op de logica van Hengeloers en daarom beter werken in de praktijk van alledag.

Onze bestuursstijl (open en doelgericht) is ook regionaal georiënteerd, gericht op de inhoud en op samenwerking. Daarbij zoeken we vervolgens de beste vorm. Dat betekent dat het principe van 'coalitions of the willing' voorop blijft staan, waarbij wij groot belang hechten aan het tempo en de slagvaardigheid van de samenwerking.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

- Naar verwachting wordt in 2020 de transitie van de gemeenschappelijke regeling Regio Twente afgerond, waardoor we in 2021 kunnen starten met de nieuwe manier van samenwerken. Versterking van de sociaaleconomische structuur door de gelijkwaardige samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid in de nieuwe Twenteboard. En een versterkte gemeenschappelijke regeling op het gebied van gezondheid, waarin GGD, OZJT/Samen14 en VTT een eigen plek hebben. Door het aanbrengen van deze focus en eenvoud zijn we nog beter in staat via samenwerking het goede te doen voor de inwoners van Twente.
- Vanaf 2020 is er geld beschikbaar gesteld voor nieuw beleid Ondersteuning kinder-/jeugdraad. In een tweetal brieven aan de raad hebben wij in maart en juni 2020 de hoop uitgesproken met de uitvoering hiervan een basis te leggen om kind-inclusie structureel onderdeel te laten zijn van onze besluitvorming en het bestuur van onze stad. Om dit te bereiken hebben we een projectleider (organisatie breed) aangesteld en hebben we in de Missing Chapter Foundation een partner gevonden met expertise in kind-inclusie. Aan de hand van actuele vraagstukken brengen ze kinderen met besluitvormers in gesprek, om zo tot nieuwe inzichten te komen. Missing Chapter begeleidt gedurende het eerste jaar de stappen, is de vertaler tussen kinderen en volwassenen en geeft partners de middelen om kind-inclusie vervolgens zélf in praktijk te brengen.

In 2020 wordt onderzocht of de gemeente Haaksbergen de bedrijfsvoering kan onderbrengen bij de gemeente Hengelo. Dit is een (gefaseerd) proces dat recht doet aan zowel eigen belangen, rollen en verantwoordelijkheden van beide gemeenten, als het gezamenlijke belang van duurzaam goede samenwerking. Indien beide gemeenten begin 2021 besluiten tot deze duurzame samenwerking zal de implementatie hiervan in 2021 opgestart worden.

Wat blijven we doen?

- Richting geven, luisteren en ruimte bieden aan inwoners, ondernemers en organisaties. Wij zoeken hen actief op en brengen ze in positie.
- De gemeenteraad ondersteunen door middel van een griffie en een rekenkamer.
- Wij gaan regelmatig open voorstellen aan de raad voorleggen.
- Onze open communicatie is tijdig, regelmatig en in begrijpelijke taal en gericht op voorlichting in plaats van verkopen.
- Bestuurlijk samenwerken in allerlei bovenlokale gremia om zo de belangen van Hengeloërs en Twentenaren te behartigen. Voorbeelden hiervan zijn Regio Twente, G40, VNG, Euregio/MONT enz.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.1 Bestuur	-4.695	-4.037	-3.823	-3.808	-3.818	-3.818

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 214.000 voordeel)

De verlaging van de uitgaven op dit taakveld kent een drietal oorzaken. De wachtgeld verplichting voor voormalige bestuurders is aanzienlijk afgenomen en zal zoals nu is voorzien in 2021 volledig stoppen. Daarnaast zullen ook de aanvullende uitkeringen aan voormalige wethouders aanzienlijk dalen. Administratief heeft er een herschikking van de bijdrage aan de regio Twente plaats gevonden, waardoor dit taakveld minder wordt belast. Dit leidt echter tot een verhoging op andere taakvelden.

Daarnaast is er sprake van een verhoging van de uitgaven doordat de middelen voor de ondersteuning van de Kinder- en jeugdraad zijn verplaatst van taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie naar dit taakveld. De Kinder- jeugdraad is namelijk breder dan alleen het sociaal domein (€ 22.000 nadeel).

Taakveld 0.2. Burgerzaken

Betrokken afdeling(en)	Burgerzaken
------------------------	-------------

Wat willen we bereiken?

Het Team Publieksdienstverlening bestaat uit het 'traditionele' cluster Burgerzaken en de frontoffice (KCC en receptie). Inwoners en bedrijven kunnen bij ons terecht met al hun vragen over gemeentelijke producten en diensten. En zowel voor als achter de schermen spelen wij een grote rol bij belangrijke levensgebeurtenissen als geboorte, huwelijk en overlijden, het registreren van persoonsgegevens, het vaststellen van iemands identiteit en het organiseren van verkiezingen.

Uit klanttevredenheidsonderzoek (voor het laatst uitgevoerd in november 2019) blijkt dat de waardering van onze klanten sinds 2014 flink is toegenomen. Baliebezoekers geven ons gemiddeld een 8,6 en telefonische klanten een 8. Ons belangrijkste doel is dan ook om door te gaan op de ingeslagen weg. Dat betekent onder andere dat wij onze vakkennis goed op peil houden, oog hebben voor nieuwe ontwikkelingen en helder communiceren. Onze snel veranderende samenleving doet een groot beroep op de kwaliteiten van medewerkers. Daarom zetten wij in op verdergaande

professionalisering. Onderdeel daarvan is een trainingstraject voor medewerkers van de frontoffice. Kernbegrippen daarbij zijn: goed contact, dialoog en autonomie.

De eerste maanden van 2021 staan in het teken van de Tweede Kamerverkiezingen op 17 maart. Medewerkers van het Team Publieksdienstverlening doen er alles aan om deze verkiezingen zo goed mogelijk te laten verlopen.

Verder willen wij de kwaliteit van de persoonsgegevens in de Basisregistratie Personen (BRP) beter borgen en waar mogelijk verbeteren. Daarvoor hebben wij een verbeterplan gemaakt. Dat richt zich met name op de processen die een registratie in de BRP tot gevolg kunnen hebben.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021

- Medewerkers van de frontoffice nemen actief deel aan het trainingstraject 'Waardevol klantcontact'.
- Wij checken of onze standaardbrieven en -mails duidelijk en begrijpelijk zijn en passen deze zo nodig aan.
- Wij geven uitvoering aan het verbeterplan BRP door processen te actualiseren en te optimaliseren.

Wat blijven we doen?

- Informatie verschaffen aan burgers en bedrijven via frontoffice en gemeentelijke website.
- Verstrekken van reisdocumenten en rijbewijzen.
- Beheren van de burgerlijke stand (opmaken van akten en verstrekken van uittreksels uit de burgerlijke stand).
- Voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.
- Beheren van gegevens van inwoners in de Basisregistratie Personen (verwerken mutaties, verzorgen van berichtenverkeer, verstrekken van uittreksels).
- Organiseren van verkiezingen en referenda.
- Controleren van brondocumenten.
- Uitvoeren van werkzaamheden op het gebied van naturalisatie en optie.
- Uitvoeren Wet op de Lijkbezorging en bijhouden begraafplaatsadministratie.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.2 Burgerzaken	-1.756	-1.556	-1.654	-1.666	-1.667	-1.667

Financiële toelichting

0.2 Burgerzaken (€ 97.000 nadeel)

Vanuit de septembercirculaire 2019 van het gemeentefonds (raadsbrief zaaknummer: 2435779) is er in de begroting 2020 een budget toegevoegd voor de invoering van de Donorwet. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om bij afgifte van paspoort en rijbewijs de aanvrager te informeren over orgaandonatie. In de begroting 2021 neemt dit budget nog structureel toe. Daarnaast heeft alleen de reguliere indexatie van de budgetten plaatsgevonden.

Taakveld 0.4. Dienstverlening (Overhead)

Betrokken afdeling(en)	Directie/Sector bedrijfsvoering/Sector Sociaal/Sector Fysiek
------------------------	--

Wat willen we bereiken?

In tegenstelling tot het oude gemeentelijke aanbod-denken gaan we onze dienstverlening de komende periode meer vanuit de 'logica van onze inwoners' vormgeven. Dat doen we door te onderkennen dat de inwoner uiteenlopende rollen heeft in relatie tot onze gemeente. En dat deze rol het type dienstverlening bepaalt dat daar vervolgens bij past. De afgelopen jaren zijn er veel stappen gezet op onderdelen van (externe)dienstverlening, zo is Hengelo toonaangevend geweest met de ontwikkeling van de serviceformules, hebben we verschillende klantreizen uitgevoerd en processen verbeterd. Tegelijkertijd realiseren we ons dat we het alleen daar niet mee redden en de wereld om ons heen in een snel tempo blijft veranderen. Dienstverlening raakt alle aspecten van de gemeentelijke organisatie.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Het verder operationaliseren en uitvoeren van onze serviceformules. We gaan de dienstverlening koppelen aan de doorontwikkeling van ons leiderschap. Gedrag en houding van onze managers en medewerkers zijn bepalend bij de klantbeleving. Hierin zullen trainingen worden gegeven.

Wat blijven we doen?

Voor veel producten en diensten leveren we al jaren een goede dienstverlening. Dit blijven we zeker voor deze producten ook doen. Alles wat we daar geleerd hebben zetten we in om de dienstverlening te verbeteren voor die producten en diensten waar het nodig is. We gaan dus vooral kijken naar wat we vandaag al goed doen en gaan daar verder op door ontwikkelen. Voorbeelden van producten en diensten waar we het goed doen en de werkwijzen en uitgangspunten die we daar hanteren gaan gebruiken voor het verbeteren van andere producten zijn onder andere:

- De telefonische bereikbaarheid van ons klantencontactcentrum;
- MijnHengelo.nl – selfservice en informatievoorziening op maat voor verschillende doelgroepen;
- e-Formulieren – voor de meeste producten is een handig digitaal aanvraagformulier beschikbaar;
- Afhandelen van vragen via Whatsapp – in plaats van de telefoon zoeken Hengeloërs steeds vaker contact met de gemeente via andere moderne communicatiemiddelen.

We realiseren ons heel goed dat naast de grote groep inwoners die meer en meer digitaal willen communiceren met de gemeente er een groep mensen is die dit juist niet wil. Voor deze groep mensen blijven we de mogelijkheid bieden om via de traditionele kanalen zoals de balie, post en telefoon met ons te communiceren.

De ambtelijke organisatie neemt een open houding aan ten opzichte van de bevolking en is veranderbereid. De communicatie vanuit de organisatie zal vooral pro actief zijn, via diverse kanalen: traditionele en nieuwe media. Wij zetten vooral onze eigen kanalen in en stellen ons niet afhankelijk op van de media. De nieuwe website zal tezamen met een nieuwe huisstijl ook bijdragen aan een meer eigentijdse uitstraling van de gemeente, passend bij de houding die we willen aannemen. We kijken kritisch naar maatschappelijke ontwikkelingen en de gevolgen die dit heeft voor de ambtelijke organisatie. De gemeentelijke organisatie moet adequaat toegerust zijn op haar (huidige en toekomstige) taken, zoals in het sociaal domein en bij de nieuwe Omgevingswet. De formatie van de gemeentelijke organisatie is gekoppeld aan de taken die we uitvoeren. We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.4 Ondersteuning organisatie	-24.609	-26.758	-26.749	-26.678	-26.835	-26.882

Financiële toelichting*0.4 Overhead (€ 9.000 voordeel)*

Ogenschojnlijk zijn de kosten van de overhead in de begroting 2021 vrijwel gelijk gebleven t.o.v. de begroting 2020 ondanks dat de indexatie normaal is toegepast. De uitzetting als gevolg van de indexatie wordt volledig teniet gedaan doordat in de begroting 2020 een drietal incidentele budgetten zijn verwerkt. Dit betreft de budgetten voor de digitalisering van de bouwdoossiers en voor het facilitairen van het thuiswerken en digitaal vergaderen als gevolg van Corona.

Taakveld 0.5. Treasury

Betrokken afdeling(en)	Financien, advies en control
------------------------	------------------------------

Wat willen we bereiken?

We beschikken over voldoende financiële middelen om de taken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren. We willen een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities. Dat betekent dat we waar nodig middelen moeten kunnen aantrekken. We willen de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Wij zullen bijdragen aan de bewustwording dat geld lenen – in de vorm van rentekosten - beslag legt op onze te besteden middelen. We zullen nog kritischer zijn als uitvoering van projecten leiden tot meer vreemd vermogen. Daarnaast zullen we meer oog hebben voor de liquiditeitsbehoefte op korte termijn als gevolg van na-ijlende effecten van Corona op onze inkomende geldstroom.

Wat blijven we doen?

- We stellen een financieringsbehoefte op en analyseren de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We volgen de rentemarkt nauwgezet.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekken geen geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersen de risico's en volgen de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We beheren de deelnemingenportefeuille en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.5 Treasury	4.438	3.961	4.316	4.791	4.075	3.471

Financiële toelichting

0.5 Treasury (€ 356.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld wordt met name veroorzaakt door de aanhoudende lage rente stand. Eerder afgesloten leningen tegen een relatief hogere rente worden voor zover mogelijk vervangen door leningen tegen een zo gunstig mogelijke rente. Ook de financieringsbehoefte (nog aan te trekken leningen) worden tegen een lagere rente in de berekening opgenomen.

Taakvelden 0.61. – 0.64 Belastingen

Betrokken afdeling(en)	Financien, advies en control
------------------------	------------------------------

Wat willen we bereiken?

Het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen als bijdrage aan een sluitende begroting.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

In 2021 zullen we voor woningen voor het eerst de gebruiksoppervlakte (m²) hanteren als basis voor de WOZ-waardebepaling. Tot 2021 was bruto inhoud (m³) uitgangspunt. In de Kadernota 2021 -2024 is in paragraaf 5.1 de ontwikkeling van de OZB beschreven. In de paragraaf 6.1 Lokale heffingen wordt de gewijzigde WOZ-waardepaling als de tariefaanpassing toegelicht.

Wat blijven we doen?

Het heffen en invorderen van de volgende belastingen als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen:

- Onroerend zaakbelastingen
- Parkeerbelasting
- Hondenbelasting
- Precariobelasting

Voor het algemeen dekkingsmiddel Toeristenbelasting verwijzen we naar taakveld 3.4.

Wat mag het kosten?

OZB-woningen en OZB-niet-woningen

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.61 OZB woningen	9.928	9.918	10.291	10.396	10.453	10.508

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.62 OZB niet-woningen	13.181	12.676	13.180	13.415	13.461	13.506

Financiële toelichting

0.61 OZB woningen/0.62 niet-woningen (€ 877.000 voordeel)

De opbrengst OZB is hoger door de toepaste inflatiecorrectie conform de Kadernota 2021-2024 en de toenames van de belastbare objecten (o.a. areaaluitbreiding).

Wat mag het kosten?

Parkeerinkomsten

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.63 Parkeerbelasting	1.791	1.552	1.745	1.742	1.739	1.737

Financiële toelichting*0.63 Parkeerbelasting (€ 194.000 voordeel)*

Er zijn in 2021 hogere inkomsten uit parkeren ten gevolge van de in de Kadernota 2020-2023 geformuleerde nieuwe beleidsvoornemens (20-NB-2.6) en de effecten uit het voorstel "Parkeerplan Hengelo" om het parkeren klantvriendelijker te maken en hiermee het bezoek aan de binnenstad te stimuleren. De hogere inkomst wordt ook veroorzaakt door het toepassen van een indexering van deze inkomsten en door lagere perceptiekosten.

Wat mag het kosten?

Hondenbelasting en precariobelasting

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.64 Belastingen Overig	709	784	806	806	806	806

Financiële toelichting

Dit taakveld laat geen substantiële afwijkingen zien.

Taakvelden 0.7. – 0.10 Financiën

Betrokken afdeling(en)	Financien, advies en control/Stad en Regie
------------------------	--

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een transparant, robuust en betrouwbaar financieel huishoudboekje. Uitgangspunt is een financieel gezonde gemeente met voldoende weerstandsvermogen (reserves) om incidentele tegenvallers op te kunnen vangen.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2021?

Op dit moment loopt er een onderzoek naar de herverdeling van het gemeentefonds die naar verwachting bij de decembercirculaire 2020 van het gemeentefonds bekend wordt. In 2021 zullen wij de effecten van deze herverdeling analyseren en de gevolgen met u delen.

Vanaf 2021 zal het college verantwoording gaan afleggen over de rechtmatigheid. De accountant zal dan geen oordeel meer geven over de rechtmatigheid in zijn controleverklaring. De rechtmatigheidsverantwoording van het college wordt dan onderdeel van de getrouwheidsverklaring van de accountant. Het normenkader wordt door de raad vastgesteld. Raad en college zullen met elkaar in gesprek moeten om tot een gezamenlijk normenkader te komen. Het normenkader zal voor de gemeente uitgangspunt zijn bij haar handelen.

Wat blijven we doen?

- Wij houden grip op het financiële huishoudboekje en op de algemene reserve.
- Wij blijven sinds 2018 de tekorten binnen het sociaal domein evenwichtig en verantwoord aanpakken door verdere uitvoering te geven aan het Interventieprogramma.
- Voor de tarieven geldt in principe volledige kostendekkendheid. Door doeltreffend en doelmatig te werken, blijven ze voor de inwoners, bedrijven en instellingen zo laag mogelijk.
- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot cofinanciering door andere overheden en partners optimaal benutten.
- We blijven zorgen voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren.
- Via de Beleidsrapportages en de Jaarstukken blijven we de gemeenteraad informeren over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.
- Voor de opbrengsten van reclame uitingen blijven we afspraken maken over marktconforme vergoedingen. Reclamebedrijven zijn hard getroffen door de coronacrisis, waardoor de investeringsruimte voor de komende jaren beperkt zal zijn. In 2023 staat de volgende aanbestedingsronde voor abri's en mupi's gepland.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	146.673	149.143	150.075	151.291	150.996	150.769

Financiële toelichting

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (€ 932.000 voordeel)

In de Kadernota 2021-2024 (zaaknummer 3080557) bent u uitgebreid geïnformeerd over de meicirculaire 2020 van het gemeentefonds. Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door accres- en nominale ontwikkelingen, waaronder compensatie voor de loon- en prijsontwikkelingen in 2021 ten opzichte van 2020. De mutaties in de landelijke en gemeentelijke aantallen van de verdeelmaatstaven leiden tot fluctuaties in de gemeentefondsuitkering. Ook is sprake van diverse taakmutaties, dat wil zeggen krijgt de gemeente meer of minder taken erbij met respectievelijk financiële compensatie of vermindering van rijksmiddelen.

Daarnaast zijn de integratie-uitkeringen Voogdij/18+ en Participatie in 2021 lager dan in 2020. Het jaar 2020 is het laatste jaar dat de tijdelijke decentralisatie-uitkering bodemsanering wordt uitgekeerd aan de gemeente Hengelo. Jaarlijks vinden er tot en met 2025 nog behoorlijke oplopende rijkskortingen in het gemeentefonds plaats genaamd 'lagere apparaatskosten (opschaling gemeenten)'.

Met ingang van 2021 is de structurele stelpost Plafond BTW compensatiefonds van € 530.000, op basis van de afrekening 2019 in de meicirculaire 2020, geraamd. Dit is voor de gemeente Hengelo het toegestane niveau in het kader van provinciaal toezicht. Met ingang van 2022 is de stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg opgenomen voor een bedrag van € 1,57 miljoen conform de regels in het provinciaal toezichtkader (identiek aan de Beleidsbegroting 2020-2023). Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.8 Overige baten en lasten	-452	-1.446	-3.002	-2.940	-2.995	-3.076

Financiële toelichting

0.8 Overige baten en lasten (€ 1.556.000 nadeel)

Grotere verschillen zijn:

Stelpost kunst- en cultuurvisie 2021-2024 (€ 75.000 nadeel)

Vooruitlopend op de uitwerking van de kunst- en cultuurvisie is er een structureel bedrag van € 75.000 op een stelpost gereserveerd.

Begrotingstechnische correctie generatiepact (€ 60.000 voordeel)

Het benodigde budget voor het generatiepact neemt af, omdat medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en er geen nieuwe deelnemers worden toegelaten.

Saldo urenverantwoording (€ 230.000 voordeel)

Per sector wordt er gewerkt met afgeronde sectoruurtarieven. Als gevolg hiervan ontstaan er afrondingsverschillen die hier tot uitdrukking komen en jaarlijks een fluctuerend beeld opleveren.

Begrotingstechnische correcties (€ 372.000 nadeel)

Er staan nog (resterende) middelen op de algemene stelposten in het kader van:

- Integraal actieplan binnenstad (zaaknummer: 2160953) en aanvullende middelen hiervoor in de Kaderbrief 2019-2022 (19-NB-1);
- Duurzaamheid Kaderbrief 2019-2022 (19-NB-2) en Kadernota 2020-2023 (20-NB-7.1);
- Verduurzamen maatschappelijk vastgoed Kadernota 2020-2023 (20-NB-8.2);
- Extra groen en bomen Kadernota 2020-2023 (20-NB-xx);
- Cofinanciering plan Weusthag Kadernota 2020-2023 (20-NB-5.5).

De middelen worden pas beschikbaar gesteld na besluitvorming in de gemeenteraad.

Stelposten gemeentefonds (€ 1.456.000 nadeel)

Het verschil betreft de structurele stelpost looncompensatie. De Cao gemeenten loopt tot 1 januari 2021. Voor de ramingen van de nieuwe loonontwikkelingen voor het jaar 2021 maken we normaliter gebruik van de cijfers die in het Centraal Economisch Plan (CEP) zijn gepubliceerd. De verwachte looncompensatie in het CEP 2020 (maart 2020) voor het begrotingsjaar 2021 is 2,8%. Deze middelen worden op de stelposten gemeentefonds geraamd in afwachting van een nieuwe Cao met ingang van 1 januari 2021.

Onvoorziene uitgaven

Budget voor onvoorzien en opties nieuw beleid is onveranderd ten opzichte van de begroting 2020.

Financiële toelichting

0.9 Vennootschapsbelasting (0)

Bij het opstellen van de begroting 2021 is geen rekening gehouden met een te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting (VpB). Wij hebben over eerdere jaren het standpunt ingenomen dat we geen VPB verschuldigd zijn. Dit standpunt is met de Belastingdienst gecommuniceerd. De Belastingdienst kan nog afwijken van dit standpunt. Wij zullen de raad informeren, zodra hierover meer bekend is.

Taakveld	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.10 Mutaties reserves	6.504	2.438	1.265	-644	-888	-1.901

Financiële toelichting

0.10 Mutaties reserves (€ 1.173.000 nadeel)

Algemene reserve (€ 3.308.000 nadeel)

Op basis van de primitieve (Beleids)begroting 2020-2023 werd in 2021 al € 1,4 miljoen minder onttrokken uit de algemene reserve dan in 2020. Daarbovenop zijn er in 2020, 2021 en 2022 incidentele onttrekkingen geweest voor de incidentele lasten onderwijshuisvesting (zaaknummer: 2452911). In 2020 is in de begroting de onttrekking van de algemene reserve geraamd in het kader van de budgetoverheveling van 2019 naar 2020 (zaaknummer: 3018804). De werkelijke toevoeging kon pas plaatsvinden na besluitvorming van de Jaarstukken 2019 in juli 2020. Door het aangenomen voorstel 'Voorzet inzet middelen innovatie, preventie en versnelling innovatie' voor het sociaal domein (zaaknummer: 3052787) vinden kleine verschuivingen plaats tussen de begrotingsjaren in de algemene reserve. Tevens is er sprake van een structureel lagere (rente)toevoeging aan de algemene reserve (Kadernota 2021-2024; 21-FP-9.11).

Daarnaast hebben we in hoofdstuk 4 van deze begroting een aantal mutaties in de algemene reserve voorgesteld om 'meer vetten op de botten te hebben', d.w.z. meer weerstandsvermogen in deze onzekere Coronatijd. Het gaat hierbij om:

- Oyfo/Wilhelminschool - incidentele toevoeging aan de algemene reserve in 2022 i.p.v. structurele toevoegingen aan de algemene reserve tot 1 april 2041;
- het laten vervallen van de incidentele onttrekkingen aan de algemene reserve o.b.v. de Kadernota 2020-2023 (aanvullend tekort rijksmiddelen).

Reserve decentralisatie-uitkeringen (€ 232.000 nadeel)

In 2021 zijn er geen mutaties in de reserve decentralisatie-uitkeringen. In 2020 heeft er een onttrekking uit de reserve plaatsgevonden ten behoeve van de stelpost afvlakking accressen van 2019 naar 2020 op basis van de septembercirculaire 2019 van het gemeentefonds (raadsbrief met zaaknummer 2435779).

Reserve grondzaken algemeen (€ 1.359.000 voordeel)

Het voordelig resultaat ten opzichte van de begroting 2020 wordt veroorzaakt door de benodigde verhoging van de voorziening grondexploitatie, het vervallen van de rentecompensatie (zie Kadernota 2020-2023) en een lagere verwachte tussentijdse winstneming. In 2021 is er een onttrekking geraamd voor de aanrijbeveiliging en openbare verlichting.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 352.000 voordeel)

In 2021 is nog geen mogelijke verkoop geraamd. Daarentegen is in 2020 een dotatie geraamd voor het verkoopresultaat van het pand Paul Krugerstraat 49 en een onttrekking voor de herontwikkeling van het pand Beckumerstraat 3.

Reserve organisatieontwikkeling (€ 64.000 nadeel)

Dit nadeel wordt veroorzaakt door een lagere onttrekking uit de reserve voor het generatiepact en personeelslasten.

Reserve bodemsanering (€ 679.000 voordeel)

De decentralisatie uitkering van het Rijk loopt tot en met 2020 voor bodemsaneringsmiddelen. Dit onderdeel wordt tot en met 2020 gedoteerd in de reserve bodemsanering, na aftrek van de reguliere kosten voor monitoring van vervuilde locaties. Met ingang van 2021 vervalt deze post. Er is nog niet bekend welke bijdrage er ter vervanging komt vanuit het Rijk.

Reserve compensatiefonds bomenverordening (€ 44.000 voordeel)

Er is in 2021 t.o.v. 2020 een lagere (begrote) storting in de reserve compensatiefonds bomenverordening. Dit komt omdat de storting in 2020 slechts incidenteel van aard was voor de exploitatieovereenkomst van de Schoolbeekweg (zie taakveld 5.7).

Reserve dekking kapitaallasten (€ 3.000 nadeel)

Dit betreft een kleine mutatie. Hierdoor zijn alle mutaties in de reserves verklaard.

6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	126
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	138
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	147
6.4	Grondbeleid	154
6.5	Financiering	159
6.6	Verbonden partijen	163
6.7	Bedrijfsvoering	175
6.8	Subsidies	183

6.1 Lokale heffingen

Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen vindt plaats door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen Verordening.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers wordt opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (o.a. OZB en hondenbelasting) rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en rechtvaardig te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Volgens artikel 26 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de paragraaf lokale heffingen tenminste te bevatten:

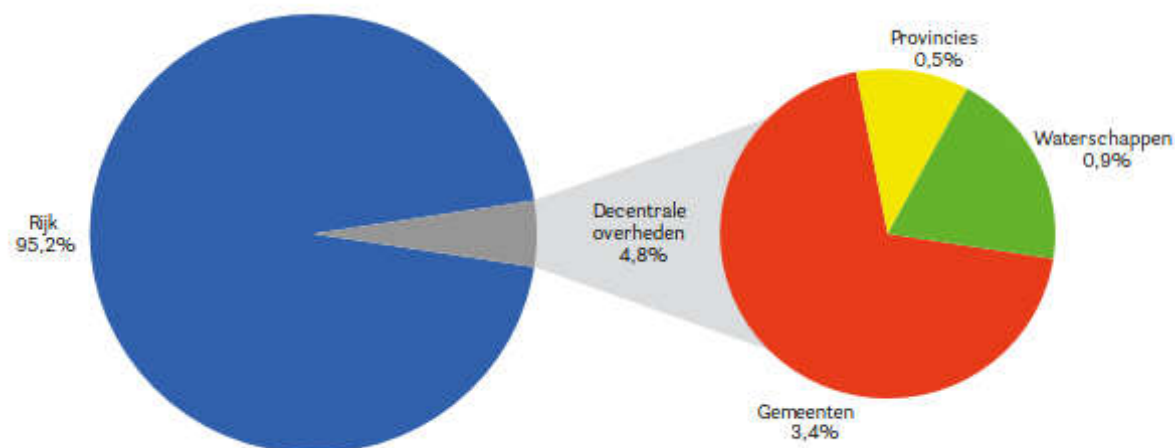
1. de geraamde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. een aanduiding van de lokale lastendruk (6.1.4);
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid (6.1.5).

Deze paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van de gemeente Hengelo.

6.1.1 Geraamde inkomsten

Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag 2020

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2020 3,4% naar gemeenten (2019: 3,2%). De decentrale overheden nemen samen 4,8% voor hun rekening (2019: 4,6%), het rijk int 95,2% (2019: 95,4%).

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2020

De volgende heffingsbijdragen zijn opgenomen in deze begroting.

Heffingsbedragen gemeente Hengelo

Heffing	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Ongebonden heffingen				
OZB eigenaren woning	10.760	10.783	10.794	11.091
OZB eigenaren niet-woning	7.814	7.963	7.640	7.949
OZB gebruikers niet-woning	5.291	5.343	5.130	5.331
Parkeerbelasting	1.656	1.837	1.612	1.585
Hondenbelasting	504	518	513	525
Precariobelasting	300	234	305	312
Toeristenbelasting	132	139	134	143
Gebonden heffingen				
Rioolheffing	9.270	9.346	9.709	9.900
Afvalstoffenheffing	7.578	7.076	7.417	8.122
Leges omgevingsvergunning	1.679	1.466	1.921	1.921
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	978	1.135	882	903
Begraafrechten	502	411	511	523
Havengelden	455	452	464	475
BIZ	200	190	245	250
Marktgelden	160	147	147	151
Rioolaansluitrecht	75	77	77	93
Leges overig	80	73	87	88
Totaal heffing	47.435	47.189	47.588	49.362

6.1.2 Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- het coalitieprogramma 2018-2022;
- landelijke wet- en regelgeving.

Beleidsontwikkelingen

Dossier hervorming lokaal belastinggebied

Al in de vorige kabinetsperiode is een aanzet gegeven tot hervorming van het lokaal belastinggebied. Eén van de voorgenomen wijzigingen was een verschuiving van rijks- naar gemeentebelastingen. Meer belastingautonomie zorgt er voor dat de gemeentelijke inkomsten beter aansluiten bij de toegenomen gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden.

De staatssecretaris van Financiën heeft op 18 mei 2020 het syntheserapport 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' aan de Tweede Kamer aangeboden. Het rapport over de uitbreiding bevat meerdere varianten en ondersteunt de door de VNG uitgesproken wens om te komen tot een uitbreiding van het eigen gemeentelijk belastinggebied. De volgende kabinetsformatie is hét moment om dit beleid om te zetten. In de komende periode zal de VNG in samenspraak met de leden - mede op basis van dit rapport - de koers uitzetten om een (kleinere) financiële afhankelijkheid van het rijk te realiseren.

Zonnepanelen

De WOZ-waarde wordt bepaald op basis van de Wet WOZ. Op de uitvoering van deze wet door gemeenten wordt toegezien door de Waarderingskamer. Jaarlijks controleert de Waarderingskamer of GBTwente de wet uitvoert conform de wettelijke bepalingen. Bij de waardebepaling moet de onroerende zaak worden gewaardeerd. De waarde in het economisch verkeer wordt bepaald op basis van marktgegevens. Tot de onroerende zaak behoren ook eventuele zonnepanelen. GBTwente heeft dus geen beleidsvrijheid om zonnepanelen niet in de waarde te betrekken. In hoeverre de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed zijn op de waarde, blijkt uit de beschikbare marktinformatie. Uit de permanente marktanalyse tot nu toe is niet gebleken dat de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed is op de verkoopwaarde.

Mocht het in de toekomst zo zijn dat uit onze permanente marktanalyse blijkt dat de aanwezigheid van zonnepanelen wel van invloed is op de verkoopwaarde, dan heeft een gemeente bij een *positieve* invloed de mogelijkheid een facultatieve vrijstellingsbepaling op te nemen. GBTwente zal dan per object met zonnepanelen moeten bepalen wat de waarde is van de zonnepanelen op basis van levensduur, kwaliteit, aantal, ligging, etc.

Amendement Omtzigt

De Gemeentewet maakt voor de OZB onderscheid tussen woningen en niet-woningen. Eigenaren van woningen worden in de OZB-eigenarenheffing betrokken, de gebruikers van woningen betalen geen OZB en de eigenaren en gebruikers van niet-woningen betalen respectievelijk de OZB eigenaren niet-woning en gebruikersheffing niet-woning. Beide tarieven voor niet-woningen zijn hoger dan het eigenarentarief voor woningen. Sportvelden, dorpshuizen, sportkantines, dorps- en buurthuizen worden voor de OZB aangemerkt als niet-woning en worden dienovereenkomstig in de belastingheffing betrokken. Een aantal gemeenten compenseert buiten de belastingheffing om de OZB geheel of gedeeltelijk of overweegt dit te doen.

In het Belastingplan 2019 is het zogenaamde amendement Omtzigt opgenomen waardoor artikel 220f van de Gemeentewet per 1 januari 2019 is gewijzigd in die zin dat voor - nader door de gemeente te bepalen - sociaal behartigende instellingen niet de hoge niet-woning tarieven *kunnen* gelden, maar het woningtarief.

In de OZB-verordening van een gemeente kan (het amendement biedt de mogelijkheid om dit te doen, het is niet verplicht) een bepaling opgenomen worden strekkende tot het toepassen van het woningtarief voor nader te bepalen onroerende zaken.

De toelichting op het amendement en de wettekst zijn op onderdelen tegenstrijdig en niet duidelijk. Wij volgen de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2022 treden de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking. Hierdoor kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen:

- Nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager of verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex of juist complexer

De VNG vraagt met de notitie 'Discussie-leidraad leges en de stelselwijziging Omgevingswet' aandacht voor het onderwerp en het belang voor gemeenten om hier - op basis van de eigen keuzes - over na te gaan denken. Via de regionale implementatiecoaches (RIO's) zullen er (digitale) discussies-sessies over diverse aangedragen onderwerpen (door gemeenten) worden opgezet, om deze materie samen verder uit te diepen.

Bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Op dit moment is er geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (Rechtbank in eerste aanleg, Gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Wanneer deze landelijke wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

Gebruiksoppervlakte Wet WOZ

Met ingang van 2021 wordt voor alle woningen in de gemeente de gebruiksoppervlakte gebruikt om de WOZ-waarde te bepalen. Tot 2021 gebruikten we de bruto inhoud. De Waarderingskamer heeft gesteld dat alle woningen in Nederland op 1 januari 2022 gewaardeerd dienen te worden op basis van de gebruiksoppervlakte. Dit omdat veel andere instanties ook de gebruiksoppervlakte gebruiken, zoals makelaars, taxateurs en woningbouwverenigingen. Met de gebruiksoppervlakte wordt de grootte van de woningen bepaald. Alle professionele organisaties gebruiken hiervoor dezelfde meetinstructies (meetinstructie gebruikersoppervlakte woningen juli 2019) waardoor de onderlinge vergelijkbaarheid wordt vergroot.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar 100% kostendekking. Er komt een afzonderlijk raadsvoorstel om de tarieven voor de afvalstoffenheffing 2021 op een later tijdstip vast te stellen.

De voor 2020 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie van 2,3% in 2021 (inclusief correctie voorgaande jaren), uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. De overige uitzonderingen worden in het raadsadvies Belastingtarieven 2021 nader toegelicht.

6.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen).

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2021 in Hengelo worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Hondenbelasting	Afvalstoffenheffing
Onroerende- zaakbelastingen	Bijdrage Bedrijven Investing Zone
Parkeerbelastingen	Leges en rechten
Precariobelasting	Rioolheffing
Toeristenbelasting	

Ongebonden belastingen

Hondenbelasting

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan van de houder van een hond hondenbelasting worden geheven. De hondenbelasting is een algemene belasting. Dat houdt in dat de raad vrij is in de bepaling van de opbrengst: er hoeft geen relatie met de kosten te zijn.

De hondenbelasting bedraagt een vast bedrag per hond per jaar. Indien een hond maar een deel van het jaar gehouden wordt, is de houder van de hond hondenbelasting verschuldigd over dat deel van het jaar.

Onroerende-zaakbelastingen

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting. Er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie op peildatum, 1 januari van het belastingjaar, geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, leiden pas op de eerstvolgende peildatum tot een wijziging in de aanslag.

Belastingplichtig zijn:

- eigenaren van woningen;
- eigenaren van niet-woningen;
- gebruikers van niet-woningen.

Iemand die zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning betaalt beide belastingen.

Grondslag onroerende-zaakbelastingen

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die in de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB-opbrengst daalt.

Parkeerbelastingen

Op basis van artikel 225 Gemeentewet kunnen gemeenten in het kader van parkeerregulering parkeerbelastingen heffen. Onder de naam 'parkeerbelastingen' worden twee belastingen geheven:

- de parkeerbelasting voor een plek en een bepaalde tijdsperiode, waarvoor parkeerautomaten zijn geplaatst;
- de parkeerbelasting voor een door de gemeente verstrekte parkeervergunning.

Hiermee kunnen gemeenten op efficiënte en financieel verantwoorde wijze hun parkeerbeleid realiseren. De opbrengst van het parkeren vloeit in de algemene middelen.

Precariobelasting

Artikel 228 van de Gemeentewet biedt de gemeente de mogelijkheid om precariobelasting op te leggen. Belastbaar is het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voorbeelden zijn terrassen op en uithangborden op of boven openbaar terrein. De precariobelasting wordt geheven van degene ten behoeve van wie dat voorwerp of die voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond aanwezig zijn. Het plaatsen van bouwmaterialen en het hebben van terrassen zijn voorbeelden van onderwerpen, die in een precariobelasting betrokken kunnen worden.

Toeristenbelasting

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet kunnen gemeenten toeristenbelasting heffen voor overnachtingen van personen binnen de gemeente die niet als ingezetene in de gemeente zijn ingeschreven. Voor zover de belasting wordt geheven van degene die gelegenheid tot verblijf biedt, is deze bevoegd de belasting te verhalen op de toerist.

De doelstelling is hetzelfde als bij forensenbelasting, namelijk dat de kosten van bepaalde voorzieningen worden omgeslagen naar personen die er wel gebruik van maken, maar niet in de gemeente wonen. Het verblijf in een attractiepark of pretparken valt niet onder de toeristenbelasting.

Gebonden belastingen

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Per heffing wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. Op begrotingsbasis moet steeds sprake zijn van maximaal 100% kostendekking. In werkelijkheid kan dit licht afwijken. Op grond van de regelgeving kan voor de bepaling van de mate van kostendekkendheid naast de directe kosten een bedrag voor overhead en BTW worden toegerekend. Voor de toerekening van de overhead is uitgegaan van de werkelijk aan de relevante kosten toe te rekenen uren vermenigvuldigd met het bij de begroting vastgestelde voorcalculatorische tarief.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van deze wet heeft de gemeente de wettelijke taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. De verwerking van met name restafval vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking worden betaald uit de afvalstoffenheffing.

Inwoners betalen een vast jaarlijks bedrag afvalstoffenheffing, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel waar de gemeente de inzamelverplichting nakomt. De gebruiker betaalt naast het vaste bedrag een variabel bedrag, dat afhangt van het aantal aanbiedingen en de soort aangeboden afval.

Wij komen op een later tijdstip met een afzonderlijk raadsvoorstel inzake de recente ontwikkeling van de lasten en baten in de afvalbegroting en de aanpassing van de tarieven voor de afvalstoffenheffing 2021.

Afvalstoffenheffing		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3	Afval	8.915	249	1.459	10.623	8.122	2.954	11.076
6.3	Inkomensregelingen	455	-	-	455	-	-	-
Totaal		9.370	249	1.459	11.078	8.122	2.954	11.076
% Kostendekking		100						

De kosten in het taakveld afval zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Daarnaast begroten wij € 249.000 voor aan dit taakveld toe te rekenen overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen individueel aanwijsbare tegenprestaties, maar collectieve prestaties tegenover. De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing voor alle watertaken. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel. Het huidige GRP voor de periode 2018-2022 is door de gemeenteraad in november 2017 vastgesteld.

Rioolheffing		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	7.611	253	1.255	9.119	9.900	-	9.900
6.3	Inkomensregelingen	781	-	-	781	-	-	-
Totaal		8.392	253	1.255	9.900	9.900	-	9.900
% Kostendekking		100						

De kosten zitten in het uitvoeren van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast begroten wij € 253.000 voor aan dit taakveld toe te rekenen overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

Op basis van de Wet Bedrijven investeringszones kan een Bijdrage Bedrijven Investerings Zones worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen in het betreffende gebied ter bevordering van de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit of nader publiek belang in de openbare ruimte te bekostigen. Bij de uitvoering wordt om doelmatigheidsredenen zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. In 2016 is een BIZ voor de gebruikers van niet-woningen in het centrum van Hengelo voor een periode van 5 jaar ingevoerd. Deze loopt eind 2020 af. In 2020 zijn de voorbereidingen voor een nieuwe BIZ voor de jaren 2021 t/m 2025 gestart. Als de er genoeg draagvlak is onder de ondernemers, wordt deze BIZ ingevoerd per 2021.

Leges en rechten

Leges

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de Legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Hiervoor zou een economisch niet verantwoorde bijhouding van tijd en kosten per dienst moeten plaatsvinden. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginnel. Dat is een aparte beleidsmatige afweging. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met enig algemeen rechtsbeginnel.

De mogelijkheden tot kruissubsidiëring zijn door de komst van de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) beperkter geworden. De EDR maakt kruissubsidiëring binnen een cluster van samenhangende vergunningstelsels mogelijk. Dit betreft alleen de diensten aan dienstverrichters waarop de EDR van toepassing is (titel 3 van de Legesverordening). De wetgever heeft hierin geen aanleiding gezien om artikel 229b van de Gemeentewet te wijzigen. De EDR doorkruist daarmee de wettelijke regeling van artikel 229b Gemeentewet.

Bij de introductie van de Wabo in 2010 (omgevingsvergunning, zie Titel 2 van de legesverordening) ging de wetgever ervan uit dat kruissubsidiëring tussen het cluster omgevingsvergunning en andere in de legesverordening opgenomen dienstverleningen niet mogelijk is. De wens van de wetgever is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd, zodat in principe artikel 229b van de Gemeentewet onverkort geldt. Wij gaan echter uit van maximaal 100% kostendekkendheid binnen titel 2.

Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Leges		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
	Titel 1 Algemene dienstverlening:							
0.2	Burgerzaken	318	272	-	590	903	-313	590
	Totaal	318	272	-	590	903	-313	590
	% Kostendeckking							100
	Titel 2 Omgevingsvergunning:							
8.3	Wonen en bouwen	1.391	939	23	2.353	1.921	-	1.921
	Totaal	1.391	939	23	2.353	1.921	-	1.921
	% Kostendeckking							82
	Titel 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn:							
1.2	Openbare orde en veiligheid	631	449	-	1.080	67	-	67
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	21	1	-	22	21	-	21
	Totaal	652	450	-	1.102	88	-	88
	% Kostendeckking							8

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de Verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	716	3	-	719	523	-	523
6.3	Inkomensregelingen	3	-	-	3		-	-
	Totaal	719	3	-	722	523	-	523
	% Kostendeckking							72

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor het genot van de diensten die daarmee worden verleend.

Haven		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
2.4	Economische havens en waterwegen	525	62	-	587	475	-	475
	Totaal	525	62	-	587	475	-	475
	% Kostendeckking							81

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

Markt		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	157	51	2	210	151	-	151
	Totaal	157	51	2	210	151	-	151
	% Kostendeckking							72

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een rioolrecht heffen. Dit recht ziet toe op het doorberekenen van de kosten die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten pand.

Rioolaansluitrecht		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	79	-	14	93	93	-	93
	Totaal	79	-	14	93	93	-	93
	% Kostendeckking							100

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt.

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2021' (zaaknummer: 3123320) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen toegelicht met uitzondering van de afvalstoffenheffing. Door het later vaststellen van de afvalstoffenheffing kunnen we nog geen inzicht geven in de ontwikkeling van de totale woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) in 2021 in deze begroting.

Lastendruk volgens Coelo

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De onderstaande woonlasten komen uit de Coelo-atlas 2020. Ten opzichte van onze eigen systematiek (bovenstaand overzicht) zijn er kleine verschillen waar te nemen. Ons afvalaanbod rest- en gft-afval is namelijk van recentere datum dan Coelo heeft gehanteerd.

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens

	Eenpersoonshuishoudens		Meerpersoonshuishoudens	
	2020		2020	
	bedrag	rangorde	bedrag	rangorde
Almelo	839	11	839	11
Borne	786	9	813	9
Dinkelland	752	7	778	5
Enschede	797	10	832	10
Haaksbergen	847	12	898	13
Hellendoorn	859	13	905	14
Hengelo	705	4	729	4
Hof van Twente	748	6	778	5
Losser	860	14	887	12
Oldenzaal	669	2	698	2
Rijssen-Holten	590	1	632	1
Tubbergen	678	3	705	3
Twenterand	745	5	780	7
Wierden	755	8	781	8
Overijssel	737		766	
Nederland	705		776	

Gebaseerd op de Coelo-atlas 2020 scoort Hengelo de 4e plaats van de 14 Twentse gemeenten. Dit betekent dat 3 gemeenten in Twente lagere woonlasten hebben en 10 gemeenten hogere woonlasten.

6.1.5 Beschrijving kwijscheldingsbeleid

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijschelding landelijke regels toepassen. Binnen de mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de OZB, onderhoudsrecht begraven, rioolheffing en voor het vast recht bij de afvalstoffenheffing is kwijschelding mogelijk, waardoor minima geen gemeentelijke woonlasten betalen;
- voor extra containers wordt geen kwijschelding afvalstoffenheffing verleend evenals voor rioolheffing bij een grondslag > 500m³ ;
- bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijk gesteld met particulieren;
- kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
- bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid is voor 2021 uitgegaan van een totaalbedrag van € 1.241.000. Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijschelding per heffing	Begroet 2021
Rioolheffing	781
Afvalinzameling	455
OZB	2
Grafrechten	3
Totaal kwijschelding	1.241

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het formuleren van ambities en beleid maken én de uitvoering hiervan gaan gepaard met het maken van keuzes en het bewust afwegen van risico's. De aandacht voor dit onderwerp is dan ook actueler dan ooit. De gemeente bevindt zich in een zeer dynamische omgeving. De regeldruk neemt toe, het takenpakket wordt uitgebreid en de verwachting van de burger wordt steeds duidelijker hoorbaar via openbare kanalen. Hierdoor bevindt de gemeente zich in een glazen huis en neemt de kans op imago- en financiële schade toe en kan de impact hiervan groot zijn. De gemeente moet daarom op gestructureerde en transparante wijze de risico's beheersen.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen.

Om vast te stellen dat wij voldoende in staat zijn risico's op te vangen, maken we een inschatting van het zogenaamde *benodigde weerstandsvermogen*.

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de gezondheid van de financiële positie op langere termijn van de gemeente.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen is een goede risico-inventarisatie nodig met een inschatting van het gevolg, de kans dat het risico zich voordoet en de financiële impact. Daarnaast is een kansberekening nodig, omdat het niet waarschijnlijk is dat meerdere risico's zich op eenzelfde moment én in volle omvang zullen voordoen. Deze kansberekening voeren we uit met de zogenaamde Monte Carlo-analyse.

Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, zoals eenmalige negatieve exploitatieresultaten. Deze risico's worden gedekt uit de algemene reserve. De vrij aanwendbare reserves vormen daarmee de zogenaamde *incidentele weerstandscapaciteit*.

Wanneer de financiële impact van risico's een structureel karakter heeft, is de algemene reserve als dekkingsmiddel niet toegestaan. Dan zal de *structurele weerstandscapaciteit* moeten worden aangesproken. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit uit hoofde van de overige heffingen.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Beleidsnota Integraal Risicomanagement Weerstandsvermogen 2018-2022	2271956

6.2.2 Doelen

Bereiken?	Doen?
We overzien de consequenties van onze keuzes en zetten daar gericht actie op, zodat we onze doelstellingen bereiken	In het beleid risicomanagement dat in 2018 is vastgesteld is de omslag gemaakt naar integraal risicomanagement. Deze omslag heeft als gevolg dat niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd in alle lagen van de organisatie. Risicomanagement is geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen. Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder direct financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch-, en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend de aandacht heeft. In 2021 werken we aan verdere bewustwording van de functie en meerwaarde van integraal risicomanagement. De risico's voor de hoofdthema's en grote projecten inventariseren we volgens deze methode. Dat levert een dynamische lijst van hoofdthema's op. Concreet gaat het op dit moment dan om de risico's op het gebied van: - Jeugd - Wmo - Participatiewet - Inkoop en aanbesteden - Omgevingswet - Grondexploitaties - Gegevensbescherming (AVG) - Duurzaamheid - Open bestuursstijl - Organisatie (juridisch, personeel, informatie, veiligheid) - Binnenstad - Hart van Zuid - Corona De hier onderstaande thema's zijn weggevalen uit de dynamische lijst, aangezien het risico substantieel is afgenomen of vervallen: De renovatie van het stadhuis en de nieuwbouw zijn immers afgerond. Daarnaast is er een vaststellingsovereenkomst ondertekend, waarmee de afwikkeling van de verkoop van Warmtenet is gerealiseerd. - Renovatie stadhuis & Nieuwbouw stadskantoor - Warmtenet Daarentegen is er uiteraard één nieuw risico heel manifest bijgekomen en dat is de coronapandemie. Over de impact van dit thema wordt elders in deze begroting uitgebreid aandacht besteed. - Corona In 2020 zijn de risico's van bovenstaande 13 thema's in beeld gebracht. De thema's worden periodiek geactualiseerd en waar nodig gewijzigd. De kans bestaat dat de invoering van integraal risicomanagement zorgt voor een significante wijziging van de benodigde weerstandscapaciteit. Een uitgebreide beschrijving van integraal risicomanagement en de gehanteerde methode is te lezen in het risicomanagementbeleid 2018-2022.

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het risicomanagement beleid dat in 2018 is vastgesteld.

Indicator	Waarde
Begrotingssaldo (* € 1.000)	De meerjarenbegroting is financieel sluitend in 2021. <i>Stand van zaken</i> Het verloop van het meerjarenperspectief in de Beleidsbegroting 2021-2024 toont een begrotingssaldo van: 2021: € 20 2022: € 1.190 2023: € 751 2024: € 4

Incidentele weerstands-capaciteit (* € 1.000)	Het vrij aanwendbare deel van de reservepositie beschouwen we als de incidentele weerstandscapaciteit. Dit zijn concreet de: - de vrij aanwendbare reserves (excl. onderwijshuisvesting en dekking kapitaallasten) en - de post onvoorzien <i>Stand van zaken</i> De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2021 (* € 1.000): - vrij aanwendbare reserves: € 56.443 - post onvoorzien: € 166
Structurele weerstands-capaciteit	De structurele weerstandscapaciteit is de onbenutte belastingcapaciteit. Voorgescreven is dat de gemeentelijke tarieven, leges en heffingen voor maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hengelo is dat ook het uitgangspunt voor de belangrijkste tarieven. Tenzij een risico zich manifesteert in deze tarieftaken, biedt dit geen ruimte aan structurele weerstandscapaciteit. Wanneer een structureel risico optreedt, is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder zeer strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan uiteraard niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het nog aanvaardbaar is lokale belastingen te verhogen, de zogenaamde artikel 12 norm. Het verschil tussen de werkelijke hoogte van de lokale belastingen en de aanvaardbare hoogte van de artikel 12 norm noemen we de <i>onbenutte belastingcapaciteit</i> en betreft de <i>structurele weerstandscapaciteit</i>. <i>Stand van zaken</i> De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin in de gemeente Hengelo bedraagt € 747. Het landelijk gemiddelde is € 776. Voor 2021 is de benutte belastingcapaciteit dus 96,3% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 3,7%, zijnde € 29 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, circa 37.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van € 1.078.800.
Benodigde weerstands-capaciteit (* € 1.000)	Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euro's. Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's. We streven ernaar dat de hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is. <i>Stand van zaken</i> Volgens de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit € 27.478 op basis van de herijkte risicoprofiel voor de reeds bestaande risico's en de nieuwe Corona-risico's. Deze herijking heeft na de Kadernopta 2021-2024 plaatsgevonden.
Weerstands-vermogen (* € 1.000)	De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken. De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) berekenen we als volgt: $\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$ Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven: <i>Klasse - Ratio- Betekenis</i> - A - > 2,0 - Uitstekend - B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende - C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende - D - 0,8 tot 1,0 - Matig - E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende - F - < 0,6 - Ruim onvoldoende

Stand van zaken

De beschikbare weerstandcapaciteit is € 57.688

De benodigde weerstandcapaciteit is € 27.478

De ratio die hieruit volgt is dan 2,1 en is daarmee uitstekend. In de jaarrekening 2019 (berekend 2019) was de ratio circa 2,0. De verwachte stand van de reserves is nu bijna € 5 miljoen hoger en de benodigde weerstandcapaciteit is bijna € 1 miljoen hoger.

Het beeld van de ratio is geflatteerd en eigenlijk te hoog. Op een deel van de beschikbare weerstandcapaciteit liggen al claims. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bestemmingsreserves en de "geoordeelde gelden sociaal domein" binnen de algemene reserve (de zgn. stroppenpot en de middelen, op basis van het raadsbesluit bestemming saldo Jaarstukken 2019, voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang). Als we deze bedragen niet meenemen komen we op een gecorrigeerd weerstandsratio van 1,1 en is daarmee voldoende.

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

Thema	Risicogebeurtenis	Mogelijk gevolg
Organisatierisico - Juridisch	Ten gevolge van een rechterlijke uitspraak is Parkeergarage De Beurs niet langer aangemerkt als een Dienst Algemeen Economisch Belang (DAEB).	De boekwaarde van de activa moet worden gewaardeerd tegen de waarde in het economisch verkeer en gegeven de exploitatie verliezen is die waarde nihil.
Inkoop en Aanbesteden	Producten/diensten of leveringen worden niet doelmatig en/of rechtmatig ingekocht.	Er wordt 'te duur' ingekocht en/of wordt niet voldaan aan wet- en regelgeving.
Sociaal Domein	De begrote budgetten voor Wmo en jeugdhulp zijn niet toereikend door onvoorspelbaarheid van de vraag en het niet effectief zijn van interventie maatregelen.	Tekorten binnen het sociaal domein kunnen niet door de gemeente worden opgevangen.
Grondexploitatie	De in de grondexploitatie gehanteerde uitgangspunten (uitgiftetempo, grondprijzen, rente en inflatie) vallen in de praktijk negatiever uit dan begroot en de gevolgen daarvan kunnen financieel niet binnen de grondexploitaties worden opgevangen.	Extra verliesvoorziening voor grondexploitaties vormen.
Grondexploitatie	De gemeente heeft een convenant afgesloten met de provincie over de ladder van duurzame verstedelijking.	Projecten moeten worden afgewaardeerd en er is minder flexibiliteit.
Grondexploitaties	Projecten kunnen niet worden uitgegeven/ontwikkeld door de stikstofproblematiek/PFAS.	Inkomsten kunnen dalen/uitgesteld worden en/of kosten worden hoger door de problematiek.
AVG	Het risico dat de gemeente niet voldoet aan de wetgeving omtrent de Privacywet.	Boetes opgelegd door autoriteit persoonsgegevens. Imago schade doordat gemeente negatief in het (landelijke) nieuws komt.
Binnenstad	Economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de leegstand in de binnenstad zal toenemen. Geen invulling van het marktplein.	Onaantrekkelijke binnenstad, daling bezoekers, daling werkgelegenheid.
Hart van Zuid	Claim boekelosebrug, VDL vertrekt daadwerkelijk uit Hengelo, Van Wijnen bouwt geen woningen op Hart van Zuid.	Betalen claim, werkgelegenheid, aantrekkelijkheid van het gebied als geheel.
Duurzaamheid	De gemeente behaalt de gestelde doelstellingen niet m.b.t. duurzaamheid.	Duurzaamheidsprojecten gaan niet door, energiearmoede, negatieve effecten op het milieu.
Corona	Het risico dat Corona langer impact zal hebben op de samenleving. Eventueel een tweede golf.	

De betrokkenheid bij Warmtenet is afgebouwd. Daarmee zijn ook de financiële risico's niet langer van toepassing.

Zoals eerder vermeld zijn de risico's m.b.t. renovatie stadhuis en nieuwbouw stadskantoor niet langer van toepassing. Het project is immers afgerond en overgedragen naar regulier beheer.

Binnen het sociaal domein is eerder al meer zekerheid gekomen over aanvullende middelen vanuit het Rijk, respectievelijk € 1,57 miljoen in 2020 en € 1,57 miljoen in 2021. Op dit moment wordt er vanuit de VNG actie gevoerd voor extra rijksmiddelen binnen het sociaal domein. Er is structureel meer geld nodig om de zorg te kunnen blijven leveren. Onduidelijk hoe dit zich in de toekomst gaat ontwikkelen. We wachten het onderzoek uitkomst jeugdzorg af in hoeverre extra rijksmiddelen beschikbaar worden gesteld. Het risico ten aanzien van het inkooptraject is ongewijzigd. We blijven monitoren of het inkooptraject leidt tot de verwachte bezuinigingen.

De risico's met betrekking tot AVG nemen toe. Dit komt doordat er vanuit de samenleving steeds meer waarde wordt gehecht aan privacy. Met name overheden liggen onder een vergrootglas wanneer het gaat om de verwerking van persoonsgegevens.

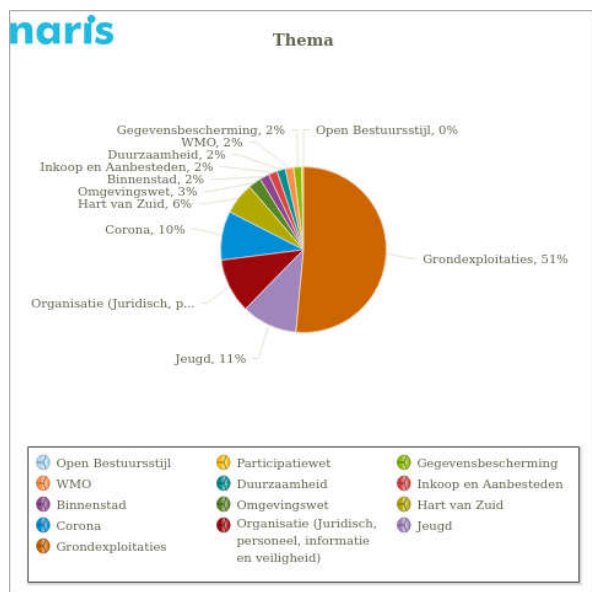
Het risico met betrekking tot inkoop en aanbesteden is gedaald. We hebben de weg vooruit ingeslagen. Dit wordt ook bevestigd door de accountant. Er zijn goede stappen genomen om te voldoen aan de wetgeving. De onrechtmatigheid is voor de derde jaar op rij gedaald.

Ten aanzien van grondexploitaties wordt verwezen naar paragraaf 6.4 Grondbeleid. In deze paragraaf wordt verder ingegaan op de risico's. Zowel de algemene risico's als projectspecifieke risico's.

Het risicoprofiel van de Parkeergarage De Beurs is gedaald. De verwachting is dat er een oplossing wordt gevonden. De kans op optreden van het risico is hierdoor gedaald.

Bijkomend thema zijn de risico's met betrekking tot Corona. Er is een inschatting gemaakt van de grootste risico's die zich kunnen voordoen bij het scenario 'gematigd' herstel. Grofweg kunnen we de risico's in twee categorieën indelen. Aan de ene kant kan er sprake zijn van minder inkomsten (bijvoorbeeld parkeerinkomsten). Aan de andere kant kan er sprake zijn een verhoging van de uitgaven (bijvoorbeeld handhavingskosten). De grootste (Corona)risico's zijn ook meegenomen in het benodigde weerstandsvermogen 2021. Dit houdt in dat deze risico's niet financieel zijn verwerkt in het begrotingssaldo 2021-2024. De begroting van 2021 (en verder) gaan we vooralsnog niet wijzigen. Bezuinigingen liggen dan op de loer, terwijl we nog niet weten hoeveel. Met als risico dat we activiteiten stopzetten in de stad, die meer schade berokkenen dan goed is. We proberen onze (algemene) reserve op peil te houden, zodat we genoeg vet op de botten hebben. Voor een uitgebreide toelichting hierop verwijzen wij naar paragraaf 4.1 Koers en ontwikkelingen.

Hieronder is de verdeling van de weerstandscapaciteit grafisch weergegeven. Per thema is zichtbaar wat de impact is op het totaal van de benodigde weerstandscapaciteit.

6.2.5 Kengetallen

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Kengetal	jaarverslag 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Netto schuldquote	207,9%	185,3%	160,0%	152,1%	137,0%	125,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd	88,3%	86,6%	69,4%	62,9%	52,8%	45,7%

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Het tweede kengetal doet hetzelfde, maar dan gecorrigeerd voor de door de gemeente aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Omdat wij de lokale woningbouwcorporatie Welbions financieren en hiervoor leningen in de markt hebben aangetrokken, is de ongecorrigeerde netto schuldquote hoog. Deze neemt wel af omdat nieuwe leningen niet meer door ons verstrekt worden.

Met de gecorrigeerde netto schuldquote staan wij in de middenmoot. Door aflossing van schulden, zowel voor de eigen financiering als die van de woningcorporatie verbeteren beide quotes in de komende jaren.

2. Solvabiliteitsratio

Kengetal	jaarverslag 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Solvabiliteitsratio	7,8%	7,6%	8,2%	8,7%	9,2%	10,0%

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. De hoogte wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staat er naar verhouding meer vreemd vermogen op de balans en dus relatief (t.o.v. het totaal vermogen) minder eigen vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten loopt deze ratio in 2021 op tot circa 14%.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. De provincie stelt geen norm, dat is aan gemeenten zelf. Maar ze hanteert de signaleringswaarden van de VNG, waarbij lager dan 20% reden is om alert te zijn op de ontwikkeling van het eigen vermogen. Het versterken van het eigen vermogen tot boven het niveau, dat vereist is als weerstandsvermogen (risico's afdekken) staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan activiteiten, die de burger van ons verwacht.

3. Grondexploitatie

Kengetal	jaarverslag 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Grondexploitatie	27,6%	27,3%	20,7%	19,4%	17,0%	15,1%

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Het is de vraag of dit kengetal veel inzicht geeft in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de paragraaf grondbeleid zijn daarvoor betere instrumenten. De komende jaren zullen de boekwaarden grondexploitaties afnemen, waardoor het kengetal eveneens lager wordt. We zakken daarmee onder de 20%, wat de VNG als "minst risicovol" duidt.

4. Structurele exploitatieruimte

Kengetal	jaarverslag 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Structurele exploitatieruimte	-0,1%	0,1%	0,7%	1,4%	0,8%	0,7%

In hoofdstuk 4 is het begrotingssaldo (als eerste tabel) gepresenteerd als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bijlage 8.4 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2021-2024 hoger zijn dan de incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-1.245	1.834	1.639	1.905
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	1.265	-644	-888	-1.901
Begrotingssaldo 2021-2024/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 4.2)	20	1.190	751	4
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 8.4)	2.211	3.015	1.679	2.019
Structureel begrotingssaldo 2021-2024	2.231	4.205	2.430	2.023

5. Belastingcapaciteit

Kengetal	jaarverslag 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Belastingcapaciteit	96,1%	96,8%	96,3%	97,4%	98,1%	98,7%

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid.

6.2.6 Geprognosticeerde balans

Een geprognosticeerde balans met meerjarig inzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. In samenhang met de kengetallen in de vorige paragraaf geeft de geprognosticeerde balans een indruk van het effect van het beleid in deze meerjarenbegroting op de vermogenspositie van de gemeente.

In de investeringen is al rekening gehouden met de al besloten investeringen voor de komende 4 jaren. De vastlegging van vermogen in vaste activa neemt geleidelijk af. Daarom kan ook het aandeel geleend geld afnemen in deze periode. Het eigen vermogen biedt weinig mogelijkheid als financieringsbron voor nieuwe investeringen in de komende jaren. Daarom zullen nieuwe projecten vreemd gefinancierd moeten worden. Als we dat doen moeten we weer meer inkomsten vastleggen in de vorm van rentekosten en zullen een aantal kengetallen negatief beïnvloed worden. Financieel gezond blijven betekent vinger aan de pols houden voor het niveau van het eigen vermogen en kritisch zijn op het lenen van geld.

Geprognosticeerde balans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie 2019	begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	10.261	9.880	9.499	9.118	8.737	8.356
Materiële vaste activa	279.550	277.676	244.659	225.433	205.757	191.550
Financiële vaste activa	359.648	306.031	282.867	265.655	253.774	237.238
Totaal vaste activa	649.459	593.587	537.025	500.206	468.268	437.144
Vlottende activa						
Voorraden	82.517	84.050	64.166	57.069	50.735	44.196
Uitzettingen	29.734	74.256	78.794	106.456	122.240	126.875
Liquide middelen	1.709	2.324	2.329	2.197	2.224	2.181
Overlopende activa	23.439	23.439	23.439	23.439	23.439	23.439
Totaal vlottende activa	137.399	184.069	168.728	189.161	198.638	196.691
Totaal activa	786.858	777.656	705.753	689.367	666.906	633.835
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	61.646	59.973	58.709	59.354	60.243	62.146
Voorzieningen	47.609	47.026	46.534	47.311	47.221	47.888
Vaste schuld	621.670	615.467	545.300	526.303	502.293	466.649
Totaal vaste passiva	730.925	722.466	650.543	632.968	609.757	576.683
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	9.384	9.384	9.384	9.384	9.384	9.384
Overlopende passiva	46.549	45.806	45.826	47.015	47.765	47.768
Totaal vlottende passiva	55.933	55.190	55.210	56.399	57.149	57.152
Totaal passiva	786.858	777.656	705.753	689.367	666.906	633.835

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen en om veiligheid te waarborgen.

Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen.

In de Kadernota 2021-2024 is een start gemaakt met het vervangen van kapitaalgoederen. Dit is de start van een nieuw proces hoe de gemeente om wil gaan met haar kapitaalgoederen. De komende jaren zijn er meerdere investeringen geraamd die er voor zorgen dat de kapitaalgoederen duurzaam worden vervangen en onderhouden.

In eerdere Beleidsbegrotingen zijn bedragen opgenomen om het areaal wegen en het areaal openbare verlichting op een goed en veilig niveau te houden.

De gemeente Hengelo zal samen met Gildebor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit laten voeren. Speerpunten zijn het op peil houden van de dienstverlening naar de burger en de kwaliteit van de openbare ruimte. Gildebor heeft naast vaklieden ook mensen met een arbeidsbeperking aan het werk die gezamenlijk de vastgestelde kwaliteit van dienstverlening en beheer en onderhoud van de openbare ruimte leveren.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	143.205	M ²
Dicht asfaltbeton	1.945.582	M ²
Elementen	2.703.702	M ²
Halfverharding	177.053	M ²
Totaal	4.969.542	M²
Waaronder		
Fietspad	351.987	M ²
Rijbanen	2.669.247	M ²
Voetpad	1.164.882	M ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven zijn in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden volgens een programma beheerd en onderhouden. Daarnaast worden kleine reparaties uitgevoerd naar aanleiding van meldingen van burgers.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar

Er zijn geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

- De wegennota 2003
- Het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan 2003

Grote projecten en ontwikkelingen

- Uitleggebeden: Dalmeden: De deelgebieden Meander en Stroom worden via een bestemmingsplan verder ontwikkeld en de komende jaren worden in de al ontwikkelde gebieden kavels uitgegeven. In Broek zijn de bestemmingsplannen voor beide deelgebieden in procedure. Start bouw voor Broek Oost wordt eind 2020 verwacht, terwijl Broek Noord een jaar later start. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.
- De Deldenerstraat tussen de Geerdinksweg en de Tuindorpstraat wordt op dit moment ingericht. Tegelijkertijd wordt het deel tussen de Tuindorpstraat en de Langestraat voorbereid, in combinatie met rioolvervanging en de aanleg van een blauwe ader. Dit deel wordt naar verwachting in 2021 uitgevoerd.
- De Bankastraat en Marskant worden in het komende jaar voorbereid om heringericht te worden. Dit werk sluit aan bij de Deldenerstraat en de kruising bij het Mitchamplein, waarbij de F35 ook aangelegd wordt. Als dit deel aangelegd is, is de F35 door Hengelo gereed.
- De H. Dunantstraat wordt herstraat in combinatie met het afkoppelen van hemelwater.

Huidige staat van onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud op verhardingen. Voor wat betreft investeringen in wegen is inmiddels een traject ingezet om dit te borgen. Middels de Kadernota 2021-2024 is een methodiek afgesproken om de vervangingen te regelen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van verharding als op gebied van verlichting, kunstwerken en groen. De onderhoudsbudgetten zijn wel toereikend om de staat van onze wegen aan de landelijke CROW richtlijnen te laten voldoen. De veiligheid zal gewaarborgd blijven.

Kort cyclisch onderhoud wordt sinds 1 januari 2017 uitgevoerd door Gildebor. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt als er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen voor wegen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig kritisch te blijven nadenken over het gewenste beheerniveau.

Financiën

De onderhoudsbudgetten zijn voldoende om de wegen te blijven laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. Er wordt vanuit het onderhoud van de wegen niet jaarlijks gereserveerd. Via de Kadernota worden nu jaarlijks de toekomstige vervangingen opgenomen in de begroting. Zo zijn onderhoud en vervangingen geborgd voor de komende jaren.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	2021	2022	2023	2024
Salarissen en sociale lasten	724.992	724.992	724.992	724.992
Kapitaallasten	1.130.775	1.356.590	1.494.049	1.715.257
Exploitatielasten	6.009.941	6.009.941	6.009.941	6.009.941
Totaal	7.865.708	8.091.523	8.228.982	8.450.190

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.297	st.
Natuurlijke beplanting	808.573	M²
Cultuurlijke beplanting	243.901	M²
Gras	3.740.280	M²

Onderhoudssystematiek

Het onderhoud van het groen wordt sinds 1 januari 2017 uitgevoerd door Gildebor. In de beheercatalogus 2007 is aangegeven hoe het groen beheerd moet worden. Er is bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid aanwezig mag zijn, hoeveel overhang er mag zijn. Ook zijn hierin zaken vermeld zoals minimale vlakheid, minimale bedekking etc. De beheercatalogus maakt onderscheid in niveau "Hoog", niveau "Basis" en niveau "Laag". Bedrijventerreinen worden beheerd op niveau "Laag". Het centrum en de wijkwinkelcentra worden beheerd op niveau "Hoog". De rest van Hengelo wordt beheerd op niveau "Basis".

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Dalmeden: het oostelijk deel van Meander Zuid wordt eind 2021 woonrijp gemaakt.
- De H. Dunantstraat wordt herstraat in combinatie met het afkoppelen van hemelwater.
- Deelgebied 2 van Deldenerstraat en Mitchamplein tussen Tuindorpstraat en Langestraat wordt in de loop van 2021/2022 uitgevoerd.
- Herinrichting Boekeloseweg- Wethouder Kampstraat- Havenstraat;
- Woonrijp maken Woolderpark;
- Bouwrijp maken Broek Oost;
- Herinrichting Lamberushof;
- Herinrichting 'winkelachtje'

Huidige staat van onderhoud

De norm om in Hengelo minimaal 90% van het onderhoud uit te voeren conform het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau wordt voor alle onderhoudscategorieën behaald. Vanwege de explosieve toename van de eikenprocessierups en de langdurige droogte in de afgelopen zomers heeft Gildebor hiervoor wel extra inspanningen moeten leveren. Het budget voor de bestrijding van de eikenprocessierups is verhoogd. Droogteschades zijn grotendeels hersteld.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Middels de Kadernota 2021-2024 is een methodiek afgesproken om de vervangingen te regelen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van groen als op gebied van verlichting, kunstwerken en verhardingen.

Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met projecten en andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten. De budgetten zijn:

Groen	2021	2022	2023	2024
Salarissen en sociale lasten	490.743	490.743	490.743	490.743
Kapitaallasten	60.101	66.018	93.793	184.884
Exploitatielasten	4.814.585	4.714.705	4.714.825	4.714.825
Totaal	5.365.429	5.271.466	5.299.361	5.390.452

Spelen	2021	2022	2023	2024
Salarissen en sociale lasten	100.005	100.005	100.005	100.005
Kapitaallasten	71.832	83.057	94.160	105.262
Exploitatielasten	471.577	471.577	471.577	471.577
Totaal	643.414	654.639	665.742	676.844

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	620.268	M ³
Mechanisch riool	90.948	M ³
Kolken	34.000	St.
Riool pompgemalen	85	St.
Drukriool-installaties	292	St.
Drainage	231.416	M ³

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering moet tegen zo laag mogelijke kosten gebeuren. Concreet betekent dit dat riolen niet worden vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risico gestuurd beheer. Hierbij worden de onderhoudsinspanningen gestuurd op de gevolgen van schade. De keuze voor vervanging, relining of deelreparaties blijft maatwerk.

De gevolgen van de klimaatveranderingen maken steden minder leefbaar. Hitte, droogte, luchtkwaliteit en wateroverlast stellen ons voor nieuwe opgaven. We willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om de wateroverlast en hittestress terug te dringen en om Hengelo veel minder stenig en dus groener te maken. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt. Door het slim combineren is er beperkt aanvullende financiering nodig.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.6 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat gaan we doen in 2021

- Inrichten tijdelijke waterberging in de openbare ruimte (WOLK 2.0).
- De H. Dunantstraat wordt herstraat in combinatie met het afkoppelen van hemelwater.
- Op diverse locaties wordt drainage aangelegd in de openbare ruimte teneinde hoge grondwaterstanden te beteugelen.
- Het gebied langs de Elsbeek tussen de Koekoeksweg en de Oude Molenweg wordt opnieuw ingericht met meer ruimte voor de beek (waterberging), veel groen en een wandelpad langs de beek.

- De Elsbeek tussen de Oude Molenweg en de zandvang aan de Wemenstraat wordt opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. De voorbereidingen worden in 2021 gestart.
- De Berflobeek achter de Marskant wordt opnieuw ingericht en krijgt meer ruimte. De beek gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe woonlocatie "Marskant".
- De onderzoeken in de grondwateraandachtsgebieden worden onverminderd voortgezet.
- Op de schaal van Twente is een stresstest uitgevoerd (klimaatatlas Twente). Hierbij is onderzocht wat de consequenties zijn van wateroverlast, hitte en droogte. In 2021 gaan we klimaatdialogen voeren (lokaal en regionaal) en gaan we een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie vaststellen.
- Het vuilwatertransportriool tussen de Oldenzaalsestraat en de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Vechtstromen wordt gefaseerd gerelined. Hiertoe wordt een kunststofcoating in de rioolbuizen aangebracht.
- Het (grote) rioolgemaal aan de Zeggersweg wordt vervangen/gerenoveerd.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP. Op basis van het GRP 2018-2022 zijn de budgetten voldoende. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Water, onderdeel Riolering	2021	2022	2023	2024
Salarissen en sociale lasten	347.805	347.805	347.805	347.805
Mutatie voorzieningen	1.639.968	1.932.003	2.067.036	2.180.452
Kapitaallasten	1.879.934	1.960.987	2.064.376	2.187.324
Overige exploitatielasten	4.510.194	4.533.320	4.533.320	4.533.320
Belastingen op producenten en huishoudens	-9.900.338	-10.296.552	-10.534.974	-10.771.338

Water, onderdeel Waterlopen	2021	2022	2023	2024
Salarissen en sociale lasten	31.624	31.624	31.624	31.624
Kapitaallasten	7.931	7.848	7.765	7.682
Exploitatielasten	59.927	59.927	59.927	59.927
Totaal	99.482	99.399	99.316	99.233

6.3.4 Gebouwen

Volumes

Wettelijke taak (onderwijs)	78
Gemeentelijk beleid (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	60
Huisvesting eigen organisatie en Gildebor	13
Herontwikkeling (grondexploitaties)	6
Afstoten (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	21

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 178 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 600 miljoen verzekerd (herbouwwaarde). Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Gemeentelijke objecten die nog niet door het Vastgoedbedrijf worden beheerd zijn de gebouwen van het Twentebad. Dit in verband met de (geplande) renovaties. Deze objecten zullen in een later stadium overgaan naar het Vastgoedbedrijf.

Schoolgebouwen worden ook niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf is in 2020 gestart om voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau, middels een herinspectie conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode) te actualiseren. Deze informatie wordt in een meerjarenonderhoudsplanung gezet. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Er wordt uitgegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Een groot deel van het gemeentelijk vastgoed is in 2016 geïnspecteerd om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's en de werkelijke oppervlakte van de objecten. Uit de inspecties is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Eind 2020 wordt het onderhoudsniveau van de objecten door middel van een herinspectie opnieuw vastgesteld.

Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord zijn geen specifieke afspraken over het onderhoudsniveau vastgelegd. Tevens zijn er door de raad of het college nog geen richtlijnen vastgesteld met betrekking tot het onderhoudsniveau.

Relevante beleidsnota's

- Businessplan oprichting Vastgoedbedrijf 2012

Grote projecten en ontwikkelingen

- Eventuele overdracht van het pand aan de Beursstraat 44 (Schouwburg Hengelo).
- In 2021 zal verdere uitwerking gegeven worden aan de duurzaamheidsambitie.

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties van 2016 is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

De getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve zijn toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. De budgetten zijn:

	2021	2022	2023	2024
Regulier onderhoud	1.653.350	1.653.350	1.653.350	1.653.350
Groot onderhoud	1.300.860	407.110	1.369.776	598.607
Totaal	2.954.210	2.060.460	3.023.126	2.251.957

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Eind 2020 worden de nieuwe onderhoudsinspecties opgeleverd. Indien hieruit zou blijken dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn (bijvoorbeeld door de prijsstijging van de onderhoudskosten), zal hiervoor separaat een college- en raadsadvies volgen.

Vooruitlopend op de aankoop van het pand aan de Beursstraat 44 is structureel € 416.000 extra gereserveerd voor onderhoud in de begroting. Indien in de loop van 2020 of in 2021 het gebouw aan de Beursstraat 44 wordt overgedragen zijn er voldoende middelen beschikbaar voor onderhoud.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

De gemeenteraad heeft de nota grondbeleid 2017-2021 op 19 december 2017 vastgesteld. De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maar maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid vergt maatwerk. In de nota grondbeleid is er daarom voor een situationeel grondbeleid gekozen. Deze flexibele aanpak is aan te passen naar aanleiding van doelen en omstandigheden. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte. Het afgelopen jaar heeft de Raad daarom bijvoorbeeld een strategische aankoop gedaan aan het Burgemeester Jansenplein om de realisatie van de horecawand mogelijk te maken. Het is wenselijk om beleid te ontwikkelen voor strategische aankopen om zodoende sneller te kunnen anticiperen op ontwikkelingen uit de markt.

De economische ontwikkelingen op de woningmarkt hebben gevolgen voor de gebiedsontwikkeling. Door de grote vraag ontstaat druk om meer woningbouw te gaan ontwikkelen dan dat er feitelijk door modellen als Primos worden voorspeld. Gezien de huidige vraag uit de markt en de signalen dat er voorlopig nog geen sprake is van krimp, is dat een logische en gewenste ontwikkeling. Omdat onzeker is in hoeverre in de toekomst de modellen werkelijkheid worden, ontstaat hierdoor een risico dat er meer wordt geprogrammeerd dan de lange termijn behoefte. Het onderhanden werk van de gemeente kan dan minder waard worden. Er zal dan, conform wetgeving, meer voorziening getroffen moeten worden. Naast deze economische en demografische ontwikkelingen is er de noodzaak om woningen te verduurzamen en moeten er keuzes gemaakt worden in de bestaande woningvoorraden.

Bedrijventerreinen vormen een belangrijke pijler voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Vitale toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de stad. Voor de bedrijventerreinen geldt dat de verwachte vraag en het aanbod in evenwicht zijn. De regionale programmeringsafspraken tussen de 14 Twentse gemeenten zijn in december 2019 formeel bekrachtigd na ondertekening door de gemeente Almelo. Specifiek inzake PFAS en stikstof worden ontwikkelingen actief gevolgd en worden bedrijven daar waar mogelijk actief ondersteund bijvoorbeeld bij het berekenen van stikstof emissies.

In 2015 is de Omgevingswet door de Tweede Kamer aanvaard. De inwerkingtreding wordt in 2022 verwacht. In februari 2019 is het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom ingediend bij de Tweede Kamer. Hierin worden regels toegevoegd aan de Omgevingswet voor instrumenten die ingrijpen op het eigendom van gronden. De Aanvullingswet beoogt onder andere de Wet Voorkeursrecht gemeenten (Wvg), de Onteigeningswet (Ow) en de Wet inrichting landelijk gebied (Wilg) op te nemen in de Omgevingswet. De inhoud van de Omgevingswet zal gevolgen hebben voor het grondbeleid, maar het is nu nog onduidelijk hoe de concrete invulling gaat worden.

Gezien de economische, demografische, wettelijke, milieutechnische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden. Het grondbeleid zal daar waar het nodig is, aangepast moeten worden. Vooralsnog houden we het situationeel grondbeleid in stand.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het BBV. Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

De volgende gemeentelijke grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel.

De volgende vier gemeentelijk grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- Hart van Zuid is opgedeeld in diverse deelprojecten. De meeste grondexploitaties vallen ruim binnen de tienjaarstermijn. Uitzondering hierop vormt het WTC Businessdistrict waarin de laatste investeringen (woonrijp maken) geraamd zijn in 2034. Het WTC Businessdistrict is een compacte kantorenlocatie waarvoor de lange looptijd op zich een risico beperkende maatregel is;
- In Oosterveld en Campus vielen de verkopen tegen. Uit voorzichtigheid is de planning voor de uitgifte daarom naar achteren bijgesteld. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Daarnaast neemt de gemeente deel in de volgende twee projecten met een looptijd langer dan tien jaar:

- Businesspark XL heeft een looptijd tot en met 2030 en valt daarmee net buiten de tienjaarstermijn. Er is op dit moment veel vraag naar deze kavels. Verwacht wordt dat er ook na de gestelde tien jaar voldoende vraag is voor deze kavels;
- De Hemmelhorst kent een lange looptijd omdat het om zeer grote kavels gaat. De lange looptijd is een risico beperkende maatregel.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, op 3 december 2019 vastgesteld. Deze parameters worden gebruikt om het resultaat te bepalen. Het gaat om de volgende parameters:

omschrijving	2021	2022	2023	2024 t/m 2029	2030
Kostenindexering	2%	2%	2%	2%	2%
Rente	2%	2%	2%	2%	2%
Opbrengstenindex bedrijven	2%	2%	2%	2%	0%
Opbrengstenindex woningbouw	2%	2%	2%	2%	0%
Opbrengstenindex kantoren	0%	0%	2%	2%	0%
Opbrengstenindex overig	0%	0%	2%	2%	0%

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Eindwaarde jaarstukken 2019	Voorziening 31-12-2019	Einde looptijd
Verliesgevend				
<i>Woningbouw</i>				
104 Lange Wemen	1.120	-2.403	2.310	2021
006 Landmanserve	7.388	-4.811	4.272	2025
028 Marskant	2.539	-2.326	2.025	2026
036 Kristenbos	-	-	-	2026
101 Broek Noord	10.209	-5.653	5.019	2025
102 Broek Oost	3.193	-1.336	1.210	2024
<i>HART VAN ZUID</i>				
701 Lansinkveld Noord	10.397	-6.042	5.260	2026
702 Langler Erve	2.001	-2.940	2.610	2025
703 hoofdinfrastructuur	585	-3.583	3.376	2022
704 EMGA	4.103	-5.117	4.727	2023
711 fase 2a Industrieplein e.o.	7.457	-7.308	5.430	2034
712 Vereenigingsgebouw	-1.059	804	-686	2027
713 Noordelijke laan HvZ	-1.256	780	-666	2027
714 Woonstad Noord	2.351	911	-762	2028
715 Zuidelijke laan HvZ	3.310	-4.053	3.459	2027
716 Kanaalzone	2.169	970	-861	2025
790 HvZ verspreide gronden	2.052	-2.102	1.942	2023
<i>Bedrijventerrein</i>				
016 Gezondheidspark	13.747	-7.178	5.889	2029
035 Oosterveld	16.161	-7.009	4.907	2037
096 Campus	18.439	-9.895	7.802	2031
<i>Exploitaties buiten gemeentelijke administratie</i>				
De Veldkamp	48.100	-29.355	16.752	2029
BBV De Veldkamp	-	-	1.797	2029
Businesspark XL	82.429	-14.785	2.735	2030
Totaal verliesgevend	235.435	-112.431	78.548	
Winstgevend			Contante waarde	
<i>Woningbouw</i>				
044 Veldwijk Noord	-2.124	1.392	1.286	2023
052 Dalmeden	30.059	19.632	14.301	2035
054 Medaillon	-1.838	1.736	1.669	2021
069 Brouwerijterrein	-0	61	60	2020
XXX Wijkerslocatie Hemmelhorst	4.682	759	511	2039
<i>Bedrijventerrein</i>				
103 Watertorenpark	-191	134	131	2.020
Totaal winstgevend	30.589	23.713	17.957	

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een positief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. De boekwaarden van De Veldkamp, wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde van wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp is opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties.

De grondexploitaties met een negatief bedrag op eindwaarde zijn de grondexploitaties met een verlies. We presenteren de verschillende deelprojecten van Hart van Zuid, maar voor Hart van Zuid als totaal wordt één voorziening getroffen. Vandaar dat sommige winstgevende deelprojecten (712, 713, 714 en 716) in de bovenstaande tabel toch als verliesgevend wordt gepresenteerd. Voor het verlies treffen we (voor ons aandeel) op contante waarde een voorziening. Die voorziening is per 31 december 2019 € 78,5 miljoen. De voorziening was bij de laatst vastgestelde jaarrekening per 31 december 2018 € 75,4 miljoen.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties

De laatste jaren zijn er grote stappen gezet om de reserve grondexploitaties op een goed peil te krijgen. Het ging dusdanig goed dat er vorig jaar bij de Kadernota 2020-2023 besloten is om geen rente toe te voegen aan deze reserve in de jaren 2021 en 2022 en de toevoeging te halveren in de jaren 2020 en 2023, omdat er voldoende middelen in de reserve zaten om de eigen risico's op te vangen. In 4 jaar tijd wordt er daarom € 6 miljoen uit deze reserve gehaald.

Maar bij de actualisatie van de grondexploitaties komt naar voren dat de risico's met ruim 12 miljoen zijn toegenomen (zie de risico's in deze paragraaf, het gaat voornamelijk over het mogelijk toevoegen van programma) en blijkt dat nieuwe initiatieven meer en meer gericht worden op binnenstedelijke projecten. Waar het grondbedrijf voorheen "weiland" projecten had om geld te verdienen is er nu de situatie dat de nieuwe projecten voornamelijk geld gaan kosten. Om nieuwe projecten mogelijk te kunnen maken zal er dan een beroep gedaan worden op de reserve grondexploitaties.

Stand van de reserve grondexploitatie

Naar verwachting bedraagt het vrij besteedbare deel van de reserve eind 2020 € 8,1 miljoen. De reserve staat naar verwachting op € 10,0 miljoen in 2024. Bij de herzieningen van 2019 was de verwachting nog dat de reserve in 2024 € 15,6 miljoen zou bedragen. De oorzaak daarvan is, zoals hierboven beschreven, dat er € 6 miljoen uit de reserve is gehaald (geen rente toevoeging). In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 31-12 in de komende jaren (* miljoen):

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve grondexploitaties	5,6	8,1	7,8	7,2	8,0	10,0

Ten opzichte van de vastgestelde herzieningen van 2019 wordt de reserve € 2,7 miljoen hoger. Deze verbetering wordt met name veroorzaakt door de verbetering van de grondexploitatie BXL en de verbetering van de Materiele Vaste Activa (dit jaar zijn alle complexen getaxeerd en deze vallen gunstiger uit dan verwacht). Daar staat tegenover dat de eigen bedrijventerreinen uit voorzichtigheid het verwachte uitgiftetempo verlaagd hebben (en er dus een verslechtering optreedt).

Risico's

De risico's van het grondbedrijf hebben met name betrekking op de vastgestelde grondexploitaties. Voor de risico's van de grondexploitaties geldt dat er een wisselwerking is tussen de herziening van de grondexploitaties en de risico's. Wanneer een risico (financieel) wordt verwerkt in de grondexploitatie vervalt daarmee dat specifieke risico, het wordt dan voorzien. Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is fors toegenomen van € 6,0 miljoen bij de vastgestelde herzieningen 2019 naar € 18,2 miljoen bij deze begroting (bij 90% zekerheid). De oorzaak van de verhoging van het risico is dat de druk om woningbouw toe te voegen fors is toegenomen. Met de provincie zijn aanvullende woonafspraken gemaakt. Alvorens overgegaan wordt tot realisatie van woningbouwlocaties zal bestuurlijke besluitvorming moeten plaatsvinden. Daarnaast is er nog steeds geen duidelijkheid over de stikstofproblematiek en PFas. Deze zijn daarom als nieuw risico toegevoegd.

Hieronder staan de tien grootste risico's vermeld (tussen haakjes staat vermeld welke invloed het betreffende risico heeft).

Algemeen risico: woningbouwvoorraad

Door de grote vraag naar woningbouw ontstaat er druk om meer woningbouw te gaan ontwikkelen dan dat er feitelijk door modellen als Primos worden voorspeld. Omdat onzeker is in hoeverre in de toekomst de modellen werkelijkheid worden, ontstaat hierdoor een risico dat er meer wordt geprogrammeerd dan de lange termijn behoefte. Het onderhanden werk van de gemeente kan dan minder waard worden (55%);

Algemeen risico: Rente

In de grondexploitaties wordt meerjarig gerekend op een rente van 2% conform de voorschriften van het BBV. Gezien de ontwikkeling van de rente is het te verwachten dat de rente tijdens de looptijd van de projecten gaat stijgen ten opzichte van de inflatie en moet er een grotere voorziening worden getroffen (13%);

Algemeen risico: Door de stikstof en PFas problematiek vervallen uitgeefbare kavels

Er is nog geen duidelijkheid over de te volgen regels over PFas en stikstof. In theorie kunnen de regels dusdanig streng worden dat we uitgeefbare kavels niet kunnen aanbieden (3%);

Hart van Zuid fase 1: Lansinkveld Noord

Er moet meer openbare ruimte in Lansinkveld Noord worden gerealiseerd dan aangenomen (3%);

Algemeen risico: Maatschappelijke Vaste Activa

De verkeerswaarde van de gronden, die (nog) niet in exploitatie zijn genomen daalt, waardoor een grotere voorziening getroffen moet worden (2%);

Ketelfabriek Hart van Zuid

De helft van de Ketelfabriek (voorheen woonstad Noord) moet worden ingericht als openbare ruimte om ruimte te bieden aan stedelijkheid (2%);

Ketelfabriek Hart van Zuid

Na 2021 wordt geen bankgarantie afgegeven door de ontwikkelaar. Na 2021 zijn er wel afspraken gemaakt over de huur en afname van grond in Ketelfabriek Hart van Zuid. Wanneer de ontwikkelaar haar afspraken niet nakomt, heeft de gemeente geen (financieel) vangnet (2%);

WTC business district: Programma en grondprijzen

De markt voor de grondverkopen verslechtert, waardoor de grondprijzen onder druk komen te staan en/of het niet volledig kunnen realiseren van het beoogde programma (2%);

Algemeen risico: Grondprijzen dalen

De markt voor de grondverkopen verslechtert, waardoor de grondprijzen onder druk komen te staan (2%);

Hart van Zuid fase 1: Sanering

De door de ontwikkelaar voorgestelde saneringsaanpak van EMGA Zuid blijkt niet haalbaar (2%).

De tien grootste risico's bepalen afgerond 86% van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het beheer van de financieringsportefeuille. Vanwege de risico's die ontstaan als een tekort aan liquide middelen optreedt of als overtollige middelen te voortvarend worden uitgezet is de financiering, meer dan andere beleidsterreinen, sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet (Ruddo) geven de kaders aan waarbinnen gemeenten mogen handelen. Zo heeft het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk de mogelijkheden om overschotten te beleggen beperkt. Alle tegoeden van decentrale overheden worden automatisch afgeroomd en bij het Rijk belegd. Daarnaast hebben we als gemeente in de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2018" (art. 10) en in het Treasurybesluit 2014 regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgesteld. In 2014 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven vastgelegd in de "Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2014".

Wat willen we bereiken

1. over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe gaan we dit doen

a. We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille en waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. Voor zover investeringen al in de meerjarenbegroting zijn opgenomen nemen we deze als basis voor de liquiditeitsbehoefte. Het vroegtijdig signaleren van liquiditeitsfluctuaties blijkt weerbarstig. Niet zelden worden investeringen uitgesteld. Anderzijds kunnen nieuwe investeringen ook snel besloten worden en op korte termijn een liquide behoefte veroorzaken. We hebben in 2019 en 2020 geldleningen aangetrokken met looptijden, die variëren van 5 jaren tot 30 jaren. De aanhoudend lage rentes. De grootste, een 30-jarige geldlening van € 40 miljoen tegen een tarief van 0,46% geldt als basisfinanciering voor de komende jaren. Korter durende leningen gingen tegen nog lagere tarieven. De gemiddelde rentelast daalt hierdoor, maar de keerzijde is dat we op korte termijn niet meer zoveel kunnen profiteren van de aanhoudende negatieve rente op kasgeldleningen.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we in de basis een goede toegang tot de kapitaalmarkt. We moeten dan wel financieel gezond blijven om optimale condities te kunnen blijven krijgen. Ook een BNG Bank maakt inmiddels gebruik van risicomethodieken om haar klanten te monitoren. Door onze lage solvabiliteit (8% eind 2019) behoren we wel tot de gemeenten, die gevolgd worden. Naast de sectorbanken BNG en NWB maken we gebruik van tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten.

c. We beperken onze risico's

In beginsel verstrekken wij geen nieuwe leningen en garanties meer. In de 5 jaren tot 2014 verstrekten we nog frequent leningen (25 voor € 34,7 miljoen), maar van 2014 t/m 2019 zijn nog slechts 3 leningen en 2 garanties verstrekt voor minder dan € 5 miljoen. We hebben maatregelen genomen om onze portefeuille uitgeleend geld te verkleinen. Verenigingen en instellingen hebben leningen afgesloten in een relatief dure periode; ze betalen vaak tussen de 3 en 7% rente. Het huidige beleid is er op gericht dat vervroegd aflossen bespreekbaar is, maar heronderhandelen over de rentevoet doen we niet.

We accepteren nog slechts borgstellingen waarbij we het risico kunnen delen met de Stichting Waarborgfonds Sport. Uitgangspunt blijft dat een vereniging of stichting zonder de lening in haar voortbestaan zou worden bedreigd en dat de totale financiële huishouding van de aanvrager rente en aflossing mogelijk maakt, zodat het risico voor de gemeente beperkt is. Uitsluitend als het college van oordeel is, dat er zeer ongewenste maatschappelijke effecten optreden als we een verzoek tot borgstelling weigeren, kan een uitzondering gemaakt worden.

De woningbouwcorporatie Domijn sluit geen nieuwe leningen meer af bij de gemeente. De afgesloten leningen kunnen ongewijzigd "uitlopen". De leningenportefeuille uitgeleend geld neemt door aflossingen van Welbions jaarlijks af. De woningbouwcorporatie kan haar financiering nu zonder directe bemoeienis van de gemeente realiseren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat in eerste lijn garant. Wij hebben nog een achtervangfunctie voor de leningen van woningcorporaties in onze gemeente. De kans dat we in de toekomst schade lijden door aanspraak op deze achtervangfunctie is zeer klein.

In juli 2020 is onze grootste uitstaande geldlening van € 25 miljoen aan Ziekenhuisgroep Twente anderhalf jaar eerder dan contractueel overeengekomen afgelost. We hebben dit toegestaan, omdat de zekerheid van terug ontvangen van de hoofdsom prioriteit is. Dit betekent wel, dat we in 2020 en 2021 minder rentebaten ontvangen.

In 2020 zullen we niet deelnemen aan een converteerbare hybride geldlening aan Enexis. Een geldlening met normale voorwaarden zou te overwegen zijn. Maar omdat conversie in aandelen bijna zeker gaat plaatsvinden, komt de inleg waarschijnlijk niet weer terug. Zeker nu onze rol als financier wordt ingevuld door de provincies, die in tegenstelling tot onze gemeente overtollige middelen hebben, kiezen we ervoor om onze financiële positie niet verder te verzwakken.

We lopen ook risico's door het financieren van verbonden partijen en deelneming in andere rechtspersonen. De risico's van verbonden partijen worden toegelicht in de betreffende paragraaf. De risico's op verliezen bij deelnemingen zijn beperkt tot de boekwaarde. Vaak heeft financiering in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de boekwaarde vele malen lager is dan de reële waarde van de deelneming. De hogere marktwaarde biedt beperkte kansen, omdat de aandelen in de meeste gevallen alleen overdraagbaar zijn aan mede-overheden en dan vaak ook nog met kwalitatieve eisen in de vorm van dienstenafname. Dit beperkt de verhandelbaarheid. Waar verhandelen mogelijk is zonder het publieke belang te schaden zullen we dit overwegen. De keerzijde, het wegvallen van structurele dividendbaten na verkoop, wordt in de afweging meegenomen.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen van onze gemeente.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Markt-waarde aandelen 1)	Dividend 2021	Borgstellingsprovisie 2021	Baten uit deel-nemingen 2021
BNG Bank NV	174.486	436.215	13.000.000	300.000		300.000
Enexis NV	213.099	40.840	6.600.000	100.000		100.000
Twence BV	105.681	-	17.200.000	300.000	175.000	475.000
Twente Milieu NV	340	154.285	2.000.000	-		-
Totaal alg. middelen in programma 9	493.606	631.340	38.800.000	700.000	175.000	875.000
Twence BV (afvalbegroting in programma 7)				482.000		482.000
Totaal				1.182.000	175.000	1.357.000

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde indicatief, een theoretisch concept, berekend met vuistregels. Ze geven de waarde aan van onze aandelen in relatie tot de intrinsieke waarde van de onderneming. Enexis laat jaarlijks een waarderingsoptie opstellen door Deloitte.

▪ We stellen een financieringsbehoefte op en beheren de leningenportefeuille

We hebben ruim gebruik gemaakt van de gunstige rentecondities van kort geld op de geldmarkt. Vanuit de gouden regel, dat vaste activa gefinancierd moeten worden met lang vreemd en eigen vermogen, en vanwege de overschrijding van de kasgeldlimiet moesten we de omzetting van kort geld naar lang geld doorvoeren.

De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding is niet maatgevend. Als we 3 kwartalen achtereenvolgens overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt, een kenmerkend risico van de geldmarkt. Het volgende overzicht laat per begrotingsjaar de maximale schuldbedragen zien die in rekening courant of als kasgeldlening mogen worden afgesloten (bedragen * € 1.000):

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Begrotingstotaal	314.720	298.561	300.186	294.867
Percentage cf regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet (1 x 2)	26.751	25.378	25.516	25.064

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten (bedragen * € 1.000).

Renterisiconorm	2021	2022	2023	2024
Begrotingstotaal	314.720	298.561	300.186	294.867
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (1 x 2)	62.944	59.712	60.037	58.973
Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	24.167	3.997	14.010	20.144
Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	38.777	55.715	46.027	38.829

Het renterisico bestaat uit de verplichte aflossingen. Renteherzieningen zijn alleen afgesproken bij geldleningen die doorgeleend worden aan woningcorporatie Welbions. Hiervoor dragen wij als gemeente geen risico. Dit geldt ook voor de aflossingen van leningen, waar een even grote aflossing van de woningcorporatie aan ons tegenover staat. Zoals blijkt uit het overzicht blijven de renterisico's in alle jaren van de meerjarenbegroting ruim onder de renterisiconorm.

We speculeren niet. De gemeente Hengelo heeft geen beleggingen of derivaten uitstaan bij marktpartijen. Doordat de rijksschatkist dagelijks positieve rekeningssaldi afroemt is er geen mogelijkheid meer om uitzettingen op korte termijn te doen.

Verdere beleidsuitgangspunten

▪ We passen totaalfinanciering toe

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van totaalfinanciering of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door totaalfinanciering worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

- **We rekenen reële rente toe aan de taakvelden**

We rekenen een reële rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. Als gevolg van de dalende rentes in de markt hebben we het omslagpercentage in het verleden in stappen verlaagd van boven de 5% naar 2% in 2019. Voor 2021 is deze omslagrente nog te hoog gebleken en verlaagd naar 1,5%. Uitzonderingen zijn de rente die (verplicht) aan de grondexploitaties wordt toegerekend (2%) en de rente op vervangingsinvesteringen, die annuïtair zijn berekend (historisch hogere rente). Daarom ontstaat alsnog een positief renteresultaat. De verwachte afwijking blijft binnen de toegestane afwijking van 0,5%.

Financieringsbehoefte

Alle bezittingen en vorderingen moeten gefinancierd zijn met eigen of lang of kort vreemd vermogen. We voorspellen in de meerjarenbegroting onze toekomstige baten en lasten. Hieruit leiden we de toekomstige uitgaven en inkomsten en de toekomstige toe- of afname van bezittingen af. Het gedeelte van onze bezittingen, dat nog niet gedekt is met aanwezig eigen vermogen of al aangetrokken vreemd vermogen is de financieringsbehoefte. Positieve getallen duiden op een verwacht financieringsoverschot, negatieve getallen duiden op een investeringsbehoefte. We hebben na het gericht aantrekken van leningen in verband met grote investeringen in de afgelopen periode in de komende tijd vanuit de geregistreerde begrotingsmutaties een financieringsoverschot. Dit kan snel teniet gedaan worden als inkomsten uit de grondexploitaties vertragen of minder worden of als er nieuwe investeringsvoorstellen worden gehonoreerd.

Financieringsbehoefte uit:	2021	2022	2023	2024
Exploitatie	11.376	16.077	15.460	16.884
(Des)investeringen	44.308	24.322	18.982	17.985
Financiering	-47.003	-1.786	-12.129	-19.109
Financieringsoverschot	8.681	38.613	22.313	15.760

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het begrotingsjaar 2021 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	17.435.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-12.380.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	5.055.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-4.481.000
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-1.110.000
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	1.170.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	634.000
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	634.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-2.992.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury ¹⁾	-2.358.000

¹⁾Het renteresultaat is een positief renteresultaat; deze tabel is zo geadviseerd door de commissie BBV.

De aan de taakvelden toegerekende rente (e.) is 1,33% van de boekwaarde van de betreffende activa. Hiermee liggen we 0,17% onder de begrote omslagrentevoet van 1,5%. De afwijking valt binnen de toegestane marge van 0,5%.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben. We zitten dan in het bestuur van deze organisatie of hebben stemrecht in de ledenvergadering/aandeelhoudersvergadering én lijden verlies als de organisatie failliet gaat of als wij aangesproken kunnen worden als ze haar verplichtingen niet kan nakomen.

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Beleidskader Partijen Hengelo 2013", hierna "beleidskader" genoemd. Het financiële risico is het risico, dat de gemeente loopt als de verbonden partij failliet gaat of aanspraak maakt op niet begrote bijdragen van de gemeente. Bestuurlijke risico's treden op als de gemeente aangesproken kan worden op haar bestuurlijke rol in de verbonden partij.

In de verschillende programma's in hoofdstuk 5 gaan we in op de bijdrage van deze partners aan de programmadoelstellingen. Hier kijken we naar de kracht en zwakke punten van de organisaties zelf en de risico's die de samenwerking voor de gemeente oplevert.

Beleidskaders, visie en beleidsvoornemens

In het beleidskader is de visie op verbonden partijen uitgebreid weergegeven. We volstaan hier met de hoofdlijn van het beleid. Aan de basis staat, dat we alleen samenwerken met verbonden partijen als dit het geëigende middel is om onze beleidsdoelstellingen te realiseren.

Het uitbesteden van taken aan een regionaal samenwerkingsverband betekent dat besluiten in organisatiebesturen en niet meer in de gemeenteraad genomen worden. De invloed moet gedeeld worden met andere gemeenten. Dit is inherent aan samenwerken. Samenwerken is balanceren tussen stevige democratische controle en effectief en efficiënt samenwerken.

De samenwerking met verbonden partijen kent twee invalshoeken:

- De bijdrage van de verbonden partij aan de doelstellingen van de gemeente (nut);
- Het risico dat de gemeente loopt door de deelname, met name financieel, maar ook bestuurlijk.

Deze invalshoeken moeten in balans zijn; een groter risico kunnen we pas accepteren als de bijdrage aan de doelstellingen eveneens groot is. Daaruit volgt dat we activiteiten, uitgevoerd door partijen die marginaal bijdragen aan onze doelstellingen maar wel een groot financieel risico opleveren, beter anders kunnen organiseren.

Voorgenomen wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Op 1 juli 2020 heeft Minister Ollongren van BZK een wijzigingsvoorstel van de Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen ingediend bij de Tweede Kamer. Het voorstel beoogt de positie van gemeenteraden te versterken en de betrokkenheid van burgers te vergroten (inspraakrecht). De Raad van State heeft in haar reactie bedenkingen over de uitvoerbaarheid, omdat raadsleden nu al zwaar belast zijn en de wijzigingen weliswaar invloed geven, maar ook extra inspanningen vragen. Enkele wijzigingsvoorstellen:

- In de regeling ("statuten") wordt opgenomen over welke besluiten het zienswijzerecht van gemeenteraden wordt toegepast; het bestuur van de GR moet schriftelijk gemotiveerd reageren op zienswijzen.
- De wijze waarop ingezetenen betrokken worden bij besluitvorming wordt in de regeling vastgelegd.
- Raden kunnen vragen een gemeenschappelijke adviescommissie in te stellen, die het bestuur over uiteenlopende zaken adviseert.
- De GR heeft een actieve informatieplicht naar gemeenteraden (zoals nu het college al heeft).
- Begrotingen (beleidskaders) moet voor 30 april aan gemeenten gezonden worden (was 15 april).

Regionaal is er behoefte om de verschillende gemeenschappelijke regelingen meer op één lijn te brengen als het gaat om de uitgangspunten voor de begrotingen. Daartoe is een basisset van

uitgangspunten opgesteld waar de gemeenschappelijke regelingen, die we samen delen, zich aan hebben geconformeerd. De afspraken gaan o.a. over het vroegtijdig aangeven van nieuw beleid in een kaderbrief voorafgaand aan de begroting, afspraken over reservesposities en risicoanalyse en toepassing van inflatie- en looncompensatie.

Risicomanagement bij de verbonden partijen

Steeds meer voeren verbonden partijen een eigen analyse van risico's, die hun succes bedreigen. Hierover rapporteren ze in de begrotings- en verantwoordingsstukken. De wijze waarop risico's worden benoemd en geobjectiveerd verschilt sterk per partij.

De risicobeoordeling van verbonden partijen wordt gedaan op basis van een beoordeling van de jaarstukken en begrotingen van deze partijen. Daarmee oordelen we met algemeen aanvaarde normen over in rapportages zichtbare grootheden zoals bijvoorbeeld weerstandsvermogen, schuldpositie en resultaten in de meerjarenbegroting.

Daarnaast hebben we in samenwerking met enkele gemeenten de verbonden partijen risicovragen laten beantwoorden. Deze zijn geanalyseerd en gerubriceerd en leiden tot een score op basis waarvan we de partijen ingedeeld hebben in 3 risicoklassen: laag risico, gemiddeld en hoog. Deze risicoscore is de weging van de score op grond van de risicovraag bij de verbonden partij en het financieel belang van Hengelo in de verbonden partij. In volgende overzicht worden de resultaten weergegeven.

Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
Regio Twente	Gemiddeld	groot	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Hoog	groot	Hoog
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente	Gemiddeld	zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Gemiddeld	klein	Laag
Crematoria Twente	Gemiddeld	klein	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Hoog	groot	Hoog
Omgevingsdienst Twente	Hoog	gemiddeld	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Gemiddeld	klein	Laag
BNG Bank N.V.	Laag	gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Gemiddeld	groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Gemiddeld	gemiddeld	Gemiddeld
Enexis Holding B.V.	Laag	klein	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	gemiddeld	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	zeer groot	Hoog

Ontwikkelingen bestaande verbonden partijen

We schetsen actuele ontwikkelingen en voor de partijen met een risicoscore totaal "hoog" lichten we toe hoe deze score tot stand gekomen is.

SWB Midden-Twente

SWB heeft de teruglopende rijksbijdragen al lang in haar meerjarenbegroting verwerkt. In deze visie is er voldoende vet op de botten om het jaar 2022 te bereiken, waarna een einde verwacht wordt van enkele jaren van structurele verliezen. Corona heeft forse impact op de kerntaak Beschut Werk met als resultaat minder mensen hun werkbesteding kunnen aanbieden en minder productie. Het Rijk heeft inmiddels bijdragen toegezegd. SWB zet in op het verbeteren van de informatievoorziening door een nieuw geïntegreerd proces- en financieel systeem. De implementatie daarvan gaat niet zonder aanloopmoeilijkheden, maar gaat zijn vruchten afwerpen.

De risicoscore "hoog" is gegeven vanwege de grote financiële impact van SWB. Alleen dat al vergt intensief toezicht. Als verreweg de grootste deelnemer dragen we een groot deel van het risico. Daarentegen is het geruststellend, dat de risicoscore zelf niet alarmeert. Alle aspecten scoren gemiddeld tot goed, "flexibiliteit" en "control" zijn risico verhogende factoren. Veel vaste lasten kunnen niet snel bijgestuurd worden en het meer in control zijn wordt nog als verbeterpunt aangemerkt.

Regionaal Bedrijventerrein Twente XL

XL Park is een grondexploitatie voor bedrijven. De doelstelling is enerzijds het veilig stellen van arbeidsplaatsen voor de regio, maar anderzijds het beperken van het bij deze grondexploitatie behorende verlies op termijn. Op dit moment wordt een tekort van € 11,9 miljoen verwacht. Dit tekort is door de deelnemende gemeenten geheel in een voorziening afgedekt. De gronduitgiftevoorspelling is nog steeds goed, ook in Coronatijd, waardoor de investering in XL Park in 4 jaren gaat halveren. Kavels kunnen per direct worden uitgegeven, wanneer bedrijven daarom vragen. De samenwerking onder de noemer Port of Twente zorgt voor gebundelde krachten om de logistieke sector in Twente te versterken, te verduurzamen en de Twentse economie te ondersteunen. De stikstofproblematiek en Corona zijn risicofactoren. De stikstofproblematiek heeft genoopt tot nog voorzichtiger ramen van omzet.

De risicoscore "hoog" volgt zowel uit de score van de uitvraag als de financiële impact voor Hengelo. Geen flexibiliteit is het grootste risico. "Control" en "kwaliteit" scoren als risico ook hoger dan gemiddeld. De afhankelijkheid van de markt voor grote bedrijfspercelen is een gegeven. Daarnaast dragen we voor 23% bij in de verliezen. Dat we op einddatum met een verlies sluiten is al ingecalculeerd, ook in onze eigen exploitatie. Vanwege de goede screening via onze grondexploitaties wordt RBT al intensief gevolgd.

Regio Twente "in transitie"

Een van de hoofddoelen van de Regio Twente is om de sociaaleconomische structuur binnen Twente te versterken. De manier waarop dat gebeurde werd echter als een complexe bestuurlijke 'spaghetti' ervaren. Om die reden is door het algemeen bestuur (AB) van de Regio Twente gekozen voor verregaande ingrepen in de (bestuurlijke) organisatie van de Regio Twente, waarbij 'focus' en 'eenvoud' de uitgangspunten zijn. Het AB heeft op 25 september 2019 een veranderopdracht vastgesteld. Daarna, op 11 december 2019, heeft het AB ingestemd met het oprichten van een 3-O bestuursmodel. Concreet betekent dit: een Regiobestuur met vertegenwoordiging uit 3 O's, namelijk (1.) de Overheid, (2.) de Twentse Ondernemingen en (3.) de Twentse organisaties voor Onderwijs- en onderzoeksinstituten. Dit model wordt ook wel 'triple helix' of '3-O samenwerking' genoemd.

Het "Transitieplan" is op 1 juli 2020 aan het Algemeen Bestuur van de Regio Twente voorgelegd. Hierin zijn voorstellen gedaan om de Regio Twente op vier hoofdlijnen te ontvlechten, te weten op de onderdelen:

1. Samenwerking binnen de 3 O's;
2. De Gezondheids-GR;
3. Recreatieve voorzieningen;
4. Coalitions of the willing.

Met één tegenstem (gemeente Rijssen Holten) is dit Transitieplan op 1 juli 2020 in het AB vastgesteld. Dit Transitieplan is het startpunt van de ontvlechting van de huidige Regio Twente. Dat is het proces dat nu (september 2020) binnen het DB en AB van de Regio Twente gaande is.

Veiligheidsregio Twente

Voor de VRT is 2021 het eerste jaar van uitvoering van het beleidsplan 2020-2024. De regio gaat door op de ingeslagen weg met speerpunten als bevorderen innovatie, intensieve samenwerking met kennisinstituten en bedrijven en uiteraard de deelnemende gemeenten. Mede ook gelet op de ervaringen van Corona is een goed toegeruste crisisorganisatie van essentieel belang. De komende periode bestaat focus op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen als klimaatverandering, cybercrime, energietransitie en de invoering van de nieuwe Omgevingswet.

De risicoscore "hoog" is ook hier voornamelijk het gevolg van gebrek aan flexibiliteit, hoge vaste kosten, die niet snel bij te sturen zijn. Daarbij dragen wij als middelgrote stad flink bij in de exploitatie, waardoor de financiële impact ook stevig is.

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank ondersteunt de aangesloten gemeenten bij het gemeentelijk beleid schuldhelpverlening. Het doel van de gemeente is de maatschappelijke participatie van hun burgers te bevorderen, mede door schuldhelpverlening. De Stadsbank richt zich hierbij op de 'bancaire taken' voor schuldhelpverlening. Preventie, advisering, budgetbeheer, budgetzorg en bewindvoering zijn interventies waar de Stadsbank op inzet.

De rechtbank heeft in december 2019 besloten dat de Stadsbank als bewindvoerder geen nieuwe klanten mocht opnemen tot 1 maart 2020, omdat enkele termijnen m.b.t. verantwoording niet waren gehaald. Het bestuur van de Stadsbank heeft besloten deze periode te verlengen tot 1 oktober 2020. Deze periode wordt nodig geacht om het reeds gestarte verbeterplan verder uit te voeren, om de basis op orde te krijgen en de noodzakelijke kwaliteitsimpuls voor de komende maanden verder vorm te geven. AB en directie voeren momenteel een discussie over een strategie voor bewindvoering in de toekomst.

Als gevolg van het Coronavirus wordt een toeloop op schuldhelpverlening verwacht in 2021, vanwege oplopende armoede- en schuldenproblematiek. Dit kan resulteren in toename van aanmeldingen bij Budget Alert en wellicht in mindere mate ook bij de Stadsbank.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBT is nu GBTwente. Er is een nieuw visiedocument opgesteld. De koers wordt consolideren, kwaliteit verbeteren en werken vanuit het perspectief van de inwoners met de slogan "persoonlijk en begrijpelijk". Uitbreiding is geen doel meer, maar verzoeken daartoe worden wel overwogen. Er is een optimale organisatieomvang bereikt met mogelijkheid voor geringe groei. Het GBT voert uit en beheert en ziet zelf een toename van haar adviserende rol naar gemeenten toe. Belangrijke onderwerpen zijn de omzetting van de vastgoedwaardering op basis van kubieke meters naar vierkante meters en de samenwerking/wisselwerking met gemeenten in het kader van de BAG en WOZ.

Crematoria Twente

Het vernieuwen en uitbreiden van de crematielocaties is afgerond. Er staat een modern geheel van 4 crematielocaties in Twente, een investering waartoe al in 2012 is besloten. De nieuwe directeur/bestuurder zet in op het uitdragen van de door de verbouw ontstane fraaie locaties en respectvolle persoonlijke begeleiding van de plechtigheden. Er is omzetverlies geleden in de randgebieden van Twente. Men verwacht hier een deel van terug te kunnen krijgen en ziet nu al enig herstel. Een nog niet bekend deel zal als marktverlies beschouwd moeten worden. Er ontstaat een nieuwe uitdaging om financiële bestendigheid te realiseren met een lagere omzet en hogere kosten als gevolg van de renovaties.

Er is een werkgroep in het leven geroepen, die gaat adviseren over de publieke, dan wel private signatuur van de crematoria in de huidige tijd. Corona speelt nauwelijks een rol in het aantal crematies, wel een rol in de wijze waarop de crematies vorm gegeven worden. De kleine toelaatbare gezelschappen zorgen voor een omzetsdaling in het horecadeel. Crematoria Twente volgt de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van resomeren en humusatie om hier tijdig op in te kunnen spelen.

Omgevingsdienst Twente (ODT)

Alle 14 gemeenten en de provincie nemen deel. De taken bestaan vooralsnog uit het voorbereiden van, toezicht op en handhaving van milieuvoorschriften, de zogenoemde VTH-taken. De start wordt beïnvloed door verschil van inzicht over de wijze van samenwerken en de wijze van toerekening van kosten. De uitgangspunten in die begroting worden nog niet door alle gemeenten gedeeld. De verschillen spitsen zich toe op twee hoofdzaken: de verdeelsleutel voor kostentoerekening overhead en de "Twentse norm" m.b.t. de te leveren diensten. ODT wil overhead verdelen naar rato van het aantal inwoners per gemeente, waar oorspronkelijk gesproken werd over een omslag per ingebrachte formatieplaats. Deze wijziging gaat voor de grote gemeenten gepaard met een substantieel hogere bijdrage. Verder gaat ODT uit van een "milieu brede" inbreng van taken, terwijl meerdere gemeenten alleen willen overdragen wat volgens wettelijk vereist kwaliteitsniveau verplicht is. Ook in de nieuwe begroting 2021 zijn de uitgangspunten niet gewijzigd. De bemiddeling over hoe het verder moet verloopt moeizaam. Corona heeft effecten gehad op het kunnen bezoeken van locaties. Daardoor zijn taken onbedoeld uitgesteld.

Twente Milieu

Twente Milieu heeft de herijking van het kostprijs-plus systeem afgerond. De systematiek van kostentoe rekening aan producten heeft invloed op de verdeling van bijdragen van gemeenten. Vanaf het boekjaar 2020 wordt de herziene kostprijsberekening toegepast. Op basis daarvan houden we vanaf 2020 rekening met lagere inzamelingskosten voor onze gemeente op het gebied van afvalstoffeninzameling. Dit mag niet niet verward worden met de veel sterker toegenomen kosten van afvalverwerking. Daar staan hogere kosten op het gebied van "buurtonderhoud" tegenover, in het bijzonder gladheidsbestrijding.

Twente Milieu heeft de strategie geactualiseerd. Ze zet in op partnerschap met gemeenten, samen innovatief werken aan een afvalloos Twente en focus op het optimaliseren van kernactiviteiten.

Twence

Twence heeft haar strategie in samenwerking met de aandeelhoudende gemeenten geactualiseerd. Het beleidsplan 2020-2023 kent de volgende strategische lijnen:

- Een actieve en substantiële bijdrage leveren aan de duurzame regionale energievoorziening;
- Meer waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa produceren om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten.

Twence blijft inzetten op alternatieven voor fossiele brandstoffen, kringlopen sluiten, hergebruik en productie van nieuwe duurzame grondstoffen. Ze draagt fors bij aan de reductie van de CO₂-uitstoot voor haar aandeelhouders. De productie van stoom en warmte gaat een steeds grotere rol spelen. Twence wil ook in de warmtelevering meer kunnen betekenen voor gemeenten in de omtrek van Hengelo. Komende jaren zal gepoogd worden om de publiek-publieke overeenkomst afvalverwerking tussen Twentse gemeenten en gemeente Münster om te zetten in volwaardig aandeelhouderschap van Münster. Ook het bouwen van een mestverwaardingsinstallatie op Elhorst Vloedbelt is nog onder handen. De milieutechnische voordelen- waardevolle nutriënten in de kringloop houden en bodembescherming - zijn alom aanvaard. De landschapstechnische inbedding kan nog op weerstand rekenen.

De goede financiële resultaten lijken structureel te zijn. Om die reden hebben we in onze begroting nog steeds voorzichtig schattend een hoger dividend geraamd. De positieve berichtgeving lijkt recent overschaduwd te zijn door enkele branden. Vooral de brand in de composteringsinstallatie heeft de verwerking van groenafval ingrijpend beïnvloed. Al in 2018 zijn maatregelen genomen om de effecten van brand te minimaliseren.

Enexis

Enexis is een grote speler in de energietransitie. Als regionale energiedistributeur heeft ze de uitdaging om overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers te brengen. Ze neemt (nog) niet deel in warmtenetten. In 2020 heeft Enexis ons gevraagd om deel te nemen aan een aandeelhouderslening. Hengelo heeft hier niet aan meegedaan. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie en de doorberekening van de Tennet-tarieven zal de winst 2021 en het in 2021 te ontvangen dividend over de winst van 2020 substantieel lager zijn ten opzichte van 2019 en 2020. Naar verwachting zal het uit te keren dividend in 2021 (over de winst van 2020) dalen naar ongeveer € 75 miljoen. In 2022 is de prognose dat het uit te keren dividend gehalveerd zal zijn ten opzichte van 2020 (€ 50 mln.). In 2022 worden namelijk de tarieven door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) opnieuw bepaald en zal de impact van de lage rente zich nadrukkelijk (negatief) doen gelden.

De effecten van de Coronacrisis op de lange termijn zijn nog onduidelijk.

Warmtebedrijven in Hengelo

In 2019 is de DEC, het tussenwarmtestation in Hart van Zuid, opgeleverd. Deze centrale verhoogt de temperatuur van de restwarmte van Nouryon, zodat deze geschikt is om huizen en bedrijven te verwarmen. Als gemeente waren wij mede risicodragers in de kosten van deze realisatie. Nu de backbone klaar is zullen wij nog slechts betrokken zijn als 5% aandeelhouder in zowel Warmtenetwerkbedrijf als Warmtebedrijf. Beide bedrijven spelen een belangrijke rol in de energietransitie.

Warmtebedrijf Hengelo

Warmtebedrijf Hengelo BV treedt op als energieproducent en leverancier aan de eindgebruikers. Ennatuurlijk (95% aandeelhouder) is de energieleverancier die de warmte levert. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap nog een belang doordat een normale en een achtergestelde lening van € 3,9 miljoen resp. € 1 miljoen heeft verstrekt. Wij hebben in 2020 een extra kapitaalinjectie van € 90.000 verstrekt om de resterende problemen in de warmtedistributie op te lossen. De vooruitzichten voor de komende jaren zijn sterk afhankelijk van het verkrijgen van een goede EOR (Energie opwekkingsrendement), die de mate van duurzaamheid van de warmtelevering aangeeft. Zonder de verbeteringen in de ketels en aansluitende infrastructuur zouden verliezen ontstaan. Met de verbeteringen, die bij aanvang van het stookseizoen 2020/2021 klaar moeten zijn, is er een licht positieve exploitatieverwachting voor de komende jaren.

De risicoscore duikt in het rood op het gebied van "governance" en "flexibiliteit". De leiding is eenhoofdig, kende ook wisselingen en omdat het een startende BV met weinig personeel is zijn er (nog) geen kwaliteitsonderzoeken, geen regelingen voor personeel etc. Daarnaast is er afhankelijkheid van de infrastructuur en ook van ons als gemeente, als samenwerkingspartner. We zitten er wel met geld in. Deze leningen verhogen het financieel belang, dat daarmee ook groot is. Ondanks de geringe invloed (5%) volgen we Warmtebedrijf op de voet.

Warmtewerkbedrijf Hengelo

Warmtenetwerk Hengelo BV voert alle transportactiviteiten middels het hoofdtransportnet uit. Ennatuurlijk (95% aandeelhouder) is de energieleverancier die de warmte levert. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap nog een belang doordat ze een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. Warmtenetwerkbedrijf is qua omzet afhankelijk van de klantenwerving van Warmtebedrijf. Tot heden hadden we geen inzicht in de financiën. Recent is de 1e AvA gehouden en zien we dat er een negatief eigen vermogen is ontstaan door aanloopverliezen. Bij voldoende warmteleverantie zal deze situatie omslaan in winstgevendheid. De disclaimer "bij voldoende omzet" blijkt cruciaal.

De scores van Warmtebedrijf en Warmtenetwerkbedrijf laten dezelfde deelscores op hoofdkenmerken zien. De toelichting hiervoor bij Warmtebedrijf gegeven is ook hier van toepassing. Ons financieel belang is met een kleinere geldlening iets beperkter.

Lijst van verbonden partijen

Overzicht gemeentelijke verbonden partijen (per 30 juni 2019)			
Naam verbonden partij	Juridische vorm	Vertegenwoordiging / aandeelhouderschap	Verplichte samenw.
1. Gemeenschappelijke regelingen			
Regio Twente	Openbaar lichaam	College	Taakafh.
Veiligheidsregio Twente	Openbaar lichaam	College	J
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente	Openbaar lichaam	College	N
Stadsbank Oost-Nederland	Openbaar lichaam	College	N
Crematoria Twente	Openbaar lichaam	College	N
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Openbaar lichaam	College	N
Omgevingsdienst Twente	Openbaar lichaam	College	J
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Openbaar lichaam	College	N
Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo	Centrumgemeente regeling	College	N
Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo	Centrumgemeente regeling	College	N
2. Vennootschappen en coöperaties			
BNG Bank N.V.	N.V.	College	N
Twente Milieu N.V.	N.V.	College	N
Twence B.V.	B.V.	College	N
Enexis Holding B.V.	B.V.	College	N
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	B.V.	College	N
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	B.V.	College	N
CSV Amsterdam B.V. *	B.V.	College	N
Verkoop Vennootschap B.V. *	B.V.	College	N
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. *	B.V.	College	N
CBL Vennootschap B.V. *	B.V.	College	N
Vordering op Enexis B.V. *	B.V.	College	N
3. Stichtingen en verenigingen			
4. Overige verbonden partijen			
Euregio	Nederlands-Duitse GR	College (raadsleden in Euregiaraad)	N
5. Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd			
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Vereniging	College	nvt
VNG Overijssel	Vereniging	College	nvt

Van alle verbonden partijen vermelden we een aantal kerngegevens, waarvan de informatieve waarde en de onderverdeling in categorieën verbonden partijen zoals in het BBV is bepaald.

Toelichting gegevens

De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de laatste jaarstukken van de verbonden partij zelf of, indien aanwezig, de geprognosticeerde balans in de meerjarenbegroting. Door de gemeenschappelijke regelingen worden toekomstige balansgegevens wel verstrekt. De geprivatiseerde bedrijven doen dit niet. Hier is de laatste balans basis. De jaarresultaten zijn gelijk gesteld aan de toename van het eigen vermogen, ook als de begroting van de VP anders aangeeft. Wij doen geen aanname m.b.t. de resultaten van private partijen, als deze niet door hen zelf gecommuniceerd zijn.

In navolging van de regionale gemeenten waarmee we samen de risico-analyse uitvoeren is het financieel belang de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij bedrijfsdiscontinuïteit. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam verbonden partij	Openbaar belang dat gediend wordt	Bestuurlijk belang	Beleid in pr.
Regio Twente	Gemeentelijke beleidsvoering primaire gemeentelijke processen	Deelname algemeen bestuur en afstemmingsberaden	2,3,5,6,7
Veiligheidsregio Twente	(Voorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	Deelname algemeen en dagelijks bestuur	1
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	Deelname algemeen en dagelijks bestuur	6
Stadsbank Oost Nederland	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	Deelname algemeen en dagelijks bestuur	6
Crematoria Twente	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	Deelname dagelijks bestuur	7
Regionaal Bedrijventerrein Twente ¹⁾	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark	Deelname algemeen en dagelijks bestuur	3,8
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)	Gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	Deelname algemeen en dagelijks bestuur	9,7
Omgevingsdienst Twente (ODT)	Handhaving wetgeving milieu	Deelname algemeen bestuur	7
Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo (Hengelo Centrumgemeente)	Schaal- en kwaliteitsvoordelen behalen en kwetsbaarheidsbeperking van aangesloten gemeenten op het gebied van sociale zaken	Verantwoordelijkheid gemeentebestuur Hengelo, inbreng deelnemende gemeenten via portefeuillehoudersoverleg	6
Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo (Hengelo Centrumgemeente)	Schaal- en kwaliteitsvoordelen behalen en kwetsbaarheidsbeperking van aangesloten gemeenten op ICT-gebied	Verantwoordelijkheid gemeentebestuur Hengelo, inbreng deelnemende gemeenten via portefeuillehoudersoverleg	9

Naam verbonden partij	Financiële belang	Eigen vermogen begin 2021	Eigen vermogen eind 2021	Vreemd vermogen begin 2021	Vreemd vermogen eind 2021	Solvabiliteit	Risicos	Resultaat 2021	Aandeel in de GR
Regio Twente	2.178	9.992	10.030	18.136	20.537	33%	3.800	38	12,9%
Veiligheidsregio Twente	3.174	2.439	2.579	55.827	62.055	4%	2.224	140	13,6%
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB) ¹⁾	14.775	3.770	2.151	6.441	6.441	25%	3.925	-1.619	69,0%
Stadsbank Oost Nederland	440	1.696	1.294	14.616	14.572	8%	1.209	-402	8,0%
Crematoria Twente	50	1.579	1.579	0	0	100%	0	0	14,9%
Regionaal Bedrijventerrein Twente ²⁾	2.735	4.569	6.753	107.030	107.030	6%	nvt	2.184	23,0%
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)	904	173	369	7.605	7.390	5%	1.721	196	16,5%
Omgevingsdienst Twente (ODT)	443	709	742	1.613	1.554	32%	489	33	7,0%
Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo (Hengelo Centrumgemeente)									
Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo (Hengelo Centrumgemeente)									

Geen rechtspersoon; maakt onderdeel uit van de financiën van de gemeente Hengelo.

Geen rechtspersoon; maakt onderdeel uit van de financiën van de gemeente Hengelo.

¹⁾ Het verwachte tekort van Regionaal Bedrijventerrein Twente van € 11,9 miljoen (NCW) is volledig voorzien bij de deelnemende gemeenten. Wij voorzien € 2,7 miljoen en hebben dit als resultaat verantwoord. Dit bedrag is als financieel belang aangemerkt, omdat we het moeten inbrengen als het verlies feitelijk wordt.

Vennootschappen en corporaties

Naam verbonden partij	Wijze van belang	Openbaar belang dat gediend wordt	Beleid in pr.
Twente Milieu NV	Aandeelhouder en deelname bestuur	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling	7
Twence Holding BV	Aandeelhouder	Milieuverantwoordelijke afvalverwerking en kenniscentrum CO2-neutraliteit	7
Bank Nederlandse Gemeenten	Aandeelhouder	Financiering publieke sector: laag houden kosten maatschappelijke voorzieningen	9
Enexis NV	Aandeelhouder	Beschikbaarheid van het energienet, duurzame energiesystemen en energietransport	9
CSV Amsterdam B.V.	Aandeelhouder	Afhandeling rechten en plichten n.a.v. verkoop Essent en Attero	9
Publiek Belang Electriciteitsproductie BV	Aandeelhouder	Afhandeling rechten en plichten n.a.v. verkoop Essent	9
Warmtenetwerk Hengelo BV	Financier en aandeelhouder	Duurzame energieproductie	7
Warmtebedrijf Hengelo BV	Aandeelhouder	Duurzame energieleverantie	7

Naam verbonden partij	Financiële belang	Eigen vermogen begin 2020	Eigen vermogen eind 2020	Vreemd vermogen begin 2020	Vreemd vermogen eind 2020	Solva- bilititeit	Resultaat 2020	Aandeel belang
Twente Milieu NV	2.506	9.636	9.636	17.848	17.848	35,1%	n.b.	19,1%
Twence Holding BV	2.216	133.428	133.428	173.808	173.808	43,4%	n.b.	12,4%
Bank Nederlandse Gemeenten	836	4.991.000	4.991.000	132.518.000	132.518.000	3,6%	n.b.	0,3%
Enexis NV	628	4.024.000	4.024.000	3.691.000	3.691.000	52,2%	n.b.	0,07%
CBL Vennootschap BV	nihil	137	137	22	22	86,2%	n.b.	0,2%
Vordering op Enexis BV	498	0	0	0	0	nvt	0	0,2%
Verkoop Vennootschap BV	nihil	112	112	30	30	78,9%	n.b.	0,2%
CSV Amsterdam B.V.	nihil	746	746	45	45	94,3%	n.b.	0,2%
Publiek Belang Electriciteitsproductie BV	nihil	1.605	1.605	23	23	98,6%	n.b.	0,2%
Warmtenetwerk Hengelo BV	1.040	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	5,0%
Warmtebedrijf Hengelo BV	1.040	1.050	1.050	6.838	6.838	13,3%	n.b.	5,0%

Voor banken is de solvabiliteit per definitie zeer laag. Daarom wordt bij banken naar de Tier 1 ratio gekeken. Deze geeft de verhouding van de vrije reserves ten opzichte van de (risico gewogen) verstrekte leningen aan.

Verenigingen en stichtingen

Wij hebben geen gecombineerd bestuurlijk en financieel belang in verenigingen of stichtingen.

Overige verbonden partijen

Naam verbonden partij	Openbaar belang dat gediend wordt	Bestuurlijk belang	Beleid in programma
Euregio (Openb. Lichaam volgens NL-Duits recht, volgt niet BBV)	Belangenbehartiging gemeenten NL-Duitse grensstreek	Deelname algemeen bestuur en Euregioraad	9

Naam verbonden partij	Openbaar belang dat gediend wordt	Bestuurlijk belang	Financiële belang	Eigen vermogen begin 2021	Eigen vermogen eind 2021	Vreemd vermogen begin 2021	Vreemd vermogen eind 2021
Euregio (Openb. Lichaam volgens NL-Duits recht, volgt niet BBV)	Belangen behartiging gemeenten NL-Duitse grensstreek	Deelname algemeen bestuur en Euregioraad	24	1.652	1.652	35.851	35.851

Het vreemd vermogen van de Euregio bestaat voor € 33 miljoen uit de verplichting om bij de Euregio gestalde middelen van het Interreg-V-programma terug te betalen. Zonder deze middelen is er een normale verhouding eigen/vreemd vermogen.

Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

Bij de volgende verenigingen is in strikte zin geen sprake van een verbonden partij, omdat er geen sprake is van een financiële impact bij faillissement of aansprakelijkheid door garantstelling.

Naam verbonden partij	Aard van het belang	Openbaar belang dat gediend wordt	Beleid in programma
VNG, Vereniging Nederlandse Gemeenten	Lid van de vereniging met stemrecht	Krachtiger lokale overheid door samenwerking en belangenbehartiging	9
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Noord Nederland	Lid van de vereniging	Belangenbehartiging gemeenten in deelnemingen, w.o. Enexis NV en maatschappijen inzake verkoop Essent	9

Naam verbonden partij	Financiële belang	Eigen vermogen begin 2021	Eigen vermogen eind 2021	Vreemd vermogen begin 2021	Vreemd vermogen eind 2021	Solvabiliteit	Resultaat 2021
VNG, Vereniging Nederlandse Gemeenten	355	64.627	64.627	88.985	88.985	42,1%	n.b.
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Noord Nederland				n.v.t.			

In bijlage 8.5 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging.

Maatschappelijke ontwikkelingen

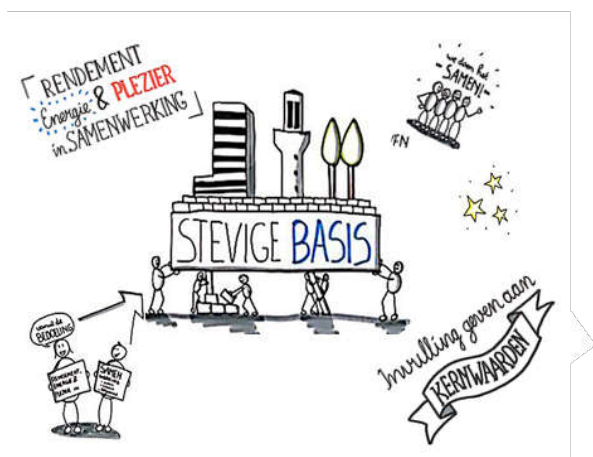
Maatschappelijke ontwikkelingen en ingrijpende veranderingen in wet- en regelgeving zijn van grote invloed op ons werk; op wat we doen, hoe we dit doen en met wie we dit doen. Complexe vraagstukken en samenwerkingsvormen (zowel lokaal als regionaal) vergen andere sturing en flexibele inzet van mensen en middelen.

Ambities

Daarnaast vragen onze eigen ambities en het streven naar optimale dienstverlening aan de stad om een duidelijke focus op onze doelen en op een excellente taakuitvoering. Het college zet vol in op samenwerking, vernieuwing en transparantie. Met de samenleving werken wij aan een leefbare stad.

Doorontwikkeling organisatie

De visie op de doorontwikkeling van onze organisatie is samengevat in een beeld:

Een organisatie waarin de inwoner en ondernemer centraal staan.

Waarin wij op een logische manier en met de juiste houding kunnen doen waar de gemeente voor is: Ervoor zorgen dat de Hengeloërs hier fijn en goed samen kunnen leven, wonen en werken.

Dat is onze taak, daar werken wij dagelijks aan. Dit doen wij met behulp van drie kernwaarden als leidraad voor onze houding en onze manier van werken:

- De logica van de Hengeloër als uitgangspunt;
- Lef hebben; keuzes maken en daadkracht tonen;
- Dingen voltooien, door goed samen te werken.

Deze kernwaarden geven richting aan de manier waarop we de doorontwikkeling van onze organisatie vormgeven.

Er vinden ontwikkelingen plaats in alle domeinen, zoals bijvoorbeeld de transformatie én bezuinigingen binnen het sociaal domein en de invoering van de Omgevingswet. Onze visie op dienstverlening wordt komend jaar een belangrijk speerpunt en de professionalisering van onze bedrijfsvoering zal ook verder vorm krijgen.

Hengelo's werken

Met de verhuizing naar onze nieuwe werkomgeving in de binnenstad werd beoogd dat dit zou bijdragen aan een andere manier van werken; Hengelo's werken. Bewust werken, gericht op samenwerken en verbinden, met openheid en transparantie. Een goede manier van samenwerken draagt daarnaast bij aan de mate waarin we als gemeente in control zijn. Wij handelen naar besluiten en werken met de planning- & control cyclus als belangrijkste sturingsinstrument.

Hengelo's Werken is meer dan huisvesting, het is de visie op de manier waarop we straks gaan werken. Het gaat over het werken in onze organisatie in de breedste zin en het daarbij horende organisatietraject.

Waar willen we naartoe?

1. Richting - We weten als organisatie waar we naartoe gaan. Hoe handelen we? Dat ligt in lijn met de koers van de organisatie.
2. Sturing - We handelen en maken beslissingen als organisatie, niet als afdeling, team of individu.
3. Samenwerking - We benaderen vragen en problemen vanuit meerdere invalshoeken. Daarvoor hebben we elkaar nodig.
4. Oplossing voorop - We doen het om onze inwoners en ondernemers te helpen. Dat vraagt van ons dat we meer kijken naar de geest van wet- en regelgeving.

Programmalijnen Hengelo's werken

De uitwerking doen we in 7 programmalijnen:

1. Leiderschap
2. Wendbare organisatie
3. Cultuur en kernwaarden
4. Samenwerking
5. HR-processen
6. Medewerkersbetrokkenheid
7. Communicatie

Alle kernwaarden komen hier samen: de logica van de Hengeloër, keuzes maken en dingen voltooien.

Bereiken?	Doen?
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte organisatie	Scherpe focus op de te bereiken resultaten vanuit de logica van de Hengeloër. Optimaliseren van de bedrijfsvoering en (concern) control, onder meer door het optimaliseren van de P en C- cyclus. Door het innoveren van werkprocessen onder meer met behulp van informatietechnologie kan efficiënter worden gewerkt en de dienstverlening verder worden verbeterd. Als ambtelijke organisatie kijken we voortdurend kritisch naar onszelf. We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren. Zo realiseren we ook de taakstelling die is opgelegd aan de ambtelijke organisatie. Dit doen we enerzijds door kritisch te kijken naar onze formatie en anderzijds door in te zetten op digitalisering en robotisering.

6.7.2 Personeel

Door veranderingen in de samenleving en de snelheid waarmee dit plaatsvindt verandert onze rol als gemeentelijke organisatie. De gemeente Hengelo dient zich te ontwikkelen tot een wendbare organisatie, zodat we snel en adequaat op ontwikkelingen uit de omgeving kunnen reageren. Dit om in te kunnen (blijven) spelen op de vragen uit samenleving en daarmee een volwaardig maatschappelijk partner te blijven.

Het is onder andere om deze reden dat het programma Hengelo's werken is gestart. Dit organisatie-ontwikkel programma heeft als doel een wendbare en zelfbewuste organisatie te worden waar medewerkers in hun kracht staan. In deze organisatie is sprake van **concernsturing**, is er een **heldere koers en strategie**, wordt **integraal gewerkt** en is de **doelmatigheid** altijd in beeld.

Veranderingen in de organisatie en de wijze waarop het personeelsbeleid wordt vormgegeven en uitgevoerd, moeten goed op elkaar aansluiten. Een modern personeelsbeleid dat aansluit bij de wensen van werknemers en de organisatiedoelstellingen is een voorwaarde voor goed en aantrekkelijk werkgeverschap en een goed presterende organisatie.

Goed werkgeverschap gaat om meer dan het optimaal benutten en inzetten van de aanwezige competenties en kwaliteiten van medewerkers. Het moet uitnodigen tot ontwikkelen en leren, tot veranderen en verbreden van de inzetbaarheid. Dat laatste is juist in tijden van ontgroening en vergrijzing in combinatie met de te verwachten krapte op de arbeidsmarkt van groot belang.

Bereiken?	Doen?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	Zorgdragen voor een prettig werkklimaat waarin medewerkers werken met plezier, met ruime ontwikkelmogelijkheden en aandacht voor talentontwikkeling. We gaan ons werving- en selectiebeleid actualiseren en we gaan ons introductiebeleid nog beter vormgeven.
Sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt	Invulling geven aan beleid om in het kader van de Participatiewet extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking.
Vergroten leervermogen en verbreden inzetbaarheid	Diverse activiteiten en programma's binnen de Twentse School.
Vergroten van mobiliteit	Stimulerende maatregelen en adequate begeleiding vanuit het loopbaancentrum met aandacht voor de rol van leidinggevers hierin.
Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap	Bewustwording van het belang van persoonlijk leiderschap in de organisatie vergroten en hiervoor activiteiten ontwikkelen.
Leiderschapsontwikkeling	Organiseren van activiteiten met betrekking tot leiderschapsontwikkeling en instrumenten ontwikkelen ter ondersteuning van leidinggevers.
Integriteitsbewustzijn bevorderen	Het ontwikkelen van activiteiten met als doel het integriteitsbewustzijn en integer handelen te bevorderen.
Goede arbeidsomstandigheden (veiligheid, gezondheid en welzijn)	Onderhouden van maatregelen gericht op fysiek en mentaal gezonde medewerkers waaronder extra aandacht voor agressie en geweld.
Een verlaging van het ziekteverzuim naar maximaal 4,5%	Blijvend aandacht voor verzuimpreventie en de eigen regierol van leidinggevers bij (langdurig) verzuim. We gaan een nieuw arbobeleidsplan (inclusief verzuimbeleid) maken om medewerkers veilig, gezond en met plezier te laten werken.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

Voor 2020 e.v. zetten we in op het volgend thema:

HR21/functiewaardering

In 2020 gaat de gemeente Hengelo de overstap naar HR21 maken. HR21 is het sectorale functiewaarderingssysteem dat door BuitenhékPlus en Leeuwendaal is ontwikkeld in opdracht van de VNG. HR21 is een makkelijke en toegankelijke manier om een generiek functieboek op te bouwen. Daarnaast kan HR21 gebruikt worden voor een integrale HR-benadering, middels een digitale webapplicatie, waarmee de gemeente Hengelo een slag kan maken in de ontwikkeling en verbinding van het HR-beleid.

6.7.4 P&O-processen

In het kader van het organisatiedoel om een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte organisatie te zijn, zetten we in op verdere optimalisatie van de P&O-processen.

Bereiken?	Doen?
De juiste HR-informatie optimaal, tijdig en digitaal beschikbaar op de juiste plek.	Registratie aan de bron (eenmalig en eenduidig) voor meervoudig gebruik middels toekomstbestendige ICT-technologie, die waar nodig wordt uitgebreid of vernieuwd.
Medewerkers die goed toegerust zijn om binnen veranderende werkprocessen en met vernieuwende ICT-technologie te functioneren	Bij het implementeren van nieuwe technologieën en systemen en bij het aanpassen van werkprocessen is veel aandacht voor betrokkenheid en training van medewerkers.

6.7.5 Informatievoorziening en technologie

Gemeente Hengelo wil een vitale partner zijn voor haar inwoners en ondernemers. ICT is daarbij onmisbaar: automatisering en informatisering geven mogelijkheden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk. Ook in 2021 blijft de organisatie sterk inzetten op betere en efficiëntere dienstverlening en bedrijfsvoering door de inzet van informatietechnologie, om zo haar strategische doelen te behalen.

Bereiken?	Doen?
Verbeterde dienstverlening	Gemeente Hengelo is open en transparant. We zorgen dat onze inwoners zoveel mogelijk, ongeacht het kanaal, toegang hebben tot de voor hen relevante informatie. Die informatie is transparant, digitaal beschikbaar en toegankelijk. In 2021 zetten wij met de implementatie van de Wet Open Overheid in op het verdergaand digitaal ontsluiten van informatie. Daarnaast wordt in 2021 aandacht besteed aan het uitbreiden van het aantal e-formulieren, met speciale aandacht voor de producten en diensten van de afdeling Burgerzaken.
Efficiëntere bedrijfsvoering	Gemeente Hengelo werkt sinds 2010 zaakgericht met IRIS. Dit huidige zaakstelsel voldoet niet meer aan onze eisen van vandaag de dag. In 2021 starten we een aanbesteding voor de vervanging van het huidige zaakstelsel, op basis van een nieuw ontwikkelde visie op zaakgericht werken en dienstverlening. De Corona crisis heeft een grote impact op onze manier van werken. Nu we nog flexibeler zijn gaan werken, is het belang van de juiste informatie op de juiste plek nog groter geworden. In 2021 besteden we aandacht aan het verdergaand digitaliseren van onze archieven, vindbaarheid van informatie en het verbeteren van het gebruik van ons zaakstelsel en onze samenwerkingsomgeving. Ook gaan we kijken op welke manier we nog beter digitaal met elkaar kunnen samenwerken. Een moderne en flexibele organisatie verlangt een eveneens flexibele informatievoorziening. In 2021 zal worden ingezet op het in kaart brengen van onze business architectuur en het applicatielandschap. Aansluitend zal een onderzoek uitgevoerd worden naar de flexibiliteit van ons huidige applicatielandschap en de wijze

	waarop we onze bedrijfsprocessen nog optimaler kunnen ondersteunen. De landelijke standaarden vormen hierbij ons uitgangspunt.
Datagedreven sturing	In 2020 zijn we gestart met datagedreven sturing. Na deze eerste stap waarin de basis op orde is gebracht, volgt in 2021 vanuit het Kern Datateam de volgende stap naar het uitbreiden van het aantal dashboards, waarbij eveneens aandacht wordt besteed aan een datavaardige organisatie. Het oplossen van vraagstukken met behulp data staat bij het Kern Datateam centraal.
Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen	De Omgevingswet is in 2020 uitgesteld en treedt nu 1 januari 2022 in werking. Bij de Omgevingswet hoort een goede digitale ondersteuning. Dat is het digitaal stelsel Omgevingswet (DSO). Alle digitale informatie is straks op 1 plek te vinden: het Omgevingsloket. Via dit loket kan iedereen snel zien wat mag en wat niet volgens de Omgevingswet. In 2021 gaan we de noodzakelijke koppelingen en digitale voorzieningen realiseren en implementeren. Door samen te werken met andere gemeenten zorgt ervoor dat we krachtiger invulling aan de uitvoering van onze producten en diensten kunnen leveren. Dit is noodzakelijk om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van de samenleving. Hierdoor verbeteren we onze dienstverlening en kunnen risico's worden gereduceerd. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het met elkaar te organiseren. Vanuit de VNG is hiervoor het meerjaren programma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) 2020 - 2024 opgesteld. De gemeente Hengelo gaat in 2021 op verschillende onderwerpen uit dit programma zoals Common Grond investeren en samenwerken.
Informatiebeveiliging	In 2020 is de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) van kracht. Deze baseline is ook van toepassing op de gemeenten. Het informatiebeveiligingsbeleid zal in 2021 op basis van de BIO geactualiseerd worden. Er wordt nauw samengewerkt met het werkveld privacy. Beide werkvelden doen veel op het gebied van bewustwording. Daarnaast worden in 2021 een aantal technische trajecten afgerond. In VNG verband is meegedaan aan de SIEM/SOC aanbesteding. Ook wordt gewerkt aan segmentering van het netwerk. Verder zal ook in 2021 zoals we ieder jaar standaard doen een pentest worden uitgevoerd. Beleid voor testen van informatieveiligheid van nieuwe (web)applicaties wordt ontwikkeld.
Samenwerken: samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen	De gemeente Hengelo verzorgt de dienstverlening op het terrein van automatisering voor de gemeente Oldenzaal en de SWB. De relatie met beide partners wordt de komende jaren nog verder geprofessionaliseerd en verstevigd. De gemeente Haaksbergen heeft gekozen om samen met Hengelo de mogelijkheden te onderzoeken om onder andere IT en Informatiemanagement onder te brengen bij de gemeente Hengelo. In 2021 zal bij een positieve afronding deze samenwerking worden geëffectueerd. Ook binnen het regio wordt samengewerkt, waarbij Hengelo een actieve rol vervult.

6.7.6 Inkopen van diensten, leveringen en werken

Jaarlijks wordt voor circa € 100 miljoen aan goederen, diensten en werken ingekocht, ongeveer een derde van de gemeentelijke begroting. De inkoopfunctie is daarmee een belangrijk sturingsinstrument om gemeentelijke maatschappelijke doelen te bereiken. In de afgelopen jaren is stevig ingezet op de verdere professionalisering van de inkoopfunctie, waarbij rechtmatigheid extra aandacht heeft gekregen (verantwoording afleggen). De resultaten op (on)rechtmatigheid zijn zichtbaar verbeterd.

Het rechtmatigheidsprobleem met betrekking tot EU-aanbesteden dat er tot en met 2018 was, is grotendeels opgelost. Het aantal (nieuwe) onrechtmatige dossiers en de hoogte van de fouten laten een dalende trend zien. Fouten uit het verleden zorgen nu nog voor onrechtmatigheden (uitgaven lopen door), deze nemen ook af door maatregelen of einde contract. Daarnaast is geïnvesteerd in een goed systeem voor het beheren van contracten. Hiermee versterken we de grip op rechtmatige inkoop, doordat alle contracten centraal in beeld zijn. Een vervolgstap is het verder uitwerken en implementeren van de vastgestelde visie op een volwassen contract- en leveranciersmanagement.

Het doorontwikkelen van de inkoopfunctie is een doorlopend proces en gaat verder dan alleen rechtmatigheid. In de komende periode richten we ons ook op het vergroten van de doelmatigheid (efficiënt inkopen). Inkoopadviseurs ondersteunen de inkopers daar vroegtijdig bij en helpen om vanuit een integraal perspectief een grote(re) toegevoegde waarde te leveren aan initiatieven en ontwikkelingen in de organisatie en stad. Bijvoorbeeld door het tijdig betrekken van ondernemers, partners en inwoners bij (de voorbereiding van) inkooptrajecten, het gebruik van innovatieve inkoopprocedures en door meer resultaatgericht inkopen op basis gegevens uit onze spendanalyses.

Spendgegevens uit het financiële systeem zijn beschikbaar voor inkopers en contracteigenaren. Daarnaast voert cluster inkoop op basis van deze gegevens pro-actief verbeteringen door. Door de inkoopfunctie verder door te ontwikkelen wordt ook de sturingsinformatie uit systemen steeds relevanter. Dit betekent dat we de spendgegevens steeds beter kunnen benutten voor meer doelmatige inkoop. Komend jaar ligt de nadruk op het verder verrijken van sturingsinformatie en wordt bepaald waar de nadruk in de sturingsinformatie op komt te liggen. Op termijn betekent dit dat er ook betrouwbare en meetbare inkoopresultaten met de raad gedeeld kunnen worden.

Eén van de speerpunten voor komend jaar is het optimaal uitvoering geven aan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Zo zetten we bij inkoop van materialen steeds vaker in op circulariteit en proberen we zo veel mogelijk aansluiting te vinden bij de Global Goals. In het actieplan MVI wordt door middel van concrete acties vastgelegd hoe wij MVI inzetten om onder meer klimaatverandering tegen te gaan, een circulaire economie te bewerkstelligen en arbeidsparticipatie te vergroten.

Bereiken?	Doen?
Rechtmatig inkopen, gemeente Hengelo houdt zich aan de wettelijke kaders	Inkoopbeleid als kader wordt opnieuw vastgesteld. Werkwijzen en afwijkingsbevoegdheden worden vastgelegd in een intern protocol. Afwijkingen met (mogelijke) gevolgen voor de rechtmatig gaan altijd via het college. Inkopers in de organisatie worden continu getraind. Op basis van een inkoop-communicatiekalender blijft de organisatie op verschillende manieren geïnformeerd en betrokken bij het inkoopproces. Bij uitgaven boven € 30.000 (€ 100.000 bij werken) geven inkoopadviseurs een advies over de voorgestelde inkoopstrategie. Contractregistratie en -beheer wordt beter gemonitord. De eerstelijns controle op inkoop wordt als effectief sturingsmechanisme ingezet om onrechtmatigheden te signaleren en voorkomen. Op basis van spendanalyses worden verbeteringen doorgevoerd.
Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, inkoopkracht gemeente Hengelo gebruiken om leveranciers te laten bijdragen aan gemeentelijke doelen	We kopen sociaal in. SROI wordt toegepast bij (minimaal) alle trajecten boven € 100.000. We kopen duurzaam in. Inkopen dragen bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit het coalitieakkoord en de Global Goals. We kopen in met lokale (en regionale) focus, en zo veel mogelijk bij het MKB. Inkopen dragen waar mogelijk bij aan de versterking van de lokale en regionale economie. We kopen innovaties in en bevorderen innovaties door innovatieve inkoopprocedures toe te passen. Marktonthoetingen en marktconsultaties worden hiervoor steeds vaker ingezet. Om structureel goed afgewogen keuzes met betrekking tot Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) te maken, werkt de organisatie aan een actieplan MVI. Dit actieplan MVI wordt in 2021 opgeleverd.
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte inkoopfunctie	Professionalisering inkooporganisatie krijgt een duurzaam vervolg. Contractbeheer en contractmanagement krijgt meer aandacht door het verder uitwerken van (een) contractmanagement(systeem). Medewerkers met een rol in contractmanagement worden hiervoor opgeleid. Spendgegevens en inkoop dashboards worden doorontwikkeld, resultaten worden meetbaar gemaakt en stuurinformatie wordt omgezet naar acties.

6.7.7 Huisvesting

In februari 2020 is de nieuwe huisvesting in gebruik genomen. Enige uitzondering is de raadzaal. Die wordt voor het einde van 2020 werkend opgeleverd. Naar verwachting wordt het huisvestingsproject in de loop van 2020 ook financieel volledig afgerond. Helaas is de huisvesting door de wereldwijde uitbraak van COVID-19 slechts 6 weken volledig in gebruik geweest. Hierdoor laat een goede eerste evaluatie van de huisvesting langer op zich wachten dan gepland (vier maanden na ingebruikname). We gaan er van uit dat in het laatste kwartaal van 2020 de eerste evaluatie kan plaats vinden van de nieuwe huisvesting.

Tot eind 2020 is thuiswerken nog de norm, met uitzondering van maximaal 100 mensen per dag die in het stadhuis kunnen werken. Dit is exclusief een groep medewerkers met een vaste plek met werkzaamheden waarbij thuiswerken geen optie is. We zien in de praktijk dat deze ruimte nog niet maximaal benut wordt.

Voor 2021 is nog niet te voorspellen hoe de huisvesting kan worden gebruikt in verband met de COVID-19 dreiging. Indien de beperking in het gebruik van huisvesting kan worden opgeheven, moet goed in beeld worden gebracht wat de effecten van de COVID-19 maatregelen zijn geweest op onze manier van samenwerken en ontmoeten in de toekomst. Omdat we hebben gekozen voor een flexibele en toekomst bestendige huisvesting is de verwachting dat onze huisvesting zonder ingrijpende investeringen kan mee bewegen in deze veranderde behoefte.

In 2022 tot en met 2024 worden geen ingrijpende wijzigingen verwacht.

Bereiken?	Doen?
Eerste evaluatie nieuwe huisvesting	Eerste bevindingen in beeld brengen en kijken naar verbeteringen.
In beeld brengen veranderde behoefte na COVID-19	Gebruik maken van medewerkers betrokkenheid onderzoek (MBO) voor een representatief beeld van de ervaringen met de nieuwe huisvesting. Analyse opstellen van veranderende behoefte. Analyse vertalen naar verbeter voorstellen.

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene subsidieverordening en de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2021 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

- Algemene subsidieverordening 2011
- Subsidie uitvoeringsregelingen 2021

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek) jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar wordt verstrekt, en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering zoals in de Kadernota 2020-2023 opgenomen. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2021 zijn de subsidies geïndexeerd met 4,1% en de huursubsidies met de prijsindex van 2,3%. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Subsidies begroting 2021

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidie 2021	Subsidieplafonds 2021
Kunst en cultuur		
Basissubsidie amateurkunst		€ 135.867
Culturele kernvoorzieningen:		€ 7.020.226
* Bibliotheek Hengelo	€ 2.546.218	
* Oyfo	€ 1.886.906	
* Schouwburg Hengelo	€ 1.365.502	
* Stichting Poppodium Twente (Metropool)	€ 1.221.600	
Beeldende kunst		€ 36.932
* Ateliers '93	€ 6.551	
* SWWK	€ 11.928	
* Stichting HeArtpool	€ 14.418	
* MHHK	€ 4.035	
Cultureel erfgoed		€ 21.117
* Museum Hengelo	€ 17.117	
* Stichting Historisch Archief Beckum	€ 2.802	
* Stichting Historie Brandweer Hengelo	€ 1.198	
Overige culturele voorzieningen		€ 16.367
* Hengelose Oranjevereniging	€ 13.195	
* Stichting 4 mei	€ 3.172	
Stichting Lokale Omroep Hengelo		€ 50.541
Aanjaagbudget Beeldende Kunst en Vormgeving		€ 54.365

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidie 2021	Subsidieplafonds 2021
Cultuurlokaal- regelingen voor incidentele projecten		
Culturele initiatieven		€ 19.134
Podiumbudget		€ 21.015
Internationaal		
Uitwisseling Partnerstad Emsdetten		€ 7.270
Jeugd		
Vrijwillig Jeugdwerk		€ 112.686
Sport en Bewegen		€ 73.484
Deskundigheidsbevordering	€ 23.500	
Sportkennismaking	€ 23.500	
Sporten met een beperking mogelijk maken	€ 26.484	
Welzijn		
Wijkwelzijnswerk		€ 2.094.620
Zorg		
Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg		€ 1.114.804
* preventie GGz problematiek	€ 407.446	
* inloop en begeleiding maatschappelijke opvang	€ 508.813	
* bemoeizorg	€ 198.545	
Thuis in de buurt	€ 23.105	
Subsidie Voorschool Hengelo 2021	€ 1.880.000	
Stimuleringsregeling "lang zult u wonen"	€ 50.000	
Cultuurhistorisch erfgoed		€ 164.676
* Regeling cultureel erfgoed:		
- Monumentenzorg	€ 30.176	
- Kunst uit wederopbouwperiode	€ 4.000	
- Karakteristieke boerderijen en opstallen	€ 3.000	
- Begraafplaatsen en gedenktmonumenten	€ 2.500	
- Voorlichting en communicatie	€ 5.000	
- Regeling Tuindorp 't Lansink	€ 10.000	
* Regeling Archeologie	€ 15.000	
* Regeling Gevelverbetering Binnenstad	€ 95.000	
Bewonersparticipatie		€ 201.093
* Basissubsidie erkende bewonersorganisaties	€ 63.611	
* Organiseren van wijkbrede activiteiten door erkende bewonersorganisaties	€ 82.085	
* Buurtbonnen voor ongeorganiseerde bewoners(groepen)	€ 55.397	

7

Financiële overzichten

7.1	Lasten en baten	186
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	187

7.1 Lasten en baten

7.1.1 Totaal overzicht lasten en baten

Totaaloverzicht (bedragen * € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	-297.126	-309.847	-310.531	-292.974	-296.539	-290.849
Toevoegingen aan de reserves	-31.652	-5.188	-4.189	-5.587	-3.647	-4.018
Lasten (incl. mutaties reserves)	-328.778	-315.035	-314.720	-298.561	-300.186	-294.867
Baten	298.768	307.430	309.286	294.808	298.178	292.755
Onttrekkingen aan reserves	38.157	7.626	5.453	4.943	2.759	2.116
Baten (incl. mutaties reserves)	336.925	315.056	314.740	299.751	300.937	294.871
Resultaat na bestemming	8.149	22	20	1.190	751	4

7.1.2 Baten en lasten per programma

Baten en lasten per programma (bedragen * € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Resultaat voor bestemming						
Baten						
1 Veiligheid	86	80	81	81	81	81
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	987	963	947	947	947	947
3 Economie	2.528	5.413	4.409	3.847	4.359	4.057
4 Onderwijs	3.014	3.427	3.365	3.266	3.200	3.200
5 Sport, cultuur en recreatie	4.747	4.788	4.951	4.932	4.928	4.923
6 Sociaal domein	45.809	51.855	47.027	47.774	48.502	49.648
7 Volksgezondheid en milieu	20.257	20.288	21.430	21.807	21.962	22.209
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	25.770	25.489	33.303	17.936	21.085	14.764
9 Bestuur en ondersteuning	195.570	195.127	193.772	194.218	193.114	192.925
Baten	298.768	307.430	309.286	294.808	298.178	292.755
Lasten						
1 Veiligheid	-8.214	-8.935	-9.226	-9.270	-9.270	-9.270
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.441	-10.183	-10.453	-10.676	-10.806	-11.020
3 Economie	-3.507	-6.470	-5.469	-4.915	-5.427	-5.124
4 Onderwijs	-14.155	-12.326	-12.424	-12.028	-11.599	-11.562
5 Sport, cultuur en recreatie	-24.573	-24.887	-25.279	-25.126	-25.031	-25.034
6 Sociaal domein	-133.093	-145.285	-139.579	-139.629	-140.245	-140.357
7 Volksgezondheid en milieu	-23.579	-22.318	-22.731	-22.926	-23.100	-23.357
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-30.201	-28.551	-36.783	-21.536	-24.163	-17.553
9 Bestuur en ondersteuning	-50.363	-50.891	-48.586	-46.869	-46.899	-47.572
Lasten	-297.126	-309.847	-310.531	-292.974	-296.539	-290.849
Resultaat voor bestemming	1.643	-2.416	-1.245	1.834	1.639	1.905
Mutaties reserves						
Baten						
9 Bestuur en ondersteuning	38.157	7.626	5.453	4.943	2.759	2.116
Baten	38.157	7.626	5.453	4.943	2.759	2.116
Lasten						
9 Bestuur en ondersteuning	-31.652	-5.188	-4.189	-5.587	-3.647	-4.018
Lasten	-31.652	-5.188	-4.189	-5.587	-3.647	-4.018
Mutaties reserves	6.505	2.438	1.265	-644	-888	-1.901
Resultaat na bestemming	8.149	22	20	1.190	751	4

7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen	2021	2022	2023	2024
1. Lokale heffingen	26.936	27.272	27.371	27.469
2. Gemeentefondsuitkering	150.075	151.291	150.996	150.769
3. Dividend	830	755	755	755
4. Saldo financieringsfunctie	3.486	4.036	3.320	2.716
5. Overige algemene dekkingsmiddelen	371	371	371	371
Totaal	181.697	183.725	182.812	182.079

De gemeentefondsuitkering is, zoals toegelicht in paragraaf 4.5, inclusief de stelposten:

- uitkomst onderzoek jeugdzorg voor de jaren 2022-2024 (€ 1,57 miljoen jaarlijks);
- BTW-compensatiefonds voor de jaren 2021-2024 (€ 530.000 jaarlijks).

8

Bijlage

8.1	Reserves en voorzieningen	190
8.2	Lasten en baten per taakveld	197
8.3	EMU-saldo	199
8.4	Incidentele baten en lasten 2021 - 2024	200
8.5	Verbonden partijen en vertegenwoordiging	202
8.6	Meerjarig investeringsoverzicht	207
8.7	Geen traject nieuw beleid	208
8.8	Tarieven sportaccommodaties	209
8.9	Afkortingenlijst & begrippenlijst	213
8.10	Amendementen en moties	224

8.1 Reserves en voorzieningen

8.1.1 Mutaties in de reserves

Nr	Reserve	31-12-2020	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2021	vermeer-deringen	vermin-dering	31-12-2022	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2023	vermeer-dering	vermin-dering	31-12-2024
101	Algemene reserve	32.254	1.903	2.372	31.785	4.088	2.590	33.283	741	500	33.524	75	-	33.599
150	Algemene reserve grondexploitatie	8.042	2.084	2.395	7.731	1.297	1.883	7.145	2.704	1.839	8.010	3.741	1.721	10.030
	Algemene reserves	40.296	3.987	4.767	39.516	5.385	4.473	40.428	3.445	2.339	41.534	3.816	1.721	43.629
310	Reserve centraal opleidingsbudget	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100	-	-	100
311	Reserve communicatiebeleid	16	-	-	16	-	-	16	-	-	16	-	-	16
313	Vereveningsreserve binnenstad	200	-	-	200	-	-	200	-	-	200	-	-	200
314	Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad	321	-	-	321	-	-	321	-	-	321	-	-	321
320	Reserve dekking kapitaallasten	2.373	-	107	2.266	-	107	2.159	-	107	2.052	-	107	1.945
326	Reserve accommodaties egalisatie	184	37	37	184	37	37	184	37	37	184	37	37	184
327	Reserve vastgoedbedrijf	1.339	-	129	1.210	-	129	1.081	-	129	952	-	129	823
328	Reserve duurzaamheid	341	-	-	341	-	-	341	-	-	341	-	-	341
329	Reserve fietspadenplan	255	-	-	255	-	-	255	-	-	255	-	-	255
331	Reserve Twentehaven	595	45	-	640	45	-	685	45	-	730	45	-	775
332	Reserve bodemsanering	3.565	90	90	3.565	90	90	3.565	90	90	3.565	90	90	3.565
334	Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij	4.656	-	-	4.656	-	-	4.656	-	-	4.656	-	-	4.656
350	Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	956	-	-	956	-	-	956	-	-	956	-	-	956
371	Reserve decentralisatie-uitkeringen	797	-	-	797	-	-	797	-	-	797	-	-	797
372	Reserve organisatieontwikkeling	2.028	30	308	1.750	30	91	1.689	30	52	1.667	30	31	1.666
374	Reserve groencompensatie bomenverordening	309	-	-	309	-	-	309	-	-	309	-	-	309
375	Reserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid	34	-	15	19	-	15	4	-	4	-	-	-	-
398	Reserve onderhoud buurtcentra	40	-	-	40	-	-	40	-	-	40	-	-	40
399	Reserve ARI	1.568	-	-	1.568	-	-	1.568	-	-	1.568	-	-	1.568
	Bestemmingsreserves	19.677	202	686	19.193	202	469	18.926	202	419	18.709	202	394	18.517
	Totaal reserves	59.973	4.189	5.453	58.709	5.587	4.942	59.354	3.647	2.758	60.243	4.018	2.115	62.146

8.1.2 Aard en reden reserves

Algemene reserve

Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

Algemene reserve grondexploitatie

Buffer ter afdekking van de risico's grondexploitatie. De bedragen zijn gebaseerd op de herzieningen van de grondexploitaties per 1-1-2020. Bij de verminderingen zijn de begrote mutaties en de claims (winst- en verliesnemingen) verwerkt.

Reserve centraal opleidingsbudget

Niet bestede middelen van het centraal opleidingsbudget worden hierin gedoteerd als buffer voor tegenvallers in reguliere opleidingsbudgetten.

Reserve communicatiebeleid

Reservering bij verkoop van St. Kabeltevee Hengelo met doel deze te besteden ter dekking van kapitaallasten van investeringen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Besteding dient plaats te vinden ten behoeve van de burgers van de gemeente Hengelo conform de oorspronkelijke doelstellingen van de stichting.

Vereveningsreserve binnenstad

Middelen ter versterking van de kwaliteit van de binnenstad (concentratie horecafunctie).

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad

Ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad o.a. voor de herinrichting van de openbare ruimte van het kernwinkelgebied, het versterken en ondersteunen van de woonfunctie in de binnenstad.

Reserve dekking kapitaallasten

Door de wijziging van de BBV-systematiek, met ingang van 2017, is het niet meer toegestaan om vanuit reserves rechtstreeks een bijdrage te doen om vervolgens over het investeringsbedrag minus bijdrage reserve te gaan afschrijven. De volledige investering moet worden geactiveerd voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Voor de oude 'probleemgevallen' en nieuwe gevallen wordt gebruik gemaakt van de dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze reserve kan worden gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen.

Op basis van de vastgestelde nota Investerings- en activeringsbeleid gaat de voorkeur bij alle uitbreidings- en vervangingsinvesteringen uit naar het toepassen van de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.

Reserve egalisatie accommodaties

Ter dekking van (groot) onderhoud van gebouwen, welke niet direct meer in gemeentelijk gebruik zijn, maar zijn nog wel eigendom van de gemeente.

Reserve vastgoedbedrijf

Bestemd om voor- en nadelige verkoopresultaten op vastgoed te plooien. Daarnaast geeft het jaarlijks financieel rendement en vangt het vermogensrisico op van het gemeentelijk vastgoed.

Reserve duurzaamheid

Om de dekking van (meerjarige) duurzaamheidsopgaven te borgen.

Reserve fietspadenplan

Als correctie op de negatieve boekwaarde van cpl. 42 Fietspadenplan/Duurzaam Veilig is de vermogenstoename ondergebracht in deze reserve.

Reserve Twentehaven

Bestemd voor toekomstig incidenteel groot onderhoud van de haven.

Reserve bodemsanering

Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen.

Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij

Bestemd voor de meerjarige besteding van middelen van het project Aardgasvrije Nijverheid. Het betreft een lang lopende inzet om een hele wijk aardgasvrij te maken, waarbij de aard en fasering van besteding op voorhand nog niet volledig bekend is.

Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg

Bestemd voor onderhoudswerkzaamheden aan het pand van de Schouwborg aan Beurstraat 44 in Hengelo. Deze werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd zodra aan de daarvoor gestelde voorwaarden wordt voldaan; waaronder overdracht van het pand aan de gemeente (conform Raadsbesluit).

Reserve decentralisatie-uitkeringen

Vanuit de algemene uitkering afgezonderde middelen ter dekking van uitgaven die gemoeid zijn met decentralisatie-uitkeringen. Het gaat om incidentele middelen voor een beperkte periode.

Reserve organisatieontwikkeling

Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek.

Reserve groencompensatie bomenverordening

Egalisatie van baten en lasten bomenverordening.

Reserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid

Bestemd voor projecten ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid.

Reserve onderhoud buurtcentra

Bestemd voor meerjarig onderhoud van buurtcentra.

Reserve ARI

Bestemd ter dekking van toekomstige lasten die voortvloeien uit de ARI-investeringen.

8.1.3 Mutaties in de voorzieningen

Nr	Voorzieningen	31-12-2020		vermeer- vermin-dering		31-12-2021		vermeer- vermin-deringen		31-12-2022		vermeer- vermin-dering		31-12-2023		vermeer- vermin-dering		31-12-2024	
		2020	dering	380	255	2021	255	380	255	2022	255	380	255	2023	255	380	255	2024	255
503	Pensioen wethouders	7.057		380	255	7.182		380	255	7.307		380	255	7.432		380	255	7.557	
512	Complexen derden	21.510	230			21.740	235			21.975		239		22.214		244		22.458	
522	Wachtgeld Muziekschool re-organisatie	280				280				280				280				280	
523	Afwikkeling Warmtenet	93				93				93				93				93	
536	Voorziening samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs	3.135				3.135				3.135				3.135				3.135	
Verplichtingen en risico's		32.075	610	255	255	32.430	615	255	255	32.790	619	255	255	33.154	624	255	255	33.523	315
501	Groot onderhoud stadhuis	63	63			126	63			189	63			252	63			315	
527	Renovatie sportvelden	120	43		42	121	45		42	124	43		42	125	43		42	126	
528	Gebouwen/installaties Sport	-	58		17	41	58		17	82	58		17	123	58		17	164	
533	Onderhoud vastgoed	2.500	817		1.071	2.246	776		177	2.845	825		1.140	2.530	780		369	2.941	
Onderhoudsegalisatie		2.683	981	1.640	1.964	2.534	942	236	236	3.240	989	1.199	1.199	3.030	944	428	428	3.546	
508	Riolering	10.160				9.836	1.932	2.100	2.100	9.668	2.067		2.200	9.535	2.180		2.300	9.415	
510	Gebiedsgericht grondwaterbeleid	1.404				1.404				1.404				1.404				1.404	
511	Afval	704	-374			330	-121			209	-111			98	-98			-	
Derden beklemende middelen		12.268	1.266	1.964	1.964	11.570	1.811	2.100	2.100	11.281	1.956	2.200	2.200	11.037	2.082	2.300	2.300	10.819	
Totaal voorzieningen		47.026	2.857	3.349	3.349	46.534	3.368	2.591	2.591	47.311	3.564	3.654	3.654	47.221	3.650	2.983	2.983	47.888	

8.1.4 Aard en reden voorzieningen

Voorziening pensioen wethouders

Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen wethouders, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is.

Voorziening complexen derden

Voorziening t.b.v. grondcomplexen, waarvan we de administratie niet zelf voeren.

Voorziening wachtgeld Muziekschool reorganisatie

Te verwachten wachtgeldverplichtingen i.v.m. reorganisatie Muziekschool.

Voorziening afwikkeling Warmtenet

Voorziening voor de afwikkeling Warmtenet

Voorziening samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs

Voorziening voor de bijdragen aan de samenwerking van de schoolbesturen primair onderwijs.

Voorziening groot onderhoud stadhuis

T.b.v. groot onderhoud stadhuis op basis van een meerjarige onderhoudsplanning.

Voorziening renovatie sportvelden

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van sportvelden afgezonderde middelen. Aan de voorziening ligt een onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening gebouwen/installaties sport

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud voor gebouwen en installaties. Na de afronding van de verbouwing van het Twentebad zal deze voorziening worden gewijzigd in voorziening onderhoud Twentebad op basis van een nieuw onderhoudsplan.

Voorziening onderhoud vastgoed

Ter dekking van groot onderhoud van gebouwen. Aan de voorziening ligt een meerjarig onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening riolering

Bestemd voor het in stand en op peil houden van het rioolstelsel alsmede egalisatie van de tarieven rioolheffing.

Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid

Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.

Voorziening afval

Voorziening die is gevormd vanuit toevallige meevallers taakveld afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie van mogelijk toekomstige tegenvallers c.q. tarieven.

8.1.5 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2021 - 2024

Taakveld	Reserves (bedragen * 1.000; - = nadeel)	2021	2022	2023	2024
0.10	Toevoeging reserve Twentehaven	-45	-45	-45	-45
0.10	Toevoeging reserve bodemsanering	-90	-90	-90	-90
0.10	Onttrekking reserve bodemsanering	90	90	90	90
0.10	Toevoeging reserve organisatieontwikkeling	-30	-30	-30	-30
0.10	Onttrekking reserve organisatieontwikkeling	107	91	52	31
0.10	Onttrekking reserve vastgoedbedrijf	128	129	129	129
0.10	Toevoeging algemene reserve (rente)	-75	-75	-75	-75
0.10	Toevoeging reserve grondexploitatie algemeen	-828	-827	-827	-827
0.10	Onttrekking reserve grondexploitatie algemeen	100	100	100	100
0.10	Toevoeging reserve dekking kapitaallasten	-	-	-	-
0.10	Onttrekking reserve dekking kapitaallasten	107	107	107	107
0.10	Toevoeging reserve accommodaties egalisatie	-37	-37	-37	-37
0.10	Onttrekking reserve accommodaties egalisatie	37	37	37	37
TOTAAL		-536	-550	-589	-610

8.2 Lasten en baten per taakveld

Taakveld	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	6.412	-	-6.412
1.2 Openbare orde en Veiligheid	2.814	81	-2.733
1 Veiligheid	9.226	81	-9.145
2.1 Verkeer, wegen en water	8.304	438	-7.866
2.2 Parkeren	1.208	34	-1.174
2.4 Economische Havens en waterwegen	537	475	-61
2.5 Openbaar vervoer	405	-	-405
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	10.453	947	-9.506
3.1 Economische ontwikkeling	364	-	-364
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.757	3.640	-117
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	563	414	-148
3.4 Economische promotie	785	355	-430
3 Economie	5.469	4.409	-1.060
4.1 Openbaar basisonderwijs	37	37	-1
4.2 Onderwijshuisvesting	7.538	853	-6.685
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.849	2.475	-2.373
4 Onderwijs	12.424	3.365	-9.059
5.1 Sportbeleid en activering	427	7	-420
5.2 Sportaccommodaties	8.749	4.158	-4.590
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	6.135	729	-5.406
5.4 Musea	359	-	-359
5.5 Cultureel erfgoed	304	-	-304
5.6 Media	2.665	57	-2.608
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.640	-	-6.640
5 Sport, cultuur en recreatie	25.279	4.951	-20.329
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	13.773	771	-13.002
6.2 Wijkteams	5.670	-	-5.670
6.3 Inkomensregelingen	53.068	45.002	-8.066
6.4 Begeleide participatie	12.047	-	-12.047
6.5 Arbeidsparticipatie	5.483	21	-5.462
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.573	-	-2.573
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	21.317	1.233	-20.085
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	21.177	-	-21.177
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	514	-	-514
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.958	-	-3.958
6 Sociaal domein	139.579	47.027	-92.553
7.1 Volksgezondheid	3.175	-	-3.175
7.2 Riolering	7.690	9.993	2.303
7.3 Afval	8.728	10.889	2.161
7.4 Milieubeheer	2.422	26	-2.396
7.5 Begraafplaatsen	716	523	-194
7 Volksgezondheid en milieu	22.731	21.430	-1.300
8.1 Ruimtelijke Ordening	1.219	82	-1.137
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	32.623	31.267	-1.355
8.3 Wonen en bouwen	2.941	1.954	-988
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	36.783	33.303	-3.480
0.1 Bestuur	3.823	-	-3.823
0.2 Burgerzaken	2.567	913	-1.654
0.4 Ondersteuning organisatie	28.854	2.106	-26.749
0.5 Treasury	8.893	13.210	4.316
0.61 OZB woningen	31	837	806
0.62 OZB niet-woningen	800	11.091	10.291
0.63 Parkeerbelasting	53	1.799	1.745
0.64 Belastingen Overig	99	13.279	13.180
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	150.075	150.075

Taakveld	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021
0.8 Overige baten en lasten	3.464	462	-3.002
0.10 Mutaties reserves	4.189	5.453	1.265
9 Bestuur en ondersteuning	52.775	199.225	146.451
Totaal	314.720	314.740	20

8.3 EMU-saldo

Het Rijk en de decentrale overheden hebben afgesproken een macro EMU-norm van -0,4% van het bruto binnenlands product per jaar te hanteren voor de periode van 2019 tot en met 2022. Dit betekent, dat de lokale overheden samen in hun uitgaven de inkomsten met niet meer dan 0,4% mogen overschrijden. Het aandeel voor gemeenten hierin is 0,27%.

De basis voor het maken van afspraken over de balans tussen inkomsten en uitgaven ligt in de afspraken die in de Europese Unie zijn gemaakt. Deze zijn gericht op het voorkomen van een te grote staatsschuld. Al in 1997 is in het "Stabiliteits- en Groeipact" afgesproken dat begrotingen van overheden in evenwicht moeten zijn en dat in de groei daar naartoe het begrotingstekort maximaal 3% van het bruto binnenlands product mag bedragen.

Er liggen geen sancties onder deze afspraken. We worden niet beoordeeld op de balans in enig jaar, maar wel op de bijdrage aan het voorkomen van een overheidstekort op langere termijn. Kortom: we mogen niet jaar op jaar meer uitgeven, dan we binnen krijgen.

Het verloop van het EMU-saldo is als volgt:

	2021	2022	2023	2024
1. Mutaties financiële activa				
1a. (+) Financiële vaste activa	-23.164	-17.212	-11.881	-16.536
1b. (+) Uitzettingen	4.538	27.662	15.784	4.635
1c. (+) Liquide middelen	5	-132	27	-43
1d. (+) Overlopende activa	-	-	-	-
2. Mutaties financiële passiva				
2a. (-) Vaste schuld	-70.167	-18.997	-24.010	-35.644
2b. (-) Vlottende schuld	-	-	-	-
2c. (-) Overlopende passiva	-	-	-	-
3. Verwachte boekwinst				
3a. (-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	51.546	29.315	27.940	23.700

EMU Saldo referentiewaarde	2021	2022	2023	2024
EMU-saldo volgens berekening	51.546	29.315	27.940	23.700
EMU-SALDO referentiewaarde	-10.739	-10.739	-10.739	-10.739
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde	62.285	40.054	38.679	34.439

Uit het overzicht blijkt dat we met positieve kasstromen bijdragen aan een positief emu-saldo.

Mede door de afgelopen turbulente periode, waarin we door het Coronavirus werden verrast, hebben we een relatief beleidsarme begroting gepresenteerd, waarin we vooral geen beslag op de toekomst hebben gelegd. Dat is terug te zien in het overzicht hierboven.

Hierbij moet wel in acht worden genomen, dat we geen bedragen opnemen voor investeringen, die nog niet zijn goedgekeurd. Er zullen besluiten volgen in de komende 4 jaren, die leiden tot investeringen en uitgaven die het positieve beeld weer deels teniet doen.

Het positief beeld wordt ook beïnvloed doordat we positieve kasstromen uit de grondexploitaties verwachten. De baten uit de grondexploitaties worden niet altijd behaald in de jaren waarin ze zijn voorzien.

8.4 Incidentele baten en lasten 2021 - 2024

TaakveldOmschrijving (bedragen * 1.000; - = nadeel)		2021	2022	2023	2024
Totaal programma 1		-	-	-	-
Totaal programma 2		-	-	-	-
Totaal programma 3		-	-	-	-
4.2	Ruimtebehoefte HAVO/VWO (19-FP-4.4)	-104			
4.2	Incidentele lasten onderwijshuisvesting (uit algemene reserve; zaaknummer 2452911)	-496	-279		
4.2	Verrekening gemeentefondsuitkering speciaal onderwijs	-310	-310		
4.2	Inventaris gymnastieklokalen(21-FP-4.5)	-180			
Totaal programma 4		-1.090	-589	-	-
5.1	Special Olympics (ten laste van algemene reserve; zaaknummer 2452922)		-58		
5.2	Inventaris sporthallen (21-FP-5.2)	-89			
5.6	Bibliotheek op school (20-NB-5.1a)	-35			
Totaal programma 5		-124	-58	-	-
6.1	Innovatiebudget (20-NB-6.4)	-500	-500	-500	
6.1	Voorzet inzet middelen innovatie, preventie en versnelling (zaaknummer 3052787)	-126	-152	126	
6.1	Actieplan LHBT (20-NB-6.3)	-30	-30		
6.1	Eenzaamheid (20-NB-6.6)	-50			
6.2	Incidentele formatie Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (20-FP-6.10)	-23			
6.71	Vroegsignalen van schulden (20-NB-6.5)	-118			
Totaal programma 6		-847	-682	-374	-
7.1	Gezond in de Stad (zie ook 0.7 Gemeentefonds)	-182			
7.3	Extra inzet afvaldump buitengebieden (20-NB-7.2) en afval extra toezichthouder (20-NB-7.3)	-96			
7.3	Voorziening afval (20-NB-7.2)	96			
Totaal programma 7		-182	-	-	-
8.1	Grondzaken algemeen (zaaknummer 3061443)	-2.295	-1.783	-1.739	-1.621
8.1	Grondzaken algemeen (zaaknummer 3061443)	1.256	470	900	1.060
8.30.6	Invoeringskosten Omgevingswet (18-FP-5.4;19-FP-8.2)	-170	-37		
Totaal programma 8		-1.209	-1.350	-839	-561
diversen	Personeelsbudget (incidentele formatie)	-589	-21		
0.4	Onderbrenging van de fysieke archieven (21-FP-9.5)		-75		
0.7	Gemeentefonds - Gezond in de stad	182			
0.7	Gemeentefonds - Landelijke vreemdelingenvoorzieningen	20			
0.7	Gemeentefonds - LHBT	20	20		
0.8	Onvoorzien (incidenteel)	-166	-166	-166	-166
0.8	Stelpost Co-financiering in co-creatie ontwikkelen en realiseren Burgerpark Weusthag (20-NB-5.5)	-25			

TaakveldOmschrijving (bedragen * 1.000; - = nadeel)		2021	2022	2023	2024
0.10	Reserve organisatieontwikkeling - personeelskosten	202			
	Bestemmingsreserve projecten bestemming	15	15	4	
0.10	jeugdwerkloosheid (20-FP-6.6)				
0.10	Algemene reserve - Kaderbrief 2019-2022	-1.828	-2.786		
	Algemene reserve - Incidentele onttrekking Kadernota	804	1.397		
0.10	2020-2023 (dekkingsmaatregel Kadernota 2020-2023)				
0.10	Algemene reserve - Onttrekking bekleemde deel AR-innovatie	500	500	500	
	(20-NB-6.4)				
0.10	Algemene reserve - Voorzet inzet middelen innovatie, preventie	126	152	-126	
	en versnelling (zaaknummer 3052787)				
0.10	Algemene reserve - Sluitend maken Beleidsbegroting 2020-2023	445	205	-540	
	Algemene reserve - Incidentele lasten onderwijshuisvesting	496	279		
0.10	(zaaknummer 2452911)				
0.10	Algemene reserve - Special Olympics (zaaknummer 2452922)		58		
	Algemene reserve - toevoeging algemene reserve (Oyfo/		-1.227		
0.10	Wilhelminaschool) Beleidsbegroting 2021-2024				
0.10	Reserve grondexploitatie - Onttrekking (zaaknummer	2.295	1.783	1.739	1.621
	3061443)				
0.10	Reserve grondexploitatie - Toevoeging (zaaknummer 3061443)	-1.256	-470	-1.877	-2.913
Totaal programma 9		1.241	-336	-466	-1.458
Totaal		-2.211	-3.015	-1.679	-2.019

In hoofdstuk 4 is het begrotingssaldo gepresenteerd als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele exploitatieruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bovenstaand overzicht weergegeven. Hierin is te zien dat de totale incidentele lasten in 2021 tot en met 2024 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor deze jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het uiteindelijk structureel begrotingssaldo wordt gepresenteerd in de paragrafen 4.2 Van Kadernota naar Beleidsbegroting en 6.2.5. Kengetallen, onderdeel 4. Structurele exploitatieruimte.

De lijst van incidentele baten en lasten is tot stand gekomen op basis reeds vastgestelde besluitvorming in uw gemeenteraad. Hierbij gaat het met name om besluiten op basis van Kadernota's en begrotingswijzigingen naar aanleiding van gemeentefondscirculaires. Naar aanleiding van de voorliggende begroting is, op basis van hoofdstuk 4, aan deze lijst toegevoegd de incidentele toevoeging aan de algemene reserve in 2022 (Oyfo/Wilhelminaschool).

8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging

In het overzicht worden de volgende afkortingen gebruikt:

GR	Gemeenschappelijke regeling	Publieke rechtspersoon op grond van de Wet op de Gemeenschappelijke regelingen
OL	Openbaar lichaam	Gemeenschappelijke regeling met een geled bestuur (algemeen en dagelijks bestuur)
AB	Algemeen bestuur	Hoogste en besluitvormend orgaan in en publieke rechtspersoon
DB	Dagelijks bestuur	Dagelijks besluit voorbereidend orgaan in de rechtspersoon
BC	Bestuurscommissie	Bestuur van een activiteitendomein binnen een rechtspersoon
PFB	Portefeuillehoudersberaad	(Voor)overlegstructuur van portefeuillehouders t.b.v. inspraak van gemeenten
ALV	Algemene ledenvergadering	Hoogste en besluitvormend orgaan in een vereniging
AVA	Alg. vergadering van aandeelhouders	Hoogste en besluitvormend orgaan in een aandelenvennootschap

Benoeming gemeenteraad na voordracht college

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Organisatie orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsvervanger	Opmerkingen m.b.t. benoeming
Regionaal Bedrijventerrein Twente	GR - OL	AB	1. Gerrits 2. Ten Heuw	1. Van Wakeren 2. Bruggink	Per deelnemer 2 AB-leden, gemeenteraad besluit op voordracht van het college
		DB	Ten Heuw	Gerrits	Per deelnemer 1 AB-lid, college voordracht aan AB

Inmiddels is een statutenwijziging voorgelegd, die deze GR ook omvormt tot een college-GR.

Benoeming en voordracht door het college van B&W

1. Gemeenschappelijke regelingen

Regio Twente, bestuurscommissies en overlegstructuren

Naam verbonden partij	Juridische vorm	Organisatie orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsvervanger	Opmerkingen m.b.t. benoeming
Regio Twente	GR - OL	AB	Bruggink		Collegeleden vormen het bestuur . Per gemeente neemt één raadslid deel in het Presidium, dat de Twenteraad bijeenkomsten voorbereidt.
		DB	Bruggink	Geen vertegenwoordiging	
BC Publieke Gezondheid (PGZ)		BC	van Wakeren	Bruggink	Portefeuillehouder taakveld waarin de GGD opereert
BC Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT)		BC	Bruggink	Van Wakeren	Portefeuillehouder taakveld Zorg en Jeugdhulp
BC Agenda van Twente		BC	Bruggink	Gerrits	Vervanging vanuit portefeuille Economische Zaken
Commissie Grens Twente		BC-DB	Schelberg	Bruggink	Euregio-raadsleden zijn tevens lid/adviseur van deze commissie, die de Twentse belangen in de Euregio behartigt.
PFB Mobiliteit		PFB	Gerrits	Bruggink	Portefeuillehouder taakveld Verkeer en vervoer
PFB Arbeidsmarkt/ Economische zaken		PFB	Arbeid: Ten Heuw	Arbeid: Gerrits	Overleg is feitelijk grotendeels al gesplitst; portefeuillehouder taakgebieden Werk resp. Econ. Zaken
			EZ: Gerrits	EZ: Ten Heuw	
PFB Middelen		PFB	Ten Heuw	Gerrits	Portefeuillehouder taakveld Middelen
PFB Belangenbehartiging		PFB	Bruggink	Nog te bepalen	Aandachtspunt: lobby mobiliteit borgen in het PFB
PFB Afval en Duurzaamheid		PFB	Bruggink	Van Wakeren	Portefeuillehouder taakveld Duurzaamheid en milieu
PFB Informatie Service Punt (ISP) Milieu		PFB	Bruggink	Van Wakeren	Portefeuillehouder taakveld Duurzaamheid en milieu
Portefeuillehouders overleg Sport		PFB	Bruggink	Van Wakeren	Portefeuillehouder taakveld Sport
PFB Vrijetijdseconomie		PFB	Gerrits	Bruggink	Portefeuillehouder taakveld Economische zaken; vervanging vanuit rol bij Agenda van Twente en AB Regio Twente
Kennispunt Twente		Netwerk	Bruggink	Ten Heuw	Portefeuillehouder taakveld Bedrijfsvoering (Coalition of the Willing)
		organisatie			
Shared Services Netwerk Twente (SSNT)		Netwerk	Bruggink	Ten Heuw	Portefeuillehouder taakveld Bedrijfsvoering
		organisatie			
Netwerkstad (ontwikkelagenda Netwerkstad)		Bestuurlijk overleg	Gerrits, Schelberg	Ten Heuw, locoburgemeester	Vertegenwoordiging vanuit rol bij regionale samenwerking
Bestuurlijk overleg drie Twentse steden		Bestuurlijk overleg	Schelberg, Ten Heuw	Locoburgemeester,	Hengelo's initiatief als mogelijk alternatief voor netwerkstad (Coalitions of the willing). Eventueel Bruggink. Starten met brede Kick off drie steden
				Gerrits	
Eurocities: Social Affairs Forum		Netwerk	Van Wakeren	Bruggink	Op basis van de portefeuilledeverdeling
		organisatie			
Eurocities: Mobility Forum		Netwerk	Gerrits	Bruggink	Op basis van de portefeuilledeverdeling
		organisatie			

Overige gemeenschappelijke regelingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Organisatie orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsvervanger	Opmerkingen m.b.t. benoeming
Veiligheidsregio Twente	GR- OL	AB	Schelberg (plv. voorzitter)	Loco-burgemeester	Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie Regio (GHOR), Bevolkingszorg (oude gemeentelijke crisisbeheersing)
		DB	Schelberg (plv. voorzitter)		Vervanging binnen het DB geregeld; Gerritsen (bm Almelo vervangt Schelberg)
Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente		Bgm-overleg	Schelberg (plv vz)		Veiligheidsoverleg burgemeesters Twente
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)	GR- OL	AB	1. Gerrits		Elk van de deelnemende colleges wijst 2 leden aan.
			2. Ten Heuw (vz)		
		DB	Ten Heuw (vz)	Gerrits	Het AB benoemt dan vervolgens 1 lid per gemeente in het DB.
Stadsbank Oost Nederland	GR- OL	AB	Ten Heuw	Gerrits	De GR Son is in 2015 gewijzigd van een raadsregeling in een collegeregeling.
		DB	Ten Heuw		Vervanging vanuit AB
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente)	GR- OL	AB	Ten Heuw	Gerrits	Elk van de colleges B&W van de deelnemende gemeenten wijst een lid aan.
		DB	Ten Heuw		Drie leden, waaronder de voorzitter. Twee leden van het DB worden aangewezen uit de deelnemers met een inwonertal van meer dan 50.000 inwoners. Van de deelnemende gemeente waar het DB-lid als voorzitter wordt benoemd, wordt een tweede AB-lid aangewezen. Nu geen zetel voor Hengelo.
OL Crematoria Twente	GR- OL	AB	Gerrits	Ten Heuw	Geen direct inhoudelijk belang; vertegenwoordiging vanuit algemeen/gemeentelijk belang
		DB	n.t.b.		
Omgevings Dienst Twente (ODT)	GR-OL	AB	Schelberg	Gerrits	De colleges wijzen uit hun midden ieder één lid van het algemeen bestuur aan.
		DB	Geen vertegenwoordiging		De leden van het DB worden door het algemeen bestuur aangewezen.
Samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo	GR-Centrumgemeente regeling	Portefeuillehouders overleg	Ten Heuw		Hengelo is centrumgemeente
Samenwerking ICT Hengelo	GR-Centrumgemeente regeling	Portefeuillehouders overleg	Bruggink	Ten Heuw	Hengelo is centrumgemeente

2. Verenigingen en stichtingen

In deze categorie zijn we niet meer vertegenwoordigd.

3. Coöperaties en vennootschappen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Organisatie orgaan	Vertegen- woordigd door	Plaatsver- vanger	Opmerkingen
BNG Bank N.V.	N.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering.
Enexis Holding N.V.	N.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering.
Verkoop Vennootschap B.V.	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Aflopende BV uit verkooptransactie Essent.
CBL Vennootschap B.V.	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering. Aflopende BV uit verkooptransactie Essent.
Claim Staat Vennootschap B.V.	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering. Aflopende BV uit verkooptransactie Essent.
Vordering op Enexis B.V.	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering. Aflopende BV uit verkooptransactie Essent.
Twente Milieu N.V.	N.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering.
Twence B.V.	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering.
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering.
Warmtenetbedrijf Hengelo BV	B.V.	AVA	Gerrits	Ten Heuw	Deelneming aandeelhoudersvergadering.

4. Overige verbonden partijen en instellingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Organisatie orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsver-vanger	Opmerkingen
Euregio	GR naar Duits recht	AB	1. Schelberg 2. Bruggink	1. Locoburge-meester Van Wakeren 2.	Raadsleden nemen deel aan de Euregioraad (hier buiten beschouwing gelaten). Hengelo mag 4 raadsleden in de Euregioraad afvaardigen.
Grote Stedenbeleid (G40)	Netwerk-organisatie	DB DB	Schelberg Geen vertegenwoordiging	Locoburge-meester Geen vertegenwoordiging	Vervanging uit AB Het G40-netwerk behartigt de belangen richting kabinet, 1 ^e en 2 ^e kamer en ministeries.
G40 Pijler Sociaal		Pijler	Nog te bepalen	Nog te bepalen	Actieve deelname voorgenomen gezien intenties coalitieprogramma.
Sterke keten van participatie, leren, werken en ondernemen		Themagroep onder pijler sociaal	Ten Heuw (vz)		Ten Heuw is voorzitter van deze nieuwe themagroep.
G40 Pijler Fysiek		Pijler	Geen vertegenwoordiging		Actieve deelname voorgenomen gezien intenties coalitieprogramma.
Pijler Economie en Werk		Pijler	Geen vertegenwoordiging		Actieve deelname voorgenomen gezien intenties coalitieprogramma.
Uitvoeringscommissie Saasveld-Gammelke	Provincie	Commissie provincie Overijssel	Gerrits		De taken van de uitvoeringscommissie zijn in 2018 afgerond.
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	Provincie	Commissie provincie Overijssel	1. Gerrits 2. Van Wakeren		
Regiegroep Nieuwe Energie Overijssel	Provincie	Regiegroep	Bruggink		
Cultuurconvenant Oost Nederland		Convenant	Van Wakeren		
Pact van Twickel		Uitvoerings programma	Gerrits		

5. Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Organisatie orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaatsver-vanger	Opmerkingen
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	Vereniging	Algemene ledenvergadering	Een collegelid	Een collegelid	
VNG-Overijssel	Vereniging	Commissie Economie, klimaat, energie en Milieu Platform Sociaal Domein Platform Fysiek domein Platform Financiën	Bruggink 1. Bruggink 2. Van Wakeren Gerrits Ten Heuw Ten Heuw	1. Ten Heuw 2. Gerrits Ten Heuw Gerrits Gerrits	
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Noord Nederland (VEGANN)	Vereniging				
De "Overijsselse Ombudsman"	Vereniging		Geen vertegenwoordiging	Geen vertegenwoordiging	

8.6 Meerjarig investeringsoverzicht

Taakveld	Totaal kredieten	Werkelijke kosten en opbrengsten t/m 2019	Beschikbaar krediet 2020	Beschikbaar krediet 2021	Beschikbaar krediet 2022	Beschikbaar krediet 2023	Beschikbaar krediet 2024
(bedragen x € 1.000)							
Programma 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT:							
2.1 Verkeer en vervoer	28.311	7.861	3.414	4.988	2.341	4.417	5.290
2.2 Parkeren	1.517	195	1.105	216	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	5.600	235	5.365	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	2.852	4.695	-1.843	-	-	-	-
Programma 3. ECONOMIE:							
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	41.733	50.326	155	-2.338	-1.825	-2.414	-2.170
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	298	-	-	298	-	-	-
Programma 4. ONDERWIJS:							
4.2 Onderwijshuisvesting	18.906	10.923	6.681	992	130	130	50
Programma 5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE:							
5.2 Sportaccommodaties	8.403	5.733	1.769	558	258	15	70
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.760	2.484	276	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.193	447	658	263	468	2.096	261
Programma 7. VOLKSGEZONDHEID, MILIEU EN DUURZAAMHEID:							
7.2 Riolering	11.614	1.000	3.336	2.071	1.470	1.681	2.057
7.3 Afval	80	-	80	-	-	-	-
7.4 Milieubeheer	255	27	-27	255	-	-	-
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	38	-	-	-	38	-	-
Programma 8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING:							
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	56.724	79.776	2.384	-15.921	-3.440	-2.731	-3.346
8.3 Wonen en bouwen	5.168	3.174	1.993	-	-	-	-
Programma 9. BESTUUR EN ONDERSTEUNING:							
0.1 Bestuur	147	-	107	-	40	-	-
0.2 Burgerzaken	14	26	-12	-	-	-	-
0.4 Overhead	59.899	41.637	6.938	1.497	2.251	1.574	6.002
Geheel - Totaal	248.510	208.538	32.381	-7.121	1.729	4.768	8.215

8.7 Geen traject nieuw beleid

In onze ogen is het belangrijk dat we als gemeente eerst de impact van Corona kunnen overzien om ons bestaande beleid ook tijdens en na de Coronacrisis te kunnen handhaven. In de Kadernota concludeerden wij al dat we ten aanzien van de ambities goed op koers liggen en die koers willen blijven vasthouden. Wij stelden dan ook voor prioriteit te geven aan het op orde houden van deze basis, dat wil zeggen ook door te gaan met de eerder besloten investeringsimpulsen in de stad en het hoogwaardig voorzieningenniveau in tact te laten, in plaats van daar boven nog extra nieuw beleid te initiëren. Wel doen wij u, in de lijn van de Kadernota, een voorstel om een structureel deel van de (nog maximaal beschikbare) begrotingsruimte te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie.

Onze burgers, ondernemers en instellingen worden op dit moment al getroffen door de effecten van de Coronacrisis. Waar mogelijk en noodzakelijk zetten wij ons juist in om de impact van de crisis te verzachten, door te koersen op het 'behoud van het goede' door behoud van hetgeen we hebben gerealiseerd en nog gaan realiseren in onze stad en hetgeen bijdraagt aan ons woon- en werkklimaat.

Ook heeft het rijk een aanvullend sociaal pakket (als onderdeel van het steun- en herstelpakket) aangekondigd. Op de begroting van het Ministerie van SZW zijn diverse reserveringen getroffen om het flankerend beleid zoals aangekondigd in Kamerbrief Steun- en herstelpakket te starten dan wel in gang te kunnen zetten. Het betreft maatregelen op het gebied van begeleiding van werk(loosheid) naar werk, aanpak van jeugdwerkloosheid, (om)scholing en ontwikkeling en het tegengaan van armoede en problematische schulden. Een deel van dit flankerend beleid zal direct worden uitgevoerd door gemeenten. Een ander deel zal o.a. via de arbeidsmarktregio's worden aangejaagd. De verdere uitwerking van dit pakket van maatregelen moet door het rijk nog plaatsvinden, maar zal ook van invloed zijn op de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden, participatie-, armoede- en schuldenbeleid in onze gemeente.

Daarnaast worden de financiële kaders van de gemeente met name bepaald door het gemeentefonds. De onderzoeken om met ingang van 2022 te komen tot een nieuwe verdeling voor het gemeentefonds zijn inmiddels afgerond. Op basis van de onderzoeksuitkomsten en het bestuurlijk gesprek zullen de fondsbeheerders naar verwachting in het najaar een voorstel voor de nieuwe verdeling ter consultatie voorleggen aan de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Op dat moment zullen ook de onderzoeksrapporten worden gepubliceerd. Na weging van de adviezen van de VNG en ROB zullen de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief informeren over het definitieve verdeelvoorstel. Dat zal naar verwachting in december plaatsvinden. Dit gaat gepaard met herverdeeleeffecten met ingang van 2022. Hiermee lopen we financiële risico's.

Ook al is ten opzichte van de Kadernota 2021-2024 het financiële beeld in deze begroting iets positiever, toch willen we eerst beter zicht hebben op de structurele en incidentele financiële effecten met ingang van 2021, alvorens wij naast de kunst- en cultuurvisie extra middelen voor nieuw beleid voorstellen. Wij vinden de Kadernota 2022-2025 het nieuwe ijkingsmoment. Dan hebben we een beter beeld van de financiële effecten van de Coronacrisis (bijv. bijstandsontwikkeling), de herverdeling en de heroriëntatie van de normeringssystematiek (ontwikkeling accres) van het gemeentefonds en de invulling van de interventie maatregelen in het sociaal domein (oplopend tot € 1,6 miljoen in 2024).

Gelet op deze onzekere uitkomsten hebben we in samenspraak met uw gemeenteraad in de zomer van 2020 geen uitvoerig traject voor nieuw beleid opgestart. Ook op dit moment, gelet op de onzekerheden, weten we nog niet of er komende jaren geld beschikbaar is voor nieuwe initiatieven. Die duidelijkheid is er nu niet en we willen geen valse verwachtingen wekken naar onze inwoners, organisaties, etc. Ook zullen we de komende tijd geregeld monitoren welke gevolgen de crisis heeft op de partners in de stad voor wat zij bijdragen met hun activiteiten aan de stad. In de tussentijd blijven wij koers houden en onze eerdere ambities tot uitvoering brengen.

Wel stellen we voor een structureel bedrag van € 75.000 op een stelpost te reserveren voor de kunst- en cultuurvisie 2021-2024. Hiervan moet nog eerst een nadere uitwerking plaatsvinden. Te zijner tijd zal een afzonderlijk raadsvoorstel aan uw gemeenteraad worden aangeboden.

8.8 Tarieven sportaccommodaties

Met ingang van 1 januari 2021 gelden de volgende tarieven voor de huur van sportaccommodaties, deze zijn vrijgesteld van BTW.

A. SPORTVELDEN:	
<i>I.</i>	<i>gebruik door sportverenigingen, per kalenderjaar</i>
	sportveld natuurgras € 3.352
	oefengelegenheid niet geschikt voor wedstrijden € 1.698
	cricketveld € 539
	kunstgras:
	voetbal € 14.126
	korfbal € 1.806
	hockey zand ingestrooid veld € 7.130
	hockey waterveld € 13.489
	handbal € 5.675
<i>II</i>	<i>gebruik door scholen</i>
	sportveld natuurgras periode voor- of najaar onder schooltijd € 416
<i>III</i>	<i>incidenteel gebruik</i>
	sportveld natuurgras per uur sportvereniging of school € 42
	sportveld kunstgras per uur sportvereniging of school € 83
	sportveld natuurgras per uur andere gebruikers € 83
	sportveld kunstgras per uur andere gebruikers € 166
B. ATLETIEKACCOMMODATIE FANNY BLANKERS KOEN-STADION:	
<i>I</i>	<i>vergoeding door de plaatselijke atletiekverenigingen gezamenlijk per jaar</i> € 14.731
<i>II</i>	<i>vergoeding</i>
	per wekelijks uur per jaar € 1.407
	incidenteel gebruik per uur sportvereniging of school € 52
	incidenteel gebruik per uur andere gebruiker € 104
	n.b. inclusief gebruik geluidsapparatuur stadion (en klein materiaal)
	per uur bij een dagdeel van minimaal 4 uur € 33,50
<i>III</i>	<i>vergoeding 4 loops inloop baan</i>
	hiervoor gelden dezelfde tarieven als BII
	bij uitbreiding stadioncapaciteit wordt 50% korting verleend aan sportverenigingen
<i>IV</i>	<i>sportkamer en wedstrijdsecretariaat</i>
	bij verhuur FBK-stadion is het gebruik van de sportkamer en het wedstrijdsecretariaat inclusief
	sportkamer en wedstrijdsecretariaat zijn door sportverenigingen gratis te gebruiken
	incidenteel en apart gebruik van sportkamer en wedstrijdsecretariaat door anderen
	per uur € 16
	per dagdeel € 52
C. JACHTHAVEN:	
	Voor voorzieningen ten behoeve van de roeisport per kalenderjaar € 1.685

D. GYMNASIEKLOKALEN:	
<i>I</i>	<i>bij gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale overkoepelende sportorganisatie en door sportbonden</i>
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik) € 52
	per uur € 18
	per uur sportvereniging korting € 12
<i>II</i>	<i>bij gebruik door andere gebruikers</i>
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik) € 80
	per uur € 24
	per uur commercieel korting € 18
	gymlokaal als evenementruimte bij gebruik volgens voorwaarden € 75
<i>III</i>	<i>opbergkasten</i>
	het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen € 21
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar € 42
E. SPORTHALLEN EN SPORTZALEN:	
<i>I</i>	<i>sporthallen</i>
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden
	maandag tot en met vrijdag per uur € 33,50
	zaterdag en zondag per uur € 37,50
	B: andere gebruikers
	maandag tot en met vrijdag per uur € 41
	zaterdag en zondag per uur € 47
	C: opbergkasten
	het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen
	kleine opbergkast per sportseizoen/schooljaar € 21
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar € 42
<i>II</i>	<i>sportzalen</i>
	sportzaal Beckum - 50% van de geldende tarieven
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden
	maandag tot en met vrijdag per uur € 16,75
	zaterdag en zondag per uur € 18,75
	B: andere gebruikers
	maandag tot en met vrijdag per uur € 20,50
	zaterdag en zondag per uur € 23,50
	sportzaal Groot Driene - 66,6% van de geldende tarieven
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden
	maandag tot en met vrijdag per uur € 22
	zaterdag en zondag per uur € 25
	B: andere gebruikers
	maandag tot en met vrijdag per uur € 27
	zaterdag en zondag per uur € 31
	voor de categorie C IB kunnen burgemeester en wethouders afwijkende vergoedingen vaststellen
	voor het gebruik van sporthallen en sportzalen door scholen ten behoeve van de lessen lichamelijke opvoeding wordt de vergoeding bepaald op het normbedrag dat jaarlijks door het Rijk wordt vastgesteld.
F. TWENTEBAD:	
<i>I</i>	<i>normaal tarief recreatief zwemmen</i>
	enkel bad, recreatief zwemmen, normaal tarief € 4,70
	gezinskaart 4 personen, kinderen tot en met 16 jaar (1 volwassene 3 kinderen of 2 volwassenen 2 kinderen) € 17,50
	10 baden kaart recreatief zwemmen € 42,50

	bezoekers tot en met 2 jaar	€ 1,50
<i>II</i>	<i>abonnementen</i>	
	all-in lidmaatschap per maand (1 persoon)	€ 20,00
	all-in lidmaatschap jeugd per maand (1 persoon tot en met 16 jaar)	€ 15,00
	all-in lidmaatschap gezin per maand	€ 40,00
	all-in lidmaatschap 1 persoon gezinsabbonnement recreatief per maand	€ 30,00
	gezinsabbonnement recreatief zwemmen (jaarabbonnement) per maand	€ 20,00
	grote groepen (vanaf 20 personen) - per persoon	€ 3,90
<i>III</i>	<i>zwemlessen</i>	
	SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag (incasso)	€ 7,90
	SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag	€ 8,60
	SuperSpetters per les zaterdag of zondag (incasso)	€ 8,60
	SuperSpetters per les zaterdag of zondag	€ 9,60
	SuperSpetterspakket maandag tot en met vrijdag	€ 650,00
	SuperSpetterspakket zaterdag en zondag	€ 700,00
	SuperSpetters Turbo	€ 830,00
	inschrijving en startpakket zwemles	€ 25,00
	SuperSpetters examen- en diplomapakket	€ 25,00
	Sleepnet SuperSpetters per les	€ 7,00
<i>IV</i>	<i>activiteiten</i>	
	een all-in abonnement geeft onbeperkt toegang tot alle activiteiten	
	50+ Aquafit per les (inclusief consumptie)	€ 5,50
	integratie gehandicapten per les	€ 5,50
	baby zwemmen per les (1 ouder kind onder begeleiding)	€ 4,80
	aanstaande moeders per les	€ 6,60
	MediAqua per les (na intake)	€ 7,00
<i>V</i>	<i>Uurtarief verhuur bassins (exclusief digitale tijdwaarneming)</i>	
	A: wedstrijden	
	25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 80,00
	25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 90,00
	50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 120,00
	50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 140,00
	B: trainingen	
	25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 67,00
	25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 77,00
	50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 103,00
	50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 123,00
	50 meter wedstrijdbad per baan:	
	1 baan (mits er ander gebruik is, anders minimale afname van 2 banen)	€ 26,00
	2 banen	€ 41,00
	3 banen	€ 56,00
	4 banen	€ 66,00
	5 banen	€ 76,00
	6 banen	€ 92,00
	7 banen	€ 108,00
	8 banen	€ 123,00
	recreatiebad lokale verenigingen	€ 77,00
	recreatiebad overige verenigingen	€ 87,00
	familiebad	€ 62,00
	instructiebad lokale verenigingen	€ 77,00
	instructiebad overige verenigingen	€ 93,00

	recreatiebad:	
	verenigingen	€ 77,00
	recreatief	€ 160,00
VI	<i>Ligweide en beachvelden per uur</i>	
	beachveld abonneementhouders/verenigingen	€ 11,00
	beachveld overig	€ 16,00
	Ligweide voor activiteiten, uitgezonderd zwemmen (inclusief zwemmen geeft een meerprijs van €3,80 p.p.)	€ 11,00
VI	<i>personeelsbegeleiding bij activiteiten</i>	
	per persoon, per uur exclusief avond- en weekend toeslagen	€ 46,00
VII	<i>gebruik door scholen</i>	
	leerlingen van Hengelose scholen, die in schoolverband gebruik maken van het Twentebad betalen per leerling (bij groepen vanaf 20 deelnemers)	€ 3,90
VIII	<i>gebruik vergaderruimtes en zorgruimtes</i>	
	klein tot 12 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 5,50
	klein tot 12 personen (commercieel)	€ 9,80
	groot tot 30 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 11,00
	groot tot 30 personen (commercieel)	€ 21,00
	zorgruimte voor 2 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 7,50
	zorgruimte voor 2 personen (commercieel)	€ 15,00
IX	<i>bijzondere gebruiksvoorwaarden en huisregels Twentebad</i>	
	alle gebruik door middel van verhuur, abonnementen, zwemles, activiteiten recreatie enz. kan slechts indien akkoord wordt gegaan met de actuele gebruiksvoorwaarden en huisregels zoals die vermeld staan op www.twentebad.nl het Protocol Vrolijk&Veilig is tevens van toepassing (www.twentebad.nl)	
X	<i>basisaanbod sport Hengelo Sport</i>	
	deelnemende basisscholen in Hengelo betalen per kind in de groepen 3-8 voor schooljaar 2018-2019	€ 4,60

8.9 Afkortingenlijst & begrippenlijst

Afkortingenlijst

A.

AB	Algemeen Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
art.	artikel
ASV	Algemene Subsidieverordening
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVEM	Allochtone vrouwen en mannen
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene Wet bestuursrecht

B.

BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
B en W	Burgemeester en Wethouders
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Bijstandsbesluit Zelfstandigen
BCF	BTW-compensatiefonds
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in Exploitatie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIS	Basisinfrastructuur
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BR	Bestemmingsreserve
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
BVO	Bedrijfsvoeringsorganisatie
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C.

CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAK	Centraal administratiekantoor
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal Economisch Plan
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Plan Bureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in grond-, water, en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer

D.

DB	Dagelijks Bestuur
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E.

ECB	Europese Centrale Bank
EV	Eigen Vermogen
EMU	Economische en Monetaire Unie

F.

FIDO	Financiering Decentrale Overheden
Fte	Full-time equivalent (formatieplaats)

G.

Gft	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (van meerdere samenwerkende gemeenten)
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GGU	Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering
GHOR	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
GI	Gecertificeerde instellingen
GIDS	Gezond in de Stad
GLI	Gecombineerde leefstijlinterventies
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GS	Gedeputeerde Staten
GW	Gemeentewet
G40	Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.

HBO	Hoger beroepsonderwijs
HHT	Huishoudelijke hulp toelage
HRM	Human resource management
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.

IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IKC	Integraal Kind Centrum
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Werklozen
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
ISP	Informatie Service Punt
IU	Integratie-uitkering

J.

JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOP	Jongeren Ontmoetingsplek

K.

KCC	Klant Contact Centrum
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
KN	Kadernota

L.

LHBTI	Lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en intersekse
LKS	Loonkostensubsidie

M.

MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MEV	Macro Economische Verkenningen
MFA	Multi functionele accommodatie
MIP	Meerjaren investeringsplan
MJOP	Meerjaren Onderhoud Plan
MLT	Middellange termijn
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MO	Middelbaar onderwijs
MONT	Münster, Osnabrück en (de steden van) Netwerkstad Twente
MVA	Materiële Vaste Activa
MVI	Maatschappelijk verantwoord inkopen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.

NEN	Nederlandse Norm
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NV	Naamloze Vennootschap

O.

OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OAT	Ondergronds Afval Transport
ODT	Omgevingsdienst Twente
OCW	Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerendezaakbelastingen
OZJT	Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente

P.

PAS	Programma Aanpak Stikstof
PFAS	Poly- en perfluoroalkylstoffen (deze groep chemische stoffen is door mensen gemaakt en komt van nature niet voor in het milieu; PFAS kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid)
P en C	Planning en Control
PGB	Persoonsgebondenbudget
PI	Prestatie indicator
p.m.	Pro memorie (wordt gebruikt bij begrotingen of kostenramingen als (nog) geen uitsluitel bestaat over de kosten)
PMD	Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO	Primair onderwijs
POC	Percentage of completion (methode) (tussentijdse winst dient genomen te worden conform de Poc methode; naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten wordt de winst genomen)
POK	Planontwikkelkosten
PvE	Programma van eisen

R.

RES	Regionale Energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke Ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Realisatieovereenkomst
RT	Regio Twente
RWS	Rijkswaterstaat

S.

SCH	Stichting Centrummanagement Hengelo
SIEM	Security information and event management (voorziet in real-time analyse en beveiligingswaarschuwingen van de applicaties en het netwerk)
SiSa	Single Information, Single Audit
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdsgebonden
SO	Speciaal onderwijs
SOC	Security Operations Center (de computer- en netwerkactiviteiten in een organisatie; log-informatie van applicaties en apparaten in het bedrijfsnetwerk wordt verzameld en onderzocht op afwijkende zaken)
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPUK	Specifieke Uitkering stimulering sport
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return On Investment
SVB	Sociale VerzekeringsBank
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SWB	Sociaal Werkleerbedrijf "Midden Twente"
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.

TVW	Transitievisie Warmte
-----	-----------------------

U.

UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
-----	---

V.

VMBO	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb	Vennootschapsbelasting
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VRI	Verkeersregelinſtallatie
VRT	Veiligheidsregio Twente
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv	Voortijdig ſchoolverlaten
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV	Vreemd vermogen
VVE	Voor- en vroegſchoolse educatie
VVT	Veilig Thuis Twente
VVV	Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer
VWO	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS	Volksgezondheid, welzijn en sport

W.

Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wadi	
Wet hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb	Wet Kwaliteitsborging
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WO	Wetenschappelijk Onderwijs
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
Wsw	Wet ſociale werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.

Zzp	Zelfſtandige zonder personeel
-----	-------------------------------

Begrippenlijst

Activa (vaste)	Bezittingen (van objecten) die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, ICT-investeringen). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De jaarlijkse waardevermindering op een investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt.
Algemene dekkingsmiddelen	Inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden.
Areaalbudgetten	Dit zijn de noodzakelijke extra bedragen die samenhangen met de groei van de stad, zoals het onderhoud van het toegenomen openbare gebied.
Algemene uitkering	Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.
Algemene reserve	Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.
Basisvoorzieningen	Voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend, dan wel aanvullend.
Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	Beschrijft de regels waaraan onder andere de Begroting en Jaarstukken van een provincie of gemeente aan moet voldoen.
Baten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Belastingcapaciteit	De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.
Bestemmingsreserves	Reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming (met een bepaald doel) heeft gegeven.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd en/of zij stemrecht heeft in de verbonden partij.
Boekwaarde	De afnemende waarde van een investering.
Bouwgrond in exploitatie (BIE)	Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.
Balans	Een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens inclusief maatschappelijke effecten de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
Beleidsintensiveringen	Verhogingen van uitgaven en/of verlagingen van ontvangsten ten opzichte van de begroting en/of de meerjarencijfers.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.

BTW compensatiefonds	Als gemeenten en provincies diensten of goederen extern inkopen, betalen zij daarover BTW. In tegenstelling tot bedrijven kunnen zij die BTW niet (geheel) terugvorderen van de Belastingdienst. Extern ingekochte diensten zijn daarom al snel duurder dan intern uitgevoerde activiteiten. Sinds 2003 kunnen gemeenten en provincies met het BTW-compensatiefonds toch de BTW terugvragen die ze hebben betaald over uitbesteed (<u>overheids</u>)werk.
Budgettair neutrale mutatie	Een financiële mutatie (begroot of werkelijk) die het saldo van de begroting of de jaarrekening niet beïnvloedt.
Deelneming	Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.
Dividend	Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders van een onderneming. Vaak is dit een deel van de winst dat wordt uitgekeerd.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde effecten zijn gerealiseerd.
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Economische categorie	De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.
Efficiency	Zie doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen).
Effectiviteit	Zie doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
EMU saldo	Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis volgens Europese voorschriften en geldt voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van o.a. kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting of jaarrekening. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rente-kosten, onderhoudskosten, etc.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financiële vaste activa	Activa die een financiële waarde vertegenwoordigen of een bezit. Te denken valt aan verstrekte geldleningen en deelnemingen in de vorm van aandelen.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen. Behalve van eigen financieringsmiddelen (bijvoorbeeld reserves) worden ook financieringsmiddelen van anderen gebruikt, zoals opgenomen geldleningen.
Financieel belang	Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Zie ook de informatie over de kengetallen bij de paragraaf 6.2.5 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Financieringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

Gebonden lokale heffingen	Deze heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt in principe het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.
Gemeenschappelijke regelingen	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.
Grondexploitatie	Een grondexploitatie bevat een berekening van de kosten en opbrengsten van een gemeentelijk grondontwikkelingsplan.
Grondexploitatiecomplex	Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.
Grondexploitatiebegroting	De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met veelal een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).
Gemeentefonds	Een uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden voor medebewindstaken of eigen beleid.
Immateriële vaste activa	Vaste activa waar geen fysieke bezittingen tegenover staan, zoals kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief, bijdrage aan activa in eigendom van derden.
Incidentele weerstandscapaciteit	Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed heeft op de hoogte van de voorzieningenniveaus van de begrotingsprogramma's.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan de verschillende prestaties en programma's toegerekend.
Investeren	Het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt (definitie BBV).
Investerings met economisch nut	Investerings die verhandelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	Activa met alleen een maatschappelijk nut kunnen niet verhandeld worden of genereren geen middelen. Het gaat uitsluitend om investeringen in de openbare ruimte, zoals (water)wegen, viaducten, geluidswallen, parken, openbare verlichting.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen en de daaraan verbonden geraamde exploitatielasten voor de komende jaren.
Jaarrekening	Is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de balans, het overzicht van baten en lasten en toelichtingen daarop.
Jaarstukken	Is de totale verantwoording die over een boekjaar wordt afgelegd en bestaat uit een Jaarverslag, een Jaarrekening en overige informatie.
Jaarverslag	Het Jaarverslag is de tegenhanger van de Beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen jaar. Het Jaarverslag is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaalgoederen	Zaken die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken, zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.
Kwijtschelding	Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

Kapitaallasten	Investerings in vaste activa (zoals de aanschaf van een gebouw) leiden tot afschrijvingen en rentekosten. Samen vormen de afschrijvingen en de rentekosten de kapitaallasten. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat bestemd wordt om de investering te financieren.
Kasstroomverwachtingen	De planning van toekomstige betalingen en ontvangsten.
Lasten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Lokale heffingen	Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.
Maatwerkvoorzieningen	Voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk) voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen, omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is.
Materiële vaste activa	Investerings met een meerjarig nut.
Meerjareninvesteringsplan (MIP)	In het meerjareninvesteringsplan wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.
Meerjarenramingen	Een prognose voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.
Netto schuldquote	Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.
Ongebonden lokale heffingen	Deze heffingen zijn algemene dekkingsmiddelen (o.a. OZB en hondenbelasting), omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, administratie of huisvesting).
Overheadkosten	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Overzicht van baten en lasten	Overzicht in de begroting of jaarrekening waarin totalen van baten en lasten alsmede toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma's worden weergegeven.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting (of jaarrekening) op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de Beleidsbegroting als het Jaarverslag.
Planning- en control-cyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken van beleid (inclusief maatschappelijke effecten) en budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben.

Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.
Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.
Programma	Een samenhangende verzameling van beleidsterreinen, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
Rechtmatigheid	Het voldoen aan relevante wet- en regelgeving.
Reserve	Een reserve is onderdeel van het eigen vermogen van de gemeente. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).
Risico	De kans op optreden van een gebeurtenis met negatieve gevolgen voor de gemeente Hengelo.
Risicomanagement	Het beheren van risico's, waarbij de risico's in kaart worden gebracht, zodat de juiste beheersmaatregel kan worden genomen of er bewust voor kan worden gekozen het risico te accepteren.
Solvabiliteitsratio	Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.
Specifieke dekkingsmiddelen	Inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Stelsel van baten en lasten	Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Het is een systeem dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het (begrotings)jaar waarop zij betrekking hebben.
Structurele exploitatieruimte	Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.
Taakveld	Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Vervangingsinvesteringen	Investeringen die dienen ter vervanging van bestaande voorzieningen die technisch en/of economisch aan vervanging toe zijn. Vervanging vindt plaats uit het oogpunt van instandhouding van het bestaande voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het doen van vervangingsinvesteringen behoort daarmee tot de reguliere bedrijfs- en taakuitvoering van de gemeente.
Vlottende activa	Investeringen die normaliter binnen een jaar weer in geld worden omgezet, zoals voorraden (bijv. grond- en hulpstoffen), vorderingen, kas- en banksaldi.
Voorziening	Een voorziening is een reservering voor toekomstige uitgaven die voortvloeit uit een gebeurtenis in het verleden. Aan voorzieningen zijn specifieke BBV-voorschriften gebonden.
Wadi	Een voorziening voor de infiltratie van regenwater. Een wadi is een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren. Meestal is een wadi beplant met gras of biezengras. Een wadi helpt verdroging van de bodem tegen te gaan, vormt een buffer bij overvloedige regenval.

Weerstandscapaciteit	De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan reserves, onbenutte belastingcapaciteit en post onvoorzien. Zie ook paragraaf 6.2 over weerstandsvermogen en risicobeheersing. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat o.a. uit reserves, de begrotingspost onvoorzien. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de onbenutte deel van de belastingcapaciteit. Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen.
Weerstandsvermogen	Is de relatie die gelegd wordt tussen de financieel gekwantificeerde risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) en de middelen die de gemeente beschikbaar heeft om de risico's financieel af te kunnen dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit).

8.10 Amendementen en moties

(de aangenomen amendementen en moties door de gemeenteraad worden na de raadsvergadering van 4 november a.s. in dit onderdeel opgenomen)

